

เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ
ระดับชาติและนานาชาติ(Proceeding)

พระพุทธศาสนากับแนวโน้มโลกยุคใหม่:
วิถีครูบาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย

19-20 มีนาคม 2565

ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ๑๖๑๙ / ๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Reviewer)

การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๘

The 8th National Conference (MCU.LP. 2022)

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้วยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดการจัดประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2565 The 8th National and the 1st International Conference Year 2022 (MCULPN - AC) เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครูบาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khruba Sriwichai Towards Contemporary Civilization” โดยใช้ระบบการประชุม Onsite and Online ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อให้การดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิชาการ (Peer Reviewer) ในการประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย

๑. พระสุธีรัตนบัณฑิต,รศ.ดร.	ประธานกรรมการ
๒. พระครูสิริสุตานุยุต,ผศ.ดร.	รองประธานกรรมการ
๓. พระมหาบุญเลิศ อินุทปญโญ,ศ.ดร.	รองประธานกรรมการ

๔. พระครูประวิตรวรานุกยุต,ผศ.ดร.	กรรมการ
๕. พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์,ผศ.ดร.	กรรมการ
๖. พระครูสุตพัฒน์นอม,ผศ.ดร.	กรรมการ
๗. พระฐานี จิตวิริโย,ดร.	กรรมการ
๘. รศ.ดร.ปาริชาติ บัวเจริญ	กรรมการ
๙. รศ.ดร.วิโรจน์ อินทนนท์	กรรมการ
๑๐. รศ.ดร.ปรุฑม์ บุญศรีตัน	กรรมการ
๑๑. รศ.ดร.วรลัญจน์ บุญยสุรัตน์	กรรมการ
๑๒. รศ.ดร.ชรินทร์ มั่งคั่ง	กรรมการ
๑๓. รศ.ดร.สัญญา สะสอง	กรรมการ
๑๔. รศ.ดร.บุญเหลือ ใจมโน	กรรมการ
๑๕. รศ.ดร.พูนชัย ปันธิยะ	กรรมการ
๑๖. รศ.ดร.เทพประวิณ จันทร์แรง	กรรมการ
๑๗. รศ.ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์	กรรมการ
๑๘. ร.ศ.ดร.อภิรมย์ สีตาคำ	กรรมการ
๑๙. รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	กรรมการ
๒๐. รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร	กรรมการ
๒๑. รศ.ดร.นิรันดร์ ภัคดี	กรรมการ
๒๒. ผศ.ดร.ชัยนันทธรณ์ ขาวงาม	กรรมการ
๒๓. ผศ.ดร.ไพศาล เครือแสง	กรรมการ
๒๔. ผศ.ดร.อนันต์ อุปสอด	กรรมการ
๒๕. ผศ.ดร.ไพรินทร์ ฦ วันนา	กรรมการ
๒๖. ผศ.ดร.ประทีป พีชทองกลาง	กรรมการ
๒๗. ผศ.ดร.บุญรอด บุญเกิด	กรรมการ

๒๘. ผศ.ดร.ตระกุล ชำนาญ	กรรมการ
๒๙. ผศ.ดร.โผน นามณี	กรรมการ
๓๐. ผศ.ดร.สุชานาฏ สิตานุรักษ์	กรรมการ
๓๑. ผศ.ดร.วิสุทธิชัย ไชยสิทธิ์	กรรมการ
๓๒. ดร.ธีรวิทย์ ภิญโญณัฐกานต์	กรรมการ
๓๓. ดร.พิสิฏฐ์ โคตรสุโพธิ์	กรรมการ
๓๔. ดร.ส่งเสริม แสงทอง	กรรมการ
๓๕. ดร.ประเสริฐ บุปผาสุข	กรรมการ
๓๖. ผศ.ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตรระ	กรรมการ
๓๗. พระครูโกวิทธรรมวาที,ผศ.ดร.	กรรมการและเลขานุการ
๓๘. ผศ.ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๓๙. ผศ.ดร.ไกรสร แสนวงศ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๔๐. ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๒ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(พระธรรมวัชรบัณฑิต,ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่ ๑๒๑๗/๒๕๖๔

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเอกสารประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๘

The 8th National Conference (MCU.LP. 2022)

วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ด้วยวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดการจัดประชุมวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรมการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2565 The 8th National and the 1st International Conference Year 2022 (MCULPN - AC) เรื่อง “พระพุทธศาสนา กับ แนวโน้มโลกยุคใหม่ : วิถีครูบาศรีวิชัยสู่อารยธรรมร่วมสมัย” “Buddhism and New Global Trends : The Footprint of Khruba Sriwichai Towards Contemporary Civilization” โดยใช้ระบบการประชุม Onsite and Online ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๕ ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อให้การดำเนินงานจัดการประชุมวิชาการระดับชาติ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายของมหาวิทยาลัย อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา ๒๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเอกสารประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย:-

๑. พระครูสิริสุตานุยุต,ผศ.ดร.	บรรณาธิการ
๒. พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์,ดร.	กองบรรณาธิการ
๓. พระครูสุตพัฒน์ไฉยม,ผศ.ดร.	กองบรรณาธิการ
๔. พระครูสิริบรมธาตุพิทักษ์,ผศ.ดร.	กองบรรณาธิการ
๕. ผศ.ดร.เสน่ห์ ใจสิทธิ์	กองบรรณาธิการ
๖. ผศ.ดร.ไพรินทร์ ณ วันนา	กองบรรณาธิการ

๗. ผศ.ประเด่น แบนปิง	กองบรรณาธิการ
๘. ดร.พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์	กองบรรณาธิการ
๙. ผศ.ดร.อาเดช อุปนันท์	กองบรรณาธิการ
๑๐. ดร.ประเสริฐ บุปผาสุข	กองบรรณาธิการ
๑๑. ดร.ส่งเสริม แสงทอง	กองบรรณาธิการ
๑๒. พระครูโกวิทธรรมวาที,ผศ.ดร.	กองบรรณาธิการและเลขานุการ
๑๓. ผศ.ดร.สามารถ บุญรัตน์	กองบรรณาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๔. ผศ.ดร.ไกรสร แสนวนงค์	กองบรรณาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ

มีหน้าที่ ดังนี้ :

๑. ตรวจสอบรูปแบบบทความ พิจารณาคุณภาพบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในงานประชุมวิชาการระดับชาติ ของวิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒. ตรวจสอบการคัดลอกผลงานของผู้อื่น (Plagiarism) โดยใช้เครื่องมือหรือโปรแกรมที่เชื่อถือได้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือต่อบทความที่ตีพิมพ์ในการประชุมวิชาการว่า ไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และพิจารณา “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

๓. จัดทำต้นฉบับแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ และฉบับสมบูรณ์เพื่อเผยแพร่ต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ เดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

(พระธรรมวัชรบัณฑิต,ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ชื่อผู้เขียน/Authors	ชื่อบทความ/ Article titles	หน้า
ดร.เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย, พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์, ดร., พระสมุห์สามารถ จตตมโล (โพธิ์แก้ว)	การพัฒนาการนำนวัตกรรมเพื่อพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน	1
พระครูอุทัยกิจจารักษ์, ผศ.ดร. นายปริญญา นิกรกุล, นายจำมยุ่น ลุงเฮือง	กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร: ความท้าทายในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย	10
ปริญญา นิกรกุล พระครูพิพัฒน์สุดคุณ, พระมหาเมธี จนทงไส,	“การอยู่ร่วมกัน” สังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช	23
พระครูพิสิฐสรภาน (ปกิตต์ สุพรรณไสว), พระยุทธนา มาลาวีโส (มาลาวงษ์), ภัทรกุล ศิลปรัตน์	การนำนวัตกรรมสู่การพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน	35
พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ	เครือข่ายผู้ประกอบการแท็กซี่ไทย: การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร	45
นายปิ่นณวิชญ์ แสงหล้า	การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนใน ศตวรรษที่ ๒๑ ของจังหวัดสุพรรณบุรี	56
เกษญา ผาทอง, สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร, พระมหาจันทงค์ ผมไผ	อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย	65
นายพิชิต เชาวชาญ, นายศักดิ์ดา งานหมั่น, พระปลัดสุภัก วิโรช (จันทร์โอ)	สมรรถนะครูสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21	75
Phrachayanantamunee, Thitiporn Sasom, Chamnarn Kerdchor	Application of Buddhist principles in the working context of the Digital age 4.0	82
Phrapalad Watchara Kerdsabai, Phraprachya Chayavutho, Ekarat Ma- padung, Punvalee Sermsupt	Buddhism and the development of Thai society and economy at present	92
นายพีรพล สงสาป	ศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่าย สถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช	102
Phraatikarn Wichan Ataro, Phra Suthod Teepongkaro, Setthaphon Noonchoo	People’s Participation in Local Administrative Organiza- tions in the Normal Era	112
นางสาวธันยพร กริชติทายาวุธ	คิดเชิงบวกช่วยเสริมการริเริ่มพัฒนาความองกงามแห่งตน ให้เกิดแ่ง งามยามสูงวัย	120

การพัฒนาการนำนวัตกรรมเพื่อพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน

The developing the use of innovation to develop knowledge for the community quality of life.

ดร.เพ็ญพรรณ เพ็ญฟูลอย, พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์, ดร., พระสมุห์สามารถ จตตมโล (โพธิ์แก้ว)

Dr.Penphan Fuangfooloy, Phrakhru Wiboonjetiyaturak Dr. , Phra Samart Jattamalo (Phokeaw)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Suphanburi Srisuvarnabhumi Buddhist College

Penphan.fua@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน และ3) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็น 2 กลุ่มผลิตภัณฑ์ ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปปลา และกลุ่มผลิตภัณฑ์ขนมไทย จำนวน 50 รูป/คน และนำเสนอผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน ที่นำไปสู่ความสำเร็จมี 3 ส่วน คือ 1) การสร้างพลังชุมชน เป็นกระบวนการทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความกระตือรือร้นเปิดการรับรู้สิ่งดี ๆ เป็นการสร้างพลังเชิงบวก (Positive Energy) เป็นพลังจากภายในให้ระเบิดออกมาเป็นแรงขับเคลื่อนวิธีการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหารายได้ ค่าครองชีพ ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของตน 2) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ยกย่องและสร้างโอกาสในเรื่องความเสมอภาคทางเศรษฐกิจระดับครัวเรือน สามารถผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาด และ3) การส่งเสริมการสร้างทักษะความรู้ การพัฒนาตนเองถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ การนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชนต้องมีความจริงจังต่อกัน มีการนำหลักธรรม อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา บูรณาการร่วมกับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วม ผสานการคิดอย่างสร้างสรรค์ การร่วมกันคิดแบบวิเคราะห์ การปรับเปลี่ยนหรือวิธีการที่เหมาะสมทั้งการส่งเสริมด้านการมีนวัตกรรม (ทำให้มี) และการนำนวัตกรรมไปใช้ในชุมชน (มีให้ใช้)

คำสำคัญ : การส่งเสริม, นวัตกรรม, คุณภาพชีวิตชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research paper are 1) To study the development guidelines for applying innovation to improve the community quality of life 2) To analyze the development guidelines for applying innovation to the development of knowledge to the community quality of life, and 3) To present the development process. Bringing innovation in knowledge development to community quality of life. This is

an action research. Using observational research data collection methods in-depth interview. And divide the informants into 2 product one of them is a group processed fish products and a group of Thai desserts for 50 photographs/person. And the results were presented by descriptive data analysis.

The results of the study found that :- The development process of bringing innovation to develop knowledge to the community quality of life. There are 3 parts that lead to success: 1) Community empowerment It is the process of making the members of the community to be enthusiastic, Open the perception of good things, Create positive energy (Positive Energy) is the energy from within to explode as a driving force for learning to solve problems of income and cost of living through development. There are the community products 2) Increasing competitiveness upgrading and creating opportunities for economic equality at the household level able to produce standardized products that meet market demand. and 3) The promotion of knowledge skills Self-improvement is important. Bringing innovation to the development of collaboration among community members must be sincere to each other. The 4 Itthibath Dharma principles, namely Chanda, Wiriya, Chitta and Vimangsa, they are integrated with the concept of participation. Combine creative thinking analytical thinking modifications or approaches that are suitable for both promoting innovation (make it available). And implementing innovation in the community (available).

Keywords: Promotion, Innovation, Community Quality of Life

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศักยภาพ อันเป็นคุณสมบัติสำคัญที่มีอยู่ในมนุษย์ในการดำรงชีวิต และการพัฒนาตนเองได้ดีกว่าสัตว์อื่น สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นหรือสัตว์อื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข มนุษย์รู้จักการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล เพราะเชื่อว่าการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการใช้ทักษะที่ได้จากการศึกษานั้น ไปปรับประยุกต์ใช้ในการอยู่ร่วมกัน ในระบบการศึกษาไทยได้มีการพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้การสอน กระบวนการคิดใหม่ การสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการนวัติการใหม่ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้นๆ โดยมีขั้นตอนตามลำดับ คือ การคิดค้น การพัฒนา และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา¹

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เป็นจึงมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศ เพราะถือเป็นการพัฒนาที่เป็นไปตามทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital) ตามแนวคิดของ อาดัม สมิธ (Adam Smith) ที่สามารถเพิ่มคุณภาพของสินค้าและบรรยากาศทางสังคม ที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรม ผ่านกระบวนการสร้างนวัตกรรม และกลายเป็นผลผลิตซึ่งทำให้อุตสาหกรรม ชุมชน และสังคมเติบโตขึ้นอย่างยั่งยืนสำหรับกิจการขนาดเล็กและขนาดย่อม ส่งผลต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มกับชุมชน รวมถึงการพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมองค์กรและทุนมนุษย์ นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ทฤษฎีเป็นความคิดสร้างสรรค์ของเริ่มต้นจากระดับบุคคลซึ่งประกอบด้วยบุคลิก ลักษณะ 3 ประการได้แก่ ความสามารถ ทางปัญญา บุคลิกภาพส่วนบุคคล และการสร้างแรงจูงใจภายใน เกิดการถ่ายทอดไปยังระดับกลุ่ม และระดับองค์กร จนเกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ หรือก็คือ “การทำในสิ่งที่แตกต่างจากคนอื่น โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (Change) ที่เกิดขึ้นรอบตัวเราให้กลายมาเป็นโอกาส (Opportunity) และถ่ายทอดไปสู่แนวความคิดใหม่ที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ต่อชุมชน และต่อสังคม

1 สีน งามประโคน และคณะ, บทความวิชาการเรื่อง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, วารสารมหาจุฬาริชาการ ฉบับพิเศษ, 2561, หน้า 74-82.

นวัตกรรม หมายถึง ของใหม่ ซึ่งเป็นของมีประโยชน์ในโลกธุรกิจปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางธุรกิจอย่างมาก จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พัฒนาจากการผลิตที่ใช้แรงงานคนไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นฐานสำคัญ การขายสินค้าจากเดิมที่มีหน้าร้าน มีทำเลที่ตั้งเป็นปัจจัยสำคัญ ก็พัฒนาไปสู่การขายทางอินเทอร์เน็ต ไม่ต้องมีหน้าร้านก็ขายสินค้าได้ ดังนั้นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจะต้องสามารถแข่งขันได้ ในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเข้าถึงผู้ผลิตหรือผู้บริโภค หรือการเข้าถึงผลิตภัณฑ์สินค้าต่าง ๆ ก็ทำได้อย่างรวดเร็ว การพัฒนาทักษะความรู้ ความคิดสร้างสรรค์เพื่อการสร้างสิ่งใหม่จะทำให้ให้สินค้าและบริการของตนอยู่รอดได้ ที่สำคัญเศรษฐกิจในระดับชุมชนท้องถิ่นจะเติบโตหรือไม่ หรือเติบโตไปในทิศทางใด ประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ต้องมีแนวคิดที่เป็นความเชื่อพื้นฐานในปรัชญาการพัฒนาชุมชนว่ามนุษย์มีความสามารถและมีพลังอันซ่อนเร้น (Potential Ability) แฝงอยู่ที่พลังความคิด ทักษะ แรงงานที่มีความสามารถพัฒนาตนเองได้ตามขีดความสามารถทางคุณภาพและคุณธรรม โดยยึดหลักการพึ่งตนเองเป็นที่ตั้ง² ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่เห็นความสำคัญของเอกลักษณ์ชุมชนและต้นตอต่อสิ่งที่มีในแต่ละชุมชนและมีแนวคิดที่ชุมชนที่จะประสบความสำเร็จจำเป็นต้องเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนา ชุมชนของตน โดยใช้ความหลากหลาย ความสร้างสรรค์และพลังของทุกคนในชุมชนสำหรับประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะเวลา 5 ปี การที่มีความรู้และการนำความรู้มาใช้ให้เป็นประโยชน์และพัฒนาคุณภาพชีวิตนั้นเราเรียกว่า การจัดการความรู้ ในสังคมไทยขณะนี้ขาดการจัดการความรู้ในการนำไปแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน โดยเฉพาะปัญหาความยากจนของชนบท ต้องมีกลไกมากมายในหน่วยงานของรัฐแต่ไม่ได้ทำงานเต็มทำอย่างไรที่จะพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ชุมชนนำไปแก้ไขปัญหาและความต้องการที่แท้จริง³ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยมีองค์ความรู้ในการจัดการให้แก่ชุมชน

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเมืองที่มีประชากรหลายหลายชาติพันธุ์ หลากหลายระดับการศึกษา และหลากหลายแนวคิดที่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของความเป็นมนุษย์ หากเราเชื่อว่ามนุษย์นั้นพัฒนาได้ ชุมชนซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ก็พัฒนาได้ ในทำนองเดียวกันธุรกิจที่อยู่ในระดับเศรษฐกิจฐานราก ซึ่งบริหารจัดการโดยมนุษย์ก็ย่อมพัฒนาได้ด้วยเช่นกัน และเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเพิ่มมูลค่าที่ก่อให้เกิดเชิงบวกเพื่อให้สิ่งต่าง ๆ ในระบบ เป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เป็นลักษณะการพัฒนาศักยภาพไปสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ ด้วยนวัตกรรม ให้ขับเคลื่อนชุมชนนำไปสู่ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นโดยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ตามแผนยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเมืองรอง เมื่อความเจริญทางเทคโนโลยีแทรกซึมเข้ามาอย่างรวดเร็วแต่การพัฒนาศักยภาพของประชาชนและระบบเศรษฐกิจในแต่ละชุมชนยังคงเป็นอยู่ในแบบเดิม ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ตำบลจรเข้สามพัน อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสุพรรณบุรี มีความเหมาะสมเป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน
- 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน
- 3) เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน” เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ได้กำหนดขอบข่ายประชากร และกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นเป้าหมายการวิจัยไว้ 2 ส่วน คือ

2 ไกรวิทย์ พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2553, หน้า 380.

3 สนธยา คุณศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, พ.ศ.2545), หน้า 150.

1. เป้าหมายเชิงคุณภาพ

1) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากหนังสือ บทความ งานวิจัย เอกสารราชการ และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน ประกอบด้วย แนวคิดการถ่ายทอดการจัดการความรู้ (KM) แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน แนวคิดการส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ แนวคิดการประเมินและติดตามผลการพัฒนาการนำนวัตกรรมไปใช้ และแนวคิดการเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาวัตกรรม

2) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในภาคสนามเชิงปฏิบัติการด้วยวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

2.1 ขั้นตอนการเตรียมการ เป็นการเก็บข้อมูลเบื้องต้นของบริบทพื้นที่วิจัย ข้อมูลผลิตภัณฑ์ และสำรวจความต้องการของชุมชน เช่น การจัดประชุมกลุ่มย่อย การคัดเลือกผลิตภัณฑ์ต้นแบบ การนำนวัตกรรมยกระดับคุณภาพสินค้า ว่าเป็นอย่างไร และควรพัฒนาไปในทิศทางใด

2.2 ขั้นตอนการดำเนินการ เป็นการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามความต้องการของกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการลงพื้นที่วิจัยสำรวจความต้องการใช้นวัตกรรมชุมชน ด้วยการสนทนากลุ่ม การถ่ายทอดทักษะความรู้จากผู้เชี่ยวชาญ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ และการสรุปประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

2.3 การติดตามประเมินผลการพัฒนาการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ได้รับการถ่ายทอดจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ สร้างกิจกรรมกระบวนการ ซึ่งเป็นการทำงานที่เป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ด้วยการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมและนำนวัตกรรมนั้นมาใช้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการวิเคราะห์ทักษะและองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

3) วิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน จากกรณีศึกษาพื้นที่ชุมชนตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดสุพรรณบุรี

4) สรุปผลการศึกษาวิจัย

2. เป้าหมายเชิงปฏิบัติการ

1) นำชุดความรู้กระบวนการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิต สู่อการสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน วิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ OTOP และการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน สอดคล้องกับการขับเคลื่อนนโยบายภาครัฐระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ภายใต้กรอบแนวคิดยุทธศาสตร์ชาติ

2) นำเสนอกระบวนการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน ให้เกิดกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดรายได้กับชุมชนอย่างทั่วถึง กระตุ้นเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง

3) การระดมความคิดเห็นจากการสังเกตการณ์ใช้นวัตกรรมในการพัฒนาการผลิตสินค้าชุมชน

4) การติดตามประเมินผล ตรวจสอบ ปรับปรุงการนำนวัตกรรมไปใช้ในการผลิตสินค้าชุมชน การวางแนวทางในการแก้ปัญหาในระยะยาว สู่อการขยายผลสัมฤทธิ์และการเชื่อมโยงเครือข่าย

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการศึกษาในภาคสนามการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณมุ่งเน้นการให้ความรู้เบื้องต้น แจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับเครือข่ายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

รูปแบบการวิจัย การกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการ วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ของการดำเนินงานวิจัย มีรูปแบบที่เป็นแนวทางการศึกษาในการจัดเก็บข้อมูลอันประกอบด้วย

1. การสนทนากลุ่มย่อย (Focus group) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เป็นข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพจากการเก็บจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ที่จัดเก็บข้อมูลในการรวมกลุ่มสมาชิก จากการทำงานร่วมกันจากการสัมภาษณ์กลุ่มประชาชน ในตำบลจรเข้สามพัน จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน ซึ่งเป็นตัวแทนจาก คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้าน ตัวแทนวิสาหกิจชุมชน และผู้นำท้องถิ่น โดยใช้วิธีการเจาะจงตามการศึกษาวิจัย

2. ลงมือปฏิบัติการร่วมกันของกลุ่มย่อย (Action group) เป็นการปฏิบัติการร่วมกันของผู้วิจัย กลุ่มสมาชิกชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่รับผิดชอบในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และยกระดับเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนในศตวรรษที่ 21 ของจังหวัดสุพรรณบุรี สร้างความเข้มแข็งชุมชนในพื้นที่ตำบลจรเข้สามพัน อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี การนำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยที่สำคัญมาใช้ในการดำเนินการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าวเน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดประชุม และจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้เศรษฐกิจฐานราก ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ และประเมินจากกิจกรรมการพัฒนาการจัดการความรู้เศรษฐกิจฐานราก โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

1) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชน โดยพัฒนาแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการวิเคราะห์กระบวนการพัฒนาความรู้โดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ จากการพัฒนาทักษะ การคิดสร้างสรรค์และการลงมือปฏิบัติ การนำนวัตกรรมมาใช้

2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่และกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชนเพื่อทราบถึงทิศทางกระบวนการในการพัฒนาความรู้เศรษฐกิจฐานราก

3) การสังเกต ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรม การแสดงออก และการมีส่วนร่วมของกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้สามารถมองเห็นองค์ความรู้กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน

4) ใช้แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ (Inter-view Guideline) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชนกับองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาและผู้ที่เกี่ยวข้อง

3. การเก็บข้อมูลวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล/การดำเนินการที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลและแนวปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) การจัดทำชุดนวัตกรรมชุมชน
- 2) การถ่ายทอดการนำนวัตกรรมไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 3) การจัดทำโครงการส่งเสริมและเชื่อมโยงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 4) จัดทำสื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การปฏิบัติการแจกแบบสอบถามในพื้นที่ เป็นกระบวนการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปฏิบัติ (Qualitative/action Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

- 1) วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน
- 2) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาทำการสังเคราะห์ และเชิงปริมาณหาค่าร้อยละ เพื่อจัดทำชุดข้อมูล
- 3) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเป็นการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว

เพื่อให้เห็นถึงกระบวนการและแนวทางในการดำเนินงาน

5. การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) และการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างทีมงานวิจัยสมาชิกชุมชนในพื้นที่วิจัย และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้วยการวางแผนร่วมกัน ลงมือปฏิบัติตามแผน ร่วมกันสังเกตผลที่เกิดขึ้น และร่วมกันประเมินผลและสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัย เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน

ชุมชนตำบลจรเข้สามพัน เป็นชุมชนที่สมาชิกของชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่ 80% มีอาชีพเกษตรกรรม ทั้งทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงปลา เมื่อมีเวลาว่างก็จะรวมกลุ่มกันทำอาชีพเสริม ทั้งจักสาน ทอผ้า แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเป็นอาหารหรือขนม ต่อสู้กับปัญหาความยากจน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้นโดยการสนับสนุนให้ชุมชนโดยใช้ต้นทุนภูมิปัญญาและทรัพยากรในท้องถิ่น พัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีเอกลักษณ์ มาสร้างเป็นจุดขายให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนของตนเอง⁴ ดังนั้นบริบทในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้นวัตกรรมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ทั้ง 2 กลุ่ม คือ

1) การสร้างพลังชุมชน ด้วยดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อย ประกอบด้วย ประธานและรองประธานผลิตภัณฑ์ชุมชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น และหัวหน้ากลุ่มผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ร่วมกันวางแผนการดำเนินการสร้างพลังชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของตนเอง ด้วยกิจกรรมปลูกพลังสร้างศรัทธา และกิจกรรมตื่นจากภวังค์สร้างสรรค์ผลงาน

2) ปฏิบัติการชุมชน กิจกรรมสร้างความเปลี่ยนแปลง เป็นเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแสดงทักษะความรู้พื้นฐานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบทั้ง 2 ประเภท เพื่อจัดประชุมเพื่อนำเสนอประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติ ผู้วิจัยและทีมวิจัยได้ปรึกษารื้อหรือกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างจุดแข็งที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาขนมไทย (ขนมกง) และการแปรรูปปลา (ปลานิล และปลาตุ๊ก) และต้องการให้ชุมชนมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดี

2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน

การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ด้วยกิจกรรมพลังบวมเมอแรง

4 พรพิมล คักดา และคณะ, รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของใช้จากวัสดุธรรมชาติของกลุ่มอาชีพเสริมบ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน จังหวัดนครปฐม. (นครปฐม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, งบประมาณปี 2561), หน้า 9.

นำผลการประเมินในภาพรวมมาจัดการวิเคราะห์เพื่อทวนผลสัมฤทธิ์ด้วยกระบวนการ ดังนี้

1) ประเมินผลภาพรวม กระบวนการปฏิบัติการวิจัยกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ประเภท ด้วยกระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ซึ่งมีการสะท้อนกลับ (Reflecting) การใช้นวัตกรรมในชุมชน ซึ่งโครงการวิจัยย่อยที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนที่ 5 ที่ว่าด้วยการเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access) เพื่อให้ชุมชนเข้าถึงความรู้ ซึ่งชุมชนต้องมีวิธีการในการจัดเก็บและกระจายความรู้เพื่อให้ผู้อื่นใช้ประโยชน์ได้โดยทั่วไป

2) ทวนผลสัมฤทธิ์ด้วยการวิเคราะห์ SWOT พบว่า ชุมชนแห่งนี้มีความสามารถในการขับเคลื่อนชุมชนให้เจริญก้าวหน้า ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสมาชิกกลุ่มสมาชิกชุมชนที่หวังผลสำเร็จได้อย่างแน่นอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Patrick S. W. Fong and Cecilia W. C. Kwok (2009) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องวัฒนธรรมองค์กรและการจัดการความรู้ ความสำเร็จในระดับโครงการและองค์กร พบว่า กลยุทธ์การจัดการความรู้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงองค์การและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร ที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อผลการปฏิบัติงาน

3) ประมวลผล การที่สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมแบบเกี่ยวข้องในการปฏิบัติพันธกิจ (Involvement) ความสอดคล้องต้องกัน (Consistency) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptability) และการมุ่งเน้นพันธกิจ (Mission) อีกทั้งชุมชนตำบลจรเข้สามพันนี้มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มุ่งประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก อันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่ง

4) แนวทางการเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ การเสริมทักษะและศักยภาพชุมชนขึ้น อีกทั้งมุมมองและทัศนคติของผู้นำชุมชนที่ต้องการพลิกฟื้นเศรษฐกิจชุมชนตำบลจรเข้สามพัน ด้วยผลิตภัณฑ์จากชุมชน ด้วยฝีมือของคนในชุมชนจนสามารถสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจากการลงมือปฏิบัติการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการและขั้นตอนของการดำเนินการ พบว่าสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ต้นแบบของชุมชนให้ความร่วมมือร่วมใจ ตั้งใจเรียนรู้ เก็บประเด็นปัญหา จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลเพื่อวางแผนทางป้องกันปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

3. เพื่อนำเสนอกระบวนการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน

จากการศึกษาวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบทั้ง 2 ประเภท คณะผู้วิจัยเสนอกระบวนการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

1) ส่งเสริมด้านการมีนวัตกรรม (ทำให้มี) สำหรับกิจกรรมนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสื่อสารร่วมกับการสัมภาษณ์ด้วยแบบเจาะจง โดยการให้ข้อมูลและชี้ให้เห็นว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มสมาชิกที่ประสบความสำเร็จ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบจรเข้สามพันได้คิดวางแผน หาวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง หลังจากประมวลทักษะความรู้แล้วหาโอกาสและจุดที่ควรพัฒนาสำหรับผลิตภัณฑ์แล้ว ผู้วิจัยได้เสนอแนวความคิดการเสริมสร้างทักษะความรู้การนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ว่าชุมชนตำบลจรเข้สามพันต้องมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนานวัตกรรม จึงจะสร้างแนวทางได้ชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านเทคโนโลยี ด้านการจัดการ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาที่แท้จริงและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของสมาชิกในชุมชนต่อไป

2) กิจกรรมส่งเสริมด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ในชุมชน (มีให้ใช้) ในกิจกรรมนี้ผู้วิจัยเสนอให้ชุมชนดำเนินการกับสิ่งที่จะนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตเห็นพลังที่เข้มแข็งและสายตาที่มีความหวังของทุกคน จึงแนะนำให้จัดหาสิ่งที่เป็นอุปกรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะใช้เป็นนวัตกรรมในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ทั้งการแปรรูปปลา (ปลานิลและปลาดุก) และขนมไทย (ขนมกง) จากการพูดคุยกันของสมาชิกในชุมชน ผู้นำชุมชน (ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล ประธานสภาเทศบาล) จึงเสนอกลุ่มให้จัดหาอุปกรณ์เพิ่มเติม คือ เครื่องสไลด์น้ำมัน และเครื่องซิลสูญญากาศ ด้วยเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้ง 2 ประเภท แต่เนื่องจากชุมชนยังขาดทุนทรัพย์เป็นจำนวนมาก อีกทั้งกิจการค้าขายก็ซบเซาด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ผู้วิจัยและคณะวิจัยจึงนำปัญหา

5 พรรณีภา ซาคำ และคณะ, รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเข้าสู่ตลาดธุรกิจโรงแรม จังหวัดเชียงราย, (วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2661), หน้า 175.

ดังกล่าวเข้ากราบเรียนขอความเมตตาต่อ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์, ดร. เจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ซึ่งพระเดชพระคุณก็เมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนอุปกรณ์ทั้งสองอย่างให้กับชุมชน และนำมามอบให้กับชุมชนในวันอาทิตย์ที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2565

อภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัย การพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบผสมวิธี (Mixed Method) ด้วยกระบวนการเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นความสำคัญในการวิจัยที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลของการดำเนินงานในการพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน โดยทำการศึกษาวิจัย 2 กลุ่มผลิตภัณฑ์ต้นแบบ เพื่อวางแนวทางการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนอันเป็นรากฐานสำคัญที่จะก่อให้เกิดการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน เป็นการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถ และสร้างโอกาส กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก และสร้างรายได้ให้ชุมชนเกิดการกินดีอยู่ดี มีวิถีชีวิตที่ปราศจากความเหลื่อมล้ำ มีพลังใจเข้มแข็งไม่รู้สึกโดดเดี่ยวด้วยหลักการสำคัญในการสร้างพลังชุมชนขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยกระบวนการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาสู่การเป็นชุมชนนวัตกรรม ด้วยหลัก 3 : 2 : 1 หรือ CAKIP'G Model ดังนี้

หลัก 3 คือ C = Community , A = Activity , K = Knowledge กล่าวคือชุมชนนวัตกรรมต้องมีหลัก 3 เป็นพื้นฐาน คือ 1) ชุมชนต้องมีความเข้มแข็ง มีความร่วมมือร่วมใจ สามัคคี โปร่งใส 2) สมาชิกในชุมชนต้องร่วมกันทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ให้ความใส่ใจ เต็มอกเต็มใจ และต่อเนื่องอยู่เนืองนิตย์ 3) สมาชิกในชุมชนต้องมีความตั้งใจเรียนรู้ ตั้งใจนำความรู้และทักษะที่ได้รับมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเอง พัฒนาตนเองและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดเวลา

หลัก 2 คือ I = Innovation , P = Participation ชุมชนแห่งการพัฒนาด้วยนวัตกรรมต้องมีหลัก 2 เป็นกระบวนการ คือ 1) สมาชิกในชุมชนต้องมีความสนใจที่จะนำนวัตกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนของตนเองอย่างมาก เพื่อให้สินค้าที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัว 2) สมาชิกในชุมชนต้องเป็นชุมชนที่ให้ความร่วมมืออย่างสูง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกครั้ง ตามกระบวนการของการมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มคิด วางแผน ปฏิบัติ ประเมินผล และทวนผลสัมฤทธิ์

หลัก 1 คือ G = Goal หมายถึง สมาชิกในชุมชนมีเป้าหมายที่เป็นไปตามความคาดหวัง การเติบโตของชุมชนอย่างมั่นคงและยั่งยืน ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยตรง ควรร่วมมือกับชุมชนในการฟื้นฟู การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปให้เป็นระบบและรูปแบบอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ด้วยความจริงใจ โปร่งใส ตรวจสอบได้
- 2) สำหรับภาคประชาชน ควรแต่งตั้งตัวแทนเป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรง ควรติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดเสถียรภาพที่ยั่งยืน
- 2) ภาคประชาชนควรให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะในเชิงการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ด้านการศึกษาองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปถอดบทเรียนเป็นพื้นที่ หรือกรณีศึกษาให้กับผู้เรียนด้านสังคมศาสตร์ ด้านศึกษาศาสตร์ ด้านพัฒนาสังคม หรือสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปต่อยอดองค์ความรู้ การนำไปเป็น

แนวทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาอื่นโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกระบวนการฝึกและสร้างการเรียนรู้

2) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปศึกษาต่อยอด และถอดบทเรียนกระบวนการเพื่อขยายผลองค์ความรู้ให้กับบุคลากรที่จะช่วยพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูอาชีพ การสร้างรายได้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่กำลังขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

โกวิทย์ พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, พ.ศ. 2553.

กรองทิพย์ นาควิเชตร, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ : คนอุดมศึกษาสุจริตคิดชอบ, สุรินทร์ : บทควาามวิชาการ, พ.ศ. 2560.

พรรณนิภา ชาวคำ และคณะ, รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อเข้าสู่ตลาดธุรกิจโรงแรม จังหวัดเชียงราย, วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เมษายน 2661.

พรพิมล ศักดา และคณะ, รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของใช้จากวัสดุธรรมชาติของกลุ่มอาชีพเสริม บ้านสุขเกษม ตำบลบางเลน จังหวัดนครปฐม, นครปฐม : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 2561.

ปรัชญา เวสารัชช์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

สิน งามประโคน และคณะ, บทความวิชาการเรื่อง นวัตกรรมจัดการเรียนรู้จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ, วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ฉบับพิเศษ, 2561.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, พ.ศ. 2526.

Canadian Policy Research Networks : CPRN A legacy of Citizen Engagement The Society We Want Wraps Up Research, The Society We Want Newsletter, No.6, February 2001.

UNCTAD. The Creative Economy Report 2008. United Nations. [Online], Accessed 31 October. Available from <http://www.unctad.org/creative-economy>.

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร: ความท้าทายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรไทย¹

Farmer's Reconstruction and Development Fund: Challenges in improving the quality of life of Thai farmers

พระครูอุทัยกิจจารักษ์, ผศ.ดร.¹ นายปริญญา นิกรกุล² นายจำมัย ลุงเฮือง³

นางสาวสรินทร์ อยู่เย็น⁴ นางสาวณัฐยา ราชสมบัติ⁵

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์, E-mail parinya555@msn.com

บทคัดย่อ

บทความชิ้นนี้มุ่งศึกษาติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรที่กองทุนได้ให้การสนับสนุนแก่องค์กรเกษตรกร การมีส่วนร่วมระหว่างสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสำนักงานสาขาจังหวัด พิจิตร องค์กรเกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูและพัฒนาภาคเกษตรกร โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความเข้มแข็งหรือความพร้อมขององค์กรเกษตรกร 2. ด้านการดำเนินการตามแผนหรือโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร 3. ด้านระเบียบ กฎหมาย ที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร 4. ด้านบุคลากรและโครงสร้างทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ 5. ด้านประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อเกษตรกรทางมิติการลดต้นทุนการเพิ่มรายได้และความสามารถในการจัดการหนี้ของเกษตรกรโดยการศึกษาจากผู้บริหาร พนักงาน อนุกรรมการ และกลุ่มองค์กรเกษตรกร ทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นต้น

คำสำคัญ : กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร คุณภาพชีวิต จังหวัดพิจิตร

ABSTRACT

This article aims to study, monitor and evaluate the performance according to the Farmer's Reconstruction and Development Project Plan that the fund has supported farmers' organizations, participation between the Office of the Farmer's Reconstruction and Development Fund, Phichit Provincial Branch Office, farmers' organizations and those involved in agricultural reconstruction and development to make recommendations in order to guide solutions to problems and improve operational efficiency. In terms of the Farmer's Reconstruction and Development, the content is divided into monitoring and evaluating performance in 5 areas, namely, 1) in terms of strength or readiness of agricultural organizations; 2) in terms of implementation based on plans or projects to reconstruct and develop farmers; 3) in terms of regulations, laws, they are tools to support practice in the Farmer's Reconstruction and Development; 4) in terms of

* บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของ รายงานการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานสาขาจังหวัดพิจิตร ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร งบประมาณประจำปี 2564

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail uthai.jan@mcu.ac.th

² ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail parinya555@msn.com

³ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail chamyun.lung@mcu.ac.th

⁴ สาขาวิชานิติศาสตร์ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail Rosarin5505@gmail.com

⁵ ผู้อำนวยการส่วนสนับสนุนวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย E-mail nathaya.raj@mcu.ac.th

personnel and structure, both in quantity and quality; and 5) regarding the economic benefits of the Farmer's Reconstruction and Development Project in terms of cost reduction, income increase, and farmers' debt management ability based on a study from executives, employees, subcommittees and farmers' organization groups both qualitative data, quantitative data, etc.

Keywords Farmer's Reconstruction and Development Fund, Quality of Life, Phichit Province

บทนำ

หนี้สินครัวเรือนของเกษตรกรเป็นภาระผูกพันทางการเงินที่ครัวเกษตรกรติดค้างอยู่จะต้องใช้คืนให้แก่เจ้าหนี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่มีสาเหตุมาจากหลายปัจจัยประกอบกันปัจจัยสาเหตุที่ก่อให้เกิดหนี้สินครัวเรือนของเกษตรกรพอจำแนกได้ดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางสังคม 3) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ 4) ปัจจัยสภาพภูมิศาสตร์ 5) ปัจจัยทางทัศนคตินิสัยหรือพฤติกรรม 6) ปัจจัยทางลักษณะหนี้สิน 7) ปัจจัยโครงการนโยบายรัฐ (สุริยะ หาญพิชัย, 2563) ฉะนั้นแล้วการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจึงเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับตัวเกษตรกรเองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับหนี้สิน เช่น การแก้ไขปัญหาหนี้ของเกษตรกรยังไม่อาจดำเนินการให้ครอบคลุมหนี้ของเกษตรกรบางกรณีจึงทำให้เกษตรกรบางส่วนยังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาหนี้เนื่องจากกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรไม่อาจรับภาระชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของเกษตรกรที่ไม่มีทรัพย์สินเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ ประกอบกับวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนเกษตรกรรวมถึงการกำหนดที่ตั้งของสำนักงานใหญ่และสาขาของสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรที่กำหนดในกฎหมายขาดความยืดหยุ่นและทำให้เกิดอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542 เพื่อให้กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสามารถรับภาระชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ของเกษตรกรที่มีบุคคลค้ำประกันได้ และกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนเกษตรกรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ได้ในกรุงเทพมหานครหรือปริมณฑล และกำหนดที่ตั้งของสาขา ณ ที่ใดก็ได้ (พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563)

กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจัดตั้งตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ.2542 ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เกิดจากการต่อสู้เรียกร้องของเกษตรกร โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ต้องการให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูชีวิตเกษตรกร รวมถึงการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรตั้งแต่ปี 2538 จนกระทั่งปี 2542 รัฐสภาจึงได้ผ่านร่างพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2542 การพัฒนาการเกษตรที่ผ่านมา เป็นการกำหนดนโยบายโดยทางราชการ ซึ่งไม่ได้เปิดโอกาสให้เกษตรกรผู้เป็นเจ้าของปัญหาโดยตรง ได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่และการประกอบเกษตรกรรมของตนเองจึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง ด้วยเหตุดังกล่าว จึงจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบในการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรอย่างต่อเนื่องและเป็นอิสระ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างข้าราชการในระดับกำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติการ นักวิชาการ และเกษตรกรเป็นผู้กำหนดนโยบายในการบริหารการสนับสนุนจากกองทุน และเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่ขาดปัจจัยในการประกอบอาชีพรวมตัวกันเป็นองค์กรเกษตรกร เพื่อทำแผนและโครงการในการขอรับการสนับสนุนจากกองทุน ซึ่งจะมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินการเพื่อให้การฟื้นฟูและพัฒนาสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหวังของการจัดให้มีกองทุน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรขึ้น (สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร, 2563)

จากการที่กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรได้ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรโดยการรับซื้อหนี้สินจากเกษตรกรนั้น ในขณะนี้มีความจำเป็นต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะกรณีที่เป็นหนี้สินเร่งด่วนอันเกิดจากหนี้ที่เกษตรกรถูกฟ้องล้มละลาย หนี้ที่เกิดจากการปรับโครงสร้างหนี้และบังคับคดีและหนี้ที่อยู่ระหว่างการดำเนินคดี แต่ด้วยเหตุที่การดำเนินการที่ผ่านมาของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรไม่อาจบริหารจัดการได้อันเนื่องมาจากปัญหาความโปร่งใสในการบริหารจัดการกองทุน

ความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ รวมไปถึงปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ไม่อาจดำเนินการได้ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ปัญหาเหล่านี้ได้สะสมมาเป็นเวลานาน ทำให้การแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกรของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรหยุดชะงักและไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้อย่างทันที่ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรให้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจภาคการเกษตรซึ่งเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2560)

การแก้ไขปัญหากองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาหนี้สินเกษตรกร ซึ่งเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2560 มีเกษตรกรเป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร 6.7 ล้านคน ในจำนวนนี้ได้ขึ้นทะเบียนหนี้ จำนวน 468,558 ราย วงเงินเป็นหนี้ 85,823.93 ล้านบาท เป็นเกษตรกรที่มีคุณสมบัติที่จะดำเนินการจัดการหนี้ได้จำนวนทั้งสิ้น 55,515 ราย วงเงินเป็นหนี้ 9,796 ล้านบาท ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้เชิญเจ้าหน้าที่เหล่านี้ ซึ่งมีสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนรวมถึงสถาบันเกษตรกรมาพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน สรุปผลการช่วยเหลือเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรดังกล่าวข้างต้น ประกอบด้วย 1) การแก้ไขปัญหาหนี้เร่งด่วนที่อยู่ในระหว่างบังคับคดีหรือขายทอดตลาดตามคำพิพากษา มีเกษตรกรที่ต้องได้รับการช่วยเหลือเป็นกรณีจำนวน 4,643 ราย สามารถเจรจากับสถาบันการเงินเจ้าหนี้ให้ชะลอการดำเนินการทางกฎหมายได้ 2,299 ราย เจ้าหนี้ยืนยันที่จะดำเนินการทางกฎหมายต่อไป 444 ราย เกษตรกรแจ้งว่าได้ดำเนินการชำระหนี้ด้วยตนเองแล้ว 158 ราย ส่วนที่เหลืออีก 1,742 รายเป็นกรณีที่ไม่เข้าสู่กระบวนการเจรจา (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562)

จากการที่กล่าวไปในเบื้องต้นก็ยังมีปัญหาหาเมื่อในมาสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังในส่วนของสำนักงานใหญ่หรือส่วนภูมิภาค เช่น ปัญหาการกู้เงินการอนุมัติเงิน เช่นเดียวกันกับงานศึกษาของ จินดารัตน์ ถวิลเดมิทรัพย์, วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2562) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกกลุ่มเกษตรกรในการกู้ยืมเงินของ สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เกิดข้อค้นพบดังนี้ (1) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรพิจารณาการกู้ยืมเงินและอนุมัติเงินให้กับกลุ่มเกษตรกรอย่างไม่เท่าเทียมกัน (2) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรควรพิจารณาการกู้ยืมเงินและอนุมัติเงินให้กับกลุ่มเกษตรกรอย่างเท่าเทียมกัน และ (3) สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรควรกำหนดและนำตัวแบบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกกลุ่มเกษตรกรในการกู้ยืมเงิน อย่างไรก็ตามควรพิจารณาการอนุมัติเงินและกู้เงินให้กับกลุ่มเกษตรกรอย่างเท่าเทียมโดยมีหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและตรวจสอบได้อีกทั้งผู้บริหารควรควบคุม ติดตาม และตรวจสอบอย่างใกล้ชิดพร้อมทั้งทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องดังกล่าว

ในขณะที่ (ทศพล วิชยดิษฐ์ 2562) ได้ศึกษาสภาพการณ์การฟื้นฟูเกษตรกรของกองทุนยังไม่ประสบผลสำเร็จในขณะที่รัฐยังไม่มียุทธศาสตร์ที่เป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร คือนโยบายของรัฐละเลยภารกิจฟื้นฟู การบริหารงานของกองทุนมีอาจจัดการได้ตามแผน และกระบวนการเกษตรลดลงอย่างรวดเร็วทั้งพื้นที่และวิถีเกษตร รูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกร คือรูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกรแบบพลวัต ซึ่งเป็นข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว

การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจึงไม่ใช่เงินที่ผู้ที่เกี่ยวข้องจะทำความเข้าใจได้โดยง่ายเพราะหนี้สินไม่ได้มีแค่ช่องทางเดียว (ประยงค์ อัจฉกร, อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์, 2556). เกษตรกรมีขนาดหนี้หลายทางและจำนวนมากกว่ารายได้ภาคการเกษตรหน่วยงานจัดการหนี้สามารถชำระหนี้แทนก่อนได้เฉพาะกรณีหนี้เร่งด่วน และต้องมีการฟื้นฟู และพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้ได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการพัฒนายุทธศาสตร์ของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร โดยใช้เมทริกซ์การวางแผนยุทธศาสตร์เชิงปริมาณ ได้จากงานของ (มณกร มนุญศาสตร์สาทร, 2556) ตัวอย่างเช่น การประเมินยุทธศาสตร์ของสหกรณ์การเกษตรบางบาลในด้านการจัดสวัสดิการการให้บริการ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และการรับฝากเงิน ประสบผลสำเร็จ แต่ในด้านการผลิต การบริการและธุรกิจอื่น ไม่ประสบผลสำเร็จ ส่วน องค์กรเกษตรกรอีก 5 แห่ง ยุทธศาสตร์

ในด้านการ รับฝากเงินไม่ประสบผลสำเร็จ และยุทธศาสตร์ด้าน อื่นไม่ได้ดำเนินการการประเมินยุทธศาสตร์ของกองทุนฯ ในด้านการพัฒนาองค์กร ประสบผลสำเร็จพอ สมควร แต่ยุทธศาสตร์ด้านอื่นประสบผลสำเร็จน้อย เมื่อศึกษาถึงรายละเอียดจะพบว่า

การวิเคราะห์การวางแผนยุทธศาสตร์เชิงปริมาณของสหกรณ์การเกษตรบางบาลด้านการผลิต การบริการ และธุรกิจอื่น ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือการสร้าง โรงสี ด้านการจัดการสวัสดิการ ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ ที่สุดคือขยายการจัดสวัสดิการ เงินกู้และทุนการศึกษา ด้านการให้บริการ ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือขยาย การจัดส่งสวัสดิการร้านค้าด้านการให้ความช่วยเหลือทาง วิชาการ ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือติดต่อหน่วยงานต่างๆ ด้านการรับฝากเงิน ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ ที่สุดคือส่งเสริมการออม ส่วนองค์กรเกษตรกรอีก 5 แห่ง ไม่เสนอแนะให้ทำยุทธศาสตร์การผลิต การบริการ และธุรกิจอื่น และยุทธศาสตร์การจัดสวัสดิการ ด้าน การให้บริการ ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือขยายบ้าน ประชานหรือเช่าร้านค้า ด้านการให้ความช่วยเหลือทาง วิชาการ ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือติดต่อหน่วยงาน ทุกระดับ ด้านการรับฝากเงิน ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุด คือ ประชาสัมพันธ์ให้มีการออมการพัฒนายุทธศาสตร์ ของกองทุนฯ พบว่าการวิเคราะห์การวางแผนยุทธศาสตร์ เชิงปริมาณของกองทุนฟื้นฟูด้านการพัฒนาองค์กร ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือการปรับปรุงพัฒนาองค์กร ด้านการจัดการหนี้ของเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ ที่สุดคือขยายการช่วยเหลือเกษตรกร ด้านการพัฒนา ศักยภาพขององค์กรเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจ ที่สุดคือขยายการช่วยให้องค์กรเกษตรกรและสมาชิกให้ มีความเข้มแข็งมากขึ้น ด้านการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพ หลัก ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือการลดต้นทุนการผลิต การรวบรวม การแปรรูปและการจัดการการตลาด ด้านการสร้างรายได้เพิ่ม ยุทธศาสตร์ที่น่าสนใจที่สุดคือ ขยายให้มีการทำโครงการเงินกู้

ดังนั้นคณะผู้เขียนจึงใช้แนวทางการนำเสนอผลการติดตามและประเมินผลโครงการเป็นกรอบเพื่อศึกษา ติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรที่กองทุนได้ให้การสนับสนุนแก่องค์กรเกษตรกร เพื่อ ศึกษา ติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วมระหว่างสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสำนักงานสาขาจังหวัด องค์กร เกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เพื่อศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมผลการศึกษาและจัดทำข้อเสนอเพื่อ เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูและพัฒนาภาคเกษตรกร โดยการศึกษ ได้จากแบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview) ผู้บริหารและพนักงาน (กฟก.) ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าส่วน พนักงาน และลูกจ้าง สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สาขาจังหวัดโครงการติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูและ พัฒนาเกษตรกร แบบสัมภาษณ์ (ตัวแทนอนุกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจังหวัด) แบบสอบถาม “องค์กรเกษตรกร” “โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร” และข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร การติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความเข้มแข็งหรือความพร้อมขององค์กรการเกษตร ด้านการดำเนินการตามแผน หรือโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ด้านระเบียบ กฎหมาย ที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานในโครงการฟื้นฟูและ พัฒนาเกษตรกร ด้านบุคลากรและโครงสร้างทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (จำนวนความรู้ความสามารถ) ด้านประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อเกษตรกรทางมิติการลดต้นทุนการเพิ่มรายได้และ ความสามารถในการจัดการหนี้ของเกษตรกร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สรุป

ในที่นี่การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรคณะผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณ ของจังหวัดพิจิตร ทั้ง 5 ด้าน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ 5 ด้าน

1.1 ด้านความเข้มแข็งหรือความพร้อมขององค์กรเกษตรกร

ด้านความเข้มแข็งหรือความพร้อมขององค์กรเกษตรกร คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดมีการวางแผนการทำงานเพื่อช่วยเหลือและตอบสนองความต้องการของเกษตรกร เช่น การวางแผนงบประมาณ หรือการพิจารณาแผนและ

โครงการกรณีศึกษาที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนงบกู้ยืมต้องผ่านการพิจารณาจากอนุกรรมการจังหวัด หรือกรณีวัตถุประสงค์การกู้ยืมของเกษตรกรไม่ใช่การกู้ยืมเพื่อการเกษตร คณะอนุกรรมการต้องร่วมกันพิจารณา ซึ่งเรียกการพิจารณานั้นว่า “การอุทธรณ์หนี้ของเกษตรกร” และรวมถึงการพิจารณาการจัดการหนี้ของเกษตรกร นโยบายของคณะอนุกรรมการจังหวัดพิจิตรคือการช่วยเหลือเกษตรกรแก้ไขปัญหาหนี้สิน และรักษาที่ดินทำกินของเกษตรกรไม่ให้ถูกขายทอดตลาดหรือตกเป็นของนายทุน หลังจากแก้ไขปัญหาหนี้ของเกษตรกรแล้ว แผนการดำเนินงานของอนุกรรมการในลำดับต่อไปคือ ให้เกษตรกรเข้าสู่กระบวนการฟื้นฟูอาชีพ เพราะหลังจากที่เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือในด้านการจัดการปัญหาหนี้สินแล้ว เกษตรกรก็ต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพเพื่อฟื้นฟูตนเองให้กลับมามีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มและองค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร มีความรู้ ความเข้าใจถึงกฎ ระเบียบ ของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร เพราะก่อนการก่อตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กรเกษตรกร ทางสำนักงานและคณะอนุกรรมการได้ให้คำแนะนำ และเมื่อเป็นสมาชิกแล้วก็จัดวาระการประชุมเป็นประจำ เพื่อแจ้งข่าวสารให้เกษตรกรทราบ ดังนั้นสมาชิกส่วนใหญ่ของกลุ่มและองค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร จึงมีความรู้ ความเข้าใจถึงกฎ ระเบียบของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

1.2 ด้านการดำเนินการตามแผนหรือโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร มีการทำงานอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแนวนโยบายและแผนการทำงานของกองทุนฟื้นฟูเกษตรกร โดยปฏิบัติตามระเบียบ หรือคู่มือที่สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรกำหนด เช่น การขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร สมาชิกจะรวมกลุ่มไม่น้อยกว่า 50 คน แต่งตั้งประธาน คณะกรรมการ เพื่อบริหารงานภายในกลุ่ม และรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ หรือแนวทางปฏิบัติที่กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานจังหวัดพิจิตรหรือคณะอนุกรรมการจังหวัดพิจิตรเสนอ ในกรณีต่างๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พบว่า กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร มีการเสนอแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เช่น กลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) ตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร มีการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร หรือองค์กรเกษตรผสมผสาน (ปลูกแตงโมปลอดสาร) ตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร เกษตรกรรวมกลุ่มก่อตั้งเป็นองค์กรปลูกแตงโมปลอดสารเพื่อจำหน่าย โดยดำเนินโครงการตามแผนที่เสนอต่อกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานจังหวัดพิจิตร อีกทั้งยังสามารถชำระคืนเงินกู้ยืมได้ตามกำหนด และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกร ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เช่น องค์กรเกษตรผสมผสาน (ปลูกแตงโมปลอดสาร) ตำบลวังทรายพูน ช่วยเหลือเกื้อกูลสมาชิกในองค์กรของตนเอง หากใกล้ถึงวันกำหนดชำระเงินกู้ยืม สมาชิกในองค์กรยังไม่มีเงินเพื่อชำระหนี้ ในองค์กรจะปรึกษากันหรือ และหาทางออกร่วมกัน หรือกลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) ตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ หากเกิดโรคระบาดที่เกี่ยวข้องกับสุกร หรือไม่สามารถซื้อขายแม่พันธุ์สุกรได้ กลุ่มจะประสานไปยังภาคีเครือข่ายเลี้ยงสุกรในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรมีการจัดสรรทรัพยากรในด้านต่าง อาทิ เช่น การจัดสรรทรัพยากรด้านกำลังคน,ด้านอุปกรณ์เครื่องมือ, อย่างเหมาะสม และมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยการแต่งตั้งประธาน คณะกรรมการเพื่อดำเนินแผน นโยบายภายในกลุ่ม จัดวาระการประชุมทุกเดือน เป็นการสร้างการเรียนรู้ ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มหรือองค์กร

1.3 ด้านระเบียบ กฎหมาย ที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

เนื่องจากกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานสาขาจังหวัดพิจิตร เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ.2542, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 ดังนั้นระเบียบกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ในทุก ๆ ด้าน เช่น การขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกร ระเบียบได้กำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรและคุณสมบัติขององค์กรเกษตรกรไว้อย่างแน่ชัด จึงช่วยลดการเกิดความผิดพลาดและความสับสน เกษตรกรสามารถศึกษาข้อกฎหมายและระเบียบ ทำให้เกษตรกรทราบได้ว่าหนี้ประเภทใดที่กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสามารถช่วยเหลือและจะช่วยเหลืออย่างไร กฎหมายและระเบียบของกองทุน

ฟื้นฟู เปิดโอกาสให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ระเบียบเกี่ยวกับการอนุมัติ หรือสนับสนุน กองทุนต่างๆ เช่น ระเบียบคณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหาร เรื่องแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจังหวัดพิจิตร ซึ่งผู้แทนองค์กรเกษตรกร มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในกลุ่มองค์กรเกษตรกร ดังนั้นระเบียบกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

1.4 ด้านบุคลากร และโครงสร้างทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ (จำนวนความรู้ความสามารถ)

กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร มีการสร้างค่านิยม เป้าหมาย และแนวทางดำเนินงานขององค์กร อย่างเป็นรูปธรรม และมีสมาชิกที่มีศักยภาพ มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จากการสัมภาษณ์ กลุ่มเกษตรกร 2 กลุ่ม คือ องค์กรเกษตรกรผสมผสาน (ปลูกแตงโม) ตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร และกลุ่ม บ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) ตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มล้วนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ สมาชิกให้ความสำคัญกับการอบรมเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตน และนำความรู้ที่ได้อบรมมาใช้กับกลุ่ม/องค์กรของตน แม้สมาชิกจะไม่ได้เรียนทางด้านสัตวแพทย์มาโดยตรง แต่ใช้ความรู้ที่ได้จากการอบรมมาใช้ นับว่าเป็นทักษะเฉพาะที่เหมาะสมต่อการดำเนินงานของเกษตรกร อีกทั้งกลุ่ม/องค์กร เกษตรกรจังหวัดพิจิตรยังมีการประชุมแบ่งปันความรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ เพื่อแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกของกลุ่ม เพื่อการพัฒนา ศักยภาพของตนเองและของสมาชิกในกลุ่ม เช่น องค์กรเกษตรกรผสมผสาน (ปลูกแตงโม) ตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร มีการจัดวารสารการประชุมทุกเดือน เพื่อเสนอแผน นโยบาย และแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มเมื่อมีมติร่วมกัน แล้ว จะปฏิบัติตามมติด้วยความเต็มใจ

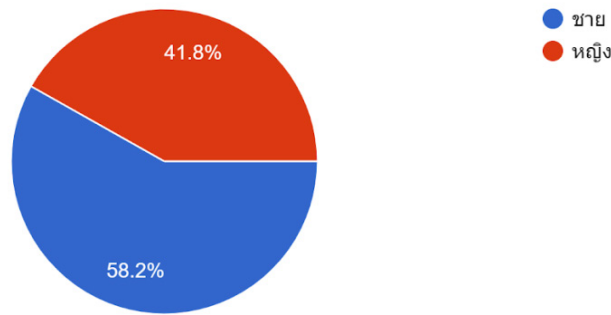
1.5 ด้านประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ต่อเกษตรกรทางมิติการลดต้นทุน การเพิ่มรายได้และความสามารถในการจัดการหนี้ของเกษตรกรประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ

การที่กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม หรือเอื้ออำนวยทุนต่างๆ ทำให้กลุ่ม/ องค์กร ได้รับประโยชน์ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น ส่วนในด้านการลดต้นทุนการผลิต จากการลงพื้นที่และ สัมภาษณ์กลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) ตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร พบว่าการที่ กลุ่ม/องค์กร ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม หรือเอื้ออำนวยทุนต่างๆ สามารถทำให้เกิดการลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรได้ และ เกษตรกรสามารถผลิตแม่พันธุ์สุกรและลูกสุกรเพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางด้านรายได้ของกลุ่มเกษตรกรมาก ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม และในด้านการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรจะสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินที่เกิดขึ้นได้อย่างมี ประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ณ เวลานั้น เช่น ปัญหาโรคระบาด, ราคาผลิตผล ตกดต่ำ เป็นต้น ในประเด็นสุดท้ายการที่กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม หรือเอื้ออำนวยทุน ต่างๆ เป็นการขยายโอกาสทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจากการลงพื้นที่ติดตามกลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) ตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร จากเดิมไม่ได้เลี้ยงแม่พันธุ์สุกร ต้องไปหาซื้อ ลูกสุกรจากแหล่งอื่น แต่เมื่อก่อตั้งเป็นกลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) เกษตรกรสามารถผลิตแม่พันธุ์ สุกรและลูกสุกรเพื่อจำหน่าย และในด้านของอาหารสุกร เกษตรกรสามารถนำอาหารมาเลี้ยงสุกรแล้วจ่ายเงินภายหลังได้ เนื่องจากการรวมกลุ่มของเกษตรกรเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับร้านจำหน่ายอาหารสุกร จึงทำให้เกษตรกรสามารถประกอบ อาชีพได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม หรือเอื้ออำนวยทุนต่างๆ นับว่าเป็นการขยายโอกาสทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ

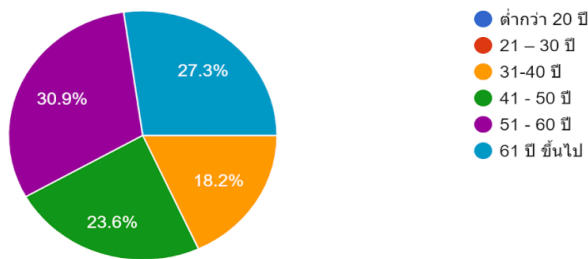
ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

จากจำนวนกลุ่มองค์กรเกษตรที่สอบแบบสอบถามทั้งหมด 55 ราย โดยแบ่งออกเป็นชาย 58.2 เปอร์เซ็นต์ หญิง 41.8 เปอร์เซ็นต์

ภาพที่ 1 ภาพ เพศ

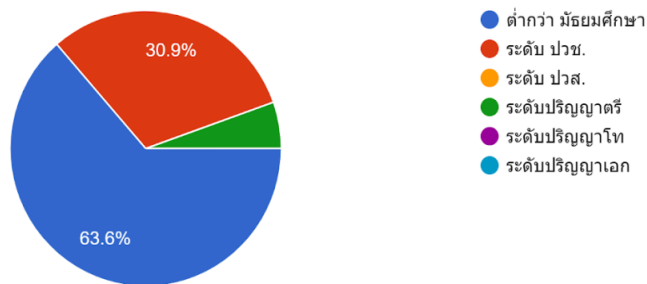
อายุ 51-60 คิดเป็น 30.9 เปอร์เซ็นต์ 61 ปีขึ้นไป 27.3 เปอร์เซ็นต์ 41-50 ปี 23.6 เปอร์เซ็นต์ และ 31-40 ปี 18.2 เปอร์เซ็นต์

ภาพที่ 2 ภาพ อายุ

ระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษา 63.6 เปอร์เซ็นต์ ระดับ ปวช. 30.9 เปอร์เซ็นต์

5. การศึกษา
คำตอบ 55 ข้อ

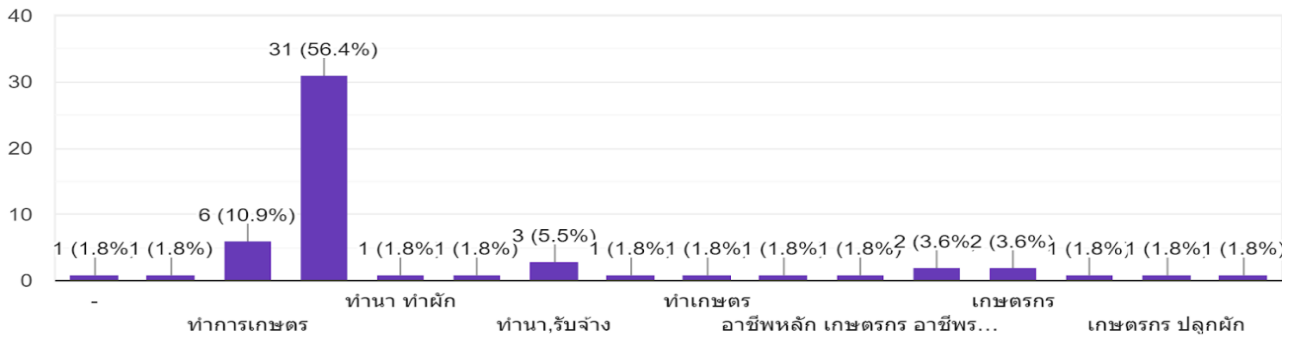

ภาพที่ 3 ภาพ การศึกษา

อาชีพทำนา 56.4 เปอร์เซ็นต์ และอาชีพอื่นๆ เช่น รับจ้าง ปลูกผัก ทำการเกษตรอย่างอื่น เปอร์เซ็นต์

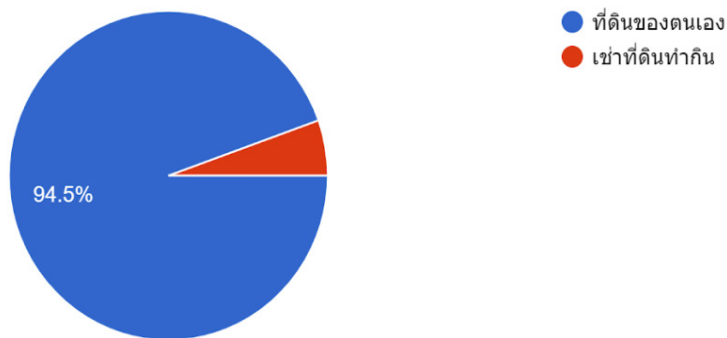
6. อาชีพหลัก..... อาชีพรอง

คำตอบ 55 ข้อ

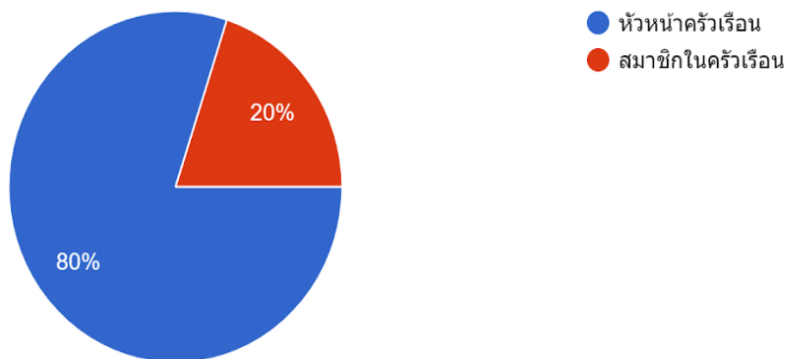
ภาพที่ 5 ภาพ อาชีพ

สถานะการถือครองที่ดิน ที่ดินของตนเอง 94.5 เปอร์เซ็นต์ เช่าที่ดินทำกิน 5.5 เปอร์เซ็นต์

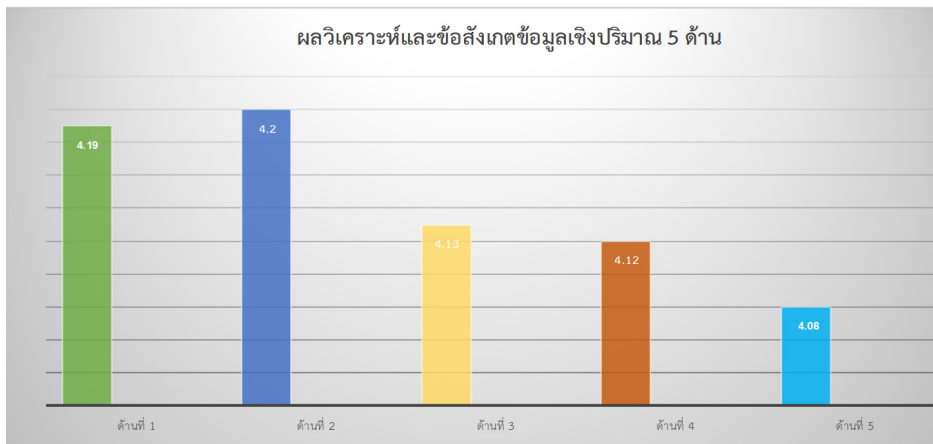

ภาพที่ 6 ภาพ การถือครองที่ดิน

สถานะหัวหน้าครอบครัว 80 เปอร์เซ็นต์ สมาชิกในครัวเรือ 20 เปอร์เซ็นต์

ภาพที่ 7 ภาพ สถานะในครอบครัว

ภาพที่ 8 ภาพ ผลการวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณ 5 ด้าน

ผลวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณ 5 ด้าน

1. ผลวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณการติดตามและประเมินผลด้านความเข้มแข็งหรือความพร้อมขององค์กรเกษตรกร

ผลวิเคราะห์จากแบบสอบถามพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.19 คิดเป็นร้อยละ 83.7

2. ผลวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณการติดตามและประเมินผลด้านการดำเนินการตามแผนหรือโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

ผลวิเคราะห์จากแบบสอบถามพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 คิดเป็น 83.5 คะแนน

3. ผลวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณการติดตามประเมินผลในด้านระเบียบ กฎหมาย ที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการปฏิบัติงานในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

ผลวิเคราะห์จากแบบสอบถามพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 คิดเป็น 82.5 คะแนน

4. ผลวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณการติดตามและประเมินผลด้านบุคลากรและโครงสร้างทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (จำนวนความรู้ ความสามารถ)

ผลวิเคราะห์จากแบบสอบถามพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.12 คิดเป็น 82.4 คะแนน

5. ผลวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณการติดตามและประเมินผลด้านประโยชน์ทางเศรษฐกิจของโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรต่อเกษตรกร ทางมิติการลดต้นทุน การเพิ่มรายได้ และความสามารถในการจัดการหนี้ของเกษตรกร ประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการ

ผลวิเคราะห์จากแบบสอบถามพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 คิดเป็น 81.7 คะแนน

สรุป

ผลวิเคราะห์และข้อสังเกตข้อมูลเชิงปริมาณ 5 ด้าน ค่าเฉลี่ยรวม 4.14 คิดเป็น 82.9 คะแนน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าผลการดำเนินงานด้านการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จังหวัดพิจิตร 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก

อภิปราย

ในที่นี้คณะผู้เขียนขออภิปรายผลผ่านด้านความเข้มแข็งหรือความพร้อมขององค์กรเกษตรกรด้านการดำเนินการตามแผนหรือโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรด้านประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมด้านระเบียบกฎหมายด้านบุคลากรและ

โครงสร้าง ปัจจัยสนับสนุน ปัจจัยขวางข้อ และเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ด้านความเข้มแข็งหรือความพร้อมขององค์กรเกษตรกร

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.19 คิดเป็นร้อยละ 83.7 มีนโยบายและแผนในการทำงานร่วมกับกลุ่มองค์กรเกษตรกร 2 เรื่อง คือ 1) เรื่องการจัดการหนี้ และ 2) เรื่องการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกร แผนการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานจังหวัดพิจิตร บริหารนโยบายและกำกับดูแลในรูปแบบของคณะกรรมการ กล่าวคือ การดำเนินงานใด ๆ ของกลุ่มเกษตรกรจะต้องผ่านมติของคณะกรรมการ ซึ่งประกอบไปด้วยผู้แทนคณะกรรมการ 3 ส่วน คือ 1) ผู้แทนองค์กรเกษตรกร, 2) ผู้แทนภาคราชการ และ 3) ผู้แทนภาคเอกชนกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสำนักงานสาขาจังหวัดพิจิตร ติดต่อประสานงานกับภาคีเครือข่ายหลายภาคส่วน อาทิ เช่น ผู้แทนสำนักงานบังคับคดีจังหวัดพิจิตร, ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงานจังหวัด เป็นต้น ร่วมกันขับเคลื่อนแผน นโยบาย เพื่อความรวดเร็วให้ทันต่อสถานการณ์ ในกรณีที่เกิดปัญหาเร่งด่วน เช่น กรณีเมื่อเกษตรกรถูกฟ้องร้อง จะนำประเด็นเร่งด่วนเข้ามาสู่การช่วยเหลือในเบื้องต้น

ด้านการดำเนินการตามแผนหรือโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 คิดเป็น 83.5 คะแนน กรณีศึกษากลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร มีการเสนอแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เช่น กลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) ตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร มีการจัดตั้งกลุ่มเลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร หรือองค์กรเกษตรกรผสมผสาน (ปลูกแตงโมปลอดสาร) ตำบลวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร เกษตรกรรวมกลุ่มก่อตั้งเป็นองค์กรปลูกแตงโมปลอดสารเพื่อจำหน่าย โดยดำเนินโครงการตามแผนที่เสนอต่อกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานจังหวัดพิจิตร อีกทั้งยังสามารถชำระคืนเงินกู้ยืมได้ตามกำหนด และเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างเกษตรกร เช่น หากใกล้ถึงวันกำหนดชำระเงินกู้ยืม สมาชิกในองค์กรยังไม่มีเงินเพื่อชำระหนี้ ในองค์กรจะปรึกษารื้อ และหาทางออกร่วมกัน หากเกิดโรคระบาดที่เกี่ยวข้องกับสุกร หรือไม่สามารถซื้อขายแม่พันธุ์สุกรได้ กลุ่มจะประสานไปยังภาคีเครือข่ายเลี้ยงสุกรในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เป็นต้น

ด้านประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.13 คิดเป็น 82.5 คะแนน กลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) ตำบลท้ายทุ่ง อำเภอทับคล้อ จังหวัดพิจิตร จากเดิมไม่ได้เลี้ยงแม่พันธุ์สุกร ต้องไปหาซื้อลูกสุกรจากแหล่งอื่น แต่เมื่อก่อตั้งเป็นกลุ่มบ้านได้อีเผือก (เลี้ยงแม่พันธุ์สุกรเพื่อจำหน่ายลูกสุกร) เกษตรกรสามารถผลิตแม่พันธุ์สุกรและลูกสุกรเพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งทางด้านรายได้ของกลุ่มเกษตรกรมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการที่กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม หรือเอื้ออำนาจทุนต่างๆ นับว่าเป็นการขยายโอกาสทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม

ด้านระเบียบกฎหมาย

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.12 คิดเป็น 82.4 คะแนน กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรสำนักงานสาขาจังหวัดพิจิตร ดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ.2542, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563 มีนโยบายและแผนในการทำงานร่วมกับกลุ่มองค์กรเกษตรกร 2 เรื่อง คือ 1) เรื่องการจัดการหนี้ และ 2) เรื่องการฟื้นฟูอาชีพเกษตรกรดังนั้นในภาพรวมกฎหมายและระเบียบของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของเกษตรกร ให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ระเบียบคณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร ว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหาร เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจังหวัดพิจิตร ซึ่งผู้แทนองค์กรเกษตรกร มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกในกลุ่มองค์กรเกษตรกร ดังนั้นระเบียบกฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสนับสนุน การปฏิบัติงานในโครงการฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

ด้านบุคลากรและโครงสร้าง

โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.08 คิดเป็น 81.7 คะแนน โครงสร้างสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สาขาจังหวัดพิจิตร มีบุคลากรจำนวน 5 อัตรา จำนวนองค์กรเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิกกองทุนฯ สาขาจังหวัดพิจิตร

- 1) จำนวนองค์กรเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนกองทุนฯ สาขาจังหวัดพิจิตร 557 องค์กร
- 2) จำนวนสมาชิก 63,181 คน

ปัจจัยสนับสนุน

- 1) คณะอนุกรรมการระดับจังหวัดมีการวางแผนการทำงานเพื่อช่วยเหลือและตอบสนองความต้องการของเกษตรกร
- 2) การช่วยเหลือเกษตรกรแก้ไขปัญหาหนี้สิน และรักษาที่ดินทำกินของเกษตรกรไม่ให้ถูกขายทอดตลาดหรือตกเป็นของนายทุน
- 3) การทำงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับแนวนโยบายและแผนการทำงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
- 4) กฎหมาย และระเบียบของกองทุนฟื้นฟู เป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 5) เกษตรกรเป็นเสมือนครูให้กองทุนฯ เรียนรู้การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
- 6) คณะอนุกรรมการจัดลำดับชั้นความเร่งด่วนให้กับเกษตรกรในการช่วยเหลือ

ปัจจัยขวาง

- 1) การจัดสรรงบประมาณสำรอง เพราะเมื่อถึงสิ้นปีงบประมาณหน่วยงานไม่มีงบประมาณสำรองไว้เพื่อเป็นค่าตอบแทนให้ลูกจ้างที่มีสัญญาจ้างปีต่อปี
- 2) กรณีที่เกษตรกรเข้ามาขอความช่วยเหลือ ในเบื้องต้นหากกองทุนไม่สามารถปิดบัญชีให้ทันที่จะดำเนินการชะลอก่อน
- 3) ความสามารถในการจัดการหนี้ของเกษตรกร ขึ้นอยู่กับงบประมาณที่กองทุนได้รับการจัดสรร
- 4) เกษตรกรยังไม่ทราบว่ายังมีหน่วยงานนี้ ในการช่วยเหลืออย่างวงกว้าง
- 5) บุคลากร (สำนักงาน) ที่มียังไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรเกษตรกร

- 1) เกษตรกรต้องบอกข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา อย่าปกปิด เพราะข้อมูลของเกษตรกรจะเป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือ
- 2) การจัดวารสารการประชุมทุกเดือน เพื่อเสนอแผน นโยบาย และแนวทางปฏิบัติ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มเมื่อมีมติร่วมกันแล้วจะปฏิบัติตามมติด้วยความเต็มใจ

ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร สาขาจังหวัด

- 1) การจัดสรรงบประมาณสำรอง การจัดสรรงบประมาณควรต่อเนื่อง เช่น การจ้างลูกจ้างปีต่อปี เพราะต้องรองบประมาณแล้วประกาศรับสมัครใหม่ ถ้าปล่อยเวลาให้นานอาจจะไม่ได้คนเก่า ถ้าได้คนใหม่มาต้องเสียเวลาเรียนรู้านาน
- 2) ควรมีการประชุมสัมพันธ์ให้กลุ่มเกษตรกรภายในจังหวัดทราบข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของกองทุนฯ ในการช่วยเหลือเกษตรกรให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) การสนับสนุน ส่งเสริม หรือเอื้ออำนวย ทุนต่างๆ ทำให้กลุ่ม/องค์กร ให้ได้รับประโยชน์ด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น
- 2) การที่กลุ่ม/องค์กรเกษตรกรจังหวัดพิจิตร ได้รับการสนับสนุน ส่งเสริม หรือเอื้ออำนวยทุนต่างๆ นับว่าเป็นการขยายโอกาสทางด้านเศรษฐกิจของกลุ่มเกษตรกรได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งต่อไป

- 1) กระบวนการเข้าถึงการช่วยเหลือของเกษตรกรจากกองทุนฯ “การอุทธรณ์หนี้ของเกษตรกร” ที่ประสบผลสำเร็จ
- 2) การตกหล่นจากกระบวนการช่วยเหลือเกษตรกรจากกองทุนฯ ของเกษตรกร

3) กระบวนการมีส่วนร่วม และสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มหรือองค์กรเกษตรในพื้นที่
ข้อเสนอเพื่อสร้างทางเลือกในการรวมกลุ่มและการจัดการหนี้สินของเกษตรกร

การรวมกลุ่มเพื่อสร้างสามัคคีของคนในชุมชนหรือการประยุกต์หลักธรรมทางศาสนาและพระสงฆ์ที่เกี่ยวข้องก็สามารถเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งนอกเหนือจากบทบาทภาครัฐ ภาคเอกชน แล้วยังมีอีกหนึ่งบทบาทที่สำคัญในสังคมไทย คือ “บทบาทพระสงฆ์” นั่นก็คือ “กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์” ที่สามารถใช้ความเชื่อ/พลังชุมชนในการบริหารจัดการหนี้สินและที่สำคัญคือเงินนั้นหมุนเวียนในชุมชนเองไม่ได้ไหลออกไปนอกชุมชนสามารถสร้างสวัสดิการให้สมาชิกในกลุ่มเองได้อีกด้วย ตัวอย่างเช่น

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดโฆงเกิดขึ้นจากแนวคิดของพระสงฆ์ที่รับรู้ปัญหาถึงความยากจนความเป็นหนี้สินนอกระบบการทำมาหากินที่ไม่ยั่งยืนถาวรโดยประยุกต์หลักธรรมเพื่อหาทางแก้ปัญหามหาชนที่เกิดขึ้นมาเป็นรูปประธรรมโดยประสานศาสนาชุมชนและครอบครัวดำเนินกิจกรรมการสะสมทรัพย์เพื่อสร้างทุนโดยการใช้เงินเป็นสื่อในการปรับและส่งเสริมกระบวนการการเรียนรู้และการรวมกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อสร้างทุนของชุมชนให้เข้มแข็งอันก่อให้เกิดความพร้อมเพียงและความสามัคคีกันชุมชนโดยผ่านกระบวนการให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (พระบรรพต วณาลัญนิเวศน์, 2553)

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลสีพยาเริ่มก่อรูปขึ้นมาในช่วงภาวะเศรษฐกิจไทยตกต่ำในปี พ.ศ.2539 - 2540 ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง ทำให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบและเดือดร้อนในเรื่องของการเงินเป็นอย่างมาก โดยผู้นำได้เล็งเห็นถึงปัญหาหนี้สินที่เป็นปัญหาหลักของชาวบ้าน และต้องการที่จะแก้ไขปัญหา จึงได้ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อให้ชาวบ้านมีการออมสะสมเงินและแก้ปัญหานี้สินของชาวบ้าน ผลการศึกษาในการบริหารจัดการของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์มีการแก้ไขปัญหาเรื่องความยากจน การมีวินัยต่อตนเอง มีระเบียบกติกาของกลุ่มในการออมเงิน กู้ยืมเงินมีสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลทุนการศึกษาแก่เด็ก และฌาปนกิจสงเคราะห์โดยภายในกลุ่มมีการจัดการด้วยการแบ่งงานตามโครงสร้างและมีการกำหนดระเบียบกติกาภายในกลุ่มอย่างชัดเจน (ภานิศา ธรรมพงษ์, สมฤดี ศิริสาคร, 2563)

กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี วัดโพธิ์ทอง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยมีพระครูสุวรรณโพธิ์ธรรม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง ในฐานะประธานก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี ซึ่งปัจจุบันก่อตั้งครบ 24 ปี มีสมาชิก 106,021 คน เงินหมุนเวียน 2,419,873,000 ล้านบาท (NBT สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, 2562) เป็นต้น

และกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งประกอบด้วย

1. สภาพองค์กรการเงินชุมชน ประกอบด้วย 5 กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มีการพัฒนาและเจริญเติบโตค่อนข้างเร็ว จากที่เริ่มก่อตั้งกลุ่มครั้งแรก เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2539 ซึ่งมีสมาชิกเพียง 108 คน มีเงินออม 6,810 บาท ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 106,021 คน มีเงินหมุนเวียน 2,419,873,000 บาท

2. กระบวนการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ 2) ด้านการเงิน 3) ด้านบุคลากร 4) ด้านสวัสดิการ 5) ด้านเครือข่าย 6) หลักธรรมาธรรม 4

3. แนวทางในการพัฒนาองค์กรการเงินชุมชน ควรดำเนินการ ดังนี้ 1) พัฒนาศักยภาพของคณะกรรมการ 2) พัฒนาระบบการเงิน การบัญชี การบริหารความเสี่ยงและการสร้างทะเบียนคุม 3) พัฒนาระบบการท างานร่วมกับเครือข่ายครอบคลุมทั้งระดับกลุ่ม ระดับเขต และระดับจังหวัด (วัลลภ สุรทศ, 2564) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2562). กระทรวงเกษตรฯ เผยผลแก้หนี้เกษตรกรในรอบ 3 ปี สำเร็จกว่า 20,000 ราย. สืบค้น

จาก <https://www.moac.go.th/news-preview-411391791262>

คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 26/2560. (2560). การแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. หน้า 100 เล่ม 134 ตอนพิเศษ 135 ง ราชกิจจานุเบกษา 18 พฤษภาคม 2560

- จินดารัตน์ ถวิลเต็มทรัพย์, วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2562). การบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกกลุ่มเกษตรกรในการกู้ยืมเงินของ สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 9(1)64-73
- ทศพล วิชัยดิษฐ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจังหวัดสมุทรปราการ. วารสารอินทนิลทักษิณสาร, 14(1)102-219
- ประยงค์ อัมจักร, อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์. (2556). การเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการจัดการหนี้ของเกษตรกร. วารสารวิจัย มข. (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(3)20-25
- พระบรรพต วนาลัยเนวศน์. (2553) บทบาทผู้นำในการส่งเสริมงานสวัสดิการชุมชนของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์วัดโขมง ตำบลโขมง อำเภอบ้านใหม่ จังหวัดจันทบุรี . มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์/กรุงเทพฯ.
- พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563). หน้า 1 เล่ม 137 ตอนที่ 75 ก ราชกิจจานุเบกษา 23 กันยายน 2563
- ภานิศา ธรรมพงษ์, สมฤดี ศิริสาคร. (2563). การก่อรูปกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ กรณีศึกษา : ตำบลสีพยา อำเภอบ้านใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์รำไพพรรณี(ออนไลน์)
- มณกร มนูญศาสตร์สาทร. (2556) การพัฒนายุทธศาสตร์ของกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และองค์กรเกษตรกร โดยใช้เมทริกซ์การวางแผนยุทธศาสตร์เชิงปริมาณ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 4(2)61-70
- วัลลภ สุรทศ. (2564). การพัฒนาองค์กรการเงินชุมชนบนฐานความเข้มแข็งของกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ตำบลตะกาดเจ้า อำเภอบ้านใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 6(3)100-115
- สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร. (2563). ประวัติความเป็นมา. รายงานประจำปีประจำปี 2563 สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
- สุริยะ หาญพิชัย. (2563). หนังสือครีวเรือนเกษตรกรไทย:สถานภาพความรู้ปัจจุบันและข้อสังเกตบางประการ. Journal of Modern Learning Development, 5(2)191-213
- NBT สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์. (2562). กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จันทบุรี ร่วมประชุมใหญ่ประจำปี 2562 และร่วมฉลองในโอกาสครบ 24 ปี. สืบค้นจาก <https://thainews.prd.go.th>

“การอยู่ร่วมกัน” สังคมพหุวัฒนธรรม: กรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
“Coexistence” Multicultural Society: A Case Study of Muang District
Nakhon Si Thammarat Province

ปริญญา นิกรกุล¹ พระครูพิพัฒนสุตคุณ, ดร.² พระมหาเมธี จันทงส์, ดร.³

ดร. สมบัติ นวลระยอง⁴ นางสาวณัฐยา ราชสมบัติ⁵

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์, E-mail: parinya555@msn.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน เพื่อนำเสนอหลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคม ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการศึกษาเป็นเจ้าอาวาส วัด บาทหลวงประจำโบสถ์ อิมฮามประจำมัสยิด คณะกรรมการของวัด คณะกรรมการประจำโบสถ์ คณะกรรมการประจำมัสยิด ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 รูป/คน โดยการการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. การอยู่ร่วมกันของผู้คนที่มีความเชื่อผ่านศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ภายใต้สังคมที่เรียกว่า “สังคมพหุวัฒนธรรม” ของ “ชาวเมืองนคร” ที่นิยามตัวเองว่าเป็น “เมืองแห่งศรัทธา” ที่มีตลาด วัด มัสยิด และโบสถ์ เป็นศูนย์รวมศรัทธา (จิตใจ) โดยรวมแล้วเป็นเพื่อนบ้านกันมากกว่า 400 ปี

2. พหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชนในพื้นที่ คือ ความรักใคร่กลมเกลียวการพึ่งพาซึ่งกันและกันผ่านการเกื้อกูล เช่น งานแต่งงาน การทำอาหาร การทำบุญข้ามศาสนาและความเชื่อโดยมองคนในชุมชนเป็นเครือญาติกันสร้างความสงบสุขบนความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันเมื่อมองผ่านสถานที่ตามความเชื่อที่ก่อกำเนิดเป็นรากฐานของ “เมืองพระพุทธศาสนา” ที่มีวัดและโรงเรียนที่คนในชุมชนใช้ประโยชน์ร่วมกันผ่านการศึกษาจึงเกิดความสัมพันธ์ที่แสดงออกเพื่อเปิดใจรับฟังกันและกัน กับคุณค่าของคนในชุมชนซึ่งเป็นรากฐาน การสืบสานการต่อยอดเป็นความงดงามบนความต่างที่เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกันเป็นการยอมรับในความต่างทางศาสนาและเชื่อมโยงกฎหมายพระเจ้า/คำสอนของแต่ละศาสนาเข้าด้วย

คำสำคัญ : การอยู่ร่วมกัน, พหุวัฒนธรรม, นครศรีธรรมราช

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the principles of coexistence of multicultural communities in Muang district, Nakhon Si Thammarat Province by analyzing the principles of coexistence of multicultural communities with religious principles and human rights to present principles and methods of coexistence of multicultural communities with creating social security. The key informants in the study

1. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail: parinya555@msn.com

2. วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail: phiphatsutakhun.jum@mccu.ac.th

3. วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, E-mail: Shall_518005@hotmail.com

were the abbots of the temples, priests of the church, Imam of the mosque, board of the temple, church committee, mosque committee, community leaders, community committees and government officials in the relevant areas of 18 persons by purposive sampling. The tool used for data collection was an in-depth interview. Data was analyzed by the content analysis.

The results showed that

1. The coexistence of people who believe through Buddhism, Christianity, Islam under a society called “multicultural society” of “city people” that define themselves as the “city of faith” which has its markets, temples, mosques and churches as the center of faith (mind), collectively being neighbors for more than 400 years.

2. Multiculturalism and religious principles and human rights in the area, namely, love and harmony, interdependence through support, such as weddings, cooking, merit making across religions and beliefs by looking at people in the community as kinship to create peace on individual differences.

3. Principles and methods of coexistence while viewing through the place according to the belief that originate the foundation of “Buddhist City” that has temples and schools where people in the community use together through education, thus creating faith and expressing openness to each other with the values of people in the community which is the foundation of inheritance. The extension is a beauty on the difference of respect for each other. It accepts religious differences and connects the laws, gods, and teachings of each religion.

Keyword Coexistence, Multicultural, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

แนวคิดพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) เป็นแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) ที่แพร่กระจายไปยังภูมิภาคต่างๆ ของโลกในปัจจุบัน จุดกำเนิดของแนวคิดนี้น่าจะอยู่ที่อเมริกาเหนือในประเทศแคนาดา และสหรัฐอเมริกาในช่วงต้นของทศวรรษที่ 1970 แนวคิดพหุวัฒนธรรมปรากฏตัวขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางการเมืองและสังคมของโลกยุคหลังอาณานิคมและกระแสทุนนิยม ที่ต้องการรื้อถอนและกัดเซาะความชอบธรรมของรัฐ และกลุ่มวัฒนธรรมหลักที่พยายามผสมกลมกลืน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสร้างศูนย์กลางของอำนาจบนพื้นฐานแนวคิดเอกนิยม และสากลนิยม (แพร์ ซีริคต์ดำเกิง, 2549) คำ

ว่า “พหุวัฒนธรรม” ในภาษาอังกฤษนั้น สามารถใช้ได้หลายคำ ไม่ว่าจะเป็น (Pluralism Culture) หรือ (Multiculturalism) หรือ (Cultural Diversity) ก็ได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ในคำเดียวกันนี้อาจมองได้หลายแง่มุม คำว่า “วัฒนธรรม” คนมักจะนำวัฒนธรรมไปผูกติดกับ คน ดินแดน ระบบความหมายต่างๆ ซึ่งเป็นการนำไปผูกติดไว้แบบตายตัวเกินไปในความเป็นจริงแล้ว วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาหากมีการยึดมั่นยึดติดมากเกินไป ก็จะทำให้อยู่ไม่ได้ในสังคมที่มีความแตกต่าง และหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคมพหุวัฒนธรรมไม่ใช่สังคมที่เพิ่งเกิดขึ้นหรือเป็นสังคมที่เราอยากให้เกิดขึ้นแต่เป็นสังคมที่มีมานานแล้วสังคมพหุวัฒนธรรมในทางประวัติศาสตร์นั้นหมายถึง “การผสมผสานกันทางด้านชาติพันธุ์”

สังคมพหุวัฒนธรรมจะเป็นไม่ได้เลยถ้าไม่มีพื้นที่ให้กลุ่มคนที่แตกต่างกันได้แสดงตัวตนความเป็นชาติพันธุ์และมีความเป็นตัวตนการให้ความสัมพันธ์กับพื้นที่ทางสังคมจึงเท่ากับเป็นกระบวนการสร้างความเป็นมนุษย์ชาติพันธุ์ใดที่มีกระบวนการสร้างความเป็นมนุษย์จะมีลักษณะที่ลื่นไหลไปตามบริบทต่างๆ การที่จะทำให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรมได้นั้นเงื่อนไขสำคัญก็คือการสร้างพื้นที่สังคมในด้านต่างๆ เช่น พื้นที่ทางภาษา พื้นที่ความรู้ พื้นที่ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ที่มีความมั่นคงในชีวิต โดย

จะต้องเปิดให้มีพื้นที่ทางสังคมในลักษณะต่างๆมากขึ้น (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, สรัสวดี อ๋องสกุล, 2561)

พหุวัฒนธรรม (Multiculturalism) จึงเป็นเรื่องของ “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” (Cultural Diversity) ภิกขุพาเร็ก (Bhikhu parekh) ได้แบ่งความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมสามารถสรุปได้ 3 รูปแบบได้แก่ รูปแบบที่ 1 สมาชิกมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมส่วนรวมโดยทั่วไปแต่ยังมีความเชื่อและการปฏิบัติบางอย่างของวิถีชีวิตที่ต่างกันออกไปสิ่งเหล่านี้เรียกว่า ความหลากหลายของวัฒนธรรมย่อย (subcultural diversity) แบบที่ 2 ของสมาชิกบางส่วนในสังคมมีความคิดเชิงวิพากษ์ต่อหลักการหรือค่านิยมร่วมของวัฒนธรรมที่เป็นอยู่และแสวงหาการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมสิ่งเหล่านี้เรียกว่า ความหลากหลายทางมุมมอง (perspectival diversity) แบบที่ 3 เป็นชุมชนที่มีสำนึกในตนเองและมีการจัดองค์กรที่ดีและมีวิถีชีวิตตามแบบระบบความเชื่อและการปฏิบัติที่แตกต่างเป็นของตนเองสิ่งเหล่านี้เรียกว่า ความหลากหลายทางชุมชน (communal diversity) (Parekh Bhikhu, 2000) เช่นเดียวกันกับการบูรณาการ “การปกครองประชาชน” เข้ากับ “ความหลากหลายทางวัฒนธรรม” สมทบกับความสามารถของมนุษย์ในการพัฒนาด้านการสื่อสารการคมนาคมและการค้าขายซึ่งทำให้มนุษย์เดินทางไกลออกไปจากถิ่นเกิดมากขึ้น ทำให้เกิดความหลากหลายยิ่งแพร่กระจายขึ้นและซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วยในโลกปัจจุบัน เราจึงมีได้เพียงเห็นกลุ่มวัฒนธรรมอยู่กระจุกกันเป็นพื้นที่ (Culture Area) เท่านั้นแต่ยังมีลักษณะของการอยู่แบบกระจาย (Diaspora) กันด้วย (ชูพินิจ เกตุมณี, 2555) ตัวอย่างเช่น

ออสเตรเลียเป็นประเทศที่น่าสนใจและเป็นกรณีศึกษาที่ดีในแง่มุมมองจากลักษณะของออสเตรเลียที่เป็นประเทศที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งลักษณะเป็นเกาะแต่มีจำนวนประชากรน้อย ลักษณะเฉพาะนี้ส่งผลให้ “นโยบายด้านผู้อพยพของออสเตรเลียทำให้เกิดเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมขึ้น” สังคมพหุวัฒนธรรมออสเตรเลียไม่ได้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติแต่เป็นผลมาจากการผลักดันของลักษณะของทรัพยากรธรรมชาติผนวกกับลักษณะเฉพาะของเศรษฐกิจอันได้แก่ “ความต้องการด้านแรงงานและนโยบายของรัฐ” ที่เหมาะสมทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ยอมรับความหลากหลายได้ซึ่งความสำเร็จในการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมนี้ทำให้ออสเตรเลียเป็นหนึ่งในประเทศสำคัญที่เป็นบทเรียนในการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมพหุวัฒนธรรม (สุภัค ศุภชลาศัย, 2562) และเมื่อมองดูสังคมอเมริกาจะพบว่า

ปัจจุบันสังคมโลกกำลังเผชิญกับวิกฤติในการจัดการความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมทั้งที่ความเป็นพหุวัฒนธรรมอันเกิดจากความหลากหลายทางชาติพันธุ์ศาสนาและวิถีการดำเนินชีวิตเรียกได้ว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของประเทศทั้งในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และภูมิภาคอื่นๆ มาตั้งแต่ก่อนการเกิด “รัฐชาติ” การบริหารจัดการความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมนอกจากเกิดภายใต้หลัก “ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ” แล้วยังเกิดภายใต้อิทธิพลของ “การปลดปล่อยอาณานิคมและการเคลื่อนไหวเรียกร้องเกิดการยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม” เช่น ประเด็นทาง “เพศวิถีในสังคมอเมริกา” ส่งผลให้เกิดการนิยามการใช้แนวคิดพหุวัฒนธรรม และพหุวัฒนธรรมนิยม เข้ามาจัดการความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม และความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ “หัวใจสำคัญของสังคมไทย” (ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, นันทิยา ดวงกุ่มเมศ, มรกต ไมยเออร์, 2559)

“การสร้างพื้นที่ความรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่กำลังต่อตัวขึ้นมาใหม่ในกระบวนการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่สังคมสมัยใหม่” เป็นจุดเปลี่ยนการเคลื่อนย้าย (mobility turn) ตามนัยยะที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมต่างๆ ไม่สามารถจัดอยู่ในหน่วยใดหน่วยหนึ่งอย่างตายตัวได้อีกต่อไปเมื่อเกิดการเคลื่อนย้ายของผู้คนที่เกิดขึ้นตามการเคลื่อนย้ายดังกล่าวเพราะความรู้เหล่านั้นก็เคลื่อนย้ายด้วยเช่นกัน จากการก่อตัวขึ้นมาใหม่ของผู้คนต่างๆ ทั้งผู้ที่อยู่ในสังคมไทยมาแต่เดิมและผู้ที่ข้ามแดนเข้ามาใหม่ผลักดันให้สังคมไทยเคลื่อนเข้าสู่สังคมพหุวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้นในปัจจุบันพร้อมกันได้สร้างเงื่อนไขให้กลุ่มคนเหล่านั้นต้องต่อสู้และช่วงชิงความหมายในการครอบงำวาทกรรมในประเด็นต่างๆ อย่างหลากหลายเพราะขัดแย้งกับการเคลื่อนย้ายพื้นที่ชีวิตของพวกเขาจนกลายเป็นจุดตัดหรือจุดปะทะของความรู้ต่างๆ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2563)

“จากสถานการณ์ที่เรามีวัฒนธรรมข้ามชาติมากขึ้นการใช้วัฒนธรรมข้ามชาติและวัฒนธรรมของชาติไปข้ามคนมากขึ้นคนในสังคมไทยจึงควรหันไปทำความเข้าใจต่อความเปลี่ยนแปลงยับยั้งทางวัฒนธรรมกันอยู่ตลอดเวลา ทำให้เราถึงเอาเรื่อง

วัฒนธรรมมาเป็นเกณฑ์ในการลดทอนความเป็นมนุษย์ของคนอื่นเราควรยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของผู้คนให้มากขึ้นซึ่งการยอมรับความหลากหลายเหล่านี้จะทำให้เราอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและเกิดพลัง เมื่อก่อนนี้เราเคยนับถือผีเราก็ไปยืมพุทธศาสนา พุทโธไปยืมศาสนาอื่นๆ มาศาสนาเหล่านั้นก็ไม่ได้เกิดที่บ้านเราทำไมเราไปยืมเขามาได้แต่พอคนอื่นไปยืมมาบ้างเรากลับมองไม่เห็นนัยยะสำคัญเพราะยังคงมองพวกเขาอย่างหยุดนิ่งตายตัวแบบเหมารวมอยู่ต่อไป” การยอมรับความเป็นคนของคนอื่นการมองคนอื่นอย่างเท่าเทียมกันการมองคนจากศักดิ์ศรีของความเป็นคนเท่าเทียมกันจะช่วยให้คนในสังคมเราสงบสุขเป็นสังคมที่สามารถจะอยู่ร่วมกันซึ่งจะผลักดันและพัฒนาสังคมให้ก้าวหน้าไปดีกว่า “พหุวัฒนธรรม” ไม่ใช่การยอมรับความแตกต่างของหน่วยงานวัฒนธรรมแต่อยู่ที่การเพิ่มขึ้นที่ทางสังคมให้กลุ่มชนต่างๆ สามารถแสดงอัตลักษณ์ของตนเองได้อย่างหลากหลายสิ้นไหลและซับซ้อนได้มากขึ้นซึ่งสามารถเริ่มได้จากการเปิดพื้นที่ทางสังคมต่างๆ (อานันท์ กาญจนพันธุ์ และคนอื่นๆ (2561)

ความหลากหลายชาติพันธุ์และวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันเป็นสังคมชาวภาคใต้ตัวตนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนภาคใต้ในแต่ละกลุ่ม การอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและส่งเสริมวัฒนธรรมที่เน้นตัวตนและอัตลักษณ์ของภาคใต้รวมทั้งการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระดับภูมิภาคและระดับโลกต่อไป (ครองชัย หัตถา, 2558) เกาะลันตาเป็นแหล่งอาศัยของผู้คนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์มายาวนานทั้งชาวเล (อุรักลาไวย์ มอเก็น) ไทยมุสลิม ไทยเชื้อสายจีน และไทยพุทธ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและเกษตรกรรม แต่ละกลุ่มดำรงวิถีชีวิตตามความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของตนโดยภาพรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ยังคงรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรมประเพณีและการอยู่ร่วมกันและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างปกติสุข ท่ามกลางการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการท่องเที่ยว (พรชัย นาคสีทอง, อนินทร์ พุฒิชิต, 2558)

ระยะเวลากว่าพันปี ที่นครศรีธรรมราชเป็นแหล่งสร้างอารยธรรมทางตอนใต้ของประเทศไทย ดำรงสถานะเป็นเมืองท่าเพื่อค้าขาย รับวัฒนธรรมจากต่างถิ่นและถ่ายทอดศิลปะแห่งเมืองนครสู่ดินแดนต่าง ๆ ผู้คนหลังไหลเข้ามาพักพิงที่เมืองแห่งนี้ ยึดถือนครศรีธรรมราชเป็นบ้านเกิดเมืองนอนอันรักยิ่งของตน จนเวลาล่วงเลยไปหลายร้อยปี ดังที่ชาวไทยเชื้อสายมุสลิมเข้ามาয়่นครศรีธรรมราช เมื่อ 400 ปีก่อน ตั้งแต่สมัยที่พระยานครศรีธรรมราช (น้อย) นำทัพไปตีเมืองไทรบุรี หรือเมืองเคะห์แห่งมาลายู ชาวมาลายูบางส่วนจึงอพยพย้ายมาตั้งถิ่นฐานที่นครศรีธรรมราช โดยเฉพาะชุมชนตลาดแขก พวกเขาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับชาวไทย ที่แม้จะมีวิถีชีวิตและความเชื่อแตกต่างกัน แต่ความขัดแย้งก็ไม่เกิดขึ้น พื้นที่เล็กๆ ณ สี่แยกตลาดแขกแห่งนี้ จึงอุดมด้วยความหลากหลายทางเชื้อชาติ, ศาสนา, ความศรัทธา และวิถีชีวิต ทว่าบนความแตกต่างที่หลากหลายในชุมชน ผู้คนล้วนอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ความเกื้อกูลเผื่อแผ่ไปทั่วชุมชน ภายใต้ร่มเงาเมืองแห่งศรัทธาที่มีนามว่า “นครศรีธรรมราช” (Spirit of Asia, 2563) จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นพื้นที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และเป็นเมืองเก่าที่มีความสำคัญในการเข้ามาของศาสนาพุทธในประเทศไทยแต่สภาพการขยายตัวของเมืองในปัจจุบันมีความเจริญเติบโตจนพื้นที่สำคัญบางพื้นที่ไม่ได้รับการใส่ใจดูแลและไม่เห็นถึงความสำคัญของพื้นที่ในอดีต ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ศึกษามีลักษณะพึ่งพาอาศัยกันโดยแสดงออกผ่านกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนมีการส่งเสริมและเห็นคุณค่าความสำคัญของแหล่งโบราณสถานวัฒนธรรมศิลปกรรมศาสนาประเพณีสถาปัตยกรรมและภูมิปัญญาทั้งจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยกันดูแลปกป้องรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติให้อยู่ต่อไป (ธนากร อนุรักษ์, ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล, 2560) ดังนั้น

การศึกษาวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมครั้งนี้ เพื่อให้ได้หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ระหว่างชาวพุทธ ชาวมุสลิม และชาวคริสต์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งคณะผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับการสร้างความสมานฉันท์ความสันติสุขระหว่างคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน
3. เพื่อนำเสนอหลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคม

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ชุมชนตลาดแขก, วัดบูรณาราม, คริสตจักรเบธเลเฮม, มัสยิดญะมาเอียะ, อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ได้แก่

เจ้าอาวาสวัด บาทหลวงประจำโบสถ์ อิหม่ามประจำมัสยิด คณะกรรมการของวัด คณะกรรมการประจำโบสถ์ คณะกรรมการประจำมัสยิด ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนทั้งสิ้น 18 รูป/คน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระของการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1. หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเน้นหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมตามหลักการในทางพระพุทธศาสนา แนวคิดการอยู่ร่วมกันในศาสนาอิสลาม และการอยู่ร่วมกันในศาสนาคริสต์
2. การวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน
3. หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคมมุมมองทางพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ และการวางท่าทีต่อบุคคลต่างศาสนาหรือต่างวัฒนธรรมกับการอยู่ร่วมกัน เป็นต้น

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาในช่วงเวลาระหว่าง เดือนตุลาคม 2563 ถึง เดือนกันยายน 2564

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่ต้องการอธิบายหลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมโดยพิจารณาจากหลักการอยู่ร่วมกันของหลักศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ และสิทธิมนุษยชนโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา คือ เจ้าอาวาสวัด บาทหลวงประจำโบสถ์ อิหม่ามประจำมัสยิด คณะกรรมการของวัด คณะกรรมการประจำโบสถ์ คณะกรรมการประจำมัสยิด ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 18 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลและคำตอบที่เป็นจริงและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลและวิธีการสร้างเครื่องมือ พร้อมทั้งการหาคุณภาพ เครื่องมือดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) โดยการสัมภาษณ์ในประเด็น หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชน พหุวัฒนธรรม หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน การสร้างความมั่นคงทางสังคม มุมมองทางพระพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์ ผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงานราชการในพื้นที่ เป็นต้น

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากการรวบรวมเอกสารต่างๆ ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพหุวัฒนธรรมมาศึกษาวิเคราะห์และนำมาศึกษาในรูปของการอธิบายพรรณนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น และสร้างสรรค์แนวทางการคิดในการศึกษา

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 18 รูป/คน ด้วยวิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัด บาทหลวงประจำโบสถ์ อีหม่ามประจำมัสยิด คณะกรรมการของวัด คณะกรรมการประจำโบสถ์ คณะกรรมการประจำมัสยิด ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ผู้วิจัยได้ออกแบบสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ โดยมีการกำหนดโครงสร้างคำถามเป็น 2 ส่วนคือ ชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์การสัมภาษณ์ และส่วนประเด็นการสัมภาษณ์ที่ประยุกต์การอยู่ร่วมกันโดยยึดหลักคำสอนทางศาสนา ได้แก่ หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญความเป็นมนุษย์ความเป็นองค์กรหรือสังฆะ ในศาสนาอิสลามมีปรากฏอยู่ในศรัทธา 6 ประการ ในศาสนาคริสต์โดยเน้นการปฏิบัติตามหลักการของบัญญัติ 10 ประการ เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) ด้วยการจำแนกข้อมูลเป็นชนิดๆ (typologies) คำว่า (typologies) ใช้ในนี้หมายถึงขั้นตอนของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปการจำแนกแบบที่ใช้แนวคิด สังคม พหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันตามหลักการในทางพระพุทธศาสนาที่ให้ความสำคัญความเป็นมนุษย์ ความเป็นองค์กรหรือสังฆะ การอยู่ร่วมกันในศาสนาอิสลามมีปรากฏอยู่ในศรัทธา 6 ประการ การอยู่ร่วมกันในศาสนาคริสต์โดยเน้นการปฏิบัติตามหลักการของบัญญัติ 10 ประการ โดยยึดแนวคิดทฤษฎีเป็นกรอบในการจำแนก แล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และผู้วิจัยได้วางเค้าโครงข้อมูลโดยการทำรายชื่อคำหรือข้อความในเอกสารที่จะถูกนำมาวิเคราะห์ และแบ่งไว้เป็นประเภท (categories) การทำเช่นนี้จะช่วยให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอผู้วิเคราะห์สามารถตัดสินใจได้ว่า จะดึงคำหรือข้อความใดออกมาจากเอกสารหรือตัวบท (text) และนอกจากนี้ยังใช้ตารางช่วยในการวิเคราะห์อีกด้วย

ผลการวิจัย

ในการสรุปผลในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นสามประเด็นหลักคือหลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรม การวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน และแนวทางการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช สมัยก่อนชุมชนเคยเป็นค่ายทหารหัวมร่อและเมื่อได้หมดยุคสงครามลงได้มีการพัฒนาสร้างวัดหัวมร่อขึ้นมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น วัดบูรณาราม โดยมีการอาศัยอยู่ร่วมกันของหลายเชื้อชาติ เช่น ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และมีคนไทยเชื้อสายจีนร่วมอยู่ด้วย “คริสตจักรเบธเลเฮม” นั้นเกิดจากการมีมิชชันนารีทางอเมริกันมาเผยแพร่ส่วนใหญ่จะเป็น “หมอศาสนา” ต่อมาได้มีการแบ่งชุมชนออกแยกเป็น “ชุมชนตลาดแขก” ของชาวมุสลิมมีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายของวัฒนธรรม ภาษา โดยอาศัย “ศาสนา” เป็นแบบและมี “อัตลักษณ์” เป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตเพราะฉะนั้นในการอยู่ร่วมกันโดยอาศัย “ไม่ตรีต่อกัน”

2. การวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน โดยการเคารพต่อ “องค์พระศาสนา” ปฏิบัติตามหลักคำสอนโดยศาสนาอิสลามมีพระเจ้าคือ “องค์อัลเลาะห์องค์เดียว และ ท่านนบีมุฮัมมัด” สอนให้รู้จักการใช้การละหมาดชำระล้างร่างกาย และถือศีลอด ส่วนศาสนาคริสต์นิกาย “พระเจ้าและหลักคำสอน” จะอยู่ใน “พระคัมภีร์ไบเบิล” โดยบัญญัติไว้ 10 ประการ พระเจ้าทรงสร้างโลกในหกวันวันที่เจ็ดก็จะให้เราหยุดพัก ซึ่งเรียกว่า “วันสะบาโต” หรือเรียกว่า “วันศักดิ์สิทธิ์” มีการมารวมตัวกันที่คริสตจักรหรือที่โบสถ์และจะไม่ทำร้ายผู้อื่นไม่ว่าจะเป็นการฆ่าหรือทำร้ายด้วยการพูดก็ตาม ทุกศาสนามีการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนมีการช่วยเหลือกันให้เกียรติต่อ “ผู้ที่อาศัยอยู่ก่อนหรือผู้ที่อาวุโส” การปฏิบัติตามบทบัญญัติทางกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติทางประเพณีรวมถึงพระพุทธศาสนาด้วย

3. แนวทางการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งโดยการส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์กฎหมายใหม่ๆ ให้กับชาวชุมชนทราบเพื่อให้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน มีการเคารพสิทธิของกันและกันทั้งพึ่งพาอาศัยกันยอมรับในความแตกต่างด้านศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรม เคารพต่อหลักคำสอนของศาสนาของตนเองและผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่นเสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะร่วมกันในสังคมมีการจัดประชุมระหว่างศาสนาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ให้เกียรติซึ่งกันและกันในการนับถือศาสนาอยู่ด้วยกันแบบสันติสุข เพราะศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดีและทำความดีนอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เชื่อมโยงกับหลักคำสอนทางศาสนาด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลในครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกใช้หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรม หลักศาสนา/สิทธิมนุษยชน และวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคมคณะผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญที่ค้นพบมีรายละเอียดดังนี้

หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัดและชุมชนทำวัจนั้นสมัยก่อนเคยเป็นค่ายทหารหัวหม่อมมาก่อนและเมื่อได้หมดยุคสงครามลงบ้านเมืองได้มีการพัฒนาขึ้นมีการสร้างวัดที่มีชื่อว่า “วัดหัวหม่อม” ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “วัดบูรณาราม” โดยมีการอาศัยอยู่ร่วมกันของหลายเชื้อชาติ เช่น ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และมีคนไทยเชื้อสายจีนร่วมอยู่ด้วยได้กลายเป็นศูนย์รวมของการค้า และตลาดสินค้าต่างๆ ชุมชนรอบวัดส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าแม่ค้า “ชาวจีน” ที่มาเช่าพื้นที่วัดในการค้าขายมานานแล้วกว่า 50 ปี และมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมเกี่ยวเนื่องกันกับคนพื้นเมืองจนพลวัตสืบเนื่องจนถึงปัจจุบัน

ในอดีตที่ผ่านมาคาบสมุทรไทยจะเป็นที่อยู่ของชนชาวมลายูในยุคของนครรัฐสยามได้มีการทำศึกกับนครรัฐมลายู หลังจากศึกสงครามจบลงได้มีชาวมลายูบางส่วนมาอาศัยอยู่ร่วมกันที่นครรัฐแห่งนี้คือ “นครศรีธรรมราช” และชาวนครศรีธรรมราชจึงมีเชื้อสาย “มลายู” ในชุมชนตลาดแขกหรือที่เรียกว่า “ตลาดแขก” นั้นมีมุสลิมอาศัยอยู่มากเมื่อมีคนอาศัยอยู่มากได้มีการเปิดมัสยิดใหม่ขึ้นเรียกว่า “มัสยิดท่าช้าง” มัสยิดเปรียบเสมือนวัดในศาสนาพุทธเป็นพื้นที่ที่ให้บรรดาคนทั้งหลายได้มาพบปะกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ละหมาดร่วมกัน และการปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายหลักของประเทศชาติ ปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นกฎหมายของรัฐ และในขณะเดียวกัน ก็ต้องปฏิบัติตามหลักการของศาสนาอิสลามด้วยเพราะหลักการถือว่า “พระมหาคัมภีร์อัลกุระอ่าน” เป็นธรรมนูญแห่งชีวิตของพี่น้องมุสลิมทั้งหลายจะขึ้นนำแนวทางในการปฏิบัติของพี่น้องมุสลิม

และ “คริสตจักรเบธเลเฮม” เกิดจากการมิชชันนารีทางอเมริกันมาเผยแพร่ เป็นสถานที่สอนภาษา เรียกว่าโรงเรียน “อเมริกาคริสเตียน” ต่อมาก็เป็นโรงเรียน “ศรีธรรมราช” ในปัจจุบัน คริสตจักรถือเป็นชุมชนหนึ่งของสังคมในช่วงประมาณ 130 กว่าปี มีบุคคล 2 คนเป็นคนตระกูลของ “แมคคาแลนซ์” เป็นอาจารย์คนแรกของโรงพยาบาลศิริราชเข้าไปในวังเนื่องจากถูกเชิญเข้าไปเป็นที่ปรึกษาให้กับระบบการศึกษาของประเทศไทย ท่านเป็น “ปดิมจารย์” เป็นศิลาก้อนแรกของศิริราชมีคนเจ็บป่วยได้ไปรักษาที่เพชรบุรี หลังจากนั้นก็มารักษาที่นครศรีธรรมราชแล้วก็เป็นจุดเริ่มต้นของชุมชนเนื่องจากเป็น “คริสต์โบสถ์

เรียน” ส่วนใหญ่เป็นหมอศาสนาที่เป็นทั้งหมอ และเป็นผู้ประกาศศาสนา การบริหารจัดการตามบทบาทภารกิจของคริสตจักร ทั้งการเผยแผ่สั่งสอน การให้ความรู้จริยธรรม การบริหารจัดการทรัพย์สิน การปลูกฝังเด็กและเยาวชน ใช้ธรรมนุญนี้เป็นคู่มือ ในการรักษาศาสน์หรือชุมชนไว้

การวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน

การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนเมื่อคนในชุมชนเกิดความตกทุกข์ได้ยากก็จะมีการช่วยเหลือกันเพราะอยู่ร่วมกันหลากหลายศาสนา แต่ละศาสนาก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือ “การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขให้ทุกคนเป็นคนดีเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน” เมื่อมีการทำกิจกรรมก็พูดคุยกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชนการเป็นอยู่ร่วมกันมีการแลกเปลี่ยน เมื่อก่อนมีการซื้อขายแบบแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน และมีการช่วยเหลือแบ่งปัน มีการแบ่งที่อยู่อาศัยให้กันให้เกียรติต่อผู้ที่อาศัยอยู่ก่อน หรือผู้ที่อาวุโสอยู่ก่อน เชื่อฟังต้องทำตามกฎระเบียบที่ผู้ใหญ่แนะนำ ให้สิทธิเรื่องที่อยู่อาศัยในการจับจอง ใครจับจองก่อนก็ได้สิทธิไปก่อน ความสามัคคีต้องมีความร่วมมือกัน สร้างพื้นที่สาธารณะประโยชน์ สร้างวัดวาอาราม ศาลาการเปรียญช่วยเหลือผู้ยากไร้ แบ่งปันกัน โดยส่วนมากมีการลดเรื่องการทะเลาะเบาะแว้ง เรื่องการเสียดสี อยู่ร่วมกันแบบญาติพี่น้องต้องแบ่งปันกัน มีความอดทน ไม่มีการนินทาว่าร้ายกัน มีการเข้าใจในข้อจำกัดของแต่ละคน การเข้าใจผู้อื่น การปฏิบัติตามบทบัญญัติทางกฎหมายและธรรมเนียมปฏิบัติทางประเพณีรวมถึงทางศาสนา การวางเฉยต่อความล่วงเกิน ยกไว้เป็นอภัยทาน ช่วยเหลือผู้อื่น ร่วมมือกันพัฒนาชุมชนและสังคม

“ศาสนาอิสลามนั้นต้องปฏิญาณตนว่าเรานั้นเชื่อว่าอัลเลาะห์” พระองค์ทรงเป็นพระเจ้าแต่เพียงพระองค์เดียว และก็มีท่านนบีมุฮัมมัดทรงเป็นศาสดาผู้สั่งสอน และก็ปฏิบัติตามคำสอนของพระเจ้า และการละหมาดเป็นหัวใจสำคัญของพี่น้องมุสลิมการแสดงความรักต่ออัลเลาะห์พระเจ้า แล้วก็มีความเคารพภักดีต่อพระองค์ และได้ปฏิบัติการละหมาดทั้ง 5 เวลา ที่ต้องชำระล้างร่างกายให้สะอาดตามหลักที่ศาสนาได้สอนไว้ ขณะเดียวกันจิตใจต้องสงบไม่ว่าจะที่บ้านหรือมัสยิด การบริจาต “ซะกาต” ต้องสำรวจว่ามีจำนวนเงินเท่าไร แล้วก็ถือครองทรัพย์สินอื่นๆ เท่าไร เพราะถือว่าเป็นหลักคำสอนที่สำคัญให้มุสลิมปฏิบัติพยายามบริจาตซะกาตจากจุดใกล้ที่สุด ใกล้ตัวแล้วค่อยๆ ห่างออกไปต้องปฏิบัติในฐานะที่เป็นมุสลิม เป็นการละเว้นจากการบริโภคอาหารในกลางวัน ในช่วง “เดือนรอมฎอน” เป็นเดือนสำคัญ เพราะเดือนนี้เป็นเดือนที่ต้องทดสอบตัวเอง ทำจิตใจให้สงบ ละเว้นจากการบริโภคอาหารในยามกลางวันและเรื่องกิเลสทั้งหลายให้พ้นไป

หลักคำสอนจะอยู่ในพระคัมภีร์ไบเบิล ชื่อว่า “พระธรรมอูปลุก” เมื่อพระเจ้าต้องเดินทางไปในพื้นที่ที่พระเจ้าได้สัญญาไว้นั้น พระองค์จึงได้บัญญัติข้อปฏิบัติขึ้นไว้ให้กับพวกชาวยิวด้วยกันจำนวน 10 ประการ เพราะว่า “คนยิว” เมื่ออยู่กับกลุ่มไหนก็จะนมัสการกลุ่มนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวยิวไปนับถือพระเจ้าองค์อื่นและเพื่อป้องกันการเปลี่ยนชื่อของพระองค์ และได้มีการกำหนดวันพระเจ้าขึ้นนามีชื่อว่า “วันสะบาโต” แต่ก่อนคือวันเสาร์ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นวันอาทิตย์เนื่องจากเป็นวันที่พระเจ้าทรงฟื้นขึ้นมาจากความตาย พระเจ้าทรงสอนเน้นเรื่องบิดามารดาเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด และละเว้นจากการฆ่ากันไม่ว่าจะฆ่าด้วยความคิด ฆ่าด้วยคำพูด ฆ่าด้วยการกระทำ “ดังนั้นแม้เราไปตำใครไปแข่งใคร ใส่ร้ายใคร ก็เหมือนกับเราไปฆ่าเขา”

หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคม

มุมมองทางพระพุทธศาสนา

หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคมในอนาคต ชุมชนมีการพัฒนาและความเข้มแข็งมากขึ้น มีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน และยังมีหลากหลายทางวัฒนธรรมอาศัยอยู่ร่วมกัน สังคมเดียวกัน สร้างความสามัคคี ยอมรับในหลักการสอนของศาสนาให้เกียรติซึ่งกันและไม่ไปละเมิดสิทธิของศาสนานั้นๆ การให้เกียรติผู้อื่นเสมอเพราะทุกคนล้วนเป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกันเมื่อเข้าใจกันและกันก็จะมีความสุข

การวางท่าทีต่อบุคคลต่างศาสนาหรือต่างวัฒนธรรมกับการอยู่ร่วมกัน การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน เพราะในชุมชนที่อาศัยอยู่มีความหลากหลายด้านศาสนา การเปิดให้บุคคลที่อยู่ต่างศาสนาเข้ามาสักการะพระในอุโบสถได้โดย

ไม่มีข้อโต้แย้งหรือแบ่งแยกกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้เข้าใจซึ่งกันและกันอยู่เป็นสังคมเดียวอย่างมีความสุข

มุมมองทางศาสนาอิสลาม

หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคมในอนาคต ยอมรับความคิดเห็นกันในแต่ละศาสนา ไม่ก้าวท้าวศาสนิกชน อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความเกื้อกูลซึ่งกันให้เกียรติต่อกันเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ามีงานหรือกิจกรรมก็จะช่วยเหลือกัน เข้าร่วมงานด้วยกันยกเว้นบางเรื่องที่เกี่ยวข้องพิธีกรรมที่ไม่สามารถไปร่วมได้ ปฏิบัติตนอยู่บนหลักคำสอนของศาสนาสิ่งใดที่ผิดหลักการก็จะไม่ปฏิบัติ

การวางท่าทีต่อบุคคลต่างศาสนาหรือต่างวัฒนธรรม กับการอยู่ร่วมกัน มนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นมาจากด้วยพระเจ้าโดยมีหลักคำสอนที่สำคัญที่สุดคือ “ให้เรารักกัน” การเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการอยู่ร่วมกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะร่วมกันในสังคม เพราะต้องมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน

มุมมองทางศาสนาคริสต์

หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคมในอนาคต การอยู่ร่วมกันโดยเชื่อว่าทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดี และให้เกียรติกัน คือการยึดหลักศาสนา และยึดหลักมนุษยธรรมเป็นอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ การดำเนินชีวิตประจำวันแบบอาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนั้น “พระเยซูจึงประกาศหลักศาสนาเรื่องของความเชื่อ ความหวัง ความรัก”

การวางท่าทีต่อบุคคลต่างศาสนาหรือต่างวัฒนธรรมกับการอยู่ร่วมกัน การให้เกียรติซึ่งกันและกัน ในฐานะของความเป็นมนุษย์ด้วยกัน ถึงแม้จะมีความเชื่อเรื่องศาสนาที่ไม่เหมือนกัน เมื่อศาสนาอื่นมีกิจกรรมก็ไปร่วมหรือไม่ก็ส่งผู้แทนไปร่วม การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข “พระเยซูคริสต์สอนให้รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตัวเองปฏิบัติกับคนรอบข้างเช่นเดียวกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นคนในศาสนาเดียวกัน”

มุมมองของผู้นำหมู่บ้าน/ชุมชน

หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคมในอนาคต มีการร่วมมือกันในการทำกิจกรรมและช่วยเหลือกัน อยู่ร่วมกันด้วยความสันติ ไม่ทะเลาะเบาะแว้งและให้ความเป็นธรรม รู้จักความแตกต่างระหว่างศาสนา เอื้อเฟื้อกันสามารถอยู่ร่วมกันได้

การวางท่าทีต่อบุคคลต่างศาสนาหรือต่างวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกัน มีความเข้าใจในด้านความแตกต่างของแต่ละศาสนา ไม่มีการแบ่งกันทางสังคม ไม่ก้าวท้าวหรือกระทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง สร้างความยุติธรรมกับคนต่างเชื้อชาติ ต่างศาสนาในชุมชน มีการทักทายกันให้ความเคารพต่อกัน

มุมมองของหน่วยงานราชการในพื้นที่

หลักการและวิธีการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคมในอนาคต การอยู่ร่วมกันโดยยึดในสิทธิของกันและกันจะทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้ และไม่เอาศาสนามาเป็นตัวแบ่งแยกมีความเมตตาซึ่งกันต่อกันและเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน ผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่นต้องทำให้คนชุมชนสามัคคีกัน

การวางท่าทีต่อบุคคลต่างศาสนาหรือต่างวัฒนธรรมกับการอยู่ร่วมกัน การให้เกียรติต่อกันเชื่อว่าทุกศาสนาสอนให้ทุกคนเป็นคนดีและทำความดี มีการนำกฎหมายมาใส่ในศาสนา เชื่อมโยงกับหลักศาสนาธรรมะ มีความเคารพซึ่งกันและกัน กล่าวทักทายเพื่อสร้างมิตรไมตรีเข้าใจความแตกต่างของศาสนาและอยู่ร่วมกันในสังคมได้ เป็นต้น

และมีความสอดคล้องกับ พระเมธีวราญาณ (สายเพชร วชิรวาที) และ พระมหาสุขสันต์ สุขวฑฒโน ได้ทำการศึกษาเรื่องการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย: กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อำเภอมืองจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า เป็นการยอมรับความแตกต่างในเรื่องของแนวคิด วัฒนธรรม ประเพณี และความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และความเชื่อความสอดคล้องของหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมตามหลักการของแต่ละศาสนา คือการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธนั้น คือการรักษาศีล 5 พุทธตามหลักวาจาสุภาสิต ไม่สร้าง

ความแตกแยกให้เกิดในชุมชน ทำตนให้เป็นประโยชน์ ชุมชนชาวคริสต์ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเปิดกว้างแต่ละชุมชนผู้สังคมาอย่างเท่าเทียมกัน รูปแบบและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรมคือชุมชนชาวพุทธส่งเสริมเยาวชนและประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา หรือให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ที่แตกต่างกัน ชุมชนชาวคริสต์ คือส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมการทำบุญประจำปี และประเพณีที่เกี่ยวข้องทางศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในเรื่องความแตกต่างทางความคิด ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน อันจะเป็นผลให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนที่มีความหลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

และมีความสอดคล้องกับพระครูปลัดไพรัช จนทสโร (กาญจนแก้ว) ได้ทำการศึกษาเรื่องการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธและมุสลิม ในเขตพื้นที่อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ภูมิหลัง วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนชาวไทยพุทธและมุสลิมในพื้นที่แม้มีวิถีชีวิต อัตลักษณ์ และด้านความเชื่อแตกต่างกัน แต่ไม่นำไปสู่ความแตกแยก ครั้งอดีตการดำเนินชีวิต อัตลักษณ์ บนความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ล้วนมีความราบรื่น ฉะนั้น้องมีการไปมาหาสู่กัน

และ ณีฎฐิณี ปิยะศิริพันธ์ ได้ทำการศึกษาเรื่องชุมชนพหุ-วัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมชาตินิยมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ผลการศึกษาพบว่า การขับเคลื่อนสังคมพหุ-วัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมชาตินิยมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้สรุปได้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนคือ 1) การสร้างชุมชนศรัทธาตามหลักคำสอนของศาสนา 2) การสร้างกลไกของชุมชนทั้งกลไกหนุนเสริมการขับเคลื่อนชุมชนพหุวัฒนธรรม และกลไกที่ขจัดความขัดแย้งในชุมชน และ 3) การรณรงค์และกำหนดกิจกรรมพหุวัฒนธรรม เป็นต้น

และ ชัมชู สาอุ ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวคิดการจัดการศึกษาอิสลามเพื่อสร้างสำนึกการเป็นมุสลิมในสังคมพหุวัฒนธรรม: ถอดบทเรียนจากพหุวัฒนธรรมนิยมในสังคมออสเตรเลีย ผลการศึกษาพบว่า ประเทศออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้แก่พลเมืองเพื่ออยู่ร่วมกันของผู้คนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ผ่านกลไกทางการศึกษาในทุกๆระดับ ทั้งการเรียนรู้แนวคิด วิถีชีวิต และแนวปฏิบัติ

และ อุดร หลีกทอง ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพหุวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะเฉพาะของชุมชนพหุวัฒนธรรม ทั้ง 3 ชุมชนมีลักษณะเฉพาะด้านการนับถือศาสนา และความเชื่อในลัทธิต่างๆ ได้แก่ ชุมชนกุฎีจีน (คริสต์) ชุมชนวัดกัลยาณมิตร (พุทธและลัทธิขงจื้อ) และชุมชนกุฎีขาว (อิสลาม) 2) สภาพทั่วไปของชุมชนทั้ง 3 ชุมชน คล้ายคลึงกัน คือ เป็นชุมชนเมือง สภาพบ้านเรือนที่พักอาศัยหนาแน่น เป็นชุมชนที่มีพื้นที่บางส่วนติดกับแม่น้ำลำคลอง 3) ลักษณะความเป็นพหุวัฒนธรรมในชุมชน ชุมชนทั้ง 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนวัดกัลยาณมิตร และชุมชนกุฎีขาว เป็นชุมชนที่เกิดจากการรวมของคนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อ ที่แตกต่างกัน และอพยพมาตั้งรกรากในย่านเดียวกัน ได้แก่ ไทย แขก จีน ฝรั่งเศส ญวน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การกำหนดนโยบายที่แปรเปลี่ยนเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับนโยบายควรมีการคำนึงถึงการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างศาสนาโดยไม่ขัดกับหลักคำสอนของทุกศาสนา
2. “สิทธิ” ความหลากหลายทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ภาษา หรือการแต่งกาย ล้วนแล้วแต่ว่าเป็นสิทธิของ “ปัจเจก” ที่ทุกคนควรเคารพซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (ในเชิงพื้นที่)

1. การพัฒนาพื้นที่ที่เป็น “พื้นที่ทางวัฒนธรรม” หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ควรคำนึงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิมประกอบด้วย
2. หน่วยงานในพื้นที่ควรมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์กฎหมายใหม่ๆ ให้กับชาวชุมชนทราบเพื่อให้เป็นแนว

ปฏิบัติเดียวกัน

3. โรงเรียนในพื้นที่ทุกโรงเรียนควรสอนสอนให้เด็กเข้าใจเรื่องของศาสนาเป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพ การสร้างความเข้าใจร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญเพราะบางกิจกรรมเด็กๆ ขวามุสลิมไม่สามารถปฏิบัติได้แต่ก็ยังให้ความเคารพ รวมถึงเรื่องการแต่งกายที่เป็นข้อบัญญัติของทางศาสนาด้วย
4. หน่วยงานราชการมีบทบาทสำคัญต่อการจัดประชุมระหว่างศาสนาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกันแบบสันติสุขได้
5. การให้เกียรติซึ่งกันและกันในการนับถือศาสนาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการอยู่ร่วมกันแบบสังคมพหุวัฒนธรรมได้
6. คนในชุมชนสามารถทำความเข้าใจในการใช้ชีวิตและความเชื่อในด้านศาสนา เพราะทุกศาสนามีความเชื่อเป็นของตนเอง
7. การอยู่ร่วมกันและมีความรักความสามัคคีกันของคนในชุมชน สามารถสร้างการอยู่ร่วมกันโดยไม่มี ความขัดแย้งกันในชุมชนอย่างสันติสุขได้
8. การอยู่ร่วมกันที่มีความหลากหลายทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ภาษา หรือการแต่งกาย การเคารพเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความอดทนต่อกันถ้อยที่ถ้อยอาศัยกันสามารถสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมในพื้นที่อื่นๆ ได้
9. การสื่อสารทำความเข้าใจกันของคนในพื้นที่ที่ต่างศาสนาช่วยลดความขัดแย้งของคนในชุมชนอาจเกิดจากความเห็นต่างจากคนที่ไม่ได้เชื่อในเรื่องเดียวกัน แล้วคิดต่างนำมาซึ่งความขัดแย้งได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ (การศึกษาต่อ)

1. “สิทธิ” การยอมรับในความแตกต่างความหลากหลายทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ภาษา และการแต่งกายในประเทศไทย
2. การวางท่าทีต่อบุคคลต่างศาสนาหรือต่างวัฒนธรรมกับการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญจิต ศศิวงศาโรจน์, นันทิยา ดวงกุ่มเมศ, มรกต โมยเออร์ บรรณาธิการ. (2559). การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม. นครปฐม สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ครองชัย หัตถา. (2558). พหุวัฒนธรรมภาคใต้ในมิติภูมิรัฐศาสตร์. สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ 2-24
- ชูพินิจ เกตุมณี. (2555). ความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมพหุวัฒนธรรม. กรมส่งเสริมวัฒนธรรมกระทรวงวัฒนธรรม.
- ชมชู สาอู. (2560). แนวคิดการจัดการศึกษาอิสลามเพื่อสร้างสำนึกการเป็นมุสลิมในสังคมพหุ-วัฒนธรรม: ถอดบทเรียนจากพหุวัฒนธรรมนิยมในสังคมออสเตรเลีย. วารสารสิทธิและสันติศึกษา, 3(2) 159-192
- ณัฐินี ปิยะศิริพันธ์. (2561). ชุมชนพหุวัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมชาตินิยมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. รัฐสารศึกษาศาสตร์, 60(2)58-72
- ทรงศักดิ์ ปรารงค์วัฒนากุล, สรัสวดี อ่องสกุล บรรณาธิการ (2562) สังคมพหุวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1 เชียงใหม่ ศูนย์ล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธนากร อนุรักษ์, ชัยสิทธิ์ ด้านกิตติกุล. (2560). ภูมิทัศน์วัฒนธรรมย่านถนนราชดำเนินอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช. Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts), 10(1) 2156-2172.
- พรชัย นาคสีทอง, อนินทร์ พุฒิชัยติ. (2558). พลวัตทางพหุสังคมและพหุวัฒนธรรมของผู้คนในเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ (พ.ศ. 2522-2553). วารสารไทยศึกษา 10(2)117-153.
- พระครูปลัดไพรัช จันทสโร (กาญจนแก้ว). (2561). การอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธและมุสลิมในเขตพื้นที่อำเภอเทพา

- อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาทวี และอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ 5(2)284-294
- พระเมธีวราญาณ (สายเพชร วชิรเวที) และ พระมหาสุขสันต์ สุขวฑฒโน. (2564). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม
ในประเทศไทย: กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อำเภอเมืองจังหวัดสกลนคร. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์
มจร, 9(4)1653-1665
- แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง. (2549). แนวคิดพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism). สภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการ
การวิจัยแห่งชาติ ในงานประชุมทางวิชาการระดับชาติสาขาสังคมวิทยา ครั้งที่ 3
- สุภัก สุภขลาศัย. (2562). การรังสรรค์สังคมพหุวัฒนธรรมในออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์ และคนอื่นๆ. (2561). หลากมุมมองพหุวัฒนธรรม. สมิลัน ปัตตานี: ปาตานี-ฟอร์รัม,
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2563). จุดตัดของเรื่องต้องห้ามในพื้นที่ความรู้. ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 14, 33
- อุดร หลักทอง. (2558). การศึกษาแนวทางการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนพหุวัฒนธรรม. วารสารสารสนเทศ 14(2)37-45
- Spirit of Asia. (2563). ได้ร่มเงาเมืองแห่งศรัทธา นามนครศรีธรรมราช. วันอาทิตย์ที่ 29 พฤศจิกายน 2563 เวลา 16.30 น. ไทย
พีบีเอส. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=JNZaKXx-oEo>
- Parekh Bhikhu. (2000). Rethinking Multiculturalism Cultural Diversity and Political. Theory, Macmillan Press.

การนำนวัตกรรมสู่การพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน
Innovation to develop knowledge for the community quality of life.

พระครูพิสิฐสรภาน (ปกิตต์ สุพรรณไสว)¹, พระยุตธนา มาลาวังโส (มาลาวงษ์),
นางสาวภัทรกุล ศิลปรัตน์

Phrakhrupisitorapan (Pakit Suphansawai), Phra Yuttana Malawangso (Malawong),
Miss Phattharakul Silparat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Suphanburi Srisuvarnabhumi Buddhist College
Phattharakul.sil@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อพัฒนาการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน 2) เพื่อส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน โดยเป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลวิจัยด้วยการสังเกตบริบทชุมชน สังเกตพฤติกรรมการแสดงออกและการมีส่วนร่วม ร่วมกับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบ่งผู้สัมภาษณ์เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสมาชิกผลิตภัณฑ์ชุมชน กลุ่มองค์กรที่เกี่ยวข้อง นำเสนอผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาจากการสังเกต การมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า การถ่ายทอดนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จมี 6 ส่วน คือ 1) การมีเป้าหมายร่วมกัน 2) มีการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมกัน 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) ศักยภาพชุมชน 6) ทุนภูมิสังคม สามารถอธิบายขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนได้อย่างละเอียดแสดงให้เห็นถึงการรู้จริงและปฏิบัติร่วมกับเพื่อนสมาชิกจริงสะท้อนให้เห็นถึงการมีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป

การยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่ชุมชนนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งข้อที่ว่ามีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวประโยชน์สาธารณะของสมาชิกและยังรักษาเอื้ออาทรต่อกัน สามารถรวมตัวกันได้ อย่างเหนียวแน่น สมาชิกมีความรักและผูกพันต่อกันและต่อชุมชน และมีความรู้สึว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ประการที่สอง มีศักยภาพที่จะพึ่งพิงตนเองได้ในระดับสูง แม้จะต้องพึ่งพิงภายนอกอยู่บ้าง แต่อำนาจตัดสินใจในทุกด้านยังอยู่ที่ชุมชน และ ประการที่สาม มีการพัฒนาศักยภาพของตนได้ อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ

คำสำคัญ : นวัตกรรม, การพัฒนา, คุณภาพชีวิตชุมชน

1 อาจารย์ประจำหลักสูตร สาขาการจัดการเชิงพุทธ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ E-mail phattharakul.sil@mcu.ac.th

ABSTRACT

The objectives of this research paper are 1) To study the development guidelines for applying innovation to improve the community quality of life 2) To analyze the development guidelines for applying innovation to the development of knowledge to the community quality of life, and 3) To present the development process. Bringing innovation in knowledge development to community quality of life. This is an action research. Using observational research data collection methods in-depth interview. And divide the informants into 2 product one of them is a group processed fish products and a group of Thai desserts for 50 photographs/person. And the results were presented by descriptive data analysis.

The results of the study found that: - The development process of bringing innovation to develop knowledge to the community quality of life. There are 3 parts that lead to success: 1) Community empowerment It is the process of making the members of the community to be enthusiastic, Open the perception of good things, create positive energy (Positive Energy) is the energy from within to explode as a driving force for learning to solve problems of income and cost of living through development. There are the community products 2) Increasing competitiveness upgrading and creating opportunities for economic equality at the household level able to produce standardized products that meet market demand. and 3) The promotion of knowledge skills Self-improvement is important. Bringing innovation to the development of collaboration among community members must be sincere to each other. The 4 Itthibath Dharma principles, namely Chanda, Wiriya, Chitta and Vimangsa, they are integrated with the concept of participation. Combine creative thinking analytical thinking modifications or approaches that are suitable for both promoting innovation (make it available). And implementing innovation in the community (available).

Keywords: Innovation, Development, Community Quality of Life

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์แนวโน้มของโลกปี พ.ศ. 2563 – 2565 มีมิติที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และสร้างผลกระทบแก่ประชาคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง สำหรับสถานการณ์และแนวโน้มเศรษฐกิจนั้น ได้แก่ แนวโน้มของการขยายตัวของสภาพ เศรษฐกิจที่จะมีการชะลอตัวลงและมีความเสี่ยงเกิดความผันผวนในระบบเศรษฐกิจและการเงิน ในเกณฑ์สูง นวัตกรรมทางการเงิน การค้าการลงทุนที่ทวีความเข้มข้นยิ่งขึ้น ความไม่แน่นอน ของการปรับทิศทาง การดำเนินงานนโยบายการเงินของมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจาก บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของกลุ่มประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศเกิดใหม่ และในมิติ ทางด้านสังคมนั้น ได้แก่ การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่เป็นไปอย่างก้าวกระโดดก่อให้เกิด นวัตกรรมใหม่ ๆ มากมาย วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ก้าวหน้าซึ่งส่งผลให้อายุเฉลี่ยของประชากร โลกสูงขึ้น จำนวนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น ความเป็นพหุวัฒนธรรม และความเหลื่อมล้ำในสังคม ที่มีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้น ทั้งหมดเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยภายนอกที่ต้องเผชิญและไม่สามารถ ควบคุมได้ นับได้ว่าเป็นความท้าทายสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องปรับตัวและเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยภาครัฐนั้นต้องพัฒนาการลงทุนในโครงสร้างขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้มีความพร้อมยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างระบบราชการและบุคลากรภาครัฐให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงและในการเตรียมสวัสดิการในภาคสังคมต่าง ๆ เพื่อรองรับการ

เป็นสภาพ สังคมสูงอายุในอนาคตอันใกล้

ชุมชนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยพื้นฐานในการขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ สามารถกล่าวได้ว่าเป็นหน่วยสำหรับการพัฒนาระดับล่างสุดในโครงสร้างการบริหารจัดการโดยภาครัฐที่เน้นการบริหาร จัดการจากบนลงล่าง แต่กระนั้นหน่วยการพัฒนา ระดับชุมชนท้องถิ่นกลับถือว่ามีส่วนสำคัญที่สุดในงาน พัฒนาเพราะเป็นหน่วยที่สะท้อนประสิทธิภาพการพัฒนาโดยภาครัฐ ซึ่งหากการดำเนินนโยบายโดย ภาครัฐขาดความรู้ ความเข้าใจ และสภาพที่แท้จริงของชุมชนแล้ว การพัฒนาโดยประเทศโดยภาพรวมก็จะเป็นไปได้อย่างที่ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการจะพัฒนาประเทศได้ควรเริ่มต้นที่ชุมชนท้องถิ่นเริ่มต้นที่การทำ ความเข้าใจ ชุมชนและเข้าใจกระบวนการพัฒนาชุมชน จึงจะสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างมีทิศทาง และมี ความยั่งยืนอย่างแท้จริง การพัฒนาชุมชนนั้นมีแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่การสรรหากระบวนการ แนวทาง รูปแบบ ของกิจกรรมหรือโครงการที่หนุนเสริมการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน ของตนเอง โดยวางอยู่บนแนวทาง คือ 1) คนมีความสำคัญ ศักยภาพหรือพลังความสามารถคนการล่มสลาย การพัฒนาหรือการเสื่อมถอยของชุมชนขึ้นอยู่กับคน 2)การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจของการพัฒนาโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นร่วมวิเคราะห์ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน 3)การช่วยเหลือตนเอง เป็นแนวทางในการพัฒนายึดหลักให้ประชาชนพึ่งตนเองโดยมีภาครัฐให้การสนับสนุน 4)การพึ่งตนเองเป็นความเชื่อในพลังความสามารถของชุมชนสร้างชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ 5) ความคิดริเริ่มโดยยึดหลักคิดว่าความคิดริเริ่มมาจากประชาชนซึ่งต้องใช้วิถีแห่งประชาธิปไตยและหาโอกาสกระตุ้นให้ การศึกษาให้ประชาชนเกิดความคิด และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อหมู่บ้าน ตำบล เป็นแนวความคิดที่เชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพของคน การพัฒนาชุมชนต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริง 6) ความต้องการของชุมชนการพัฒนาชุมชนต้องให้ประชาชนและองค์กร ประชาชนคิดและตัดสินใจบนฐานความต้องการของชุมชนเอง เพื่อให้เกิดความคิดที่ว่างานเป็นของประชาชนและจะช่วยกันดูแลรักษา 7) การใช้ทรัพยากรในชุมชนย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ของชุมชนดังนั้นผลประโยชน์ในการพัฒนาของชุมชนโดยย่อมต้องเกิดขึ้นกับชุมชนนั้น จึงต้องใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ของชุมชน เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ทุนทางสังคมและทรัพยากร ต่าง ๆ ไม่พึ่งพาชุมชนอื่น ๆ ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง 8) ชีตความสามารถของชุมชนและรัฐบาลการ พัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคน และทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ เพราะรัฐบาลมีขีด ความสามารถจำกัด ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณและระบบการบริหาร ส่วนชุมชนก็มีขีดจำกัดในเรื่อง ความไม่พร้อมของคนและทรัพยากรที่ใช้ในการพัฒนาไม่เพียงพอ ดังนั้น การดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของชุมชนและรัฐบาล กล่าวคือ ชุมชนที่มีความพร้อมมากก็พึ่งตนเองให้ มาก ชุมชนที่มีความพร้อมน้อย ภาครัฐก็ให้การสนับสนุนมากขึ้น ชีตความสามารถของชุมชนและรัฐนี้จะต้อง ได้สัดส่วนและสอดคล้องซึ่งกันและกัน 9)การร่วมมือกันระหว่างรัฐกับประชาชนประชาชนไม่ปล่อยให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำอยู่คนเดียวเพราะรัฐและชุมชนต่างก็มีข้อจำกัด ในความสามารถดำเนินการให้ชุมชนมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องร่วมมือกัน 10) การพัฒนาแบบบูรณาการจะมุ่งเน้นด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้เพราะกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนมีหลายกิจกรรมการดำเนินงานพัฒนาชุมชนจึงต้องประสานงานกับคน หน่วยงาน องค์กรต่าง และงบประมาณจึงจะประสบความสำเร็จ 11) ความสมดุลในการ พัฒนาการพัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้านไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ เพราะกิจกรรมมีความเกี่ยวข้องกัน อย่างใกล้ชิด จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย เช่น ความสมดุลระหว่างการพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรม²

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นนั้นเป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมการจัดการชุมชนเข้มแข็งเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนนวัตกรรมในเขตตำบลจรเข้สามพันได้ ซึ่งสอดคล้องกับ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ ร่างแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 – 2565) ของกระทรวงมหาดไทย แผนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของหน่วยงานที่จะต้องพัฒนาระบบกลไก การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้การพึ่งตนเอง พัฒนาการบริหารจัดการชุมชนให้พึ่งตนเองได้ สร้างระบบกลไกและกิจกรรมทางเศรษฐกิจฐานรากให้มั่นคงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอ

2. กรมพัฒนาชุมชน, การขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ, [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก<https://www.cdd.go.th/>.(สืบค้นข้อมูล : 25 สิงหาคม 2563).

เพียง พัฒนาองค์กรให้มีขีดสมรรถนะสูง และบุคลากรมีอุดมการณ์ในงานพัฒนาชุมชน และเชี่ยวชาญการทำงานเชิงบูรณาการ³ โดยมีอำนาจหน้าที่ให้พัฒนาการนำไปปฏิบัติเพื่อให้ เกิดผลผลิตและผลสำเร็จที่สามารถบรรลุวิสัยทัศน์ “เศรษฐกิจฐานรากมั่นคง และชุมชนพึ่งตนเองได้ ภายในปี 2565”

ดังนั้นการที่จะยกระดับความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรมได้จำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนาบนแนวคิดพื้นฐานอยู่ที่การสรรหากระบวนการ แนวทาง รูปแบบ ของกิจกรรมหรือโครงการที่หนุนเสริมการพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองของตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อถ่ายทอดนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม
- 2) เพื่อยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่ชุมชนนวัตกรรม
- 3) เพื่อเผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนนวัตกรรม

วิธีการดำเนินการวิจัย

การนำนวัตกรรมสู่การพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรมจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการศึกษาในภาคสนามการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณมุ่งเน้นการให้ความรู้เบื้องต้น แจกแบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับเครือข่ายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. เป้าหมายเชิงปฏิบัติการ

1.1 การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูล จากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการชุมชนเข้มแข็งกับการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานราก หนังสือ รายงานการวิจัย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง การใช้ตัวชี้วัดและแนวทางการจัดการจัดการความรู้เศรษฐกิจฐานรากโดยมีการดำเนินการ ดังนี้

(1) ศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่นๆ โดยอาศัยแนวคิดการจัดการความรู้เศรษฐกิจฐานราก

(2) ทำการศึกษาวเคราะห์กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ด้านการรวมกลุ่มการเรียนรู้ และด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ และด้านการลงมือปฏิบัติ

(3) ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบ การจัดการกิจกรรมและการถ่ายทอดนวัตกรรมในการจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม

1.2 การศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์การถ่ายทอดนวัตกรรม กระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนในพื้นที่ตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของการจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรมคือ กลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจ

3. กระทรวงมหาดไทย, ร่างแผนปฏิบัติการ, [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www.stabundamrong.go.th/web/kpi/kpi60_4.pdf (สืบค้นข้อมูล : 3 กันยายน 2563).

ชุมชน จำนวน 14 หมู่บ้าน ในเขตตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

(2) สร้างกิจกรรมระดมความคิดเห็นและถอดบทเรียนนำไปสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งการยกระดับชุมชนนวัตกรรม ได้แก่

- ด้านการประสานงานกลุ่ม
- ด้านการระดมความคิดเห็นและการถอดบทเรียนโดยการนำทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในท้องถิ่น
- ด้านการติดตามและประเมินผลการถอดบทเรียนจากการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น
- ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับคณะแม่บ้านและวิสาหกิจ

ชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการถอดบทเรียนนำไปสู่การยกระดับชุมชนนวัตกรรม

- ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วม

เพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม จัดการเกี่ยวกับตัวชี้วัดในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการศึกษาวิจัย

(3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับคณะแม่บ้านและคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาระยะยาวและการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดประชุม และจัดกิจกรรมพัฒนาความรู้เศรษฐกิจฐานราก ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ และประเมินจากกิจกรรมการพัฒนาการจัดการความรู้เศรษฐกิจฐานราก โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่

(1) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชน โดยพัฒนาแบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาจากเอกสาร รายงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อค้นหาแนวคิด หลักการ ความเป็นมา กระบวนการวิเคราะห์ กระบวนการพัฒนาความรู้โดยใช้กิจกรรมการจัดการความรู้ จากการพัฒนาทักษะ การคิดสร้างสรรค์และการลงมือปฏิบัติ การนำนวัตกรรมมาใช้

(2) การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่และกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชนเพื่อทราบถึงทิศทางกระบวนการในการถอดบทเรียนและพัฒนาความรู้เศรษฐกิจฐานราก

(3) การสังเกต ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้สามารถมองเห็นองค์ความรู้กระบวนการถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของชุมชน

3. การเก็บข้อมูลวิจัย

(1) การลงพื้นที่ในตำบลจรเข้สามพัน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรีและผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเอง

(2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชน ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์ และเข้าร่วมกิจกรรมการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน

(3) การสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) กลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชน และผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานราก

(4) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการสร้างและการใช้ตัวชี้วัดกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานราก

(5) การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญของกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชนเพื่อศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับการประเมิน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การแจกแบบสอบถาม เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

- (1) วิเคราะห์แนวคิด ความหมายของการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานราก
- (2) ศึกษาวิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรมและพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานราก
- (3) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มาทำการวิเคราะห์ปัจจัยข้อมูลพื้นฐานกับระดับการลงมือปฏิบัติของกลุ่มแม่บ้านและวิสาหกิจชุมชนจากการดำเนินกิจกรรมที่มีความสอดคล้องการถ่ายทอดนวัตกรรมและการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานราก
- (4) การนำเสนอรูปแบบการถ่ายทอดนวัตกรรมและกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานราก
- (5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้วเพื่อให้เห็นกระบวนการถ่ายทอดนวัตกรรมและการพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในระดับนโยบายในการส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนในศตวรรษที่ 21 ของจังหวัดสุพรรณบุรีต่อไป

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นความร่วมมือกันภายในชุมชนเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม สมาชิกชุมชนเลือกผลิตภัณฑ์ของตนเพื่อใช้เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบในการนำมาพัฒนา ผู้นำชุมชนได้เลือกผลิตภัณฑ์เป็นการแปรรูปปลา (ปลานิลและปลาดุก) และขนมไทยพื้นบ้าน (ขนมกง) โดยมีสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อถ่ายทอดนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม

มีการวางแผนภายใต้กรอบแห่งการเรียนรู้ และสร้างรายได้ ยกกระดับเศรษฐกิจชุมชนจนได้แนวทางการถ่ายทอดนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม 6 ข้อ ได้แก่

- (1) มีเป้าหมายร่วมกัน
- (2) มีการเรียนรู้ร่วมกัน
- (3) การมีส่วนร่วมกัน
- (4) เครือข่ายความร่วมมือ
- (5) ศักยภาพชุมชน
- (6) ทุนภูมิสังคม

2. เพื่อยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่ชุมชนนวัตกรรม

การติดต่อสื่อสารและการเรียนรู้ร่วมกัน มีการเอื้ออาทรกันภายใต้บรรทัดฐานและวัฒนธรรมเดียวกันทั้งยังพึ่งพาอาศัยกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเดียวกันเป็นส่วนสำคัญของการจะทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็งได้ เพื่อยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่ชุมชนนวัตกรรม จึงได้มีการแบ่งหลักการในการยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

- (1) ด้านการประสานงาน
- (2) ด้านผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้

- (3) ด้านการรวมกลุ่ม
- (4) ด้านความร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม
- (5) ด้านการพัฒนาการชุมชน
- (6) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา
- (7) ด้านการติดตามและประเมินผล

ทั้งนี้ภายใต้การวิจัยได้จัดการอบรมตามโครงการย่อยที่ 1 ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนในศตวรรษที่ 21 ของจังหวัดสุพรรณบุรี และโครงการย่อยที่ 2 “การส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน” จากการสังเกต (Observing) การลงมือปฏิบัติ (Action) ของสมาชิกกลุ่มแปรรูปปลา (ปลานิลและปลาดุก) และกลุ่มผลิตภัณฑ์ขนมไทย (ขนมกง)

3. เพื่อเผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนนวัตกรรม

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสุพรรณบุรี และวิทยากรจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการถ่ายทอดทักษะความรู้ ความสามารถ และสร้างความเข้าใจเรื่องต้นทุนของชุมชน ทั้งยังทำความเข้าใจร่วมกันกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป้าหมายให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการรับการพัฒนาของชุมชน และนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้มีการแบ่งหลักการเพื่อเผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนนวัตกรรม ดังต่อไปนี้

1. ด้านการรับรู้นวัตกรรม
2. ด้านความสนใจนวัตกรรม
3. ด้านการประเมินค่านวัตกรรม
4. ด้านการรับนวัตกรรมไปใช้

การสร้างพลังชุมชนนี้เป็นพื้นฐานในการสร้างความสนใจนวัตกรรมเพราะเป็น

หนึ่งในขั้นตอนการยอมรับนวัตกรรมที่มีอยู่ 5 ประการ⁴ ได้แก่ ชั้นความรู้ (Knowledge) ชั้นการโน้มน้าวใจ (Persuasion) ชั้นการตัดสินใจ (Decision) ชั้นการดำเนินการ (Implementation) และชั้นการยืนยัน (Confirmation) การให้ความสนใจในนวัตกรรมถือเป็นความสำเร็จก้าวแรกที่จะพัฒนาไปสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรมต่อไป

ทั้งนี้ในส่วนการรับนวัตกรรมไปใช้ ผู้วิจัยและคณะวิจัยจึงนำปัญหาดังกล่าวเข้ากราบเรียนขอความเมตตาต่อ พระครูวิบูลเจติยานุรักษ์, ดร. เจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ ซึ่งพระเดชพระคุณก็เมตตาอนุเคราะห์สนับสนุนอุปกรณ์ทั้งสองอย่างให้กับชุมชน และนำมามอบให้กับชุมชนในวันอาทิตย์ที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2565

4 ความรู้จากงานวิจัย

ตลอดระยะเวลาการทำงานร่วมกับชุมชนตำบลจรเข้สามพัน อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัย และคณะวิจัยได้เรียนรู้ทักษะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยมีเป้าหมายในการผลิตสินค้าชุมชนต้นแบบไว้เป็นแบบจำลองแห่งการเรียนรู้ และสร้างรายได้ ยกระดับเศรษฐกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็งด้วยต้นทุนภูมิสังคม

ตลอดจนการถอดความรู้กระบวนการวิจัย (Action Research) ที่พบว่าสิ่งสำคัญยิ่งในการทำงานครั้งนี้คือ “ความร่วมมือร่วมใจกัน” กิจกรรมที่ต่างต้องใช้ความร่วมมือกันทั้งสิ้น การร่วมไม้ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาชุมชนก็จะทำให้ชุมชนประสบ

4. ปราณธีร์ รุ่งแก้ว. กระบวนการนำเครื่องบดย่อยขยะเอนกประสงค์ไปใช้ในเขตอำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). 2555. หน้า 11-12.

ความสำเร็จไปได้

ทั้งนี้ตลอดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสังคหวัตถุ 4 ที่เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น การมีไมตรีเอื้อเพื่อเกื้อกูล “ทาน” คือ การให้ความรู้ ถ่ายทอดนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน อันได้แก่ กิจกรรมพัฒนานวัตกรรมในชุมชน จรเข้สามพันทั้งด้านความรู้และทักษะ เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน ในวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2564 ทีมวิจัยได้ประสานงานจัดประชุมให้กับสมาชิกชุมชนเพื่อส่งเสริมการนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนาทักษะความรู้ และคุณภาพชีวิต โดยเชิญ นายสมพงษ์ ศรีศักดิ์ (ลุงพงษ์ ลุงพุง) รวมทั้งมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลมีส่วนร่วมในการเปิดตลาดชุมชนแม่น้ำจรเข้สามพัน และโครงการ OTOP ส่วนก้านัน ผู้ใหญ่บ้านมีการประชุมรวมตัวกันห่าวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการในการนำนวัตกรรมเข้ามาสู่ชุมชน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจังหวัดและเจ้าหน้าที่เข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่ม OTOP และบุคลากรจากวิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิเข้ามาให้ความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินกระบวนการต่าง ๆ ในการพัฒนาชาวบ้านและชุมชน โดยมีการสื่อสาร “ปิยวาจา” ต่อกัน การรวมกลุ่มของสมาชิกที่มีความร่วมมือร่วมใจในชุมชนนี้ ถือเป็น “อรรถจริยา” และความสม่าเสมอที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นเป็น “สมานตตา” จึงรวมกันเป็นธรรมของการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน “สังคหวัตถุ 4” อย่างสมบูรณ์

อภิปรายผล

ภายใต้การเก็บรวบรวมข้อมูลของคณะวิจัยพบว่า การมีเป้าหมายเดียวกันของสมาชิกกลุ่มชนมไทย (ชนมก) และการแปรรูปปลา (ปลานิลและปลาดุก) ที่เป็นผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน ทีมวิจัยได้สังเกต (Observing) การลงมือปฏิบัติ (Action) ตามขั้นตอนการผลิตในกระบวนการสาธิตก็พบเห็นถึงความร่วมมือ ร่วมใจ และความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในทุกขั้นตอนของการสาธิตของกลุ่มสมาชิกชนมไทย (ชนมก) เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างตั้งใจเพราะต้องการพัฒนาชนมกให้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่กลุ่มปลาแปรรูป (ปลานิลและปลาดุก) แม้มีผู้สาธิตกระบวนการทำปลาแดดเดียวเพียงคนเดียว เนื่องด้วยอาจเป็นเพราะขั้นตอนการผลิตมีกระบวนการเตรียมปลามาก่อนแล้ว พอถึงกระบวนการสาธิตจึงมีเพียงคนเดียว แต่ก็สามารถอธิบายขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนได้อย่างละเอียดแสดงให้เห็นถึงการรู้จริง และปฏิบัติร่วมกับเพื่อนสมาชิกจริงสะท้อนให้เห็นถึงการมีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับการให้ความหมายของ คาสเปอร์สัน และเบรทแบงค์ (Klansperson & Biobank, 1974 อ้างถึงใน ทานตะวัน อินทร์จันทร์, 2546, หน้า 19) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือ สามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง United Nations Research Institute of Social Development (UNRISD) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่อง 1) การตัดสินใจ 2) การเข้าร่วมกิจกรรม 3) การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับอาจารย์พันธ์ จันท์สว่าง(2522, หน้า 19)⁵ ที่ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงปฏิบัติการกระบวนการผลิตกันอย่างมีส่วนร่วมมีการแบ่งงานกันทำเป็นขั้นตอนชัดเจน โดยแบ่งตามความถนัดของแต่ละสมาชิกเองเพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นเกิดความชำนาญในการทำแต่ละขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งข้อที่ว่ามีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวประโยชน์สาธารณะของสมาชิกและยังรักษาเอื้ออาทรต่อกัน ของ อุทัย คุลเกษม และอรศรี งามวิภาพงษ์ (2540)⁶ ลักษณะเด่นของชุมชนเข้มแข็งมี 3 ประการ คือ ประการแรก สามารถรวมตัวกันได้อย่างเหนียวแน่น สมาชิกมีความรักและผูกพันต่อกันและต่อชุมชน และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ประการที่สอง มีศักยภาพที่จะพึ่งพิงตนเองได้ในระดับสูง แม้จะต้องพึ่งพิงภายนอกอยู่บ้าง แต่อำนาจตัดสินใจในทุกด้านยังอยู่ที่ชุมชน

5. อาจารย์พันธ์ จันท์สว่าง. (2522). *คาบรยายลักษณะวิชาพุทธภูมิและหลักการพัฒนาชุมชน*. 2.ภาคการศึกษาที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

6. อุทัย คุลเกษมและอรศรี งามวิภาพงษ์. (2540). *ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบแนวคิดและข้อเสนอเพื่อการศึกษาการวิจัย*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

และประการที่สาม มีการพัฒนาศักยภาพของตนได้ อย่างต่อเนื่อง โดยกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องนี้ “การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม” จากการศึกษาที่ได้ลงพื้นที่พัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจชุมชนของตำบลจรเข้มสามพัน ผู้วิจัยจึงได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อถ่ายทอดนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม 2) เพื่อยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่ชุมชนนวัตกรรม 3) เพื่อเผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนนวัตกรรม โดยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

(1) หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาชุมชนควรมีส่วนในการร่วมมือกับชุมชนอย่างต่อเนื่องจริงจัง และตรวจสอบได้

(2) สำหรับภาคประชาชน ควรมีการจัดตั้งหน่วยประสานงานภายในสมาชิกเพื่อเป็นการกระจายข่าวสารที่จะทำให้เกิดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

(1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาชุมชนควรติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ชุมชนเกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน

(2) ภาคประชาชนควรให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่และต่อเนื่องเพื่อให้เกิดชุมชนเข้มแข็งที่ยั่งยืน

3. ข้อเสนอแนะในเชิงการนำไปใช้ประโยชน์

จากงานวิจัยสามารถนำไปถอดบทเรียนกรณีศึกษาให้กับผู้เรียนด้านสังคมศาสตร์ ด้านศึกษาศาสตร์ ด้านพัฒนาสังคม หรือสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปต่อยอดองค์ความรู้ การนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาอื่นโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกระบวนการฝึกและสร้างการเรียนรู้

4. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาประเด็นเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรีเพิ่มเติมลงไป ต่อจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมของชุมชนเพื่อให้ชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรีอยู่ได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืนต่อไป

(2) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปศึกษาต่อยอด และถอดบทเรียนกระบวนการเพื่อขยายผลองค์ความรู้ให้บุคลากรที่จะช่วยพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูอาชีพ การสร้างรายได้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่กำลังขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่

5. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรีเพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

กรมพัฒนาชุมชน, การขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ, [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก<https://www.cdd.go.th/>. (สืบค้นข้อมูล : 25 สิงหาคม 2563).

กระทรวงมหาดไทย, ร่างแผนปฏิบัติการราชการ, [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก http://www.stabundamrong.go.th/web/kpi/kpi60_4.pdf (สืบค้นข้อมูล : 3 กันยายน 2563).

โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. (กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, 2553).

จำนง อติวัฒนสิทธิ์. (2532). ประวัติแนวความคิดทางสังคม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ปราณธีร์ รังแก้ว. กระบวนการนาเครื่องบดย่อยขยะเอนกประสงค์ไปใช้ในเขตอำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). 2555. หน้า 5,9
- พิรพล ไชยพงศ์, การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการรักษาความปลอดภัยเกี่ยวกับชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชน:ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตลิ่งน้อยอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร, ภาคนิพนธ์พัฒนาบริหารศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม สถาบันจิตพัฒนาบัณฑิตบริหารศาสตร์, 2539.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน อ้างใน ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ (บรรณาธิการ), การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณะสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธนวัฒน์ คากीलานนท์, การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลเมืองคูคต จังหวัดปทุมธานี, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์,คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2550.
- ธีรพรชัย แก้วหาวงษ์,กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็ง : ประชาคม ประชาสังคม, (ขอนแก่น : โครงการจัดตั้งมูลนิธิเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ชมรมนักวิชาการสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงใต้ ,2543).
- ธัญญา พิทยาพิทักษ์และธัญวิช วิเชียรพันธ์, การถ่ายทอดนวัตกรรม: หลักการและรูปแบบ, วารสารบรรณศาสตร์ มศว ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2555.
- ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ:สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราณธีร์ รังแก้ว. กระบวนการนาเครื่องบดย่อยขยะเอนกประสงค์ไปใช้ในเขตอำเภอสารภีจังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). 2555. หน้า 5,9
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์, การสื่อสารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาชุมชน : จากแนวคิดสู่ปฏิบัติการวิจัยในสังคมไทย, กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2549.
- วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์, ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวันกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์,คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2540.
- สุธี ศรสวรรค์,ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของมุสลิม: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลคลองตะเคียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา,ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาสังคม สาขาพัฒนาสังคม, คณะพัฒนาสังคม สถาบันจิตพัฒนาบัณฑิตบริหารศาสตร์,2538.
- พระไตรปิฎก เล่มที่ 21 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 13 พระไตรปิฎก. <https://84000.org/tipitaka/book/v.php?B=21&A=863&Z=876#attha>.(สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2565).
- อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง. (2522). คาบบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2.ภาคการศึกษาที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย คุลเกษมและอรศรี งามวิภาพงษ์. (2540). ระบบการศึกษากับชุมชน: กรอบแนวคิดและข้อเสนอเพื่อการศึกษาการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

เครือข่ายผู้ประกอบการแท็กซี่ไทย: การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของ
แท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร

The Network of Thai Taxi Entrepreneur: Fighting for Survival and Improving the Quality of Taxi
Service in Bangkok

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phramaha kriangsak Indhapanno

Buddhist Research Institute, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: kriangsak.wit@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

ระบบเสรีธุรกิจรถแท็กซี่ทำให้มีปริมาณรถแท็กซี่เพิ่มขึ้นจนยากต่อการควบคุมและพัฒนาคุณภาพการให้บริการจึงเป็นความท้าทายที่ผู้ประกอบการรถแท็กซี่จำเป็นต้องมีการวางแผนการดำเนินธุรกิจให้มีผลประกอบการที่ดีพร้อมๆกับการบริการที่ดีต่อผู้ใช้บริการ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ มีความกังวลต่อภาระค่าใช้จ่ายและผลกำไรขาดทุนที่จะเกิดขึ้น รวมไปถึงมาตรการที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจการและปัญหาการจัดการที่มีข้อบกพร่องต้องแก้ไขในหลากหลายประเด็น ทั้งในเรื่องของนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม และความหลากหลายของผู้เช่าขับรถ ที่ยากต่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆด้วยการรวมกลุ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและเพิ่มพูนความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกผู้ขับรถแท็กซี่เป็นประเด็นสำคัญอันดับแรก และพยายามจัดกิจกรรมส่งเสริมทัศนคติที่ดีในการให้บริการแก่สมาชิกด้วยการให้คำแนะนำแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีในอาชีพรวมถึงมีการจัดอบรมคุณธรรมเป็นบางครั้ง ดังนั้นการเกิดขึ้นอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครของเครือข่ายผู้ประกอบการแท็กซี่ที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาของผู้ประกอบการและผู้ขับรถแท็กซี่ภายใต้กระบวนการจัดการอย่างมีธรรมาภิบาลจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถแก้ไขปัญหาการดำเนินกิจการให้บริการรถยนต์สาธารณะประเภทแท็กซี่ในระดับเบื้องต้นเท่าที่พอจะทำได้ในขณะที่การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพควรได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากภาครัฐและเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการให้บริการแท็กซี่มีผลกระทบในวงกว้างทั้งผู้ใช้บริการ ผู้ประกอบการแท็กซี่ และผู้ขับรถแท็กซี่

คำสำคัญ: ผู้ประกอบการแท็กซี่, รถแท็กซี่, ความอยู่รอด, การพัฒนาคุณภาพแท็กซี่

Abstract

The taxi business liberalization system increases the number of taxis that are difficult to control and improves the quality of service. Therefore, it is a challenge that taxi operators need to plan their business operations to have a good performance at the same time. With good service to users, Most entrepreneurs still have problems with business administration. Concerned about the cost and the resulting profit and loss Including measures that are not conducive to business operations and deficient management

problems must be solved in various issues. Both in terms of policy, economy, society, and the diversity of car rental are challenging to manage effectively. To solve multiple problems by joining together to solve economic problems and increase knowledge to improve the quality of life of taxi drivers is the priority. And endeavor to organize activities to promote a positive attitude of service to members by providing advice and exchanging professional best practices, including occasional moral training. The widespread emergence of a network of regulated taxi operators in Bangkok will help solve the problem of taxi operators at an entry-level. In contrast, the practical solution to the situation should be well-coordinated by the government and related networks. Because the taxi service has a broad impact on both users, taxi operator and taxi drivers

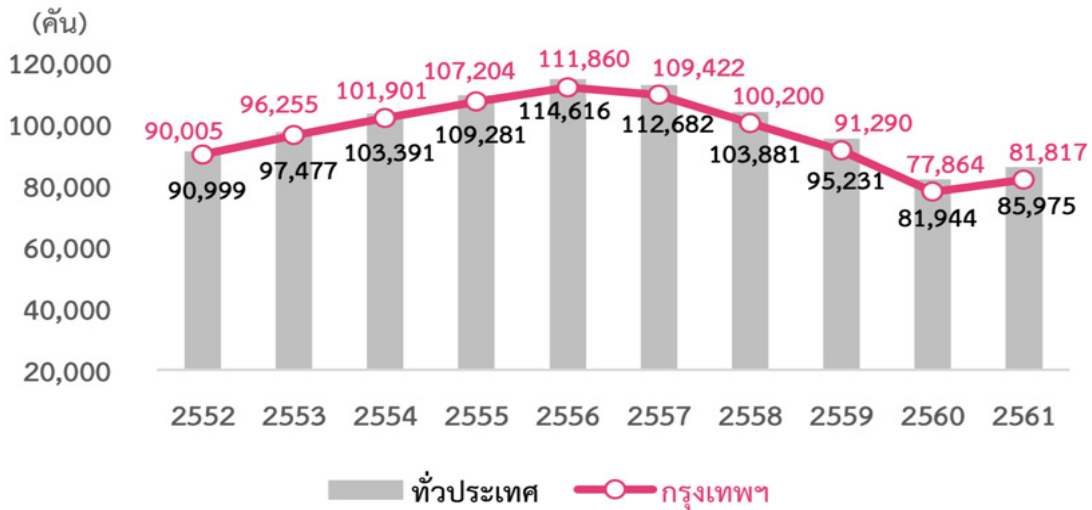
Keywords: taxi entrepreneur, taxi driver, survival, taxi quality improvement

1. บทนำ

กรุงเทพมหานครได้เสนอแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2556-2575) มีความมุ่งหมายให้กรุงเทพมหานครกลายเป็นมหานครแห่งเอเชีย ซึ่งเรื่องการพัฒนาระบบขนส่งได้ถูกระบุไว้ในประเด็นยุทธศาสตร์ย่อยข้อที่ 2.2 เรื่องระบบขนส่งมวลชนทั่วถึงสะดวกประหยัด การจราจรคล่องตัวและมีทางเลือกโดยประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีความต้องการในการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้มีความหลากหลายครอบคลุม เข้าถึงได้ง่าย ประหยัด ปลอดภัย สะดวกสบาย และมีความคล่องตัว ความสำคัญ ของการขนส่งมวลชนนั้น ช่วยทำให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ปัจจัยพื้นฐานได้ การขนส่งมวลชนนั้น มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชน โดยในปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมให้ประชาชนสามารถเดินทางด้วยความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น(สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผลกรุงเทพมหานคร และคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556)

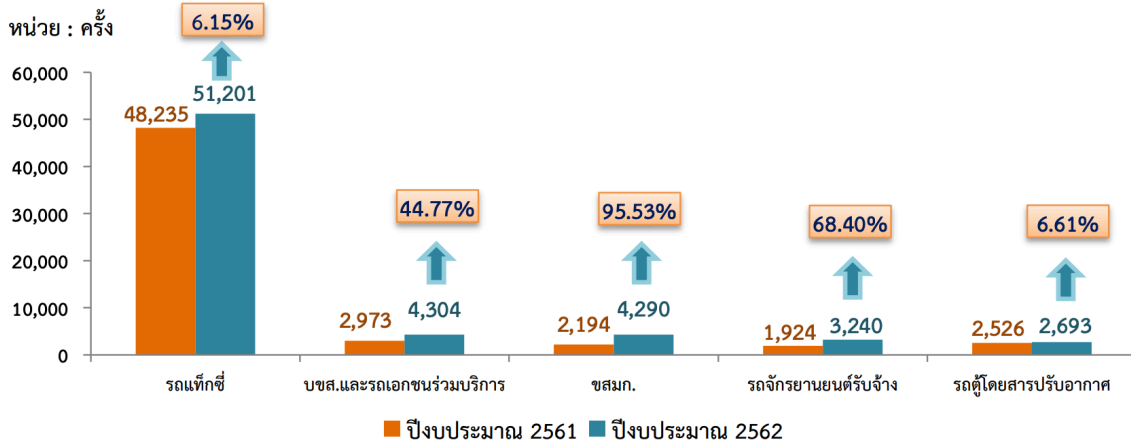
การเป็นศูนย์กลางของความเจริญในทุกด้านของกรุงเทพมหานคร ทำให้มีการขยายตัวทั้งทางด้านประชากรและพื้นที่ในอัตราที่สูงขึ้น ทางมาจากการเพิ่มขึ้นโดยธรรมชาติของคนในเมืองเองได้มาจากการย้ายถิ่นฐานของคนในจังหวัดอื่นๆเข้าสู่กรุงเทพฯด้วยความหนาแน่นของประชากรที่มีมากส่งผลให้สาธารณูปโภคและการคมนาคมขนส่งอาจมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชากรแม้ในปัจจุบันจะมีการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางรถไฟฟ้า BTS รถไฟใต้ดิน MRT และรถโดยสารประจำทางที่เพิ่มเส้นทางการเดินทางที่มากขึ้นแต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับความต้องการและการขยายตัวของสังคม(อลิศรา เสมชูโชติ; 2550) รถแท็กซี่จึงเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการให้บริการขนส่งที่ให้ความสะดวกสบายแก่ผู้โดยสารในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัด(บำรุง ตันจิตติวัฒน์; 2558) อีกทั้งยังตอบสนองความต้องการการเดินทางของประชากร ให้สามารถเดินทางไปยังพื้นที่ต่างๆได้อย่างครอบคลุม ประชาชนจึงนิยมหันมาใช้บริการรถแท็กซี่เป็นจำนวนมาก(อลิศรา เสมชูโชติ; 2550)

การให้บริการรถแท็กซี่มีจำนวนเพิ่ม มากขึ้น โดยมีที่มาจากหน่วยงานหรือองค์กรที่ประกอบ ธุรกิจเกี่ยวกับรถแท็กซี่ เช่น สหกรณ์รถแท็กซี่ ชมรม รถแท็กซี่ บริษัทจำกัด หรือหน่วยงานห้างร้านที่จดทะเบียนเพื่อประกอบธุรกิจในการให้บริการรถแท็กซี่ ตลอดจนบุคคลธรรมดาที่ยึดอาชีพให้บริการรถแท็กซี่ ด้วยตัวเองไม่ได้สังกัดหน่วยงานหรือองค์กรธุรกิจใด(บำรุง ตันจิตติวัฒน์; 2558) จากข้อมูลของกรมการขนส่งทางบก กระทรวง คมนาคม แสดงให้เห็นว่ารถแท็กซี่กว่าร้อยละ 95.16 เป็น รถแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 4.84 กระจายไปตามเมืองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งนี้ จากสถิติจะเห็นว่าจำนวนแท็กซี่ในระบบนั้น ลดลงในช่วงปี 2557-2560 เนื่องจากการกวาดล้างรถแท็กซี่ที่มีอายุครบกำหนดการใช้งาน ซึ่งตามกฎหมายกำหนดให้ แท็กซี่มีอายุการใช้งานไม่เกิน 9 ปี ส่วนในปี 2561 จำนวน รถแท็กซี่ได้เริ่มปรับตัวสูงขึ้น จากการที่มีรถแท็กซี่จดทะเบียน ใหม่เพิ่มมากขึ้น ดังภาพที่ 1.1

หมายเหตุ : เป็นรถแท็กซี่ที่จดทะเบียนสะสม ณ วันที่ 31 ธ.ค. โดยหักรถที่ทะเบียนถูกระงับแล้ว
ที่มา : กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

แผนภูมิเปรียบเทียบการรับเรื่องร้องเรียนผ่านศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารรถสาธารณะ โทร. 1584 จำแนกตามประเภทรถ (ส่วนกลาง) 5 อันดับแรก ปีงบประมาณ 2561 - 2562

ภาพที่ 1.1 จำนวนแท็กซี่ในระบบ ปี 2552 - 2561

แม้ปริมาณแท็กซี่ที่เพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้โดยสาร ดังที่กล่าวแล้ว ในขณะเดียวกัน การใช้บริการแท็กซี่ยังประสบปัญหามากมาย จากข้อมูลปัญหาการร้องเรียนแท็กซี่ไทยในปัจจุบันนั้นพบว่า รถแท็กซี่เป็นบริการรถโดยสารสาธารณะที่มีการร้องเรียนสูงกว่า รถโดยสารสาธารณะประเภทอื่นๆ ดังในภาพที่ 1.2 พบว่า ผู้โดยสารร้องเรียนผ่านศูนย์คุ้มครองผู้โดยสารสาธารณะ(ส่วนกลาง) ปีงบประมาณ 2561 มีจำนวนทั้งสิ้น 48,235 ราย ในขณะที่ ปีงบประมาณ 2562 มีการร้องเรียนเพิ่มขึ้นจำนวน 51,201 ซึ่งเพิ่มขึ้น 6.15%

เมื่อสำรวจในรายละเอียดของข้อร้องเรียน จากข้อมูลกรมขนส่งทางบกในตารางที่ 1.1 พบว่า ปัญหาการร้องเรียน แรกซี่ 5 อันดับแรก คือ การปฏิเสธไม่รับผู้โดยสาร, รถมีอุปกรณ์ส่วนควบไม่ครบถ้วนถูกต้อง, ผู้ขับรถแสดงกิริยาวาจาไม่สุภาพ, ขับรถประมาทน่าหวาดเสียว และไม่ใช้มาตรการโดยสาร ตามลำดับ

ลำดับ	ข้อหาร้องเรียน	ส่วนกลาง		
		2561	2562	61/62 %
1	ปฏิเสธไม่รับผู้โดยสาร	21,688	21,408	(1.29)
2	รถมีอุปกรณ์ส่วนควบไม่ครบถ้วนถูกต้อง	12,254	15,546	26.86
3	แสดงกิริยาวาจาไม่สุภาพ	7,634	8,989	17.75
4	ขับรถประมาทน่าหวาดเสียว	6,467	7,932	22.65
5	ไม่ใช้มาตรการโดยสาร	3,872	3,989	3.02

ตารางที่ 1.1 เปรียบเทียบข้อหาการร้องเรียนรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ 5 อันดับแรก ปีงบประมาณ 2561 – 2562
ที่มา: กรมขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม

ในขณะที่เมืองไทยเป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวเป็นจำนวนมาก รถโดยสารแท็กซี่ (Taxi) เป็นการบริการขนส่งผู้โดยสารที่นักท่องเที่ยวและนักธุรกิจใช้กันมาก เพราะมีความคล่องตัวสามารถใช้ได้ดีกับสถานที่หรือถนนที่นักท่องเที่ยวไม่คุ้นเคย แต่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงมาก นักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ใช้บริการโดยสารรถแท็กซี่มักชอบสังสรรค์กับผู้ขับรถแท็กซี่ ทำให้รถแท็กซี่กลายเป็นเรื่องน่าติดใจของนักท่องเที่ยวอย่างยิ่ง ถ้าผู้ขับรถแท็กซี่คนนั้นมีอัธยาศัยดี มีจิตใจให้บริการที่ดี พูดภาษาถิ่นเข้าใจ แสดงว่า ประเทศนั้นๆ ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างดี แต่ถ้าผู้ขับรถแท็กซี่เป็นผู้ไม่มีมารยาทและเห็นแก่เงินเอาเปรียบผู้โดยสารด้วยวิธีการต่างๆ หรือขับรถวิ่งแข่งขึ้นหน้าอย่างไม่ปลอดภัย ก็แสดงว่าประเทศนั้นให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวไม่ดีเท่าที่ควร(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา; 2548)

ในปัจจุบันแท็กซี่ในกรุงเทพมหานครได้เป็นระบบเสรี โดยผู้ประกอบการมีทั้งในรูปแบบของส่วนบุคคล และนิติบุคคล ซึ่งทำให้มีปริมาณรถแท็กซี่เพิ่มขึ้นได้อย่างไม่จำกัดและด้วยหลักเกณฑ์ในการเพิ่มจำนวนรถแท็กซี่ที่ไม่เข้มงวด จึงทำให้ปริมาณรถแท็กซี่มีปริมาณสูงมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ อีกทั้งไม่มีการควบคุมมาตรฐานของรถแท็กซี่เท่าที่ควร และมีการฝึกอบรมคนขับรถแท็กซี่ค่อนข้างน้อย ทำให้ระดับการให้บริการของแท็กซี่ไทยในปัจจุบันยังไม่ดีเท่าที่ควร ดังรายละเอียดการเปรียบเทียบการให้บริการรถแท็กซี่ในกรุงเทพมหานครและเมืองสำคัญในประเทศ ในตารางที่ 1.2

รายละเอียด	เมือง				
	กรุงเทพมหานคร ¹	สิงคโปร์ ²	โตเกียว ³	ลอนดอน ⁴	นิวยอร์ก ⁵
ลักษณะของผู้ประกอบการ	- มีทั้งส่วนบุคคลและนิติบุคคล ซึ่งส่วนใหญ่ในรูปแบบสหกรณ์และบริษัทพแนซ์ - เน้นเรื่องผลประโยชน์การรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มจำนวนรถแท็กซี่ แต่ไม่ได้มีการพัฒนาคุณภาพร่วมกัน	-นิติบุคคลในรูปแบบบริษัทขนาดใหญ่ - เน้นเรื่องคุณภาพของคนขับแท็กซี่,มี ความเชี่ยวชาญ และการให้บริการที่ดีเยี่ยม	- นิติบุคคลในรูปแบบบริษัท - เน้นเรื่องคุณภาพของคุณขับรถแท็กซี่,มีความเชี่ยวชาญ และการให้บริการที่ดีเยี่ยม ซึ่งมีการแข่งขันด้านคุณภาพ และการใช้การตั้งราคาเป็นแรงจูงใจ	- นิติบุคคลในรูปแบบบริษัทรายใหญ่ - เน้นเรื่องคุณภาพของคนขับแท็กซี่,มีความเชี่ยวชาญ และการให้บริการที่ดีเยี่ยม	- นิติบุคคลในรูปแบบบริษัท - เน้นเรื่องคุณภาพของคนขับแท็กซี่,มีความเชี่ยวชาญและการให้บริการที่ดีเยี่ยม

ตารางที่ 1.2 แสดงการให้บริการรถแท็กซี่ในกรุงเทพมหานครและเมืองสำคัญในต่างประเทศ ด้านลักษณะของผู้ประกอบการแท็กซี่

จากตารางเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าแท็กซี่ในประเทศสิงคโปร์ เมืองโตเกียว ลอนดอน และนิวยอร์ก มีผู้ประกอบการเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่แท็กซี่ในกรุงเทพมหานครยังมีผู้ประกอบการเป็นแท็กซี่บุคคลซึ่งแตกต่างจากเมืองอื่นๆ แต่ที่น่าสนใจมากที่สุดคือ เมืองไทยยังเน้นเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่ม ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของคนขับแท็กซี่ ในขณะที่แท็กซี่ในเมืองต่างๆล้วนแข่งขันกันด้วยการพัฒนาคุณภาพของผู้ขับแท็กซี่ บทความนี้นำเสนอบริบทผู้ประกอบการรถแท็กซี่ไทยรายละเอียดของพัฒนาService mind แท็กซี่ของประเทศต่างๆใน เอเชีย น เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เปรียบเทียบกับประเทศไทย เพื่อให้เห็นแนวปฏิบัติทั้งเชิงนโยบายและการจัดการด้านคุณภาพการให้บริการแท็กซี่ที่ดีของแต่ละประเทศ

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ด้านการให้บริการที่ดี

ทุนมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญอันล้ำค่าต่อการขับเคลื่อนองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ หากทุนมนุษย์ในองค์กรได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ จะสามารถนำพาองค์กรประสบความสำเร็จได้อย่างดีเยี่ยม เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นจุดเริ่มต้น

1 ที่มา http://www.dlt.go.th/th/index.php?option=com_content&id=2930:20

2 ที่มา <http://www.taxisingapore.com/>

3 ที่มา http://www.taxi-tokyo.or.jp/english/datalibrary/pdf/hakusy02015all_en.pdf

4 ที่มา <https://tfl.gov.uk/modes/taxis-and-minicabs/>

5 ที่มา http://www.nyc.gov/html/tlc/html/passenger/taxicab_rate.shtml

สำคัญก่อนที่จะพัฒนาในมิติอื่นๆ เดวิดแมคเคลแลนด์ (David C. McClelland) นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้กล่าว ว่า มนุษย์ซ่อนศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนไว้ และไม่สามารถถูกนำมาใช้ได้อย่างเต็มที่ในองค์กรที่ไม่สามารถวางกรอบการทำงานที่จะช่วยดึงศักยภาพของบุคลากรในองค์กรให้ทำงานได้เต็มศักยภาพ ดังนั้น หน่วยงานของเอกชนจึงพยายามนำแนวคิดสมรรถนะไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานมากขึ้นในหลายๆบริษัทเอกชนทั่วโลก

David C. McClelland ยังให้ความหมายและองค์ประกอบศักยภาพ (competency) ไว้ว่าศักยภาพ คือ บุคลิกลักษณะเชิงความสามารถที่ซ่อนอยู่ภายในปัจเจกบุคคลที่รอคอยการกระตุ้นให้ถูกนำออกมาใช้งานเพื่อ สร้างสรรค์ผลงานที่ดีหรือชิ้นงานที่สมบูรณ์ถูกต้องตามเกณฑ์ที่กำหนดในงานที่รับผิดชอบ ดังนั้นศักยภาพ คือ กลุ่มของความรู้ (knowledge) ทักษะ (skills) และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (attributes) ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งมีผลกระทบต่องานหลักของตำแหน่งงานหนึ่งๆ โดยกลุ่มความรู้ทักษะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังกล่าว สัมพันธ์กับผลงานของตำแหน่งงานนั้นๆ และสามารถวัดผลเทียบกับมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ และเป็นสิ่งที่สามารถเสริมสร้างขึ้นได้ผ่านการฝึกอบรม และการพัฒนาศักยภาพ คือคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เป็นกลุ่มพฤติกรรมที่องค์กรต้องการจาก ข้าราชการ เพราะเชื่อว่าหากข้าราชการมีพฤติกรรมการทำงานในแบบที่องค์กรกำหนดแล้ว จะส่งผลให้ข้าราชการผู้นั้นมีผลการปฏิบัติงานดีและส่งผลให้องค์กรบรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการไว้ ตัวอย่างเช่น การกำหนดสมรรถนะการบริการที่ดี เพราะหน้าที่หลักของข้าราชการคือการให้บริการ แก่ประชาชน ทำให้หน่วยงานของรัฐบรรลุวัตถุประสงค์คือการทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน

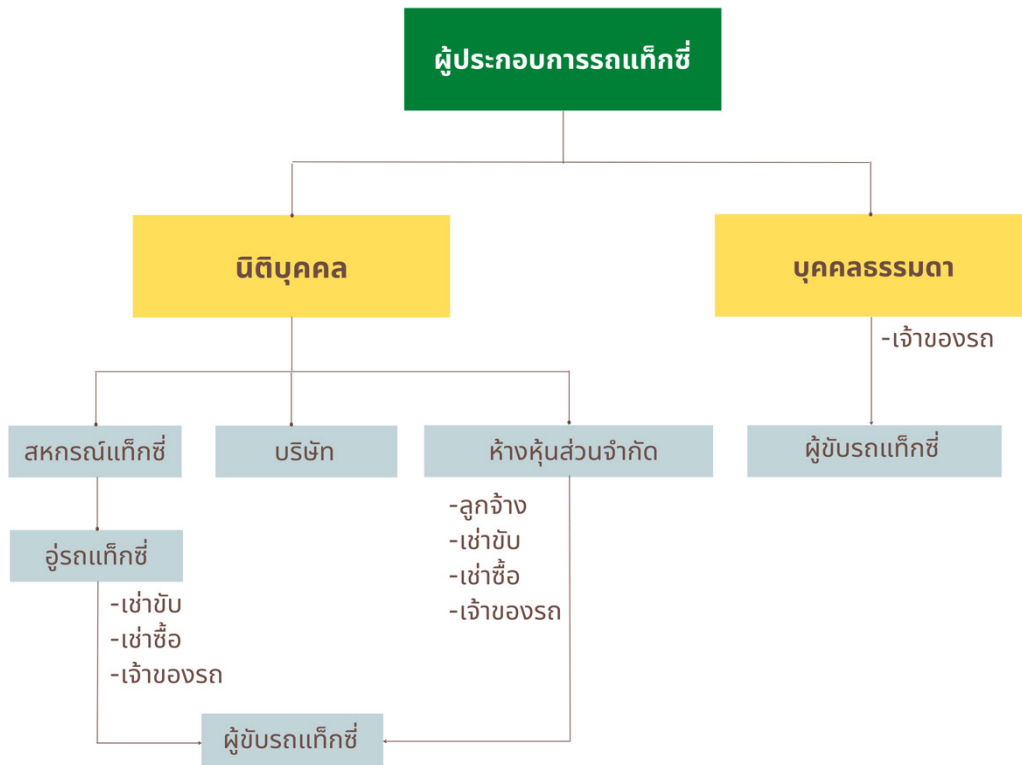
องค์ประกอบในการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. กลุ่มความรู้ (knowledge) คือ ความสามารถอธิบาย เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้องและ ชัดเจน แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ รู้ความหมายรู้ขั้น ตอน รู้ประยุกต์ใช้ 2. กลุ่มทักษะ (skill) คือ ความสามารถในการลงมือทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์อัน พึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การ วัดทักษะมี 3 ระดับ คือระดับความซับซ้อนในการ ปฏิบัติระดับความหลากหลาย ระดับความ สม่าเสมอ 3. กลุ่มพฤติกรรมหรืออุปนิสัยในการทำงาน (attribute) คือ รูปแบบการแสดงออกหรือ พฤติกรรมของบุคคลที่สอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ อยู่ ซึ่งการแสดงออกอันพึงประสงค์ได้นั้นขึ้นกับ ปัจจัย 3 ประการ คือ ค่านิยม แนวโน้ม การ แสดงออกและแรงจูงใจซึ่งส่งผลให้องค์กรมีความ ได้เปรียบคู่แข่ง เช่น ความกระตือรือร้น ความ อุดม และขยันขันแข็งในการทำงาน ค่านิยมใน การยอมรับฟังความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เพื่อ การสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และการปรับปรุงงาน อย่าง ต่อเนื่อง เป็นต้น การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงาน ของบุคลากร ทั้งในด้านความคิดเห็นที่มีต่องานและ ผลของการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้นกว่า เดิม โดยพัฒนาในแต่ละด้านขององค์ประกอบของ ศักยภาพ (competency) ที่กล่าวข้างต้น โดยมี กระบวนการพัฒนาอิงแนวคิดแบบระบบ (the systems approach) เพื่อการควบคุมตรวจสอบ ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ว่าดำเนินไปอย่าง มีประสิทธิภาพและได้ผลตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เมื่อได้ผลและข้อมูลย้อนกลับก็จะได้นำไปปรับปรุง กระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ให้เหมาะสมต่อไป

3. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับแท็กซี่ของประเทศไทย

ในปัจจุบันพบว่าโครงสร้างของการประกอบการรถแท็กซี่มีความซับซ้อน เนื่องด้วยข้อจำกัดทางกฎหมาย และกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอย่างจำกัดนั้น ทำให้กรมการขนส่งทางบกซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ในการกำกับดูแล ไม่สามารถกำกับดูแลได้อย่างเหมาะสมหากพิจารณาตามรูปที่ 4.1 สามารถจำแนกผู้ประกอบการรถแท็กซี่ได้เป็น 2 ประเภทตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 ได้แก่ (1) นิติบุคคลหรือองค์กรธุรกิจ ได้แก่ การประกอบธุรกิจในรูปแบบของบริษัทจำกัด (บจก.) ห้างหุ้นส่วนจำกัด (หจก.) และสหกรณ์รถแท็กซี่ และ (2) บุคคลธรรมดาหรือการให้บริการในนามส่วนบุคคล ทั้งสองรูปแบบนั้นถือเป็นการประกอบการอย่างเป็นทางการตามกฎหมายกำหนด ในขณะที่เดียวกันการเกิดขึ้นจำนวนมากของการประกอบการอย่างไม่เป็นทางการที่อยู่ในรูปแบบของอู่รถแท็กซี่ในระบบ เนื่องจากการขาดประสิทธิภาพในการกำกับดูแลบริการแท็กซี่นั้น และการเกิดการประกอบ

การอย่างไม่เป็นทางการนี้ยังก่อให้เกิดเป็นอุปสรรคต่อการกำกับคุณภาพการประกอบการของกรมการขนส่งทางบกอีกด้วย(การขนส่งทางบก; 2561)

รูปที่ 1.2 ประเภทผู้ประกอบการรถแท็กซี่
ที่มา: กรมการขนส่งทางบก (2561)

โครงสร้างตลาดแท็กซี่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล มีระบบสหกรณ์แท็กซี่เป็นสัดส่วนที่มากที่สุด โดยสหกรณ์แท็กซี่มีผู้รถแท็กซี่เป็นกลไกสำคัญในการประกอบการ ซึ่งกรมการขนส่งทางบกไม่มีข้อมูลผู้รถแท็กซี่และไม่มีแนวทางจัดการที่เหมาะสม ทำให้โครงสร้างของสหกรณ์นำไปสู่ปัญหาการกำกับดูแลและการให้บริการรถแท็กซี่ในกรุงเทพฯ นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของรูปแบบการให้เช่าบริการ (เช่าซื้อ/เช่าขับ) ของผู้ประกอบการแทนรูปแบบการจ้างขับ ทำให้ผู้ประกอบการมีรายได้จากการให้เช่าขับและเช่าซื้อเป็นหลัก ต้นทุนการจัดการของผู้ประกอบการจึงลดลงไปจากเดิม แต่ถึงกระนั้นจากปัญหาของภาวะเศรษฐกิจการไม่มีผู้เช่าบริการ ราคาเช่าที่ไม่เหมาะสม รวมถึงการเข้ามาของบริการ TNC ทำให้ผู้ประกอบการแท็กซี่บางส่วนได้รับผลกระทบจากรายได้ที่ลดลง(การขนส่งทางบก; 2561)

รูปแบบการประกอบการของรถแท็กซี่หลักๆ มี 2 รูปแบบ คือ สหกรณ์และส่วนบุคคล (เขี้ยว-เหลือง) โดยพนักงานขับรถแท็กซี่ของสหกรณ์มักจะได้เป็นเจ้าของรถ นั่นคือ ส่วนใหญ่จะเป็นการเช่าขับ ซึ่งมีทั้งการเช่าขับแบบกะและแบบควงกะ ส่วนแท็กซี่ส่วนบุคคล (เขี้ยว-เหลือง) ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของรถ แต่อยู่ในกลุ่มที่ยังมีภาระผ่อนรถ พนักงานขับรถแท็กซี่ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการขับรถแท็กซี่ประมาณ 8 ปี อายุเฉลี่ย อยู่ที่ 40 ปี และมีภูมิลำเนาจากภาคอีสาน เมื่อพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายของพนักงานขับรถแท็กซี่ พบว่า สัดส่วน ค่าใช้จ่ายสูงสุดที่ 3 อันดับแรก คือ ค่าผ่อนรถหรือค่าเช่ารถ ค่าเชื้อเพลิง และค่าซ่อมบำรุง ตามลำดับ ขณะที่รายได้ของพนักงานขับรถแท็กซี่ส่วนใหญ่มาจากค่าโดยสารเพียงอย่างเดียว เนื่องจากอาชีพหลักของพนักงานขับรถแท็กซี่ คือ การขับรถแท็กซี่เท่านั้น ไม่มีอาชีพเสริมอื่นๆ ส่งผลให้รายได้สุทธิของพนักงานขับรถแท็กซี่บางประเภทยังอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะประเภทเจ้าของรถและมีภาระผ่อนรถกับประเภทเช่าขับ ซึ่งทั้ง 2 ประเภท นี้มีภาระ

การผ่อนหรือค่าเช่ารถค่อนข้างสูง ดังนั้น ประเด็นปัญหาคุณภาพการให้บริการของรถแท็กซี่ที่ยังอยู่ใน ระดับต่ำ สาเหตุหลักๆ ส่วนหนึ่งมาจากรายได้สุทธิยังไม่เพียงพอต่อการให้บริการที่ดีขึ้น จึงเห็นได้ว่า พนักงานขับรถแท็กซี่ส่วนใหญ่ไม่พึงพอใจกับ อัตราค่าโดยสารมากนัก ไม่ว่าจะป็นค่าโดยสารอัตราเริ่มต้นและตามระยะทาง อย่างไรก็ตาม พนักงานขับรถแท็กซี่จะชอบให้บริการในระยะทางไกลและให้บริการนอกเขตเมือง เนื่องจากมีโอกาสที่จะได้รายได้ต่อเที่ยวค่อนข้างสูงและสภาพจราจรไม่ติดขัด จึงไม่สิ้นเปลืองเชื้อเพลิงมากนักเมื่อเทียบกับการให้บริการในเขตเมือง อีกทั้งมีประเด็นเรื่องโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เอื้ออำนวย คือ สถานีแก๊สยังมีกระจายไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในเขตเมือง(การขนส่งทางบก; 2561)

รูปแบบการให้บริการของผู้โดยสารส่วนใหญ่มีทั้งรถแท็กซี่ อุเบอร์และแกร็บคาร์ ซึ่งผู้โดยสารในพื้นที่ กรุงเทพฯ และ ปริมณฑลชอบความรวดเร็วและความสะดวกสบายในการเดินทาง เนื่องจากรถเหล่านี้สามารถ รับส่งถึงที่หมาย โดยที่ไม่จำเป็นต้องต่อรถ โดยการเดินทางในแต่ละครั้งจะใช้ระยะเวลาไม่นานมากนักอยู่ที่ ประมาณ 15 นาที ถึง 45 นาที ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทาง คือ สภาพของรถ ความ สะอาดของพนักงานขับรถ ระยะเวลาในการรอรถและทราบอัตราค่าโดยสารล่วงหน้า (กรณีที่ใช้บริการผ่าน แอปพลิเคชันหรือศูนย์วิทยุ) สำหรับการเลือกรูปแบบการเดินทางทดแทน ผู้โดยสาร จะใช้บริการรถโดยสาร ประจำทางหรือใช้รถยนต์ ส่วนคุณภาพของการให้บริการในปัจจุบันสำหรับมุมมองของผู้โดยสาร ประเด็นที่ยัง ไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้โดยสารได้ คือ ความน่าเชื่อถือของการให้บริการ ความซื่อสัตย์ของ พนักงานขับรถ ระยะเวลาในการรอรถ และอัตราค่าโดยสาร ซึ่งในการให้บริการบางรูปแบบยังมีอัตราในระดับที่สูง(การขนส่งทางบก; 2561)

4. การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้ประกอบการแท็กซี่อย่างไม่เป็นทางการในรูปแบบอู่รถแท็กซี่มีจำนวนมากมาย เป็นอุปสรรคในการจัดระเบียบและควบคุมคุณภาพของกรมการขนส่งทางบก ในขณะที่รถแท็กซี่ที่ให้บริการส่วนใหญ่ เป็นการให้บริการโดยสหกรณ์รถแท็กซี่ซึ่งอยู่ภายใต้ระเบียบของการจัดตั้ง สหกรณ์ตามหลักเกณฑ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ มีหุ้น เงินปันผล และเงินกู้ยืม มีทุนสวัสดิการ สงเคราะห์สมาชิกและ ครอบครัว รวมถึงเงินปันผล ที่จะได้รับในกรณีที่สหกรณ์มีกำไรให้แก่สมาชิก แต่สหกรณ์ไม่มีการดำเนินการด้านการซ่อมบำรุงหรือพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่ดีของผู้ขับรถแท็กซี่ แม้ว่าอู่รถแท็กซี่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีจำนวนมาก แต่ด้วยกรมการขนส่งทางบกไม่มีข้อมูลอู่รถแท็กซี่ อีกทั้งกลุ่มผู้ประกอบการอู่รถแท็กซี่ส่วนใหญ่ไม่ให้ความร่วมมือ โดยบางส่วนไม่ยินยอมให้ข้อมูลที่มีผลทางกฎหมายหรือกระทบต่อธุรกิจของตนเอง นอกจากนี้แล้วกลุ่ม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ ไม่ได้ยอมรับการมีอยู่ของอู่รถแท็กซี่

ผู้ประกอบการมีกระบวนการคัดกรองผู้ขับรถแท็กซี่ด้วยการตรวจสอบใบขับขี่สาธารณะ และสอบถามประวัติทางการเงิน เช่นตรวจสอบข้อมูลเครดิต และประวัติส่วนตัวและแหล่งที่อยู่อาศัยจากคนรู้จักหรือเครือข่าย บางครั้งอาจมีการให้ทดลองขับรถและติดตามพฤติกรรมการขับรถของผู้ขับรถแท็กซี่ ในบางครั้งผู้ประกอบการ ยังพบปัญหาผู้ขับรถแท็กซี่นำรถไปปล่อยให้เช่าต่อ ซึ่งผู้ประกอบการไม่สามารถตรวจสอบได้ และนำไปสู่ปัญหาในการให้บริการที่ยากต่อการควบคุมและแก้ไข

ผู้ประกอบการยังต้องประสบปัญหาการร้องเรียนต่อกรณีผู้ขับรถแท็กซี่จากอู่ของตนเองในกรณีปฏิเสธผู้โดยสาร การไม่กตมิเตอร์ การทอนเงินและเรื่องของการละเมิดกฎจราจร เป็นต้น ซึ่งค่าปรับกลายเป็นภาระของผู้ประกอบการ ในขณะที่เดียวกันระบบข้อมูลของภาครัฐ (กรมการขนส่งทางบก) ในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการร้องเรียนโดยยึดตัวรถเป็นหลัก ไม่ได้ติดตามกับผู้ขับขี่ที่เป็นผู้กระทำผิด ทำให้ผู้ประกอบการต้องเป็น ผู้รับผิดชอบค่าปรับหรือการกระทำผิดอื่นๆ

ผู้ประกอบการไม่เห็นด้วยต่อการขึ้นราคาค่าโดยสาร เนื่องจากจะส่งผลให้ผู้ใช้บริการรถแท็กซี่ลดลงในอนาคต ในขณะที่หากมีการปรับขึ้นซึ่งค่าเช่าขับและค่าเช่าซื้อซึ่งน่าจะเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการ แต่สุดท้ายแล้วก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการเนื่องจากไม่มีใครสนใจมาเช่ารถขับในราคาเช่าที่แพง ผู้ประกอบการรถแท็กซี่ยังต้องจ่ายค่าธรรมเนียมและค่า

ภาษีให้แก่ รัฐ โดยมีรายการสำคัญต่างๆ

ดังนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ มีความกังวลต่อภาระค่าใช้จ่ายและผลกำไรขาดทุนที่จะเกิดขึ้น รวมไปถึงมาตรการที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจการและปัญหาการจัดการที่มีข้อบกพร่องต้องแก้ไขในหลากหลายประเด็น ทั้งในเรื่องของนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม และความหลากหลายของผู้เช่าขับรถ ที่ยากต่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการรถแท็กซี่ รวมไปถึงผู้ขับรถแท็กซี่ต่างเข้าใจปัญหาที่แต่ละฝ่ายประสบ การหันมารวมกลุ่มกันเป็นสมาคม กลุ่ม หรือเครือข่ายขนาดเล็กและใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพการให้บริการที่ดี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ประกอบการรถแท็กซี่ในการส่งเสริมผู้ขับรถแท็กซี่พบว่าแนวทางในการต่อสู้เพื่อความอยู่รอดและการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบการแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานคร มี 3 ประเด็นดังนี้ คือ

1) การพัฒนาในมิติทางเศรษฐกิจ การพัฒนาในส่วนนี้ เป็นการขับเคลื่อนที่มุ่งแก้ไขปัญหาเชิงเศรษฐกิจของผู้ขับรถแท็กซี่ การเพิ่มพูนรายได้ ตลอดถึงการจัดสวัสดิการต่างๆให้แก่ผู้ขับรถแท็กซี่ เช่น โครงการแท็กซี่ฟรีดาวน์ สำหรับให้สมาชิกได้ผ่อนรถ การจัดตั้งเงินออมจากทิป (Tip) ที่ได้จากลูกค้าเพื่อสมาชิกได้กู้ยืม ให้สนับสนุนเงินฌาปนกิจสำหรับสมาชิกเสียชีวิต เป็นต้น

2) การพัฒนาในมิติการให้บริการ การพัฒนาในส่วนนี้ เป็นการส่งเสริมความเป็นมืออาชีพในอาชีพผู้ขับรถแท็กซี่ ด้วยการพัฒนาและยกระดับทัศนคติของแท็กซี่ให้มีความรักความภูมิใจต่อการประกอบอาชีพแท็กซี่เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถเพิ่มพูนรายได้จากการที่ผู้โดยสารหันมาใช้บริการเพิ่มมากขึ้นการการที่แท็กซี่มีการใช้บริการรับส่งด้วยจิตบริการที่ดี ซึ่งเครือข่ายผู้ประกอบการมีการดำเนินการในรูปแบบ การให้คำปรึกษาให้สมาชิกภายในกลุ่ม เพื่อให้รู้จักคิดในทางที่ถูกต้อง เป็นกำลังใจถ่ายทอดความรู้สึกดีใส่สร้างพลังให้แก่ผู้ที่หมดหวัง การให้คำปรึกษาในการปรับวิธีคิดที่สร้างสรรค์

3) การพัฒนาในมิติทางสังคม การพัฒนาในส่วนนี้เป็นการจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มและเครือข่าย โดยมักเป็นการติดตามข่าวสารหรือนโยบายของหน่วยงานภาครัฐตลอดถึงบริษัทต่างๆที่เข้ามาทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาชีพผู้ขับรถแท็กซี่ และทำการวิเคราะห์ผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้น แล้วทำการสื่อสารให้ความรู้แก่สมาชิกและแท็กซี่ทั่วไปผ่านช่องทางต่างๆโดยเฉพาะช่องทางโซเชียลมีเดีย และผ่านเวทีการประชุมพูดคุยกันตามวาระโอกาสต่างๆ ถือเป็นทางเลือกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับหมู่มวลชนแท็กซี่ด้วยกัน

สำหรับแนวทางที่เครือข่ายผู้ประกอบการควรนำมาดำเนินการเพื่อยกระดับการมีจิตให้บริการที่ดีของแท็กซี่ควรมีการดำเนินการไปพร้อมกันทั้งการพัฒนาในมิติทางกาย จิต และปัญหาของเครือข่ายแท็กซี่ พร้อมทั้งสร้างร่วมมือภาครัฐ สร้างกลุ่มช่วยเหลือ สวัสดิการร่วมกัน การดูแลซึ่งกันและกันเป็นกลุ่มหรือเครือข่ายในพื้นที่ต่างๆ เมื่อคุณภาพชีวิตดี

นอกจากนั้นเครือข่ายควรสนับสนุนกิจกรรมเผยแพร่ความดี รวมไปถึงการเชิดชูเกียรติแก่แท็กซี่ของเครือข่ายแท็กซี่ต่างๆ โดยให้สถานีวิทยุ สวพ. FM 91 เป็นสื่อกลางกระจายข่าวความดีของแท็กซี่ที่มีจิตให้บริการที่ดีหรือกิจกรรมความดีอื่นๆ อย่างไรก็ตามควรมีการพิจารณาระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของแท็กซี่และครอบครัวของแท็กซี่ไปพร้อมกัน โดยอาศัยความร่วมมือ ร่วมกลุ่มกันหลายองค์กร เพื่อมีพลังในการขับเคลื่อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสวัสดิการแห่งรัฐ รายได้ ค่าครองชีพ ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะทำให้คุณภาพชีวิตและครอบครัวที่ดี เมื่อคุณภาพชีวิตดี มีพลังใจที่จะช่วยเกื้อกูลสังคม ทำดีเพื่อสังคมให้ดียิ่งขึ้นได้

เครือข่ายผู้ประกอบการแท็กซี่ควรมาหล่อหลอมพฤติกรรมของแท็กซี่ ต้องมาอบรมก่อเกิดเป็นค่านิยมร่วมที่ดีและสร้างสรรค์ พร้อมเผยแพร่ เชิดชูเกียรติแท็กซี่ และมีการจัดการผลसानเครือข่ายให้สร้างสรรค์และมั่นคง จะเป็นการสร้างพลังทั้งในระดับปัจเจกและพลังของกลุ่มหรือเครือข่ายที่จะยกระดับคุณภาพการให้บริการที่ดีของแท็กซี่อีกทั้งสามารถที่จะไปต่อรอง

อำนาจรัฐอำนาจเอกชน หรืออำนาจต่างๆ ได้ตลอดเวลา

5. บทสรุป

ผู้ประกอบการแท็กซี่ในเขตกรุงเทพมหานครทั้งที่เป็นผู้ประกอบการในรูปแบบสหกรณ์และส่วนบุคคล (เขียว-เหลือง) โดยพนักงานขับรถแท็กซี่ของสหกรณ์มักจะได้เป็นเจ้าของรถ นั่นคือ ส่วนใหญ่จะเป็นการเช่าขับ ซึ่งมีทั้งการเช่าขับแบบกะและแบบคงกะ ส่วนแท็กซี่ส่วนบุคคล (เขียว-เหลือง) ส่วนใหญ่จะเป็นเจ้าของรถ ซึ่งสามารถเกิดเป็นผู้ประกอบการแท็กซี่อย่างไม่เป็นทางการในรูปแบบอู่รถแท็กซี่และมีจำนวนมากมายากต่อควบคุมคุณภาพของกรมการขนส่งทางบก อีกทั้งการเข้าไปสังกัดเป็นสหกรณ์แท็กซี่ซึ่งมีเป้าหมายเพียงการช่วยให้สมาชิกที่เป็นผู้ขับแท็กซี่สามารถเช่าขับหรือซื้อรถแท็กซี่ได้ในฐานะสมาชิก และเป้าหมายที่อยู่ภายใต้ระเบียบของการจัดตั้งสหกรณ์ที่มีการถือหุ้น เงินปันผล และเงินกู้ยืม มีทุนสวัสดิการสงเคราะห์สมาชิก เป็นต้นโดยสหกรณ์ไม่มีหน้าที่ในการซ่อมบำรุงหรือพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่ดีของผู้ขับรถแท็กซี่ แม้ว่าอู่รถแท็กซี่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑลมีจำนวนมาก แต่ด้วยกรมการขนส่งทางบกไม่มีข้อมูลอู่รถแท็กซี่ที่ครอบคลุมชัดเจน นี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาคุณภาพการให้บริการของแท็กซี่

เมื่อมีผู้ประกอบการที่ไม่เป็นทางการในลักษณะอู่ กระทบการคัดกรองผู้ขับรถแท็กซี่จึงไม่เป็นแนวปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งกระบวนการคัดกรองมีเพียงการตรวจสอบใบขับขี่ที่สาธารณะ และสอบถามประวัติทางการเงินประวัติส่วนตัวและแหล่งที่อยู่อาศัยจากคนรู้จักหรือเครือข่าย รวมถึงอาจมีการให้ทดลองขับรถและติดตามพฤติกรรมรถของผู้ขับรถแท็กซี่ กระบวนการคัดกรองผู้ขับที่ไม่เข้มข้นหลายครั้งส่งผลให้ผู้ประกอบการ ประสบปัญหาการนำรถไปปล่อยให้เช่าต่อโดยผู้ขับรถแท็กซี่ ซึ่งผู้ประกอบการไม่สามารถตรวจสอบได้ และนำไปสู่ปัญหาในการให้บริการที่ยากต่อการควบคุมและแก้ได้ ดังจะเห็นได้จากปัญหาการเรียนในเชิงลบต่อภาพลักษณ์ของผู้ขับรถแท็กซี่ซึ่งมีปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังประสบปัญหามากมาย ทั้งความเสี่ยงด้านผลกำไรขาดทุน รวมไปถึงมาตรการที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินกิจการไม่ว่าจะเป็น นโยบายจากภาครัฐ เศรษฐกิจ สังคม และความหลากหลายของผู้เช่าขับรถ ที่ยากต่อการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ตามผู้ประกอบการรถแท็กซี่ รวมไปถึงผู้ขับรถแท็กซี่ต่างเข้าใจปัญหาที่แต่ละฝ่ายประสบ การหันมารวมกลุ่มกันเป็นสมาคม กลุ่ม หรือเครือข่ายขนาดเล็กและใหญ่ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพการให้บริการที่ดี เช่นการวางแผนร่วมกันในการเพิ่มพูนรายได้ และการจัดให้มีสวัสดิการต่างๆ ให้แก่ผู้ขับรถแท็กซี่ภายในกลุ่ม นอกจากนี้กลุ่มเครือข่ายผู้ประกอบการและผู้ขับรถแท็กซี่ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่ดี ด้วยการจัดกิจกรรมให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมไปถึงจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมเพื่อสร้างทัศนคติของแท็กซี่ให้มีความรักความภูมิใจต่อการประกอบอาชีพแท็กซี่เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของอาชีพผู้ขับรถแท็กซี่ ในขณะเดียวกับเครือข่ายผู้ประกอบการและผู้ขับรถแท็กซี่ยังมีการติดตามข่าวสารหรือนโยบายของหน่วยงานภาครัฐตลอดถึงบริษัทเอกชนต่างๆ ที่เข้ามาทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอาชีพผู้ขับรถแท็กซี่ เพื่อหาโอกาสที่จะเอื้อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและคนขับรถแท็กซี่โดยการศึกษาวิเคราะห์ผลดีผลเสียต่อนโยบายต่างๆ ที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการและคนขับรถแท็กซี่ ทั้งนี้การติดตามนโยบายอย่างใกล้ชิดและมีการกระจายข่าวให้รับรู้ทั่วถึงต่อมวลชนสมาชิกผู้ขับรถแท็กซี่และผู้ประกอบการจะช่วยป้องกันไม่ให้ผู้ประกอบการและผู้ขับแท็กซี่ถูกเอาเปรียบจากนโยบายต่างๆ ที่เกิดขึ้น

บรรณานุกรม

สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล กรุงเทพมหานคร และคณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556
 อลิศรา เสมชูโชติ. ลักษณะการใช้บริการรถแท็กซี่ของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. . กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2550.

บำรุง ตันจิตต์วิวัฒน์. “ความรับผิดชอบด้านการบริการสาธารณะขององค์กรธุรกิจผู้ให้บริการรถแท็กซี่ในประเทศไทย.” *EAU Heritage Journal Social Science and Humanities* 5.2 (2015): 284-294.

กรมการขนส่งทางบก. “โครงการศึกษาการพัฒนาเพื่อความปลอดภัยและคุณภาพ การให้บริการของรถแท็กซี่ โดยพิจารณาโครงสร้างต้นทุน และการประกอบการ”, **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: กรมการขนส่งทางบก, 2561

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์. 2548.

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนในศตวรรษที่ 21
ของจังหวัดสุพรรณบุรี

THE FOUNDATION ECONOMIC DEVELOPMENT TO REDUCE COMMUNITY INEQUALITY IN THE 21st
CENTURY OF SUPHAN BURI PROVINCE

นายปณณวิชญ์ แสงหล้า¹
Pannawich Sanglar

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อการพัฒนางานความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 (2) เพื่อการส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน (3) เพื่อการจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม เป็นการวิจัยผสานวิธีทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยใช้วิสาหกิจชุมชนต้นแบบ 3 กลุ่ม ในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ อำเภออู่ทอง 2 กลุ่ม อำเภอศรีประจันต์ 1 กลุ่ม ดำเนินการศึกษางานความรู้และลงพื้นที่วิจัยเชิงปฏิบัติการโครงการวิจัยย่อย 2 และ โครงการวิจัยย่อย 3 ในตำบลจรเข้สามพัน อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

การพัฒนางานความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 การพัฒนางานความรู้ด้านเศรษฐกิจฐานรากที่จะนำไปสู่การยกระดับชุมชนนวัตกรรม ได้แก่การจัดการความรู้ คือ การระดมความคิด การสร้างและการแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ และการประมวลผลและกลั่นกรองความรู้ ถือเป็นเตรียมความพร้อม ส่วนด้านการพัฒนาทักษะ ให้มีความสำคัญกับการค้นหาจุดอ่อนของสมาชิกเพื่อนำไปวางแผนพัฒนานำไปสู่การลงมือปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินกิจกรรมและนำมาประเมินผล ด้านการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติเป็นผลที่ได้รับจากการพัฒนาทักษะ โดยการศึกษาค้นคว้าและความพร้อม การดำเนินตามขั้นตอนและประเมินหาข้อบกพร่อง ส่วนด้านการบริหารมีการกำหนดขั้นตอนในการทำงานตั้งแต่ โครงสร้าง การจัดทำแผนการผลิต การจัดการเรียนรู้ การจัดการตลาดที่นำไปสู่แผนธุรกิจโดยมีส่วนร่วมของรัฐเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนให้ข้อเสนอแนะ ส่วนการสังเคราะห์องค์ความรู้ ได้แก่จากการแสวงหาความรู้ คือจัดการความรู้ไปปฏิบัติ การจัดการกิจกรรม การสร้างการมีส่วนร่วม การประเมินผลและการปรับใช้ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่วนด้าน การนำความรู้มาจัดหมวดหมู่ให้มีความสำคัญกับการจัดการความรู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสกัดความรู้ และด้านการนำไปปฏิบัติให้มีความสำคัญกับกระบวนการที่เป็นระบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้

การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม นำไปสู่ความสำเร็จมี 6 ประการ คือ 1) การมีเป้าหมายร่วมกัน 2) มีการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมกัน 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) ศักยภาพชุมชน 6) ทุนภูมิสังคม การยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ เกาะเกี่ยวประโยชน์สาธารณะ มีศักยภาพที่จะพึ่งพิงตนเองได้และการพัฒนาศักยภาพของตนได้ อย่างต่อเนื่อง ส่วนการเผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนนวัตกรรม ได้แก่ การ

1 นายปณณวิชญ์ แสงหล้า. อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ, 2565.

ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ การจัดการต้นทุน

คำสำคัญ : การพัฒนา, เศรษฐกิจฐานราก, ความเหลื่อมล้ำ

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) To develop the economic knowledge base of community for sustainability in 21st Century. (2) To promote bringing innovation in knowledge development to community quality of life. And (3) To manage participatory strong community to elevate innovation communities. This research work is Mixed Methods of Qualitative and Action Research with 3 groups of model community enterprise in Suphan Buri Province as follows: 2 groups of U-thong District and another 1 group of Si-prachant District. Conducting to study a knowledge and visit an action research area for sub-research projects 2 and sub-research projects 3 in Chorakhe Samphan Sub-district, U-thong District, Suphan Buri Province.

The Results of Research Work are as follows:

The Development of Foundational Economy to reduce Community Inequality in 21st Century. The development of Foundational Economy to upgrading innovation community in knowledge management is brain storming, creating and searching for knowledge, managing knowledge systematically and knowledge processing which are the primary process of preparation. Along skill development, focusing on searching members' weak point for planning to leading to taking action that is consistent with the activities and to be evaluated is emphasized for the first priority. In terms of motivating to taking action is the result of skill development by studying data and readiness, implementing procedures and assessing defects. Moreover, in terms of management, there are clearly defined work steps from the structure to the production plan, learning management marketing management leading to a business plan with the participation of government agencies to support suggestions. In terms of synchronizing the knowledge, searching for knowledge that is a knowledge management process to implement, event engagement, engagement building, evaluation and implementing creativity. The aspect of bringing knowledge to categorize the importance of knowledge management, learning exchange and extraction of knowledge. In terms of Implementation, focusing on systematic processes and knowledge transfer method.

Recommendations on participatory strong community management to upgrade innovation communities to 6 successful things as follows: 1) Having common goals 2) Learning together 3) Participation 4) Cooperation networks 5) Community potential 6) Social capital. To upgrade strong communities is relevant public interest, having the potential to be self-reliant and developing one's potential continually. In terms of dissemination of participatory strong community management to enhance the innovation community which is knowledge transfer, skills and cost management.

KEY WORD : development, foundation economy, inequality

บทนำ

การขับเคลื่อน “เศรษฐกิจฐานราก” ถือเป็น 1 ใน 12 นโยบาย “ประชารัฐ” ที่รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ให้ความสำคัญ มีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ประชาชนมีความสุข และมีรายได้เพิ่มขึ้น เป็นการ ทำงาน ร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและภาคประชาชน จึงเรียกว่า “นโยบายเศรษฐกิจ ฐานรากและประชารัฐ”² Development แปลว่าการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่ สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้นมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น และเหมาะสมกว่าเดิม หรืออาจก้าวหน้าไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่า พอใจ³ การเปลี่ยนแปลงระบบอุตสาหกรรม และการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยนักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์ ทำให้ สังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมประเพณีนิยม เป็นสังคมสมัยใหม่ที่ทันสมัย⁴ การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งจึงเป็นกระแสเรียกร้อง ของสังคมให้หันกลับมาพิจารณาจากเจ้าของตนเองตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคมและกระบวนการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้ชุมชน พัฒนาตนเองสามารถพึ่งพาตนเองได้หากมองในแง่เศรษฐกิจสามารถพิจารณาความเข้มแข็งของชุมชนได้จากศักยภาพของชุมชน ในการจัดการระบบเศรษฐกิจการปรับตัวเข้ากับการผลิตเพื่อการค้า มีกลไกในการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ มีการจัดระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำปลายน้ำ⁵

ชุมชนท้องถิ่นถือเป็นหน่วยพื้นฐานในการขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ ที่สามารถกล่าวได้ว่า เป็นหน่วยสำหรับการ พัฒนาระดับล่างสุดในโครงสร้างการบริหารจัดการโดยภาครัฐที่เน้นการบริหารจัดการจากบนลงล่าง หากการดำเนินนโยบาย โดย ภาครัฐขาดความรู้ ความเข้าใจ และสภาพที่แท้จริงของชุมชนแล้ว การพัฒนาโดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วน ร่วมพัฒนาชุมชนของตนเอง จึงต้องคำนึงถึงความสมดุลในการพัฒนาด้วย เช่น ความสมดุลระหว่างการพัฒนาคนกับสิ่งแวดล้อม ความสมดุลระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรมกับนามธรรม⁶ โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อผลักดันให้เกิดผล สัมฤทธิ์ อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศที่มุ่งสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ในอนาคต⁷

จากเหตุผลที่ได้กล่าวอ้างมาเบื้องต้นนั้นทำให้คณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของ ชุมชนในศตวรรษที่ 21 ของจังหวัดสุพรรณบุรี ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาองค์ความรู้ของชุมชนที่จะทำให้ชุมชนมี ทักษะ กระบวนการ การจัดการ เชื่อมต่อภายในและภายนอกชุมชนนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทำให้ชุมชนสามารถ พึ่งพาตนเองได้ และมีรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์ของตนเองสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและรายได้ของชุมชนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และวิธีคิดสร้างการรวมกลุ่มที่มีความหลากหลายมากขึ้นโดยการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดและนำ ไปสู่รายได้ที่ยั่งยืนมั่นคง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อการพัฒนางานองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21
- 2) เพื่อการส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน
- 3) เพื่อการจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม

2 พรรณทิพย์ เพชรมากและคณะ. คู่มือการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก. (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ. 2559).

3 ปกรณ์ ปริยากร, ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช, 2538), หน้า 18-65.

4 นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, และขุนศิริ วัจนะภูมิ, ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน, ใน เอกสารการสอนชุดวิชาศึกษาศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 1-7, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยโขทัยธรรมมาธิราช, 2534), หน้า 95.

5 ชุมชนพูนซ ทุนาคและคณะ. การสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการเรียนรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์. (กรุงเทพ มหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์. 2559) หน้า 23-24.

6 กรมพัฒนาชุมชน, การขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https:// www.cdd.go.th/](https://www.cdd.go.th/) [25 พฤษภาคม 2564].

7 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 [15 มีนาคม 2564].

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อลดความเหลื่อมล้ำของชุมชนในศตวรรษที่ 21 ของจังหวัดสุพรรณบุรี” โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

ผลการวิจัย

การพัฒนาองค์ความรู้ ได้แก่ **ด้านการจัดการความรู้** 1) การระดมความคิด ถือว่าเป็นการสร้าง ความเข้าใจในการรวมกลุ่มที่จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้เพื่อให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน 2) การสร้าง และการแสวงหาความรู้ การศึกษาข้อมูลที่จะนำมาพัฒนาความรู้นำมาประยุกต์ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากการศึกษา เรียนรู้เพิ่มจากภายนอกทั้งภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษา 3) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การจัดการขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพสมาชิกสามารถนำไปปฏิบัติ 4) ประมวลและกลั่นกรองความรู้ มีการทบทวนความรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับเปลี่ยนกระบวนการการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของการแข่งขันของโลกภายนอก ต่อมา **ด้านการพัฒนาทักษะ** ได้แก่ 1) ค้นหาจุดอ่อนของสมาชิกด้านทักษะที่อยู่ในตัวทั้งประสบ การณ์ความรู้ที่มีความสัมพันธ์กับ กิจกรรม 2)วางแผนพัฒนาทักษะ จะมีกระบวนการที่จะทำให้สมาชิกได้มีการพัฒนาทักษะ 3)การลงมือปฏิบัติ จะทำให้เห็นผลสัมฤทธิ์ ของการพัฒนาทักษะ 4) การประเมินผล จากการลงมือปฏิบัติเพื่อนำมาแก้ไขปัญหา **การขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติ** ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลและความพร้อม การศึกษาข้อมูลจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นการศึกษาดูงานในสถานที่ต่างๆ 2) การสร้างความ เข้าใจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ 3)ทำตามขั้นตอน ที่เป็นกระบวนการที่ต้อง จัดลำดับความ จำเป็น 4)การพัฒนา เกิดจากการทำตามขั้นตอนของกลุ่มจากการสังเกตกระบวนการที่นำมาสู่การพัฒนา 5) ประเมินผล เกิด จากการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติทั้ง 4 ข้อที่ได้กล่าวมาเบื้องต้นเพื่อนำมาพิจารณาข้อบกพร่อง **การบริหารจัดการ** ได้แก่ 1) กำหนดโครงสร้างการทำงานและหน้าที่ของสมาชิก 2)จัดทำแผนการผลิต 3) การจัดการความรู้ กับหน่วยงานภาครัฐ 4)การ จัดการตลาด และ 5) การประเมินผล

องค์ความรู้ที่นำไปสู่การพัฒนา ได้แก่

1. **ด้านการแสวงหาความรู้** การนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์เป็นแนวทางสู่การแสวงหาความรู้ มีองค์ ประกอบ 6 กระบวนการ คือ 1) การสร้างความเข้าใจ 2) การจัดการความรู้เพื่อนำความรู้มาปฏิบัติ 3) การจัดกิจกรรมเป็นการ เชื่อมโยงจากการเข้าถึงความรู้ 4) การมีส่วนร่วม การระดมความคิดร่วมกันในการที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ 5) การประเมิน จาก ข้อมูลทางการตลาดที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ 6) การปรับใช้ นำมาสู่การลงมือทำและทำให้เห็นกระบวนการใหม่ๆ

2. **การนำความรู้มาจัดหมวดหมู่** ได้แก่ 1) การจัดการความรู้ จะกำหนดประเภทการเรียนรู้ 2)การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือระบบพี่เลี้ยง 3) การสกัดความรู้ เป็นการจัดการความรู้เพื่อนำมาใช้พัฒนา

3. **การแลกเปลี่ยนเรียนรู้** ได้แก่ 1) แยกกลุ่มตามความถนัด 2) การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ 3)การให้ทดสอบ ความถนัด 4) จัดระบบการทำงานเป็นขั้นเป็นตอน และ 5)การหมุนเวียนปฏิบัติหน้าที่เพื่อลดปัญหาขาดแคลนแรงงาน

4. **การนำไปปฏิบัติ** ได้แก่ 1)นำพลังงานทดแทนมาประยุกต์ใช้ 2) พัฒนาบรรจุภัณฑ์ 3) การจัดการข้อมูลผลิตภัณฑ์ 4) การแปรรูปวัตถุดิบ และ 5) การบริหารจัดการ

การขับเคลื่อนองค์ความรู้สู่การพัฒนา ได้แก่ 1.การระดมความคิด 2) ความเป็นอัตลักษณ์พื้นที่ 3)การสร้างและ แสวงหาความรู้ 4) การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ 5)การประมวลและการกลั่นกรองความรู้ 6)การพัฒนาทักษะ 7) การเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐพัฒนาองค์ความรู้ 8)การประชาสัมพันธ์ และ 9)การเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มผู้บริโภค

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน มี 3 กิจกรรม กระบวนการสำคัญ ดังนี้

1) **กิจกรรมการสร้างพลังชุมชน** เป็นกระบวนการทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความคิดกระตือรือร้นด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการที่ 1 เป็นกระบวนการก่อเกิดความคิดใหม่ในชุมชน กระบวนการวิจัยขั้นที่ 1 เรียกว่า **ปลูกพลัง – สร้างศรัทธา** เป็นการเปิดการรับรู้สิ่งดีๆ ที่เป็นโอกาสของชุมชน เป็นการสร้างพลังเชิงบวก (Positive Energy) เสริมด้วยกระบวนการขั้นที่ 2 เรียกว่า **ตื่นจากภวังค์ – สร้างสรรค์ผลงาน** การที่สมาชิกชุมชนมีโอกาสได้รับทักษะความรู้จากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ท่าน ผสมผสานกับทักษะความรู้ที่เป็นต้นทุนเดิม ทำให้สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ต้นแบบและกลุ่มผลิตภัณฑ์อื่นๆ พร้อมใจกันจัดทำแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยใช้นวัตกรรม

2) **กิจกรรมสร้างความเปลี่ยนแปลง** ในกิจกรรมนี้ได้ลงพื้นที่ร่วมกับผู้นำชุมชน และผู้นำท้องถิ่น หัวหน้ากลุ่มสมาชิก ผลิตภัณฑ์ต่างๆ การส่งเสริมการสร้างทักษะความรู้เพื่อพัฒนาด้วยการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาปรับประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์

3) **กิจกรรมบูมเมอเรจ** เป็นกระบวนการประเมินผลและนำวิเคราะห์ภาพรวมในการปฏิบัติการจัดกิจกรรมทั้ง 2 ครั้ง ร่วมกันวิเคราะห์ SWOT ศักยภาพของชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่เป็นต้นแบบ

แนวทางการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน

ผู้นำและชุมชนร่วมกันปรับเปลี่ยนวิธีการที่เหมาะสมในการนำนวัตกรรมมาใช้ ได้แก่

1) **การส่งเสริมด้านการมีนวัตกรรม (ทำให้มี)** กระตุ้นให้สมาชิกชุมชนคิดวางแผนหาวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองในมิติในด้านของความใหม่ ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์

2) **ส่งเสริมด้านการนำนวัตกรรมไปใช้ในชุมชน (มีให้ใช้)** ร่วมกับผู้นำท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัยสอดคล้องกับแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน

3) **ส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน** เริ่มตั้งแต่การวางแผน ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกัน หากจุดบกพร่อง ปรับปรุงขั้นตอน เชื่อมโยงเครือข่ายที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของกลุ่มสมาชิก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม โดยมีกระบวนการมีส่วนร่วมดังนี้

1. **ถ่ายทอดนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วม** ยึดแนวทางการสร้างการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 6 ข้อ ได้แก่ 1) มีเป้าหมายร่วมกัน 2) มีการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมกัน 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) ศักยภาพชุมชน 6) ทุนภูมิสังคม

2. **ยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมนำไปสู่ชุมชนนวัตกรรม** โดยมีการแบ่งหลักการในการยกระดับชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมได้แก่ 1) ด้านการประสานงาน 2) ด้านผลสัมฤทธิ์จากการเรียนรู้ 3) ด้านการรวมกลุ่ม 4) ด้านความร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม 5) ด้านการพัฒนาการชุมชน 6) ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา 7) ด้านการติดตามและประเมินผล

3. **เผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนนวัตกรรม โดยมีกระบวนการจัดการ ดังนี้**

1. ถ่ายทอดทักษะความรู้

2. การจัดการต้นทุน

โดยมีการแบ่งหลักการเพื่อเผยแพร่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมยกระดับชุมชนนวัตกรรมได้แก่ 1) ด้านการรับรู้นวัตกรรม 2) ด้านความสนใจนวัตกรรม 3) ด้านการประเมินค่านวัตกรรม 4) ด้านการรับนวัตกรรมไปใช้ นำมาสู่กระบวนการยอมรับนวัตกรรมที่มีอยู่ 5 ประการ⁸ ได้แก่ **ขั้นความรู้ (Knowledge)** **ขั้นการโน้มน้าวใจ (Persuasion)** **ขั้นการตัดสินใจ (Deci-**

8 ปราณธีร์ รังแก้ว, “กระบวนการนำเครื่องบดย่อยขยะเอนกประสงค์ไปใช้ในเขตอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, (เชียงใหม่: มหาวิทยาลัย

เชียงใหม่, 2555), หน้า 11-12.

sion) ขั้นการดำเนินการ (Implementation) และขั้นการยืนยัน (Confirmation) การให้ความสนใจในนวัตกรรมถือเป็นความสำเร็จก้าวแรกที่จะพัฒนาไปสู่การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรมต่อไป

อภิปรายผล

1. การพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 จากการศึกษาพบว่ากระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนได้จำเป็นจะต้องมีองค์ความรู้พื้นฐานก่อนได้แก่ 1. การจัดการความรู้ การพัฒนาทักษะ การขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติและการบริหารจัดการ ถือเป็นพื้นฐานเบื้องต้นในการจัดการความรู้เพื่อให้ชุมชนได้มีกระบวนการดำเนินการที่มีความถูกต้องจากการจัดองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานนี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากชุมชนนำมาสู่การวางแผนและการบริหารจัดการที่มีขั้นตอนในการปฏิบัติทั้งการแสวงหาความรู้ที่จะนำมาถ่ายทอด การจัดการความรู้ที่เป็นระบบหมวดหมู่ตามลำดับความสำคัญของการพัฒนาและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งทักษะ วิธีการ เทคนิคจากการเชื่อมโยงเครือข่ายภายนอกโดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาสิ่งที่ขาดหายนำมาสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดการรับรู้ที่มีขั้นตอนถูกต้องทั้งการผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับภูมิปัญญาสากลและสามารถนำไปปฏิบัติและขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้จากการรวมกลุ่มของสมาชิกในชุมชน

1) **องค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชน** พบว่า องค์ความรู้ที่จากการศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นต้นแบบของการขับเคลื่อน ทั้ง 4 ด้าน ที่ได้กำหนดกรอบการศึกษาในวัตถุประสงค์ที่หนึ่งนั้น ด้านการจัดการความรู้ที่จะนำไปสู่กับขับเคลื่อนของกลุ่ม คือ การระดมความคิด เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาองค์ความรู้ การระดมความคิดถือได้ว่าเป็นการสร้าง ความเข้าใจและเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ทุกฝ่ายในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการนำเสนอข้อคิดเห็นในประเด็นที่ สอดคล้องจุดมุ่งหมายของกลุ่มสมาชิกที่อยู่ในชุมชน โดยมีกระบวนการที่จะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของการรวมกลุ่มจากการ ระดมความคิดไปสู่การสร้างและการแสวงหาความรู้ จะทำอย่างไรที่สามารถนำความรู้ไปพัฒนาจากองค์ความรู้เดิมที่เป็น ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยยึดโยงกับอัตลักษณ์ชุมชนที่จะเชื่อมโยงกับการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยจากการศึกษากลุ่ม **วิสาหกิจสมุนไพร** พบว่า การทำตามขั้นตอนจะทำให้สมาชิกรู้ระบบการทำงานที่จะไม่ก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการปฏิบัติเริ่มตั้งแต่ จากง่ายไปหายากเพื่อที่จะทำให้สมาชิกลงมือปฏิบัติได้ซึ่งทุกครั้งก็จะมีระบบพี่เลี้ยงมาช่วยเหลือเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนแล้วก็จะนำมาสู่การพัฒนาทั้งกระบวนการแปรรูปเทคนิคต่างๆ ที่จะทำให้การผลิตมีความรวดเร็ว และได้ปริมาณที่เพียงพอต่อการไปจำหน่าย โดยมีความพร้อมจากกระบวนการจัดการความรู้ เมื่อมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์แล้วก็ จะนำมาสู่การประเมินผลการพัฒนาและการจัดการความรู้ว่ามีจุดอ่อนหรือข้อบกพร่องอะไรบางอย่างที่จะต้องดำเนินการแก้ไขหรือ เปลี่ยนแปลงเช่นจากการนำผลิตภัณฑ์ไปทดสอบกับตลาดเพื่อที่จะได้รับการตอบรับและข้อเสนอแนะของผู้บริโภคสินค้าจาก การแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับความหมายการ **พัฒนาชุมชน** ที่ว่าการที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของ ตนเองและร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเองชุมชนสังคมให้ดีขึ้นและสัมพันธ์กับ

ส่วนใน **ด้านการบริหารจัดการ** จากการศึกษากลุ่มวิสาหกิจ พบว่า การกำหนดโครงสร้างการทำงานโดยแบ่ง ออกเป็นฝ่าย แผนก เพื่อที่จะได้แบ่งภาระหน้าที่งานกันรับผิดชอบเป็นการกระจายหน้าที่กันทำงานตามความสามารถของสมาชิก แต่ละคนเพื่อให้การทำงานขับเคลื่อนไปได้ ต่อมาด้านการจัดทำแผนการผลิตมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐที่เข้ามาสนับสนุนให้ความรู้ในด้านการจัดทำแผนและกระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนรวมถึงแนวทางการบริหารจัดการต้นทุ นการผลิต ซึ่งที่ผ่านมาจากข้อมูลของกลุ่มวิสาหกิจที่เป็นต้นแบบของการศึกษา พบว่า มีหน่วยงานของรัฐ เช่นพัฒนาชุมชนมา ช่วยเหลือในด้านระบบการผลิตการทำบัญชีกระบวนการและแนวทางการผลิตที่ถูกต้องไม่กระทบกับวัตถุดิบที่นำมาแปรรูป

นอกจากนี้ก็มีหน่วยงานอื่นๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **มงคล ตานธานินทร์**⁹ ซึ่งว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่อไปนี้ 1) การพัฒนาผู้นำด้านเศรษฐกิจชุมชนให้มีทักษะด้านการบริหารจัดการและมีความรู้ความสามารถด้านการวิเคราะห์การผลิต การแปรรูป การค้า และการติดต่อกับภายนอก 2) การยกระดับความรู้ความสามารถของชาวบ้านด้านการผลิตและการแปรรูป 3) การพัฒนาเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้เชิงอุดมการณ์และเทคนิคการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน 4) การพัฒนากลุ่มและองค์กรชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจในการสร้างและดำเนินงานในรูปแบบของกลุ่ม 5) การพัฒนาทุนพื้นฐานด้านเศรษฐกิจ โดยการระดมทุนออมทรัพย์เพื่อจัดตั้งกองทุนในหมู่บ้าน หรือการขอรับการสนับสนุนจากภายนอก 6) การพัฒนาพื้นฐานทางกายภาพ

2) การส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชน พบว่า เป็นการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถ และสร้างโอกาสในยามวิกฤติ กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก และสร้างรายได้ให้ชุมชนเกิดการกินดีอยู่ดี มีวิถีชีวิตที่ปราศจากความเหลื่อมล้ำ มีพลังใจเข้มแข็งไม่รู้สึกโดดเดี่ยว ด้วยหลักการสำคัญในการสร้างพลังชุมชนขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด พัฒนาสู่การเป็นชุมชนนวัตกรรม ด้วยหลักการ 3 : 2 : 1 หรือ CAKIP'G Model ดังนี้

หลัก 3 คือ C = Community , A = Activity , K = Knowledge

หลัก 2 คือ I = Innovation , P = Participation

หลัก 1 คือ G = Goal

3) การจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม มีการวางแผนภายใต้กรอบแห่งการเรียนรู้ และสร้างรายได้ ยกกระดับเศรษฐกิจชุมชนจนได้แนวทางการถ่ายทอดนวัตกรรมในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม 6 ข้อ ได้แก่ 1) มีเป้าหมายร่วมกัน 2) มีการเรียนรู้ร่วมกัน 3) การมีส่วนร่วมกัน 4) เครือข่ายความร่วมมือ 5) ศักยภาพชุมชน 6) ทุนภูมิสังคม ภายใต้การเก็บรวบรวมข้อมูลของคณะวิจัย พบว่า การมีเป้าหมายเดียวกันของสมาชิกกลุ่มชนมไทย (ชนมกง) และการแปรรูปปลา (ปลานิลและปลาดุก) ที่เป็นผลิตภัณฑ์ภายในชุมชน ทีมวิจัยได้สังเกต (Observing) การลงมือปฏิบัติ (Action) ตามขั้นตอนการผลิตในกระบวนการสาธิตก็พบเห็นถึงความร่วมมือ ร่วมใจ และความ เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในทุกขั้นตอนของการสาธิตของกลุ่มสมาชิกชนมไทย (ชนมกง) เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างตั้งใจเพราะต้องการพัฒนาชนมกงให้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่กลุ่มปลาแปรรูป (ปลานิลและปลาดุก) แม้มีผู้สาธิตกระบวนการทำปลาแดดเดียวเพียงคนเดียว เนื่องด้วยอาจเป็นเพราะขั้นตอนการผลิตมีกระบวนการเตรียมปลามาก่อนแล้ว พอถึงกระบวนการสาธิตจึงมีเพียงคนเดียว แต่ก็สามารถอธิบายขั้นตอนการผลิตทุกขั้นตอนได้อย่างละเอียดแสดงให้เห็นถึงการรู้จักจริง และปฏิบัติร่วมกับเพื่อนสมาชิกจริงสะท้อนให้เห็นถึงการมีเป้าหมายร่วมกันคือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป สอดคล้องกับการให้ความสำคัญของ **คาสเปอร์สัน และเบรทแบงค์** ให้ความสำคัญว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนทำตนเป็นผู้สร้างสรรค์กิจกรรมในกระบวนการพัฒนาซึ่งจะบังเกิดผล คือ สามารถแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ได้และผลของกิจกรรมจะต้องย้อนกลับมาสู่พวกเขาเอง United Nations Research Institute of Social Development (UNRISD) ระบุความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่อง 1) การตัดสินใจ 2) การเข้าร่วมกิจกรรม 3) การร่วมรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมที่เกิดจากกิจกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ **อารณพันธ์ จันทรสว่าง** (2522, หน้า 19)¹⁰ ที่ได้อธิบายเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่าเป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9 มงคล ตานธานินทร์. แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2541.

10 อารณพันธ์ จันทรสว่าง, คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2, ภาคการศึกษาที่ 2, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522).

การพัฒนาองค์ความรู้เศรษฐกิจฐานรากของชุมชนเพื่อความยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

- 1) ควรมีการจัดกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนโดยสามารถนำไปประยุกต์กับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นอัตลักษณ์ให้เกิดการสร้างสรรค้ไปสู่การสร้างมูลค่า
- 2) ควรมีการจัดการความรู้ที่เป็นระบบทำให้การรวมกลุ่มของชุมชนสามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเองโดยมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐประสานงานให้เกิดความต่อเนื่องเป็นรูปธรรม
- 3) ควรมีการบริหารจัดการต้นทุนและภูมิทางสังคมในบริบทของชุมชนที่สามารถเชื่อมโยงกับงบประมาณมาพัฒนาทำให้เกิดการส่งเสริมและสร้างความเข้าใจผลักดันให้เกิดการพัฒนา
- 4) ควรมีการบริหารจัดการส่งเสริมการรวมกลุ่มให้มีความต่อเนื่องจากการมีส่วนร่วมของภาครัฐในการเชื่อมโยงกับภายนอกโดยมีทิศทางและเป้าหมายที่มีความชัดเจน

การส่งเสริมการนำนวัตกรรมในการพัฒนาความรู้สู่คุณภาพชีวิตชุมชนและการจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับชุมชนนวัตกรรม

- 1) หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยตรง ควรร่วมมือกับชุมชนในการฟื้นฟู การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การแปรรูปให้เป็นระบบและรูปแบบอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง ด้วยความจริงใจ โปร่งใส ตรวจสอบได้
- 2) สำหรับภาคประชาชน ควรแต่งตั้งตัวแทนเป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันและกระจายข่าวสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงควร จะต้องติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนเกิดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน
- 2) ภาคประชาชนควรให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในเชิงการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

- 1) ด้านการศึกษาองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสามารถนำไปถอดบทเรียนเป็นพื้นที่ หรือกรณีศึกษาให้กับผู้เรียนด้านสังคมศาสตร์ ด้านศึกษาศาสตร์ ด้านพัฒนาสังคม หรือสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปต่อยอดองค์ความรู้ การนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ศึกษาอื่นโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นกระบวนการฝึกและสร้างการเรียนรู้
- 2) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปศึกษาต่อยอด และถอดบทเรียนกระบวนการเพื่อขยายผลองค์ความรู้ให้บุคลากร ที่จะช่วยพัฒนารูปแบบการฟื้นฟูอาชีพ การสร้างรายได้ และการเชื่อมโยงเครือข่ายที่กำลังขับเคลื่อนการพัฒนาเชิงพื้นที่
- 3) ควรมีการศึกษาประเด็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดสุพรรณบุรี เพิ่มเติม

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาชุมชน, การขับเคลื่อนและการพัฒนาประเทศ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https:// www.cdd.go.th/](https://www.cdd.go.th/)

25 พฤษภาคม 2564.

ชุมชมพูนุช หุ่นาคและคณะ. การสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยกระบวนการเรียนรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์. กรุงเทพฯ มหานคร : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. 2559.

ปกรณ ปรียากกร, ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาในการบริหารการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร: สามเจริญพานิช, 2538.

ปราณธีร์ รังแก้ว, “กระบวนการนำเครื่องบดย่อยขยะเอนกประสงค์ไปใช้ในเขตอำเภอสาร์ภักี จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2555.

พรรณทิพย์ เพชรมากและคณะ. **คู่มือการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก**. กรุงเทพมหานคร :

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ. 2559.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, และพูนศิริ วัจนะภูมิ, **ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท**, ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
คหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 1-7, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยโชทัยธรรมาธิราช, 2534.

มงคล ดำธานินทร์. **แนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2541.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.
php?nid=6422](https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422), 15 มีนาคม 2564.

อาภรณ์พันธ์ จันท์สว่าง, **คำบรรยายลักษณะวิชาทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน 2**, ภาคการศึกษาที่ 2, กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย
จังหวัดหนองคาย

Power and Local Political Interests in Water Resources and Environmental Management of Area
the Namsuay River Basin, Nong Khai Province

เกษฎา ผาทอง¹, สุทินันท์ สุวรรณวิจิตร², พระมหาจันทน์ ฝมไผ่³

Ketsada Phathong¹, Suthinan Suwunwijitr² and Phramaha Jumnonng Pompai³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย^{1,2}, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย³

Email: ketsada.iadp@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคายและสร้างรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 17 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท และนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากโครงสร้างวัตถุประสงค์ดำเนินการไม่ได้มาตรฐานที่จะเป็นถาวรวัตถุแก้ปัญหาเนื่องด้วยอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการรับงบประมาณมาดำเนินการแก้ไขปัญหา ขาดการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ จึงทำให้หน่วยงานท้องถิ่นที่รับผิดชอบไม่ได้ดำเนินการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ปัญหาภัยแล้งน้ำท่วมจึงเกิดขึ้นทุกปี ส่วนรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย ที่ค้นพบจะต้องดำเนินการเป็นขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 เป็นการแก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน รูปแบบโครงสร้างเชิงบูรณาการ ขั้นที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการ และขั้นที่ 3 รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยให้กลุ่มผู้มีอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นต้องสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: อำนาจและผลประโยชน์ ; การเมืองท้องถิ่น ; การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ; ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

Abstract (300 words)

This research objectives of this study were to power and local political interests in water resources and environmental management of area the namsuay river basin, nong khai province and create model management of power and local political interests in water resources and environmental management of area the namsuay river basin, nong khai province. This research is a qualitative research, documentary studies In-depth interviews 20 key informants and focus group discussions 17 person. Data was analyzed by using content analysis techniques in context and presenting descriptive.

The research results were as follows management water resources and environmental management of area the namsuay river basin has not been successful. Because the poorly implemented structure of the object, thawornwatthu solves the problem due to the power and local political interests in accepting the budget for solving the problem. Lack of division, checks, and balances, therefore, the local authorities in charge did not take seriously the solution. The problem of drought and flooding occurs every year. The model of power management and local political interests in water resource and environmental management in the Suay River Basin, Nong Khai Province. The findings must be performed in steps, ie. Step 1 is a basic solution. The second stage, the integrated structure model, the management model, and the third stage, the value-added creation model. By requiring the group of powers and local political interests to seriously build awareness of local development.

Keywords: Power and Interests ; Local political ; Water Resources and Environmental Management ; Nam-suay River Basin, Nong Khai Province

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติได้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งมาจากการเร่งการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบในภาพรวมอย่างแท้จริง และเป็นไปโดยขาดการวางแผนจัดการด้านต่างๆ อย่างพอเหมาะพอดีเป็นผลให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดในปริมาณมาก และเกินความสามารถที่ทรัพยากรจะฟื้นฟูตัวเองได้ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติจึงเกิดขึ้นตามมา ดังจะเห็นได้จากสถานการณ์น้ำในรอบ 30 ปี ที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติ เนื่องจากความไม่สมดุลของน้ำ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี หลายพื้นที่ประสบทุกข์จากการไหลบ่าของน้ำ สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน และสร้างความเสื่อมโทรมให้กับพื้นที่ต้นน้ำจนไม่อาจจะประเมินความเสียหายได้ ขณะที่ในบางพื้นที่กลับเผชิญกับปัญหาความแห้งแล้งซ้ำซาก น้ำมีปริมาณไม่เพียงพอต่อการอุปโภคบริโภค ปัญหาในการจัดสรรทรัพยากรน้ำซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันหาทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ โดยการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยแล้งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากฝนไม่ตกตามฤดูกาลและเกิดสภาวะฝนทิ้งช่วงที่ติดต่อกันยาวนาน ประกอบกับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกิดความไม่สมดุลของปริมาณน้ำจนส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต เกิดความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม ผลมาจากการขยายตัวของชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ รวมทั้งการขยายพื้นที่การเกษตรทำให้มีความต้องการน้ำเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ขณะที่ศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาแหล่งเก็บกักน้ำมีจำกัด อ่างเก็บน้ำ ฝาย หนองบึง และสระเก็บน้ำที่มีอยู่ไม่สามารถเก็บ กักน้ำไว้ใช้ได้ อย่างเพียงพอต่อความต้องการ แหล่งเก็บกักน้ำ และแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ เกิดการตื้นเขิน ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็ม ประสิทธิภาพ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีพ (วิณา วาระกุล และ ดวงใจ พุทธวงศ์, 2558 : 92-93)

การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจึงเป็นการพัฒนาลุ่มน้ำอีกวิธีหนึ่ง ด้วยการกำหนดการกักเก็บ น้ำในระดับที่เหมาะสม โดยใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านก่อสร้างด้วยธรรมชาติที่มีอยู่ ผสมผสานกับวัสดุสังเคราะห์ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ทั้ง การเพิ่มประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำของดินทั้งสองฝั่งลำห้วย เพื่อสร้างความชุ่มชื้นให้กับผืนป่าใกล้เคียงและขยายช่วงเวลา ในการทดแทนของลูกไม้และกล้าไม้ให้ยาวนานขึ้น วิธีการดังกล่าวนี้มาจากการน้อมนำแนวพระราชดำริและทฤษฎีการพัฒนา และฟื้นฟูป่าไม้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อพัฒนา ระบบนิเวศป่าไม้และลำธาร ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับทฤษฎีการพัฒนาและฟื้นฟูป่าไม้ โดยใช้ทรัพยากรที่เอื้ออำนวยสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ในที่นี้คือฝายต้นน้ำ เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟู ซึ่งพระราชดำริเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2521 ณ อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ตอนหนึ่งมีใจความว่า

“....ให้พิจารณาดำเนินการสร้างฝายราคาประหยัด โดยใช้วัสดุราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น เช่น ฝายแบบหินทิ้งคลุมด้วยตาข่ายปิดกั้นร่องน้ำกับลำธารขนาดเล็กเป็นระยะ เพื่อใช้เก็บกักน้ำและตะกอนดินไว้บางส่วน โดยน้ำที่กักเก็บไว้จะซึมเข้าไปในดินทำให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายออกไปทั้งสองข้าง ต่อไปจะสามารถปลูกพันธุ์ไม้ป้องกันไฟ พันธุ์ไม้โตเร็วและพันธุ์ไม้ทิ้งใบ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้มีสภาพเขียวชุ่มชื้นเป็นลำดับ...”

“น้ำ” จัดเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดหมุนเวียนได้เรื่อยๆ ไม่มีวันหมดสิ้นและมี ความสำคัญอย่างยิ่งกับชีวิตของพืชและสัตว์บนโลกรวมทั้งมนุษย์เราด้วย แต่ด้วยปริมาณความต้องการใช้น้ำเพื่อกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นการใช้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เพื่อการเพาะปลูก พืชและเลี้ยงสัตว์ หรือการใช้น้ำเพื่อการผลิตและบริการ ทำให้ปริมาณน้ำที่มีอยู่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในพื้นที่ให้มากที่สุด

ทั้งนี้ ลุ่มน้ำสวยเป็นลำน้ำเล็กๆ ยาวประมาณ 80 กิโลเมตร ต้นน้ำกำเนิดจากแนวสันปันน้ำต่อระหว่างอำเภอบ้านฝื่อและอำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ไหลไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ผ่านที่ราบบริเวณอำเภอกู่แก้ว และอำเภอมือ จังหวัดหนองคาย แล้วไหลสู่แม่น้ำโขงที่อำเภอมือ จังหวัดหนองคาย มีพื้นที่ลุ่มน้ำรวมทั้งสิ้น 1,737.67 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ห้วยน้ำสวยเป็นที่ราบระดับความสูง ตั้งแต่ 160 – 220 ม. สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่เกษตรกรรมและมีพื้นที่ป่าไม้ประปราย เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำสวย ขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรม รายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร เท่ากับ 40,484 บาท

สภาพปัญหาในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำสวยมีมาอย่างยาวนานอันเกิดจาก 1) การขาดแคลนน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค และเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง โดยมีสาเหตุมาจากแหล่งกักเก็บน้ำไม่เพียงพอ มีแหล่ง/อ่างเก็บน้ำแต่ไม่มีระบบส่งน้ำ แหล่งน้ำต้นเขินทำให้ไม่สามารถเก็บกักน้ำได้เต็มที่ บางพื้นที่ไม่มีน้ำไหลผ่าน ส่วนใหญ่ในช่วงฤดูน้ำหลากจะเกิดน้ำท่วมพื้นที่การเกษตรในพื้นที่ลุ่ม ส่วนพื้นที่ที่อยู่ใกล้ลำน้ำสายหลัก/ลำห้วยต่างๆ จะเกิดน้ำท่วมฉับพลัน เนื่องจากลำน้ำ/ลำห้วยนั้นต้นเขินและการบุกรุกที่ดินสาธารณะ เช่น ตามริมตลิ่งริมน้ำ เพื่อทำการเกษตร ทำให้ลำน้ำ ธรรมชาติแคบลง จึงระบายน้ำไม่ทัน 2) การเกิดน้ำท่วมในช่วงฤดูน้ำหลาก พื้นที่ที่อยู่ริมห้วย/แม่น้ำ จะมีน้ำท่วม สร้างความเสียหายแก่เกษตรกรที่มีการทำเกษตรกรรม ในพื้นที่โดยรอบ 3) การใช้บริการลุ่มน้ำสวยที่ผิดวิธีก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางระบบนิเวศวิทยา 4) การมีลำน้ำที่ยาวเหมาะสมสำหรับการเกษตรที่หลากหลายและยังทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรเป็นแลนด์มาร์คสำคัญโดยอาศัยภูมิปัญญาของท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ แม่น้ำไหลผ่าน ที่จะก่อให้เกิดรายได้เพิ่มมากขึ้นแก่ประชาชนในพื้นที่

เมื่อสภาพปัญหาและโอกาสดังกล่าวที่เกิดขึ้น ที่ไม่สามารถพัฒนาลุ่มน้ำได้อย่างคล่องตัวอาจเกิดจากกลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นก็เป็นได้ ทว่าการเมือง (Politics) เป็นเรื่องของ การต่อสู้เพื่อการมีอำนาจ (Power) อำนาจหน้าที่ (Authority) หรือความขัดแย้ง (Conflict) (Easton, 1960) ซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการทางสังคมในรูปของกิจกรรมที่มีทั้งการแข่งขันและการร่วมมือ และการใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ในระดับบุคคล กลุ่มคนต่อกลุ่มคน และสังคมต่อสังคม (Wolin, 1960) อย่างไรก็ตามในสภาพของความเป็นจริงการเมืองกลับกลายเป็นเรื่องของอิทธิพลและผู้ทรงอิทธิพลหรือผู้ที่สามารถได้รับหรือกอบโกยสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ในสังคม อันได้แก่ อำนาจ ความเคารพนับถือ ความนิยมชมชอบความยุติธรรม ความอยู่ดีกินดี ความมั่นคง ชำนาญ และความรอบรู้ได้ มากที่สุด (Lasswell, 1970) ชีวิตกับการเมืองเกี่ยวข้องกันเพราะการเมืองเข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิต ของมนุษย์ทุกคน กล่าวคือผลการบริหารของรัฐนำไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองเพื่อความอยู่ดี กินดี มีสุข

ของประชาชน ชีวิตกับการเมืองจึงมีปฏิสัมพันธ์กัน (สัญญา เคนาภูมิ, 2560) ซึ่ง อริสโตเติล (Aristotle) กล่าวว่า รูปแบบการปกครองใดก็ตามที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อประโยชน์สุขของส่วนรวมถือเป็นรูปแบบที่ดี ในขณะที่เดียวกันรูปแบบการปกครองที่ส่งเสริมให้ผู้ปกครองใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกนั้นเป็นรูปแบบที่ไม่ดี ฉะนั้น หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องพยายามเร่งรัด ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำสวยเพื่อให้เกิดกระจายรายได้ที่หลากหลาย ลดความเหลื่อมล้ำในทางสังคม แต่ยังคงเครื่องมือและรูปแบบที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำสวย

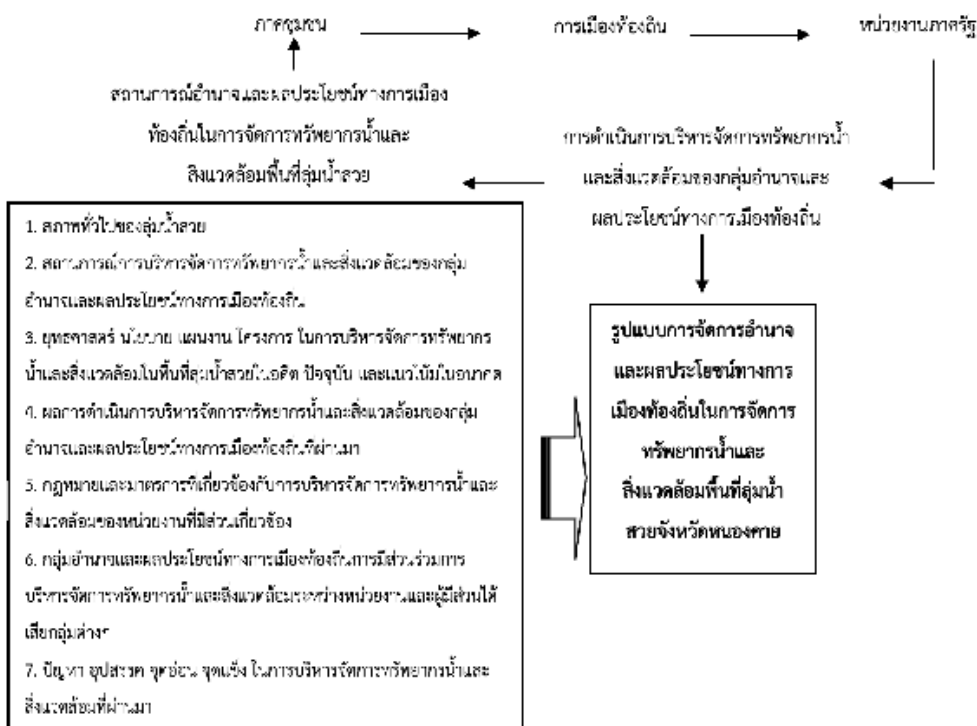
ดังนั้น โครงการวิจัย “อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย” จึงเป็นกลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาลุ่มน้ำ โดยอาศัยรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมให้ลงตัว อาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนมาบูรณาการ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ลดปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ต่อประชาชน สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้แก่คนในชาติสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมดังได้กล่าวมาแล้ว จึงประมวลองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการศึกษาดOCUMENTARY RESEARCH) ในรูปแบบการวิจัย R&D (Research and Development)

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่น รวมถึงการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยของจังหวัดหนองคาย
2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยพิจารณาเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตามคุณสมบัติ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม จำนวน 20 คน ประกอบด้วย (1) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐตามภารกิจที่รับผิดชอบในพื้นที่ จำนวน 3 คน (2) ตัวแทนจากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลรับผิดชอบในพื้นที่ จำนวน 13 คน (3) ตัวแทนจากผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 4 คน
3. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยการระดมสมอง (Brainstorming) จากหลายกลุ่มในการขับเคลื่อนการพัฒนาลำน้ำสวยหลากหลายมิติ แบ่งเป็น แบ่งเป็น 4 กลุ่ม จำนวน 17 รูป/คน คือ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาชุมชน จำนวน 3 รูป (2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น จำนวน 7 คน (3) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการรับผิดชอบต่อพื้นที่เกี่ยวกับลุ่มน้ำสวย จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 คน (4) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย จำนวน 2 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques) วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) วิธีการบูรณาการ (Integrate) รวมถึงการควบคุมคุณภาพงานวิจัยด้วยเทคนิคการวิเคราะห์สามเส้า (Triangulation Techniques) และนำเสนอเชิงพรรณนาความ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)
2. แบบประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expertise Meeting) เพื่อวิเคราะห์ผลการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย ที่ผ่านมาและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 20 คนนั้น โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคล ใช้เวลาในการสัมภาษณ์รูป/คนละประมาณ 60 นาที
2. เชิญผู้เชี่ยวชาญจากการสุ่มแบบเจาะจง โดยวิธีการประชุมผู้เชี่ยวชาญ จะใช้เวลาดำเนินการประมาณ 3 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview: IDI) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นรายบุคคล (Key Informants) การประชุมผู้เชี่ยวชาญ (Expertise Meeting) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) รวมทั้งกรณีศึกษาเฉพาะในพื้นที่วิจัย (Case study) โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Techniques)

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษา อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย

จังหวัดหนองคาย พบว่า

1. สถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

1.1 สภาพทั่วไปของกลุ่มน้ำสวย

สภาพทั่วไปของกลุ่มน้ำสวยพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่าง 2 จังหวัด คือจังหวัดอุดรธานีกับจังหวัดหนองคาย แต่พื้นที่ทำการศึกษาวิจัยจะเป็นจังหวัดหนองคาย โดยเอาพื้นที่ลุ่มน้ำไหลผ่าน 2 อำเภอ คือ อำเภอเมือง และ อำเภอโพนพิสัย โดยพื้นที่ตรงนี้แต่เดิมชาวบ้านเรียก “น้ำสวย” ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ลุ่มน้ำสวยเป็นพื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตร เพราะพื้นที่มีความพร้อมในด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ เพียงแต่ขาดการจัดการที่เป็นรูปธรรม ส่วนสถานการณ์และสภาพปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ด้วยลุ่มน้ำสวยมีลักษณะคดเคี้ยวและบางพื้นที่ไหลอ้อมหมู่เกาะไปไกล ทำให้การไหลของน้ำต้องอ้อม ทำให้น้ำไหลช้า หากตัดจุดลัดเพื่อย่นระยะการไหลของน้ำได้จะทำให้น้ำไหลสะดวก เพื่อป้องกันน้ำท่วม ส่วนพื้นที่แหล่งแล้งโดยเฉพาะจากคูไพรตมาสะพานบ้านเชียงอาด น่าจะมีการสร้างให้ได้มาตรฐานเพื่อลดการสิ้นเปลืองงบประมาณที่สร้างทุกปีแล้วพังทุกปี

1.2 สถานการณ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมือง

สถานการณ์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจากอดีตถึงปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปมากทั้งด้านกายภาพ เนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ทำการเกษตร มีการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อทำแปลงเกษตร ส่วนสถานการณ์จำนวนน้ำ ที่ดิน และทรัพยากรป่าไม้ ในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยในปัจจุบันมีความเสื่อมโทรมเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีการรุกกล้าที่ดินเพื่อทำการเกษตร มีการตัดไม้ทำลายป่าขยายพื้นที่ทางการเกษตรของผู้มีอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองในพื้นที่

1.3 ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน โครงการ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต

ยุทธศาสตร์ นโยบาย แผนงาน โครงการ ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ทางเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล จะมีการตรวจสอบหาข้อมูลของแหล่งน้ำสวยซึ่งลุ่มน้ำสวยมีข้อมูลในแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาปรับปรุงลำน้ำสวย ยุทธศาสตร์ที่หนึ่ง คือปรับปรุงลำน้ำจากที่ลำน้ำต้นเขินจะมีการขุดลอกให้ลุ่มน้ำสวยสามารถกักเก็บน้ำได้เยอะ ยุทธศาสตร์ที่สอง คือการปลูกป่าในพื้นที่บริเวณริมตลิ่งลุ่มน้ำสวยซึ่งปลูกจากดินที่ได้ขุดลอกจากลุ่มน้ำและปลูกป่าทดแทนจากป่าที่ขุดลอกตลิ่งน้ำ ยุทธศาสตร์ที่สาม กำลังศึกษากันอยู่คือจะทำพื้นที่ของลุ่มน้ำสวยเป็นแหล่งท่องเที่ยว

1.4 ผลการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านมา

ผลการดำเนินการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของกลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านมา ยังไม่ประสบความสำเร็จเพราะขาดการบริหารจัดการที่เป็นรูปแบบถาวร โดยส่วนมากเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ทางผู้มีอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นได้ดำเนินการ

1.5 กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ยังไม่มีเป็นรูปธรรม มีแต่การเข้ามาสั่งห้ามเป็นบางครั้งคราว ไม่มีการบังคับใช้ที่เป็นแนวทางปฏิบัติชัดเจน ชาวบ้านจึงยังคงดำเนินชีวิตเหมือนปกติที่เคยทำมาโดยตลอด คือ ต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างหากิน ได้ตลอด

1.6 กลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมระหว่างหน่วยงานและผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ

กลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมที่เป็นภาคีเครือข่ายเข้ามาดูแลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมตรงนี้มีหลายหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือชาวบ้านที่ใช้บริการลุ่มน้ำสวย โดยส่วนมากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมชลประทาน เกษตรอำเภอ ทหารพัฒนาการเคลื่อนที่ ประมง ทรัพยากรน้ำ ทุกหน่วยงานต่างมีกฎหมายและแผนในการจัดการทรัพยากรเป็นของตนเอง ทั้งนี้การที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ จำเป็นต้องให้ทุกหน่วยงานมาคุยกันเพื่อนำเสนอตัวแบบแบบแผนการพัฒนาของแต่ละหน่วยงานมาใช้จะได้บูรณาการพัฒนาไปพร้อมกัน

1.7 ปัญหา อุปสรรค จุดอ่อน จุดแข็ง ในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา

ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ส่วนมากจะเป็นเรื่องของการขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์ที่ถูกวิธี โดยปกติเรื่องของการแก้ปัญหากรมชลประทานจะเข้ามาดูแลเรื่องของโครงสร้างในการแก้ปัญหาให้อยู่แล้ว ชาวบ้านเพียงให้ความเห็นในความเหมาะสมที่ทางภาครัฐจะดำเนินการแก้ปัญหา ส่วน จุดอ่อนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยที่มีอยู่ ชาวบ้านเห็นแก่ประโยชน์ตน ลืมคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับลุ่มน้ำสวย หรือเรื่องของหน่วยงานภาครัฐเข้ามาแก้ไขปัญหามีการลงประชาคมเฉพาะบางพื้นที่ของลุ่มน้ำสวย แต่ไม่ทำตามข้อตกลงที่ประชาคมชาวบ้านได้ตกลงกันไว้ ถือว่าเป็นจุดอ่อนที่จะพัฒนาร่วมกัน และจุดแข็งในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ลุ่มน้ำสวยเป็นที่อุดมด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ผลิตอาหารทางธรรมชาติหล่อเลี้ยงชีวิตชาวบ้านมาโดยตลอด ความเป็นอยู่มีวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ทำให้เป็นจุดเด่นของชุมชนลุ่มน้ำสวย ส่วนเรื่องของการบริหารจัดการที่เป็นจุดแข็งของชาวบ้านมีเพียงเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุดสระทำเป็นเหมือนแก้มลิงไว้กักเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้หน้าแล้ง ส่วนฤดูแล้ง ทำฝายน้ำล้นโดยใช้กระสอบดินในการกั้นน้ำไว้ใช้เพื่อทำการเกษตร และลุ่มน้ำสวยเป็นพื้นประมงให้ชาวบ้านหารายได้จากลุ่มน้ำตรงนี้เพื่อเลี้ยงครอบครัวและเป็นรายได้หลัก

1.8 รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

การจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากเน้นผลประโยชน์ที่ค่าตอบแทนมากเกินไป จึงเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขซ้ำซาก และโครงสร้างการทำที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ได้มาตรฐานที่จะเป็นถาวรวัตถุแก้ปัญหาได้ การที่จะแก้ปัญหาได้จะต้องไปดูที่ต้นเหตุของภัยแล้ง และน้ำท่วม เหตุที่ทำให้แล้งอาจเกิดจากการไม่มีการขุดบ่อกักเก็บน้ำ หรือไม่มีฝายเป็นระยะ ส่วนภัยน้ำท่วมอาจเกิดจากเส้นทางน้ำคุดเคี้ยวทำให้น้ำไหลไม่สะดวก หรือมีสิ่งกีดขวางทางน้ำ วิธีการก่อให้เกิดรายได้ในชุมชนที่หลากหลายจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม จะต้องทำเป็นเชิงบูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชน สร้างแหล่งการเรียนรู้หรือแหล่งการสร้างอาชีพให้กับชุมชน โดยอาศัยภาคีเครือข่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ ประชุมปรึกษาหารือและวางแผนนำไปสู่แนวทางปฏิบัติร่วมกัน

2. รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวย

กลุ่มอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นต้องดำเนินการเป็นขั้นตอนอย่างจริงจัง จริงใจ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การแก้ปัญหาขั้นพื้นฐาน นวัตกรรม/รูปแบบโครงสร้างเชิงบูรณาการ ในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยโดยการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานรากจังหวัด

หนองคาย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยการขุดลอก 2) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) การจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมโครงสร้างเชิงบูรณาการด้วยระบบโครงสร้างชลประทาน

ขั้นที่ 2 เป็นการพัฒนาอันสืบเนื่องมาจากการแก้ปัญหาในขั้นที่หนึ่งได้สำเร็จนำมาสู่การเกิดเป็น นวัตกรรม/รูปแบบการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมแบบภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วม 2) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านความมั่นคงของระบบนิเวศ 3) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอุปโภค – บริโภค 4) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ 5) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมด้านการอนุรักษ์ 6) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมจากภัยพิบัติ 7) การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อการกำกับ ควบคุม ติดตาม และประเมินผล

ขั้นที่ 3 เป็นนวัตกรรม/รูปแบบการสร้างมูลค่าเพิ่ม เมื่อสามารถแก้ปัญหาในลุ่มน้ำสวยเบื้องต้นได้ มีการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม ถือเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่มาสร้างเป็นมูลค่าเพิ่มสร้างรายได้ที่หลากหลายให้กับชุมชน รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยสามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย

ส่วนการอภิปรายผลจากการศึกษา อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

1. สถานการณ์อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำ MOU เมื่อก่อนมี 6 ตำบลปัจจุบัน เหลือ 4 ตำบล เข้ามาแก้ไขปัญหาได้บางส่วน ทำให้สามารถกักเก็บน้ำได้ดีขึ้นแต่มื่อน้ำหลากมาในแต่ละปีพื้นที่ตรงนี้ก็ขาดเหมือนเดิม ได้มีการลงข่าวการเกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำสวยซึ่งก่อเกิดผลกระทบทางเกษตรในพื้นที่อย่างกว้างขวาง สำนักข่าวไทย (2561) ได้รายงานข่าวสถานการณ์น้ำท่วม โดยกล่าวถึงลุ่มน้ำสวยซึ่งได้รับผลกระทบหลายช่องทาง น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำนน้ำสาขาระบายไม่ทัน น้ำโขงที่หนองคาย

กลับมาเพิ่มสูงทะเล 10 เมตร หลังมีฝนตกในพื้นที่และทางตอนเหนือ อีกทั้ง ชูศักดิ์ วิทยากร (2547) ได้อธิบายถึงอุปสรรคหรือ ปัญหาในการจัดการลุ่มน้ำในประเทศไทยด้วยมุมมองทางสังคมวิทยา ซึ่งมีหลายด้านด้วยกัน โดยได้ตั้งประเด็นว่าระบบการจัดการลุ่มน้ำที่รัฐใช้หน่วยเชิงกายภาพขนาดใหญ่ และจัดตั้งคณะกรรมการลุ่มน้ำ เป็นการผนวกกลุ่มคนชายขอบในพื้นที่ต้นน้ำหรือลุ่มน้ำตอนบน เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยที่รัฐสามารถควบคุมกำกับได้มากขึ้น

2. รูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายจังหวัดหนองคาย สร้างมูลค่าเพิ่มด้านเกษตรกรรม ยกระดับการผลิต ด้านการท่องเที่ยว โดยทุกกระบวนการต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผู้มีอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญ สร้างจิตสำนึกและจิตวิญญาณเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง จริงใจ ดังที่ สมบัติ เสาร์แก้ว (2536 : ก) ได้ศึกษาบทบาทคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านทุกแห่งมีบทบาทในการบริหารและจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กอยู่ในระดับมากในด้านการดำเนินการจัดทำแผนงานด้านมาตรการในการบำรุงรักษา ด้านการควบคุมการใช้ประโยชน์ ด้านการประชาสัมพันธ์และประเมินผลโดยปัจจัยที่ผลต่อบทบาทในการบริหารและการจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็กของคณะกรรมการหมู่บ้าน คือ การได้รับการแนะนำสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การรับรู้ข่าวสาร การเป็นผู้นำกลุ่มทางสังคม และความรู้ความเข้าใจในบทบาท

สรุป

อำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายจังหวัดหนองคาย เป็นการศึกษาศึกษาสภาพการจัดการ ปัญหาและอุปสรรค วิเคราะห์ผลการดำเนินการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายของจังหวัดหนองคาย ที่ผ่านมา และหาวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นรวมถึงการพัฒนาลุ่มน้ำเพื่อก่อเกิดรายได้ที่หลากหลายโดยการสร้างรูปแบบการจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายจังหวัดหนองคาย ให้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นำมาสู่ความอยู่ดีกินดีของประชาชน ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม ด้านการบริหารจัดการ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่ม รูปแบบเหล่านี้ครอบคลุมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม 6 ด้านคือ น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค, ความมั่นคงของน้ำในภาคการผลิต การเกษตรและอุตสาหกรรม, การป้องกันน้ำท่วมและแก้ปัญหาภัยแล้ง, การจัดการคุณภาพน้ำ, การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ และการบริหารจัดการน้ำและนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาหนุนเสริมการเกษตรแบบยั่งยืนสู่ระบบเศรษฐกิจฐานราก ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ต่อประชาชน สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้แก่คนในชาติสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานภาครัฐ การเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผลประโยชน์ ควรประเมินผลการกำหนดนโยบายการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวายที่ผ่านมาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น

1.2 หน่วยงานภาครัฐ การเมืองท้องถิ่น และกลุ่มผลประโยชน์ควรจัดกิจกรรมในการส่งเสริมการทำความเข้าใจและการตระหนักในการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมของชาวบ้าน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายผู้มีส่วนได้เสียจากการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม

2.2 ส่งเสริมความรู้ด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อบังคับ ระเบียบ กฎหมาย สิทธิของชาวบ้านในการใช้ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม

2.3 ถ่ายโอนสิ่งก่อสร้างให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมจัดสรรงบประมาณค่าซ่อมบำรุง พร้อมทั้งมีกระบวนการ

ติดตามการใช้งบประมาณ

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำสวยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและสามารถแก้ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

3.2 ควรนำกระบวนการบริหารจัดการอำนาจและผลประโยชน์ทางการเมืองท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อมพื้นที่ลุ่มน้ำสวยจังหวัดหนองคาย ที่ได้ในครั้งนี้นำไปดำเนินการวิจัยในพื้นที่อื่นๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2538). ข้อคิดเพื่อชีวิต. กรุงเทพฯ : ชัคเซสมิเดีย.

จุมพล หนีพานิช. (2548) การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่: หลักการแนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย. นนทบุรี: สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชูศักดิ์ วิทยาภัก. (2547). แนวคิดการจัดการลุ่มน้ำ. บทนำเสนอประกอบการเสวนา “การสำรวจความรู้สิทธิชุมชนกับลุ่มน้ำ” วันที่ 19 มกราคม 2547. ห้องประชุมศูนย์ประชุมนานาชาติมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. โครงการสิทธิชุมชนศึกษา สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2550). ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม. นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า.

ยลชาญ กมลรัตน์. (2562). เศรษฐกิจฐานราก หรือเศรษฐกิจชุมชน. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://www.facebook.com/425627184289748/posts/524093357776463/> เมื่อ 25 กันยายน 2562.

วีณา วาระกุล และ ดวงใจ พุทธวงศ์. (2558). การประเมินโครงการสร้างฝายชะลอน้ำขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวฝาย อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 4 (2), : 92-93.

สมบัติ เสาร์แก้ว. (2536). บทบาทของคณะกรรมการหมู่บ้านในการบริหารและจัดการแหล่งน้ำขนาดเล็ก : ศึกษากรณีจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สัญญา เคนาภูมิ. (2558). วิธีประชาธิปไตยของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 5(2), : 195-196.

สำนักข่าวไทย. (2561). น้ำโขงที่หนองคายหนุนลำนํ้าสาขาระบายไม่ทัน. (ออนไลน์) สืบค้นจาก <https://tna.mcot.net/view/5b6bd7cce3f8e40ad1f4bc40> เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2562

เสรี พงศ์พิศ, วิจิต นันทสุวรรณ และ จำนงค์ แรกพิณิจ. (2544). วิสาหกิจชุมชนแผนแม่บท แนวคิด แนวทาง ตัวอย่างพระราชบัญญัติ. กรุงเทพฯ : ภูมิปัญญาไท.

อภิชาติ อนุกุลอำไพ. (2546). คู่มือการชลประทานระดับไร่นา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาวิศวกรรมเกษตรและอาหาร สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย.

Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1978). Rural Development Participation. New York : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation.

Easton, D. (1960). The Political System. New York: Alfred A. Knoff.

Everette M. Rogers. (1983). Diffusion of Innovations 3rd ed. New York : The Free Press.

Lasswell, D. H. & Kaplan, A. (1970). Power and Society. New Haven: Yale University.

Rogers, Everett M. (1983). Diffusion of Innovation. New York : The Free Press.

Wolin, S. (1960). Politics and vision: continuity and innovation in western political thought. New Jersey: Princeton.

สมรรถนะครูสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 Social Studies Teacher Competency in the 21st Century

นายพิชิต เชาว์ชาญ [*¹]

นายศักดิ์ดา งานหมั่น [*²]

พระปลัดสุภักดิ์ วิโรช (จันทร์โอ) [*³]

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, phichit.cha@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยผู้เรียนและผู้สอนต้องไปเผชิญการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในด้านรูปแบบเศรษฐกิจประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้เป็นมาตรฐานเทียบเท่ากับอาเซียนหรือนานาชาติ ตลอดจนเตรียมความพร้อมของประชากรวัยเรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการเรียนรู้เพื่อให้ได้วิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องให้ได้ทั้งสาระวิชา และได้ทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : สมรรถนะครู, สังคมศึกษา, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT (Not exceed 300 words)

Education in the 21st century is vital and essential to life in the new century, helping prepare people to think, learn, work, solve problems, communicate and collaborate effectively throughout their lives. Because it is an era that changes with advances in science and technology. where students and teachers have to face changes which the new generation must have high skills in learning and adapting to keep up with the changes In pushing Thailand's economic model, it is necessary to develop manpower to be a standard compared to ASEAN or internationally. as well as preparing the population of school age to have skills for life in the 21st century, which is learning to acquire core subjects and important concepts in the 21st century, which must provide both the subject matter and acquire 3 skills, namely skills learning and innovation Information, media and technology skills and life and career skills for success in both work and life

Keywords : Teacher Competence, Social Studies, 21st Century

1 นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ E-mail phichit.cha@mcu.ac.th

2 นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ E-mail sakda.ngan@mcu.ac.th

3 นิสิตหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ E-mail Suphakwiracho32@gmail.com

บทนำ

ครูนับเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 เมื่อครูอยากให้นักเรียนมีความรู้ ความชำนาญในด้านทักษะใด ตัวครูเองนั้นจำเป็นต้องรู้อย่างยิ่งต้องรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดสิ่งนั้นได้ แต่เนื่องด้วยปัจจุบันยังพบปัญหาที่เกิดกับตัวครูพอสมควร ซึ่งปัญหาดังกล่าวก็จะส่งผลกระทบต่อตนเองและสังคมด้วยการพัฒนาด้านนโยบายด้านการศึกษาของชาติ มีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญและทุกหน่วยงานร่วมมือกันหาทางแก้ไข โดยปัญหาทางการศึกษาที่สำคัญ คือ ปัญหาตันครู เนื่องด้วยสภาพและวิธีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานของหลักสูตร

ในยุคศตวรรษที่ 21 กระบวนการเรียนการสอนมีการเปลี่ยนแปลง โดยผู้เรียนจะเรียนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่สืบเนื่องมาจากจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นต่อห้องเรียน จนทำให้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ สื่อที่แสดงมีขนาดใหญ่ไม่เพียงพอสำหรับ ผู้เรียนที่อยู่หลังห้อง ความจดจ่อกับผู้สอนถูกเบี่ยงเบนจากพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนขนาดใหญ่ ผู้เรียนมีการนำเอาคอมพิวเตอร์พกพาเข้ามาสืบค้นความรู้ในชั้นเรียน และถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ครูกำลังสอน หรือนำข้อมูลเหล่านั้นมาพูดคุย โดยที่ครูตอบไม่ได้ หรือไม่เคยรู้มาก่อน

เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูจึงต้องพร้อมที่จะปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เท่าทันเทคโนโลยีอยู่เสมอ และต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาทักษะและวิทยาการให้ทันสมัย เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เทคนิควิธีการเรียนการสอนแบบใหม่ๆ ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ได้เด็กมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สังคมไทยและสังคมโลกต้องการ

กระทรวงศึกษาธิการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communications Technology : ICT) มาใช้ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและพัฒนาครูได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู ตลอดจนลดความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาในโรงเรียนที่ห่างไกลอีกด้วย ปัจจุบันมีแนวทางการพัฒนา ICT เพื่อการศึกษา ดังนี้

1) การจัดการระบบคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนของสถานศึกษา ทั้งคอมพิวเตอร์ประจำห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์ประจำห้องเรียน ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและคอมพิวเตอร์พกพา จัดตั้งศูนย์ข้อมูล Data Center และสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมเพื่อการศึกษา สำหรับใช้ในการเรียนการสอน

2) การพัฒนาโครงข่ายโทรคมนาคมเพื่อการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบูรณาการโครงข่าย MOENet และ NEdNet ให้เป็นโครงข่ายเดียว โดยใช้ชื่อว่า OBEC-NET สำหรับใช้เป็นเครือข่ายเพื่อการศึกษาและวิจัย โดยเชื่อมต่อโรงเรียนต่างๆ ไว้กับศูนย์ข้อมูลของ สพฐ. OBEC Data Center เพื่อให้ง่ายต่อการดูแลและบริหารจัดการ

3) การพัฒนาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Digital Contents) ในรูปแบบสื่อออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ E-Book หรือ Applications ต่างๆ

เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะที่เป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่มาช่วยในการเรียนการสอน ดังนั้นทักษะด้าน ICT จึงมีความสำคัญมากสำหรับครู เพราะการพัฒนาสื่อการสอน และจัดสรรทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ต้องอาศัยเทคโนโลยีมาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการให้เกิดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล รวมถึงใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักเรียนด้วย

สมรรถนะของครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21

การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ หรือมีทักษะทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้น ครู คือผู้ที่สำคัญยิ่งที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม อำนวยความสะดวก คอยชี้แนะแนวทาง คอยเป็นที่ปรึกษา ผลักดัน และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพจนกระทั่งสามารถแสดงศักยภาพต่างๆ ออกมาได้อย่างครบถ้วน และครูผู้สอนที่ดีต้องมีลักษณะและมีสมรรถนะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถนำความรู้ ทักษะ และเจตคติของตนเองมาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดี ที่พร้อมจะออกไปประกอบอาชีพและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดสมรรถนะครูผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก (Core Competency) 5 ประการ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม และจริยธรรม จรรยาบรรณครู

2. สมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน (Functional Competency) 6 ประการ ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์ สังเคราะห์และวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำ และการสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชน

ดร.สุไม บิลไบ ได้กล่าวว่า สำหรับยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสารที่เต็มไปด้วยข้อมูลสารสนเทศหลากหลาย ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีทักษะสำคัญสำหรับยุคนี้ที่เรียกว่า C-Teacher ซึ่งได้แก่

1) Content คือ ผู้สอนต้องมีความรู้และทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี เพราะหากผู้สอนไม่เชี่ยวชาญในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอด ก็ไม่สามารถทำให้ผู้เรียน เรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมาย

2) Computer (ICT) Integration คือ ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้ เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน ยิ่งถ้าได้ผ่านการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพจะยิ่งช่วยส่งเสริม ทักษะที่ต้องการได้เป็นอย่างดี

3) Constructionist คือ ผู้สอนต้องเข้าใจแนวคิดที่ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ ความรู้ขึ้นได้เองจากการเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้และ ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่ได้รับ และได้จากการลงมือปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ โดยครูสามารถนำแนวคิดนี้ไปใช้ในการวางแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างความรู้และสร้างสรรค์ชิ้นงานต่างๆ ผ่านการ ประยุกต์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากในชั้นเรียนและการศึกษา ด้วยตนเอง

4) Connectivity ผู้สอนต้องสามารถจัดกิจกรรมให้เชื่อมโยงระหว่างผู้เรียน ด้วยกัน ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และระหว่างผู้สอนในสถานศึกษาเดียวกัน หรือต่างสถานศึกษา รวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและ สถานศึกษากับชุมชนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เป็น ประสบการณ์

5) Collaboration คือ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในลักษณะการเรียนรู้แบบร่วมมือระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อฝึกทักษะการทำงานเป็นทีม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสารสนเทศระหว่างกัน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะอาชีพและทักษะชีวิต ตรงให้แก่ผู้เรียน

6) Communication คือ ผู้สอนมีทักษะการสื่อสาร ทั้งการบรรยาย การยกตัวอย่าง การเลือกใช้สื่อการนำเสนอสื่อ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมนำไปสู่ความเข้าใจ และสามารถเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

7) Creativity คือ ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายแปลกใหม่จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ของผู้เรียนโดยเน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด ผู้สอนต้องเป็น มากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเพียงอย่างเดียว

8) Caring คือ ผู้สอนต้องมีมุทิตาจิตต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน

เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจส่งผลต่อการจัด สภาพการเรียนรู้ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด

การพัฒนาสมรรถนะครูทั้งในด้านความรู้ ทักษะความสามารถให้มีคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในวิชาชีพครู ซึ่งเป็นวิชาชีพชั้นสูง อันจะนำไปสู่การบรรลุผลในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ให้มีสมรรถนะที่สูงขึ้นโดยกระบวนการวิจัยถือได้ว่าเป็นการพัฒนาสมรรถนะของครูไปสู่ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ พร้อมกันนั้นกระบวนการวิจัยยังเป็นวิธีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานครู ให้เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถดำเนินชีวิตในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของการปฏิรูปวิชาชีพครูไทยยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปรับเปลี่ยนจากระบบการศึกษา รูปแบบดั้งเดิมที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียนฝ่ายเดียวไปสู่รูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองที่นักเรียนเป็นผู้แสวงหา และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานหรือดำเนินกิจกรรมทางวิชาชีพครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามความคาดหวังขององค์การทั้งระดับโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ

สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู จำเป็นต้องมีมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการปฏิบัติตน(จรรยาบรรณของวิชาชีพ) ผู้ประกอบการวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงานประกอบด้วย

การปฏิบัติหน้าที่ครู มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียน แต่ละบุคคล สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง

การจัดการเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญา รู้คิด และมีความเป็นนวัตกร นำคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน โดยตระหนักถึงสภาวะของผู้เรียน วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ

ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐาน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

หลักการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุความหมายของการศึกษาว่าหมายถึง “กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” นอกจากนี้แนวทางการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องจัด

บรรยากาศ รวมทั้งแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อเอื้อต่อผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้ได้รู้จักคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ครูผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทตนจากผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนทุกอย่างมาเป็นผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจและมีทักษะในเรื่องกระบวนการเรียนรู้เพื่อสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ที่ตนเองต้องการได้

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง พลิกผันและคาดไม่ถึง คนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว ครูและศิษย์ต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะของการเรียนรู้ด้วย และในขณะเดียวกันต้องมีทักษะในการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ซึ่งไม่เหมือนการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 20 หรือ ศตวรรษที่ 19

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นักวิชาการด้านจิตวิทยาการศึกษาได้ให้นิยามทักษะการเรียนรู้ (Learning Skills) ว่าหมายถึง กระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ซึ่งเกิดขึ้นโดยเป็นผลมาจากประสบการณ์ และทำให้มีการเพิ่มสมรรถนะ (Performance) เพิ่มความสามารถของการเรียนรู้ในอนาคต โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการไม่ใช่ผลผลิต (เป็น Process ไม่ใช่ Product) เกิดการเรียนรู้ที่ผลหรือสมรรถนะ การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือเจตคติและมีผลระยะยาวต่อการคิดและพฤติกรรมของนักเรียน การเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่ให้แก่แก่นักเรียน แต่เป็นสิ่งที่นักเรียนลงมือทำให้แก่ตนเอง โดยเป็นผลตรงจากสิ่งที่นักเรียนตีความและตอบสนองต่อประสบการณ์ของตนเอง ทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน นักการศึกษา นักปฏิรูปการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต การดำเนินชีวิตในสังคมปัจจุบันของผู้เรียน องค์ประกอบเกี่ยวกับองค์ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง Office of Learning and Youth Quality Promotion (2012 : Online) ได้รวบรวมองค์ประกอบของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่เด็กและเยาวชนควรมี ประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หรือ 3R และ 4C คือ 3R ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และคณิตศาสตร์ (Arithmetic) 4C ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) การสื่อสาร (Communication) การร่วมมือ (Collaboration) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ซึ่งเป็นรายวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้การดำรงชีวิตอยู่ในสังคม และการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนสามารถนำเอาความรู้ความเข้าใจนั้นไปปรับใช้ให้เข้ากับสภาพสังคมที่แปรเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสม สมดุล และยั่งยืน จุดมุ่งหมายสำคัญของรายวิชาสังคมศึกษาโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการแก้ไขปัญหาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในการสร้างพลเมืองดีของประเทศอันเป็นรากฐานของพลโลกต่อไป ดังนั้น การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หรือสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จึงต้องใช้วิธีการเรียนรู้ที่จะช่วยเสริมเติมเต็มประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้สติปัญญา ความรู้ ความคิด ความสามารถ ทักษะ ค่านิยมและเจตคติที่ดี ตลอดจนต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยและคุณวุฒิภาวะของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ของตนเอง พัฒนาและขยายความคิดของตนเองจากความรู้ที่ได้เรียน โดยมีกระบวนการดังนี้

1. การพัฒนาทักษะทางปัญญา เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะด้านความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหาสาระของวิชา อันประกอบด้วยเครื่องมือช่วยคิด กระบวนการคิด ทักษะการคิด เช่น การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนความรู้ที่ได้จากการบูรณาการที่เชื่อมโยงเป็นสาระเรื่องราวต่าง ๆ จากสภาพแวดล้อมรอบตัว เป็นต้น

2. การพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะที่เน้นการฝึกปฏิบัติจริง เพื่อสร้างผู้เรียนให้มีทักษะชีวิตพื้นฐาน เช่น ทักษะการรู้จักตนเอง ทักษะการคิด การตัดสินใจและการแก้ปัญหา ทักษะการ

แสวงหาข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ทักษะการปรับตัว ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการวางแผนและการจัดการ ตลอดจนทักษะการทำงานเป็นทีม

3. การพัฒนาจิตพิสัยและคุณลักษณะ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะการพัฒนาค่านิยมและเจตคติที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้น เช่น ความขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดทน โดยยึดหลักธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้เรียน เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาทักษะผู้เรียนทั้ง 3 ด้านนั้นจำเป็นต้องมีการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกันในแต่ละด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาทักษะทางปัญญา ผู้เรียนต้องสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในบริบททั้งในและนอกห้องเรียน เรียนรู้เรื่องใกล้ตัวไปสู่เรื่องไกลตัว ผู้เรียนต้องศึกษามาก่อนว่ามีแหล่งข้อมูลใดในท้องถิ่นที่มีความสำคัญ ผู้เรียนสามารถรวบรวมข้อมูลและทำความเข้าใจข้อมูลได้ด้วยวิธีใด เช่น จากการสังเกต การสัมภาษณ์ การฟังจากวิทยากร การฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การจดบันทึก การอ่านจากเอกสาร ตำรา เป็นต้นต่อมาในการจัดข้อมูลให้เป็นระเบียบโดยผู้เรียนสามารถเขียนเป็นเค้าโครงร่างที่มีหัวข้อประเด็นสำคัญ ๆ เช่นรูปภาพประกอบการเรียงลำดับข้อมูล ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการเสนอและอภิปรายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล หลังจากนั้นจึงนำมาเขียนเป็นรายงาน และนำมาใช้เป็นฐานของข้อมูลในการวิเคราะห์และการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนต่อไป

2. การพัฒนาทักษะทางสังคม ผู้เรียนสามารถนำทักษะในการทำงานมาใช้เป็นแนวทางให้งานประสบผลสำเร็จจากการร่วมกันแสดงความคิดเห็น การอภิปราย และการสรุปเพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งทักษะดังกล่าวใช้กระบวนการทักษะทางสังคม เช่น การทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ทั้งหมด การประสานงานกับบุคคลภายนอก การเดินทาง และใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างการออกไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในพื้นที่เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน

3. การพัฒนาจิตพิสัยและคุณลักษณะ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะจากการปฏิบัติที่ได้มาใช้ในการส่งเสริมค่านิยมและเจตคติในการรับข้อมูลด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ด้วยตนเอง จนเกิดความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนรู้สึกถึงคุณค่าความสำคัญและเห็นศักยภาพของท้องถิ่น เกิดความภูมิใจ รักหวงแหนและผูกพันท้องถิ่นของตน ตลอดจนเกิดแนวคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยและประเทศชาติสืบไป

จากการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาข้างต้น ผู้จัดการเรียนการสอนต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ ทั้งความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อใช้ในการปลูกฝังและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดหรือวิธีการคิด ดังนั้น การพัฒนาความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะหรือความชำนาญรวมถึงประสบการณ์ของแต่ละคนที่สั่งสมอยู่ในตัวเอง และสามารถจะนำสิ่งเหล่านี้มารวมกันเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นศักยภาพขององค์กร หรือเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่าซึ่งจะทำให้องค์กรนั้นมีความสามารถสร้างความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง ความสามารถหลายๆ อย่างที่อยู่ในคน ทั้งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด หรือเกิดจากการสะสมเรียนรู้ และคุณลักษณะทางบุคลิกภาพของบุคคล

สังคมศึกษากับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ปรัชญาการสร้างความรู้ด้วยตนเองมีอิทธิพลต่อผู้เรียนสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

- 1) มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่พอใจ แสดงความเห็นและลักษณะเฉพาะของตนเอง
- 2) ต้องการดัดแปลงสิ่งต่างๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตนเอง
- 3) ตรวจสอบหาความจริงเบื้องหลัง
- 4) เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อรวมตัวกันเป็นองค์กร
- 5) ชอบความสนุกสนานและการเล่นถือเป็นส่วนหนึ่งของงาน การเรียนรู้และชีวิตทางสังคม

- 6) การร่วมมือและความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม
- 7) ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูลและตอบคำถาม
- 8) สร้างนวัตกรรมต่อทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิต

ครูสังคมศึกษาต้องตระหนักอยู่เสมอว่าผู้เรียนยุคนี้เป็นเจเนอเรชัน แซต ครูจึงต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (3R และ 7C) นอกจากนี้ต้องเสริมด้วยการพัฒนาสมอง ตามแนวคิดของ โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ (Howard Gardner) 5 ด้าน ได้แก่ สมองด้าน วิชาและวินัย ด้านสังเคราะห์ ด้านสร้างสรรค์ ด้านเคารพให้เกียรติ และด้านจริยธรรม เพื่อให้เกิดมิติทางปัญญา

สรุป

ดังนั้นที่ครูสอนสังคมศึกษามีทักษะต่างๆ เหล่านี้ได้องค์ประกอบสำคัญที่ครูสอนสังคมศึกษาควรต้องมีในฐานะครูจำเป็นต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้จึงจะสามารถพัฒนาทักษะของตนเอง และ ผู้เรียนไปยังจุดมุ่งหมายที่ต้องการได้ มีความรอบรู้มากขึ้นทั้งสาขาที่สอนและสาขาอื่นที่เกี่ยวข้องมีความเป็นมืออาชีพ มีความสามารถและศักยภาพสูง เป็นผู้เตรียมความพร้อมให้นักเรียนในการเข้าสู่โลกของการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความรักในอาชีพ มีชีวิตที่เรียบง่าย มีนวัตกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุผลทางการเรียนรู้ที่ต้องการ การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นความตั้งใจของผู้เขียนในการนำเสนอแนวคิดสำหรับครูสังคมศึกษาให้ตระหนักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (student-centered learning) และสามารถเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้โดยยึดปรัชญาการสร้างความรู้ด้วยตนเองและวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ active learning ซึ่งในบทความได้นำเสนอวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อเป็นตัวอย่างแนวคิดและแนวทางสำหรับครู เพื่อพัฒนาผู้เรียนในวิชาสังคมศึกษาตามหลัก 3R และ 7C เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 5 วิธี คือ 1) การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based learning) 2) การจัดการเรียนรู้แบบการใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-based learning) 3) การจัดการเรียนรู้แบบการใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based learning model) 4) การจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา (STEM education) และ 5) การศึกษาบทเรียนและวิธีการแบบเปิด (lesson study & open approach)

เอกสารอ้างอิง

ดร.สุไม บิลไบ, สมรรถนะ ทักษะและบทบาทของครูไทยในศตวรรษที่ 21, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://drsumaibinbai.files.wordpress.com/2015/11/.pdf>, [23 ธันวาคม 2562].

วิจารณ์ พานิช. วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดาตา พับลิเคชั่น. 2556.

_____. วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.teenpath.net/data/r-article/00004/tpfile/00001.pdf>, [2555, พฤษภาคม 27].

วิภาพรรณ พินลา. แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 2560.

Application of Buddhist principles in the working context of the Digital age 4.0

Assistant Professor Dr. Phrachayanantamunee¹, Assistant Professor Dr. Thitiporn Sasom² and Dr.
Chamnarn Kerdchor³,

Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University^{1, 2, 3},

Siranan_1@hotmail.com, dang1981@windowslive.com, pirabngo752@hotmail.com

Abstract

The study of applying Buddhism principles is very important in order to understand the situation, problems, needs and contexts of current lifestyle more clearly. Thus, we seek the Buddhist principles that can be applied to the working context in the digital age 4.0 that is facing to be a part of helping to develop the work to be successful. The objective of this article is to study the application of Buddhism principles in the working context of the digital 4.0 age by applying the Buddhist principles to suit their own needs in work a lot. Because it is important to work or lifestyle in current society, all are related to digital technology which the world today is changing rapidly, not only new technology and innovation, but also the economic, social and political environment. However, the fast society there is a blend of Buddhist principles and applied to the working principle which is important. The analysis results revealed that the Buddhist principles are applied in the working context towards the Digital 4.0 age; the principles of Buddhism contain teachings for way of life, subsistence, and almost every idea there is a practical effect that makes it applicable to various principles in life, especially a work where everyone can manage the real life in the world or today's Thai society is in the digital 4.0 age even though the principle has been for a long time, it still shows the achievement to be used in the present.

Keywords: principles of Buddhism, Working and Digital age 4.0

Introduction

In the current working context there are challenges both external pressures, such as changes in the global economic and social context resulting from the digital revolution, transformation to Industry 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) which is very important because there is to run to achieve the Sustainable Development Goals 2573 (Sustainable Development Goals : SDGs) that Thailand has ratified including the impact of being trapped country which there is middle-income, attitudes, beliefs, values, cultures and behaviors of populations who have change along globalization. The economic growth of the country resulting to natural resources is destroyed and rapidly deteriorating (Kirati Yotyngyong, 2009). As a result,

the working environment changes rapidly and continuously. Especially, the economic, social, political and technological environment, including new innovations resulting in the work and which must face uncertainty. In addition, technology and knowledge of work are necessary to rely on convenience, speed, and quickness because work must face higher competition. Thus, the working context is important that has to adapt to the situation to prepare for the current changes when the context of work has changed, a person has to adjust as well. Because people are the key to driving every organization, all ones must turn to adjust the working context again during the transition to this 4.0 age in order to support to the global trend and the direction of the organization's operations to grow stably and maximum efficiently (HR Society Magazine, 2016).

So as to make the organization has cooperation and the unity of the members within the organization that would have to find a way to adhere or build motivation that helps in adhering to people within the organization. At present, the organization has a variety of personnel in each position and competition within the organization when there is a higher competition of personnel causing conflicts within the organization because everyone has to show their potential then interested in the principle of Buddhism there are guidelines that can be applied to current working principles in order to find sustainable management and enhance cooperation within the organization (hrnote.asia, 2019). which the working context of the digital 4.0 age focuses on the organizational adaptation to be a smart organization by applying digital technology to cover work processes to connect with customers and business partners or even using digital technology to create new business models to achieve the goal of strengthening the organization, enhancing competitiveness based on innovation and creativity leading to peace in the work of Buddhism. Therefore, it can be considered a good tool to be applied in the working context of the digital age 4.0 (Likhit Srisaenchai, 2017). Brings the principles of Buddhism to develop a holistic balance in all aspects, it will help to improve the quality of work, the best way to make a person balance in the aspect of economic, social, environmental, and individual health by adhering to religious morality, such as Sangkhahavut IV , Iddhipāda IV, and Brahmavihāra IV etc., no matter what the actual working it will be the conditions, attitude to work is no less important than the condition of actual work to be done. Thus, it corresponds to the Buddhist principle of “ Iddhipāda IV”, the principle that teaches practitioners who can overcome the various obstacles and problems leading to success in the work. Working with love leads to satisfaction at work and happiness in work (Wannasiri Sucharit, 2010). Therefore, if starting from the right attitude towards work there would not think that working causing hardship and help to create satisfaction at work.

This article presents the application of Buddhism principles in the working context towards the Digital age 4.0 by applying Buddhist principles according to their own needs in work to find the adaptation to sustainable work and maintain human beings to coexist by using relevant principles to make understanding to the adaptation of working in the digital age 4.0 that based on Buddhism principles in order to make peace through work to be effective in applying the current context.

Working principles in the digital age 4.0

While all organizations use more digital resources to develop and improve it to be a smart enterprise by using data to right, accurate and fast decision there is ability to adapt quickly according to the changing environment and competitive conditions. The important thing is to taking Digital technology in application appropriately, integration into the work process and then many questions arise in the organization's strategy, for example how to do, what is the sequence of steps? What parts of the organization will be designed and modified? How to create value and increase competitiveness, how to develop the competence and knowledge of employees? And how can the development of an organization to be a smart organization be sustainable, etc. To answer these questions must start with understanding the digital organization that is to understand truly by gap analysis in the work of the organization (Thanusit Saku-nawat, 2017). Many organizations are today in the process of digital transformation and developing digital capabilities to support processes. The structure and operational processes began to change, skill training, opening view and having a digital mindset this will be a guide for successful digital, but that cannot be called a digital organization.

Which Soule (2016) described the character of being a digital organization; it can be clearly seen in two parts as follows. Part 1: the digital Capability is the use of digital channel integration technology to communicate, interactions for meeting customer expectations, to use digital tools to facilitate effective cross-functional collaboration, including skills development and knowledge change together throughout the organization. Part 2: the digital dexterity is the strong point of digital organizations that will enable to adapt their roles, duties and relationships with dynamic capabilities. The digital organizations can quickly take advantage of new digital options, including the changes in business models and internally driven strategies. If organizations have the transforming goal into the digital organization, which will have to include the key elements (Kane, 2015; Deloitte; 2018; Volini & Mazor, 2020) as follows:

The 1st element: Mindsets, that distinguishing quality of digital organizations is Digital-First Mindset which is an attitude that reflects the trend of searching explanations and solving problems by digital before operating with manual. To use the modern technology as a tool for the benefit of systematic access to organization's information, to create a competitive advantage (Kane, 2015; Deloitte; 2018; Volini & Mazor, 2020).

The 2nd element: Practices, the basic behaviors that have in digital organizations are: 1) Digitalized Operations, which rely on digital data to automatic document preparation and more accurate monitoring of organization activities. Organizations can transparently processes and it also helps to support the decision-making of organization leaders, 2) Collaborative Learning, which is readiness for cross border collaboration to innovate, solve problems and find new in-depth information for supporting work as a team. A partnership regardless of location or other boundaries. The designing and developing of technologies that enables collaborative operation by differing from traditional organization charts, and 3) Data-Driven Decisions, the reliance on in-depth digital and systematic analysis to use to decision-making. All of these

three behaviors will enhance the digital capabilities in the short-term organizations. While organization also develops transparency, fluidity, adaptability, and resilience go together in the long term (Kane, 2015; Deloitte; 2018; Volini & Mazor, 2020).

The 3rd element: People, the behaviors that practitioners in digital organizations must have it, namely 1) technology experience which is the technical experience that may be required to perform the job, such as analytical skill, artificial intelligence, machine learning, social and mobile technologies, including internet of things. 2) Digital Skills is to learn about technology. The current digital promotes to operators by having skills in using those tools for their operations. 3) High engagement is successful in the long-term; organizations will have more than just technology experience and digital skills which must have motivated practitioners, the ability and the effort in managing problems automatically and manually (Kane, 2015; Deloitte; 2018; Volini & Mazor, 2020).

The 4th element: Resources, digital tools and data are essential for digital organization's operations, and the resources needed to help streamlined operations, including 4.1) Real-Time Customer Data which is quick and accurate access to customer data, it is the foundation for building a close relationship between the customer and the organization, 4.2) Integrated operations data, and 4.3) Collaborative tools which is to help support collaboration there is to send quickly message to members and making organizations more flexible (Kane, 2015; Deloitte; 2018; Volini & Mazor, 2020).

It can be said that the working context towards the digital age 4.0 is the change of technology which will help to coordinate work; developing skills, sharing knowledge and experience within the workplace, enhancing the efficiency of work, opening automated workflows by using accurate information but increasing competition in the work, because we must use the technology for satisfy to the expectations of customers, connecting customers through communication channels and there is the digital interactions with work at all times. As a result, the work must be aware of the importance of approaches or methods for dealing with such rapidly changing contexts for being propriety and perfect in order not to affect the way of life.

Theory of Work Adjustment: TWA

The Theory of Work Adjustment (TWA) proposed by Dawis & Lofquist (1984, referred to Dawis, 1994), it started with the project study of work adaptation running by University of Minnesota is a research project that aims to study the ways of adaptation works in Minnesota. This research was conducted in the 1960s and 1970s. The findings have been presented in several issues of the studies in vocational journals, including various journals and books. Since the mid-1970s, this study project of work adaptation managed ongoing with psychology research project regarding the Department of Psychology's Work, University of Minnesota. When the project began, it attempted to apply a broad assessment approach to the research problem posed by having extensive collection of information with individual, including various variables

such as job satisfaction, attitude towards performance, work history, experience, education and training, interests, needs as well as personality. Such a large amount of data can lead to endless analysis and make the theory of work adaptation to be greatly developed along with this theory is still useful for presenting guidelines in various sub-research which leads to new ideas and more things to the theory as well (Scott et al, 1960 cited in Dawis, 1994). The focus of functional adaptation theory is on the behavior of individuals who exhibit behavior within environment. This theory begins with an introductory agreement that individuals have needs by responding through environment. People have various abilities that enable them to meet those needs and most behaviors of individuals interacting with environment, making them to meet those needs both physical that responds to survive and psychological that responds to happiness. In the theory of work adaptation and related environment are the environment of working, the fundamental principle of adaptive work theory specifies the idea that people and environments are parallel and complementary each other.

Thus, the work of people and environments are coordinated because each party has needs that the other person can meet. Coordinating needs results in personal satisfaction and dissatisfaction and the environment rises to the degree of possible difference that is person by having satisfaction and the environment satisfaction, the person is satisfied but the environment is unsatisfactory, the person is not satisfied but the environment is satisfied and both the person and the environment are unsatisfied. This theory expects that the first pair of satisfaction is still lead to lead to behaviors that maintain the interaction between the person and the environment; for the other three couples, as a result of behavioral to change in the most severe situations, interpersonal and environmental interactions may be terminated, that is the person may resign or dismiss but as long as the person and the environment are still satisfied, the person is still in the organization and the environment still maintains the person as well.

Persons have certain abilities in order to be used to satisfy the environment needs for getting job done and maintaining organization. The ability of person is important to the environment, namely the skills in performing person (skills). In addition, the environment has various abilities that can lead to the satisfaction of a person's needs as well. One of most important things to a person is the ability of the environment in offering support (reinforces) to cause satisfaction to persons, such as wages, working conditions (Dawis, 1994). This theory of work adaptation has been widely used as a study guide, including conceptual framework development for describing work adaptation and applying to a sample of various occupations, such as the study of Lyons (2003) that study the job satisfaction and intentions model in signing of African American workers by testing the role of intervening variables that is Insertion is racial perception, coherence and climate, using the theory of work adaptation as the basic research. A study of Breiden et al (2004) faced the problem in working abroad by presenting model of work adaptation of migrant workers based on work adaptation theory of Davis and Lofquis as well. As mentioned above, adaptation affects multi-dimensional work in the digital **age** 4.0 that must rely on more skills, resulting novelty of working context.

A person must live on using knowledge, increased adaptive experience. Sometimes there may be a lack of balance in way of life with duties or working roles that are rapidly changed, made trying to maintain a balance in way of life and became significant.

Principles for Working

Performers or workers mean those who are assigned to work from administrators or directors that all performers or workers would like to be successful in working. Thus, the right Dhamma for them in order to find the answers for oneself “how to be happy at work”, adapting to the working context to be happy must rely on making a working atmosphere according to the Buddhist way. The application of “Dhamma” or “the principles of Buddhism” applies to make a desirable working atmosphere in a way that each person knows his or her duties, helping to build a friendly atmosphere in the organization and make peace and happiness (ThaiHealth.,2016). Therefore, the right Dhamma for practitioner is in the parts of Buddhism by having the Dhamma principles that are relevant and suitable for application as follows:

Sangahavatthu IV: The Buddhist Principles for Team Building

All “works” cannot be accomplished by one person, it must rely on cooperation each other and the right Dhamma for team building that is **Sangahavatthu IV** , which refers to the Dhamma principles that adhere to others’ kindness, befriend and generosity, namely **Dāna**, supporting each other by donation means giving, self-sacrificing, or sharing for the others benefit, don’t be stingy, one-sided selfish person and the greatest giving is always “forgiveness”. **Piyavācā** is to use verbal harmony that means speaking with sweet and beautiful words, speaking sincerely, don’t be rude, aggressive, saying something that is useful and propriety. Thus, team building must speak or consult together by holding four kinds, namely 1) abstaining from lying, 2) abstaining from instigating, 3) abstaining from vulgar words, and 4) abstaining from driving and extremely important thing that must speak or converse with amity and goodwill one another. **Atthacariyā**, co-creation of ideology means supporting all kinds or doing things that are benefit to others, therefore, team building must help each other with physical, thinking and mental strength. **Samānattatā** means being consistent person or consistent behavior so, team building must think of the motto that “we share the suffering, happy we joint”, and all collaborators must not be arrogant, equality, be consistent conduct oneself, make oneself to be cute, be respectful, should cooperate and help (Thammasat University Planning Division, 2020).

Iddhipāda IV: The Buddhist Principles for Working to Achieve Success

In working of every aspect can react the needs of a person’s life, but it may focus on responding specific external needs at different levels which success will happen or not, it depends on that person who works diligently with the hope of getting the job done efficiently that is regarded as a motivated person. “Iddhipāda IV” is the tools or principles that inspire according to the success goal of the work. Success in appropriate (ThaiHealth., 2016) which can be applied to work as follows:

1. Chanda means satisfaction in works or activities which are the task or duty if it is job that like, it will promote their motivation to work there is importance and the first step in working effectively, which

is, the person must have a love in their work or the work that must be done first who have worked with favorite job and in line with the goals of life, rather end to succeed in high-level work but not everyone is successful.

2. Viriya means the diligence to work how much Viriya depend on Chanda, if there is less Chanda, there will have less Viriya. If there is a lot of Chanda, there will have a lot of Viriya. Therefore, The diligent work for success that must make Chanda first because it is the heart of all success. Successful people in their work life have to fight through many obstacles. A person's attempt likes the chariot that will lead to the desired achievement. In the teachings of many religions, all gods or holy things will help people who know self-help first.

3. Citta means the attention to work, diligently check to see how much work has been done and how much is left. So it will be successful that a person will have more or less attention to work which depend on Chanda and Citta as well. If there is a lot of satisfaction in that job, there will have a lot of diligence and attention to the work as well. The carefulness is not neglecting business that related to concentration, mental state which is calm and stable in what is being done without being distracted to think of things at the same time. Attention to the work that is performed consistently and continuously, thereby continuing the effort that has been started well to the work is being done until accomplished well.

4. Vimamsā means to use the wisdom to consider both reason and follow up on the work process. Vimamsā as a result of Citta, that is, the need and purpose of the work is doing which is able to respond to own life goals and working like an enlightened person. A person who is able to understand their work that is not aimed at responding only his or her needs, but also enable to understand the work can affect society as a whole.

Brahmavihāra IV: Principles for Making Friendships

Brahmavihāra IV means the Dhamma of Brahma or the Dhamma of the Great One which is a principle for making happiness and morale to work as efficiently as possible. Brahmavihāra is the principle for everyone which is a moral principle to help us to be noble and pure by applying Brahmavihāra IV consist of (Phra Adisak Saratho (Tea Santhea), 2014), namely 1. Mettā means love that aims to good wishes and wishing others to be happy. 2. Karuṇā means pity, kindness, which wishes others to be free from suffering, to provide help, to share kindness or support the material, physical and encouragement. 3. Muditā means the joy when others are successful, wishing for others to be happy and further prosperity without jealous, being happy or having progress. 4. Upekkhā means indifference, neutrality because considering that whoever does well gets good, whoever does evil gets evil according to the law of karma regarding whoever does anything that will repay the doer. When we see someone who has received Kamma, we should not be happy or aggravate them. We should have good wishes that are to try to help others to be from suffering in correct appearance along with ethics.

Conclusion, the application of Dharma principles in work is to make a motivation for pushing on personnel to show behavior in a direction, to achieve the goals or desired conditions to persuade, motivate, support, and build morale into personnel “how to make them happy at work”, which must help

making the working atmosphere for workers to be happy and more efficient work. From the principles of Buddhism to apply in working environment to be desirable performance along with duties of each person according to their role correctly.

Applying Buddhist Principles in the Working Context of the Digital age 4.0

Buddhism has many doctrines that can be studied, if these doctrines can be studied, analyzed and integrated together by finding a way that is consistent with self-development according to Buddhism which focuses on mental development, calm and purify the mind by concentration or insight meditation (Phra Thep Vedit (P.A. Payutto, 1989). Buddhism began to lose the development role of country because Thai society has begun to develop the country under the “the system of digital 4.0” this is another policy that lays the foundation for long-term development of the country which is the starting point for driving towards pushing reforms to economic structure, research and development, including the current working context that has to change by understanding a person’s life goals, it may study from the question that, “What does each person want in life?”. Because human needs differ in detail, if we analyze it far and wide, we will know the current human needs they focus mainly on external needs. (Thammasat University Planning Division, 2020), which the working context of the digital age 4.0 focuses on the organization’s adaptation to be a smart organization with trying to use digital technology to create new work patterns in order to enhance competitiveness based on innovation and creativity when we want peace in the work according to Buddhism.

In the context of working in the digital age 4.0 that focuses on the organization’s adaptation to the smart organization, it can be begun applying Buddhism principles to work for being happy at work. In other words, it is to create a working atmosphere for people who work to be happy and effective work “achieve work, happy life”. This applied “Dhamma” or the principles of Buddhism to create a desirable working atmosphere according to roles each person role in the organization because persons are involved in important driving that makes the organization successful towards the desired goals. Thus, it can be considered that people within the organization are the key variables resulting in success under the current situation; the people must face with stress in various forms, including way of life, work as well as the rapid changes of economic problems both at the micro and macro level along with the politics must be faced diversity and disorder. The variables mentioned above all result in stress or pressure in all aspects. Such problems have led many organizations to turn their attention to creating happiness for more people in the organization. Because it was found that most people spend their time at work. Work can therefore be regarded as a part of life (Thatcharin Wutthichat, 2018), which corresponds with Brahmavihāra IV is the principle to promote happiness and morale to work as efficiently as possible. Brahmavihāra is a principle for everyone, the motto for helping working people to live a noble and pure life although facing management with uncertainty from technology. Owing to work happily it must be conformed with Sangahavatthu IV that teach working together that cannot be accomplished by oneself, which must rely on mutual cooperation for being tool to hold on kindness, making friend, and giving support because the body of knowledge is

increasing nowadays. Work independence is important of work is essential, lacking any elements in working that likes a lack of vital organs with the context of the digital age 4.0. Working with digital is prominent point of work; everyone must seek to take advantage from new digital options, as a result, the work must be faced with instability both physical and mental aspects. The fear of not being successful, the application of Iddhipāda is to help the work to be successful, to make an understanding to each kind of external needs. How much is your dedication of working towards your goals in life? A person who works diligently with the expectation of getting the job done efficiently, leading to the success of the job as appropriate.

Therefore, to apply Buddhism principles in working context of the Digital age 4.0 must rely on adjustment both the knowledge, skills and functional change. And if any organization could apply the Buddhist principles in performance, a person may have physical and mental strength and make operational stability.

Conclusion

From the working context of in the digital age 4.0 that focuses on the adaptation of organization to be a smart organization by applying digital technology to create new business models in order to enhance competitiveness based on innovation and creativity. If we need peace in the work along with Buddhism which is considered a good tool for applying the working context of digital age 4.0, the Dhamma principles of working mentioned, including Sangahavaththu IV, Iddhipāda IV and Brahmavihāra 4 etc. It is a simple approach that practiced as an individual, but it may still lack understanding before applying the principles of Buddhism that is to make understanding in the theory of work adaptation (TWA) which helps to create connection in applying the Buddhist principles to job satisfaction, attitude towards work, performance, work history, educational and training experiences, interests and needs as well as personality, regardless of the actual working that there will be any condition, attitude towards work that would have a positive effect. If the organization starts from the right attitude towards work, it will not think that working causes weariness which can make satisfaction to work. Despite there is to change of technology and do not feel very competition because everyone has a good friendliness to each other in working according to Sangahavaththu IV, causing coordination and collaboration. Including the efforts to develop skills and share knowledge and experience within the work according to Iddhipāda IV and Brahmavihāra IV. Which can be used as a tool for working achievement to working context of this digital age 4.0 by helping to self - develop effectively and work happily

References

- Breiden, O., Mirza, H. & Mohr, A. (2004). *Coping with the job abroad: a correspondence model of expatriate work adjustment*. International studies of management and organizations, 34(3): 5-26.
- Buddhadasa Bhikkhu. (1994). *Happy Work*. Bangkok: Thammasapa.
- Dawis, R.V. (1994). *The Minnesota theory of work adjustment*. in major theories of career development, Choice and Adjustment. Minneapolis: University of Minnesota press.

- HR Society Magazine. (2016). How to Manage People to Keep up the age 4.0. [online]. Source: <https://th.jobsdb.com/th-th/articles /Manage people to keep up with the age 4 point 0>. [February 5, 2065].
- hrnote.asia. (2020, April 22). Career Development to Advance. [online]. Source: <https://th.hrnote.asia/org-development/> [5 February 2065].
- Kane, G. C. (2015). *Strategy, not technology, drives digital transformation*. In MIT Sloan Management Review and Deloitte. London: Deloitte University.
- Keerati Yosyingyong. (2009). Innovation organization, Concepts and Processes. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Likhit Srisaenchai. (2016). Organizational standards in the age 4.0. Journal of Modern Learning Development. 2(1).
- Lyons, H.Z. (2003). *A moderated model of the job satisfaction and turnover intentions of African-American employees: Investigating the role of perceptions of fit and racial climate in the theory of work adjustment*. Dissertation, Ph.D. (Management and organization). Maryland: Graduate school. The University of Maryland.
- Phra Adisak Saratho (Tueansanthia). (2014). Personnel Management according to the principles of Brahmavihāra IV at Primary School, Wang Noi District, Ayutthaya Province (Educational Administration). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.
- Soule, D. (2016). *Becoming a digital organization: The Journey to Digital Dexterity*. MA: MIT Center for Digital Business and Capgemini Consulting.
- ThaiHealth. (2016). Iddhipāda IV, Sangahavatthu IV, To Create Happiness in Working. [Online]. Source : <https://www.thaihealth.or.th/Content> [5 February 2065].
- Thammasat University Planning Division. (2020, April 16). How to attract people to add good works. [online]. Source: <https://www.tungsong.com/Read/>. [February 5, 2065].
- Thanusit Sakunawat. (2017). Guidelines for Digital Organization Development. [Online]. Source: <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/115684> [February 5, 2065]
- Thepvethi, Phra. (1999). *Buddhadhamma, Natural Laws and Values for Life* (5th edition). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press.
- Volini, E., & Mazor, A.H. (2020). *Activating the digital enterprise*. [online]. Retrieved from <https://www2deloitte.com> [February 5, 2064].
- Wansiri Sucharit. (2010). The Five Elements of Personality, Iddhipāda IV, Social Support and Happiness Behavior at Work. A Thesis of Master of Science Program in Industrial and Organizational Psychology. Ramkhamhaeng University.

Buddhism and the development of Thai society and economy at present

Phrapalad Watchara Kerdsabai, Asst. Prof. Dr.

Phraprachya Chayavutho

Ekarat Mapadung

Punvalee Sermsopt

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Punvalee.serm@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาเอกของโลกที่มีหลักคำสั่งสอนอันเปรียบเสมือนห้วงมหานทีแห่งสรรพศาสตร์ จึงมิใช่เพียงแต่เป็นปรัชญาหรือทฤษฎีเท่านั้น หากแต่ยังมีเนื้อหาครอบคลุมถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ความนึกคิดแทบทุกด้าน โดยเฉพาะการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจหากจะให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้นำในการวางนโยบาย ในทางศาสนาก็อาศัยหลักธรรมในการประกอบสัมมาชีพช่วยให้คนเป็นคนดี คิดดี ทำดี อยู่ดี และยังทำให้จิตใจดี ดังจะเห็นได้จากสังคมในสมัยกรุงสุโขทัยที่สะท้อนออกมาในรูปของวัดวาอาราม งานศิลปะ พระพุทธรูปที่งดงาม ย่อมสะท้อนถึงจิตใจที่งดงามมีศีลธรรมอันเกิดจากประชาชนมีสัมมาชีพและใช้หลักธรรมที่ช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: พุทธศาสนา, การพัฒนา, สังคม, เศรษฐกิจ

ABSTRACT

Buddhism is the world's preeminent religion with teachings that are like the realm of science. It's not just a philosophy or theory but still has content covering way of life, living, thinking in almost every aspect, especially socio-economic development. To be successful, it requires knowledge and ability of leaders to formulate policies. In religion, it relies on dharma principles in living life to help people be good people, think good, do good things, and also make them feel good. This can be seen from society in the Sukhothai period reflected in the form of temples, artwork, beautiful Buddha images. It reflects the beautiful mind and morality born of people who have a livelihood and use dharma principles that help drive and develop the economy.

Keywords: Buddhism, development, society, economy

Introduction

A happy society is rooted in the fact that people in society have the right view, which is to know, understand, and think good and correct. This will lead to actions that are correct, good, and less selfish. more altruistic for the common good, therefore, to develop people to achieve rightness up within

oneself requires the process of self-learning of each individual, which is enlightened two factors that arise: from good friends and from doing it in your heart Is thinking the right way or thinking is the most important factor. Therefore, it is necessary to create a learning process that allows individuals to train themselves to be skilled in contemplation, investigation, and moral development. Ethics, self-style of the learning process It may take various forms, including training, job visits, discussions, and exchanges of experiences. textbook study Practicing from the actual hands-on practice, etc., in which the process of self-development of the mind requires determination have the determination to do what he wants, with a good friend to guide and adjust the environment that is favorable or motivating for development

When considering Buddhism as one of the main institutions in Thai society Those who have played a role in the development of Thai society, it is found that in the past Buddhism was successful in creating well-being in Thai society. Until the Thai people have a distinctive character, which is generosity. like to have fun and like to make merit which is considered one of the wonderful things of Thai culture that can integrate fun with the Buddhist concept of merit together as appeared in various traditions Whether it's a Naga ordination ceremony, a wedding, a Songkran festival, etc.

Later, Thai society has changed in the development of the country by focusing on developments that focus on objects according to Western precedents As before, Buddhism began to lose its role in the development of the country. Because Thai society welcomes Western culture Thai society is becoming more and more problematic. especially the adoption of western progress because Thai society does not have a background and foundation for industrial social prosperity. and no western industrial culture causing Thai society to have a condition that scholars call “Modernization without development” is the fact that Thailand is modern on the outside. But in the content, it is not developed to occur in their society. whether the education system Politics, governance, economic systems, etc.

Principles of development according to Buddhist concepts, self-development is learning and practice to lead to moderation or balance in life. There is a harmonious relationship between the person's lifestyle and the environment and the focus is on making oneself happy. self-aware Self-awareness rather than material dependence, Therefore, a guideline for sustainable livelihood development. The principle of self-improvement according to Buddhism consists of three main things: Tama, Sikkha, and Bhavana. There are important steps as follows: 1) knowing and restraining able to suppress all bad habits not allowing defilements to provoke, deceive, and lead to evil; and 2) self-improvement training by doing good deeds To progress in the next Sikkha is to study, to be enlightened. know the benefits See everything as learning to improve and develop yourself. It is a process of self-cultivation in life, known as the Tri-sikkha. There are 3 things:

1. The precepts of precepts refer to the practice of bodily conduct. Verbal and Occupational live in a society like a common man be a good person of society He is a disciplined person, performs duties according to the norms of society, can lead a good life with a responsibility to support the society.

2. Mind Sikkha means practicing the mind. Build quality and mental performance to be strong, stable, assertive, have good self-control, concentrate, have a mind that is calm, pure, free from miserable

things that are miserable. in a state of being ready to use profound wisdom and under the truth

3. Wisdom is the practice of wisdom to create knowledge and understanding of all things. know the truth have an independent mind and pure wisdom

The word “Paowana” of prayer corresponds to the word development. which consists of body meditation, morality, and wisdom comparable to physical development, social development, emotional development, and intellectual development. Body meditation refers to the physical development for the growth of the 5 organic organs or the 5 fistulas, which are the channels of contact with the physical environment, namely the eyes, ears, nose, tongue, and skin. Let the relationship in all 5 ways be normal, no harm, no danger, for example, knowing the relationship through the eyes. Choose to adopt good things that are useful from seeing through the eyes. know ear relationship Choose to listen to good and useful things. Do not listen to bad things, etc.

Precepts mean the development of actions. This includes building physical and verbal relationships with other people without interfering with each other. Do not slander others no action to cause trouble for others but to use good words and deeds Providing assistance and building good relationships.

Chittabhavana means to develop the mind. to make the mind of good quality good mental performance and good mental health. Good mental quality is a mind with virtues such as compassion, compassion, faith, generosity, etc. good mental performance. is to be ready to work, i.e. patience is patience. Concentration is concentration. To pray is to be resolute.

Persistence is perseverance and mindfulness means having immediate remembrance, etc. As for mental health, it is a state of mind that is comfortable, full of joy, joyful, and always at ease when living or doing activities with others. means to develop intelligence including knowing and understanding things as they are Knowing the state of the world and life allowing the mind to be free to the highest level resulting in living in the world without being connected to the world are free to continue to thrive
Buddhist principles that help develop society

Buddhist principles used to help people in society This principle is used to develop society. or helping people in the community, organization, nation. If there is no mutual assistance, the nation will be in endless chaos because people have difficulty in seeking the necessities of life, consisting of the principles of Sangahavattha support each other in community society with different levels of people, whether in terms of status, well-being, lifestyle In a society, there must be deficiencies and surpluses in terms of property and living things, more or less as follows:

- Giving, sharing, this dharma is the basis for human beings to have compassion for one another. is to hand over to each other Which the handing out to each other is about the willingness to sacrifice rather than being forced by the political regime. Therefore, it can be seen that the subtleties in this matter are different. to look at or to share is a matter of individuals who primarily look at the heart or care for one another. Democracy looks at average tax benefits collected each year. socialist regime Looking at the law enforcement or the seizure of the individual to the state or the collective (community system), etc.

- Piyavaja, speaking in words that are endearing to the Dharma, is aimed at different levels of

communication to achieve a united understanding. Because of coexistence in society, if there is no eloquence with these elements is not telling lies - not speaking slyly - not speaking harsh words - not talking nonsense to each other That society will not have any paranoia to each other, etc.

- Atthakariya, conducting oneself to be beneficial. This dharma is aimed at maintaining oneself for the benefit of others or society, as the Thai proverb says, do not be silent at home. Make cows and buffalo for your children to play like this. a small kindness the few things that the cohabitants should do to each other

- Samanattata, making oneself a consistent person. This dharma focuses on consistently conducting manner. or being a good coordinator for the society, community, organization that you are affiliated with not being a person who instigates the division of people in society

Buddhism and Sufficiency Economy Philosophy and Sustainable Development

The term “sufficiency economy” means self-reliant economy Emphasis on production and consumption in the mainstream, which does not focus on net profit or wealth as the ultimate goal, is the economic system that our current King Bhumibol Adulyadej has developed. to find a way out of the economic crisis for Thai society. The philosophy of a sufficiency economy is “self-reliance”. This sufficiency economy emphasizes people in the community to develop their capacity to produce and consume sufficiency. to the processing of the household- industry Build a career and enhance a variety of academic skills. using the community to survive by adhering to the principles of goodness generosity and helping each other, etc. The main objective or goal of the Sufficiency Economy is peace of people in society People have enough food and use to meet their needs. The important thing is not to make yourself and others hot. which is consistent with many Buddhist teachings as follows;

- 1) The Dharma principle of self-reliance (atta hi atta no nato)
- 2) The principle of moderation (Attanyuta)
- 3) The principle of solitude (Santutthi param Dhanang)
- 4) Dharma principles of knowing and using reason in life (Dhammayuta atthañyuta)
- 5) Dharma principles on the middle path or moderation (Majjhimpatipada)
- 6) The principle of non-greed

Relying on Buddhist principles for economic integration is the central economy or median economy or is the doctrine that is at the heart of the matter or ethical values lie in living. The aspect of earning a living is rightly called vocational qualification or economic qualification. The word “economic” is derived from two words combined, namely Settha, meaning excellent, and business, meaning entrepreneurship, therefore means that the business of producing, distributing, distributing, consuming, and utilizing things to get good results; production, distribution, and consume in moderation noble. Principles for sustainable development, principles of practice for the cessation of suffering or the solution of problems of the civilized people, there are eight sub-principles, known as the 8 middle paths, namely the Noble Eightfold Path.

Mindfulness meditation

Personal self-sufficiency starts with clearly understanding what success is and what its limits are and how to find a way to achieve it when it finds a way and continuously sustains that thought. Not to the point of being tense and lethargic to the point of being sluggish while supporting both physical and verbal expressions under thoughts until they are in harmony with the timely person without sacrificing the principles of dharma and moderation. The “middle way”, which is an individual practice as regards the collective, can also be applied, that is, the work of the group can only be accomplished through the co-operation of all parties if all parties are involved adhering to the middle path. Even if it is not smooth and tidy at first, though means of working in a middle way, thoughts, actions, and words can be harmonized among the participants. which in the end was acceptable without divisions which caused obstacles

Middle path This means that the practice is neutral, not too loose, not too tight, that is, not obsessed with eroticism. (Kamsukhalikanuyok) and not make yourself difficult. (Attakilmathanuyok) which leads to the attainment of the Path, Nirvana, which is the Eightfold Path with Righteousness, etc.

The Middle path means the middle path, neutral practice, not too loose and not too tight, not fussed with the two most important things: Kamasukhalikanuyoga Attakilamanu, the path of wisdom, leading with wisdom The right wisdom to reach the goal is the cessation of defilements and suffering, or complete liberation, i.e., having the right view and the supreme concentration.

As for the Majjhima Patipada in Theravada scriptures, it is the Chulalongkornrajavidyalaya’s version of the Thai Tripitaka that the Lord Buddha said in “The Dharma Chakappavatana Sutta” is not taking drugs, not leaning into the closest The two paths are Kama-Sukhalikanuyoga and Atta-Kilmathanuyoga. He taught the monks to practice the new way, he called it the middle way.

Buddhadasa Bhikku (Buddhadasa Bhikkhu,2003) implied about the Middle Path that, in the study of Majjhima Patipada, one should first study the Basic Path of Majjhima Patipada, and then study the Middle Path in a broader sense, namely all Bodhipakkhiya Dhamma, and then study the Middle Path. The deepest meaning is supplication as the last, otherwise, it would be difficult.

Phra Brahmakunaphorn has defined the middle path as a practice that focuses on the method of liberation, the path of happiness, or the neutral way of life by nature(Phra Brahmakunaphorn,2011) fit under the laws of nature Phra Dhammakosajarn (Prayoon Thammachitto) implies that the virtue of the middle way is one of the attributes of morality that arise from training until it becomes a good character which is related to the actions expressed by The feeling of being in a level of fit is neither too much nor too little, that this action is between Excess and Deficiency.

Phrakhru Kasem Thammathat (Surasak Khmerasi) Matchimapatipada means the middle way practice means the practice that leads to nirvana attaining neither too tight nor too loose. It consists of right-right, right-right, right-right, right-right, right-right, right-right, right-right, right-right and right-right. Practices leading to the true cessation of suffering and reaching Nirvana are:

The First Path: Right View, the Dharma, which is wisdom; wisdom knows form and name; sees form; sees form; sees form; the name is vanity, dukkha, anatta, wisdom, right. The practice of knowing suf-

fering Seeing that they are only forms, they are only names, not animals, persons, themselves, such as standing, walking, sitting, lying down, crouching, stretching, moving, breathing in, breathing out, seeing, hearing, smelling, tasting, feeling, thinking, contemplating, knowing, seeing that they are just form and form. The name arises, persists, ceases, is impermanent, dukkha, anatta is enlightenment. It is the 119th path.

The Second Path, Right Mindfulness, Right Intention, Detachment from Sensation The intention is not to be vengeful, not to encroach on others. because Dari in the name form is anxious is to raise the mind to the meditative state Raising the mind to the body, feeling, mind, and dharma is to meditate on it to raise the mind that's accidentally drifting. Come back to know form and name, when you see form and name, let your mind know, hear, know, smell, feel, when you bend and move, contemplation on form and name, this is Sammsankappa, right thoughts, right thoughts thinks on form and name.

The Third Way: Right speech, right speech, right speech, which is speech that avoids dishonesty; that is, speaking the truth, not telling lies, not slandering, not speaking harshly, not speaking frivolously. While practicing, when speaking, there is a verbal movement. At that moment with the consciousness of verbal movements Cultivate awareness before speaking or knowing what to say now that there are verbal movements Speak out and develop consciousness as right speech, right speech, the Dharma body is right speech.

The Fourth Path Sammakammanta makes him aware of his favorable work, which is work that avoids corruption.³ except killing except for theft Abstaining from sexual misconduct, this is called Sammakammanta. while practicing in a conscious mind ready while sweeping the house sway and become conscious of the moving hand know the footsteps knowing the mind Know the feelings in the mind when rubbing the house, develop consciousness, know the movement. Ironing time, washing time develop an awareness of movement Being fully aware, being with form and name, arms outstretched, feet that are bent at that moment, knowing that it is the Dharma. The mind that knows the abstract, sees form, sees name, sees the arising and cessation of form. The name is Sammakammanta. It's a favorite job

The fifth path is right livelihood, right livelihood, that is abstaining from corruption; the fourth is the refrain from slaughter. not stealing Not committing sexual misconduct, do not lie for a living. Do not slander, gossip, or gossip about one's occupation, while practicing, and when eating food, be mindful and fully aware. When wearing clothes, you are fully aware and ready. when using the seat The bed was fully conscious and ready when taking the pills. Searching for the four factors, being mindful and ready to live in the profession that you are doing is a vocational Right livelihood, the dharma is the right life

The Sixth Path, Right Effort Right effort, is the desire for unrealistic virtues that have not yet arisen. Diligently wishing for the evil that had already occurred endeavor to make merit that has not yet arisen For example, a person who has never kept the 5 precepts, has kept the 5 precepts, has never kept the 8 precepts, has never practiced meditation. to make merit and make merit that has already arisen grow more and more, whatever merit that has arisen is cured because I tried to be aware Determined to be aware when seeing and hearing striving to be mindful, to know the smell, to taste, to touch, to stand, to walk, to sit, to lie down; to be mindful; to be mindful; to be mindful; the Dharma is Viriya, Cetasika, right-

wing. It is the 620th Dharma body.

The Seventh Path is right mindfulness, right mindfulness, right knowledge, which is mindfulness of the body, mindfulness of feeling, mindfulness of mind, mindfulness of dharma. When you inhale and exhale, you develop mindfulness, when you stand mindfully, when you walk mindfully. When sitting mindful, when lying down, crouching, stretching, moving, turning left and right, blinking eyes, opening mouth, swallowing saliva, developing consciousness, fully aware. is a body of mindfulness Consistently continually consciously conscious of the body, when he is comfortable, he develops mindfulness as he knows. If you are unwell, you will develop your mindfulness, just know it, be happy you know it, and regret it, you know it is feeling. When the mind sees the mind, hears it, sees it knows it, hears it knows it, tastes it knows it, it knows it touches it, it knows it, it continually has the mind in the mind. Constructed in the mind, contented, dissatisfied, anxious, criticized, calm, unsettled, without concentration, in the flow of mind, it is Dharma Nupassana Satipatthana. consciousness in the Dharma This is classified as mindfulness. Being mindful like 21 is the seventh path

The Eightfold Path: Right Concentration, Right Concentration, which is Right Concentration in Emotions, The Dharma Formation is Ekaggata Cetasika. Emotional determination is required. This is the Eightfold Path, which is the practice leading to the cessation of suffering, which in practice leads to further development of the Eightfold Path. Wisdom can completely abandon desires. have to accumulate If this path meets together will be able to determine suffering Completely abandoning Samutaya, enlightening Nirodha, following the Noble Path. This refers to the middle path by defining the middle path as the path of virtue which arises from a stable, unwavering state of mind that occurs midway between moderation. (Chaiwat Atpat,2000)

It implies that the mean of the middle path is the right fit for the individual in each case so that the person has to go straight for the middle path for survival and life balance or stay on point(Phra Maha Somjin Sammapanyo,1999). Midway between excess and lacking, Sathienphong Wannapok has pointed out that there are two kinds of middle paths, the middle path and the middle path in dharma practice. Preaching the middle way in practice is called Majjhima Patipada, which is the path leading to the cessation of suffering. Studies have shown that the middle path is regarded as the way of practice or life for goodness until attaining peace and cessation of suffering. It requires the practice of the Eightfold Path that the Lord Buddha has shown, known as the Tri-Sikkha, or morality of meditation, and the integration of all three is the only path for one who hopes for liberation from suffering (Phra Maha Somjin Sammapanyo,1999).

Buddhism and Foundational Economic Development

1) Principles of honest occupation; the principle of honest occupation that There must be morality and ethics in the first place. Moral ethics is the state of goodness and correctness in the expressions of the body, speech, and mind of each individual, which is adhered to as a principle of behavior until becoming a habit. Rules that guide one's conduct in what is noble, appropriate, and popular or accepted by society for the sake of self-peace and social order. Doing an honest occupation makes oneself happy because it does not encroach on others. Adhere to operating in a gradual, sustainable manner based

on sufficiency economy Emphasis on honesty. The activity does not set a goal that profit is just helping people in the community. When it comes to the confidence in living in the group, all three gave information in the same way that they are very confident in their occupation as a livelihood because it is a career that does not cause trouble for others when we do not do it. Suffering for others, we will also be happy from work. In addition, society will have peace because people do not go to cause trouble to each other.

The occupation that does not encroach on others, does not want others and is self-reliant. Occupation as a livelihood is a way of creating peace in the community, therefore, when talking about Principles of honest occupation Leaders have also given an occupational perspective that any occupation that is not prohibited is prohibited. But it must be carried out in good faith. There must not be any fraudulent actions through various methods such as fraud, deception, forgery, etc., because dishonest acts are morally wrong and are bad karma. At the same time, one must earn a living with diligence. must not be lazy because the lazy would not be able to accomplish any task, that is, unable to establish itself as solid evidence. Therefore, there is no way to achieve life goals even at the beginning level.

2) Principles of working in economic development on the foundations

The four powers: these four things have a continuous effect on each one. They have their specific duties, namely, chanting, which is contentment. As what one considers the best that human beings should have, this is the first encouragement that leads to virtue. Next to every point, persistence is perseverance, meaning a long-term uninterrupted action that is planning to work continuously until success. This word has a part of the meaning of courage. Do not abandon that from the feeling of doing things, the purpose of which is always evident in the mind. This word fully combines the meaning of the word concentration. Vimangsa means monitoring the cause and effect of success. about that deeply up all the time. This word combines the meaning of the word wisdom fully.

2) The 4 secular dharmas, namely truthfulness, dhamma, cultivating one's self, tolerance, and Jaga, sacrificing in the secular dharmas, 4 are important and necessary to create peace in society. If everyone in the society has followed this principle would benefit those who follow them both in this life and the next life cause happiness have a smooth life and also make organizations as well as peaceful society It was also found that the Buddhist principles in this article can also help the assigned practitioners to achieve their goals effectively as well.

3) The Five Benchamadhammas: mercy, compassion, which is love, goodwill towards others, right-mindedness, Kammassamvara, restraint in sensuality, which is speaking the truth, devoting to work, setting goals, mindfulness, being able to remember. and knowing what to do

4) The five precepts are in coexistence in that society, each is a member of society must act as a full person Called as a human being or be 100% human to coexist with an order, peace, peace, no harm to each other. The principle of making people be full people results in a happy and peaceful coexistence because the five precepts are normal human beings.

Summary

Although the main direction of global economic development is the call for all countries to open trade liberalization. The investment increased sequentially. Each country has time. There are steps to negotiate to maintain their interests for a while. especially developing countries that claim that Rushing to open up the country too quickly would put the country's economy that was already at a disadvantage from rich countries. At the same time, Thailand is stepping into the Thailand 4.0 era as Thailand has long been a country with outstanding culture. Part of this is due to the presence of Buddhism to refine the hearts of Thai people to be gentle. In social and economic development, if it is to be successful, it requires knowledge and the ability of leaders to formulate policies. In religion, it relies on dharma principles in living life to help people be good people, think good, do good things, and also make them feel good. This can be seen from society in the Sukhothai period reflected in the form of temples, artwork, beautiful Buddha images. It reflects a beautiful mind with morality born of people who have a livelihood and uses dharma principles that help drive and develop the economy, namely 4 powers, having their duties, namely, chanting, which is contentment, as what one considers the best that human beings This should be the first encouragement that leads to virtue. Every next item, persistence, is perseverance, meaning uninterrupted, long-term action, which is a plan to work continuously until success. This word has a part of the meaning of courage. Chitta means not abandoning one's consciousness. In addition, there are 4 secular principles of secular dharma, namely truthfulness, dhamma, which is self-cultivation, tolerance, and Jaga, which is sacrifice. In addition, many Buddhist principles can drive economic development, namely the Eightfold Path. 5 precepts, etc.

References

- Chaiwat Atpat, Assoc., Ethics, Bangkok : Department of Philosophy, Faculty of Humanities, Ramkhamhaeng University, 2000
- Phra Thammakittiwong (Thongdee Suratecho), a dictionary for studying Buddhist temples that Buddhists should know, first edition 3, Bangkok: Thammasapa Printing House, Banluetham Institute 2008
- Phra Brahmakunaphorn (P.A. Payutto), Buddhist Dictionary, Glossary Edition 2011
- Buddhadasa Bhikkhu, Ariya Truth from the last part of the mouth: 12th edition, Surat Thani : Dhammathan Chaiya Foundation published, 2003.
- Phrarajwararamuni (Prayuthamajitto), Greek Philosophy: The Source of Western Wisdom, 3rd Edition, Bangkok : Sayam Publishing House, Tiphai Company Limited, 1997
- Phra Maha Somjin Sammapanyo, "The Middle Way of Aristotle and Majjhimatipada in Theravada Buddhism", The 43rd Bachelor of Buddhist Thesis, Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya Printing Press, 1999
- Sathienpong Wannapok, Rajabundhi, Matchimatipata : The two-dimensional middle path, Sappuritham 7 second meaning, (Bangkok: PR Color Print, 2004
- Phra Nimit Chantarangsi (the smell of glass flowers). Buddhist self development Resources (online). <https://>

www.gotoknow.org/posts Access to information (26 August 2017)

Buddhism and the development of Thailand 4.0. Special newspaper articles. Bangkok Business. Resource (online) <http://www.bangkokbiznews.com>. Access to information (21 August 2017)

ศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

A Study on the Development of the Technology 4.0 in the teaching of the Higher-education network Nakhon Si Thammarat

นายพีรพล สงสาป

Mr. Peerawol Songsap

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) ศึกษาศักยภาพการใช้เทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช 3) วิเคราะห์รูปแบบเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาวิเคราะห์เอกสารเชิงคุณภาพ ศึกษาเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 แห่ง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์ และนักวิชาการด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา จำนวน 15 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาตามหลักอุปนัยวิธี

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลการศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบัน อุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร่วมทำข้อตกลงเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา บนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน โดยความร่วมมือ มี 6 ด้าน (1) ด้านวิชาการ (2) ด้านวิจัยและบริการวิชาการ (3) ด้านการใช้ทรัพยากร อาคารสถานที่ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด (4) ด้านการพัฒนาบุคลากร (5) ด้านการพัฒนานักศึกษา และ (6) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยการใช้ข้อมูลเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์การศึกษาไทย 4.0

2) ผลศึกษาศักยภาพการใช้เทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาได้นำระบบเทคโนโลยี ดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ปัจจุบัน บุคลากรส่วนมากมีทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในด้านการใช้คอมพิวเตอร์ ด้านการใช้โปรแกรมประมวลผลคำด้านการใช้โปรแกรมตารางคำนวณ และด้านการใช้งานอินเทอร์เน็ต ส่วนทักษะที่บุคลากรส่วนใหญ่ยังไม่มี ความเข้าใจและมีความเข้าใจน้อยในการใช้งานคือ ทักษะด้านการใช้โปรแกรมนำเสนอ ด้านการใช้งานเพื่อความมั่นคงปลอดภัย ด้านการทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ ด้านการใช้สื่อดิจิทัล และด้านการใช้ดิจิทัลเพื่อความมั่นคงปลอดภัยในการเรียนการสอนของสถาบันอุดมศึกษา

3) ผลการวิเคราะห์รูปแบบเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบัน อุดมศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า รูปแบบเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ไปพร้อมกับเสริมทักษะการคิด การฝึกฝนและทำงานจริง โดยครู อาจารย์เป็นผู้อำนวยการความสะดวก โดยใช้วิธีการ ประสบการณ์ กิจกรรม ความร่วมมือ และการประเมินช่วยให้ผู้เรียนมี ทักษะคิดแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดผลิตภาพ ความฉลาดทางอารมณ์ รู้จักประเมินและตัดสินใจมีใจรักบริการ การเจรจาต่อรอง การยืดหยุ่นทางความคิดและคิดริบผิตชอบจนสามารถสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกันเกิดมีผลงาน มีขั้นตอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กล้าคิดกล้าทำสิ่งใหม่ ได้นวัตกรรมจากการเรียนในเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าทั้งเชิงสาธารณะและเชิง พาณิชย์ นำไปเผยแพร่และใช้ประโยชน์ได้ในการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : เทคโนโลยี 4.0 , การเรียนการสอน, เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ABSTRACT

This research The objectives were: 1) to study the development of technology 4.0 in teaching and learning of the network of higher education institutes in Nakhon Si Thammarat 2) to study the potential of using technology 4.0 in the teaching and learning of the network of higher education institutes in Nakhon Si Thammarat 3) to analyze the figure Technology 4.0 model in teaching and learning of the network of higher education institutions in Nakhon Si Thammarat Province This is a qualitative document analysis study. A network of 10 institutions of higher education in Nakhon Si Thammarat province was studied. Data were collected from document analysis and interviews with administrators. lecturers and academics of 15 persons/person. and descriptive data were analyzed according to the inductive method.

The study found that

1) The results of the study of technology development 4.0 in the teaching and learning of the institutional network Higher Education Nakhon Si Thammarat Province found that the network of higher education institutions in Nakhon Si Thammarat province has entered into an agreement to develop educational technology in the network of higher education institutions on the basis of equality Through cooperation. there are 6 aspects: (1) academic aspect (2) research and academic service (3) the use of resources Building and premises. laboratory. library. (4) personnel development. (5) student development. and (6) community strengthening. by systematically using a variety of data. tools and methods and promote the use of technology in learning management to achieve results in accordance with the intention of Thai education 4.0

2) The results of a study on the potential of using technology 4.0 in teaching and learning of the network of higher education institutions in Nakhon Si Thammarat Province found that personnel in higher education institutions have used the technology system digital to be used in operations in the current situation Most of the staff have the skills to understand and use digital technology. in the use of computers The use of the value processing program. the use of the program. the spreadsheet. and the use of the Internet As for the skills that most personnel do not yet understand And there is little understanding of how to use it. Presentation skills Applications for security. security. online collaboration The use of digital media and the use of digital for the security of teaching and learning of higher education institutions

3) The results of the analysis of the technology 4.0 model in the teaching and learning of the institutional network. Higher education in Nakhon Si Thammarat province found that the technology model

4.0 in teaching and learning of the network of higher education institutions in Nakhon Si Thammarat province. It is a form of learning management that encourages learners to learn things while enhancing their thinking skills. Practice and real work by teachers and teachers as facilitators. By using methods. experiences. activities. collaborations. and assessments. learners develop problem-solving skills Analytical thinking. creative thinking. productive thinking. emotional intelligence Know how to evaluate and make decisions with service minded negotiation Flexibility in thinking and thinking responsible until able to create Collaboration is productive. There are steps to organize learning activities. Dare to think. dare to do something new Gain innovation from creative learning that has both public and commercial value. to disseminate and be useful in teaching at the higher education level.

Keywords: Technology 4.0, the Teaching of the Higher-education, Network of higher education institutions in Nakhon Si Thammarat Province

1. บทนำ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่จะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยสัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลงมาตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน ในขณะที่ผลิตภาพแรงงานไทยก็ต่ำ เนื่องจากปัญหาคุณภาพแรงงาน ความล่าช้าในการพัฒนาเทคโนโลยี และปัญหาการบริหารจัดการ จึงเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาคุณภาพคน พบว่า ยังมีปัญหาในแต่ละช่วงวัยและส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงกันตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานไม่ตรงกับตลาดแรงงาน ขณะที่ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น ครอบครัวมีรูปแบบที่หลากหลายและเปราะบางสูง ส่งผลให้เด็กเติบโตอย่างไม่ดีคุณภาพ ประกอบกับการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยผ่านสังคมยุคดิจิทัล ในขณะที่คนไทยไม่น้อย ยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม ส่งผลต่อวิถีชีวิต ค่านิยม ทักษะคิด และพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีสุขภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม มีทักษะความรู้ และความสามารถปรับตัวเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว บนพื้นฐานของการมีสถาบันสังคมที่เข้มแข็งทั้งสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันชุมชน และภาคเอกชนที่ร่วมกันพัฒนาทุนมนุษย์ให้มีคุณภาพสูง อีกทั้งยังเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ¹

ผลจากยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ดังกล่าว การศึกษาของไทยในช่วงการนำพาประเทศไทยเข้าสู่ไทยแลนด์ 4.0 หรืออาจเรียกการศึกษาไทยว่า การศึกษาไทย 4.0 เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” หรือ “ไทยแลนด์ 4.0” เพราะฉะนั้น การศึกษาไทย 4.0 เป็นส่วนสำคัญ ในการตอบสนองยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และในการเตรียมคนไทย 4.0 ให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานয়รัฐมนตรี, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564), [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://www.dpu.ac.th/ces/upload/content/files> [15 ธ.ค.2560].

สมบูรณ์ ต้องพัฒนาคนไทยให้มีลักษณะดังนี้ คือ เป็นคนไทยที่มีปัญญาเฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) โดยเริ่มจากการเสริมสร้างให้เกิดความเจริญเติบโตในตัวคน (Growth for People) ผ่านการสร้างสังคมแห่งโอกาส เพื่อเติมเต็มศักยภาพ เมื่อคนเหล่านี้ได้รับการเติมเต็มศักยภาพอย่างเต็มที่ จะกลายเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนความเจริญเติบโต (People for Growth) และนำพาประเทศสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง และยั่งยืนอย่างแท้จริง²

กระบวนการเรียนรู้ จะเป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่ “สังคมไทย 4.0” นั่นคือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony) ในที่สุด และกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว จะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยน เป้าหมายและระบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ กระบวนทัศน์และทักษะครู หลักสูตรการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนระบบนิเวศน์ของการเรียนรู้ จึงเป็นที่มาของผู้วิจัยที่จะศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของสถาบันเครือข่ายอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษา ที่จะรองรับระบบการศึกษา 4.0 ในการพัฒนาสังคมไทยเข้าสู่ “สังคมไทย 4.0” โดยเฉพาะรูปแบบการเรียนการสอน ที่จะต้องปรับเปลี่ยน และจะต้องนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในพัฒนาการเรียนการสอนอย่างไร ในการเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัลอย่างสมบูรณ์แบบในปัจจุบันนี้ เพื่อตอบสนองโจทย์ “ไทยแลนด์ 4.0” และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการใช้เทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมีการกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ดังต่อไปนี้ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร วารสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และนวัตกรรมการศึกษา ที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนาระบบโปรแกรมการเรียนรู้แบบออนไลน์ การสอบด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ รวมไปถึงแอปพลิเคชันช่วยสอนต่างๆ การพัฒนาความพร้อมด้านอุปกรณ์สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ และการปรับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ขอบเขตด้านเนื้อหา

2. ขอบเขตพื้นที่ของการวิจัย

ผู้วิจัย กำหนดพื้นที่ เป็นสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่รวมตัวกันเป็นเครือข่าย ในนามเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 สถาบัน เป็นพื้นที่เป้าหมายของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่

- 1) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

² กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคง ยั่งยืน , [ออนไลน์] แหล่งที่มา :<http://www.libarts.up.ac.th/v2/img/Thailand-4.0.pdf> [15 ธ.ค.2560].

- 2) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมโศกราช
- 3) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
- 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- 5) มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 6) ศูนย์วิทยพัฒนา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นครศรีธรรมราช
- 7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
- 8) วิทยาลัยนาฏศิลปนครศรีธรรมราช สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 9) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช
- 10) วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ในเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 สถาบัน ประกอบด้วยผู้บริหารของสถาบัน อาจารย์ผู้สอน และนักวิชาการด้านเทคโนโลยีการศึกษาภายในสถาบันนั้นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาและการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้บริหาร สถาบันละ 1 รูป/คน (เนื่องจาก เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอุดมศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช มีมหาวิทยาลัยของคณะสงฆ์ร่วมอยู่ด้วย 2 สถาบัน) รวมจำนวน 10 รูป/คน อาจารย์ผู้สอน สถาบันละ 1 รูป/คน รวมจำนวน 10 รูป/คน และ นักวิชาการด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา สถาบันละ 1 คน รวมจำนวน 10 คน ดังตาราง

ที่	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน
1.	ผู้บริหาร สถาบันละ 1 รูป/คน จำนวน 10 สถาบัน	10
2.	อาจารย์ผู้สอน สถาบันละ 1 รูป/คน จำนวน 10 สถาบัน	10
3.	นักวิชาการด้านเทคโนโลยีการศึกษาสถาบันละ 1 คน จำนวน 10 สถาบัน	10
	รวม	30

ผลการดำเนินการวิจัย

1. ผลการศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการนำเทคโนโลยีทางการศึกษา มาใช้ปรับใช้ในการเรียนการสอน เพราะความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีโทรคมนาคม จะเป็นส่วนผลักดันให้มีการใช้นวัตกรรมการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เช่น เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทำให้คอมพิวเตอร์ มีขนาดเล็กลง แต่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นมาก เทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน นักเทคโนโลยีการศึกษาจึงคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ในการประยุกต์ใช้ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเรียนรู้ ที่เรียกว่า “Web-based Learning” ทำให้สามารถเรียนรู้ในทุกที่ทุกเวลาสำหรับทุกคน (Sny where. Any time for Everyone) ถ้าหากผู้เรียนสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้ การใช้คอมพิวเตอร์ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง ในวงการศึกษาคอมพิวเตอร์มีใช้เพียงแต่สิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงานเท่านั้น แต่ยังใช้เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องมือสร้างสื่อได้อย่างสวยงามเหมือนจริง และรวดเร็วมากกว่าก่อน นักเทคโนโลยี

การศึกษา จึงศึกษาวิจัยบทบาทนวัตกรรมทางด้านการผลิตและการใช้สื่อใหม่ ๆ ตามศักยภาพของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เช่น คอมพิวเตอร์กราฟิก ระบบมัลติมีเดีย วิดีโอออนดีมานด์ การประชุมทางไกล

การนำเทคโนโลยีทางการศึกษาจะทำให้เกิดทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีและทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต ในศตวรรษที่ 21และการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0ในการเรียนการสอน การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงพยายามเปลี่ยนบทบาทผู้สอนจากผู้บรรยายมาเป็นผู้สอนร่วมกันออกแบบกิจกรรมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (Pedagogy) ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผู้สอน เป็นผู้อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ผ่านวิธีการต่างๆโดยเฉพาะผ่านเทคโนโลยีให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า การเรียนรู้เชิงลึก (Active Learning) ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) สำหรับการเรียนรู้ยุคใหม่ประสบความสำเร็จด้วยดีการเรียนรู้ยุคใหม่ หรือการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0ในการเรียนการสอนการใช้ขุมความรู้ที่เรียกว่า World knowledge ซึ่งมีแหล่งความรู้มากมายกระจายอยู่ทั่วโลก ผู้เรียนต้องเรียนรู้ได้มาก และรวดเร็ว อีกทั้งสามารถแยกแยะค้นหาข่าวสารตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ต้องการได้ตรงความต้องการ เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า ศึกษาข้อมูลนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน และสามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ เมื่อพิจารณากิจวัตรประจำวันตั้งแต่ตื่นขึ้นมาจนเข้านอนชีวิตในทุกวันนี้แวดล้อมด้วยสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์วิทยุโทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์สื่อเหล่านี้คือภาพรวมเรียกว่า เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication technology: ICT) ไม่ว่าจะเรื่องการรับรู้และการใช้ ICT เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในสังคมแห่งความรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ผลการศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช จากข้อตกลงความร่วมมือของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แสดงออกถึงความร่วมมือ ช่วยเหลือสนับสนุน แลกเปลี่ยนทรัพยากรต่างๆ เพื่อการดำเนินภารกิจสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และจัดการศึกษาของสถาบัน โดยความร่วมมืออยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน ความร่วมมือกัน ประกอบไปด้วย 6 แนวทาง คือ (1) ความร่วมมือด้านวิชาการ (2) ความร่วมมือด้านวิจัยและบริการวิชาการ (3) ความร่วมมือด้านการใช้ทรัพยากร อาคารสถานที่ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด (4) ความร่วมมือด้านการพัฒนาบุคลากร (5) ความร่วมมือด้านการพัฒนานักศึกษา และ (6) ความร่วมมือด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

การพัฒนาเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษาไทย 4.0 เป็นประเด็นสำคัญยิ่งของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ ธนภัทร จันทรเจริญ ซึ่งต้องการปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของมนุษย์ให้สอดคล้องกับแนวคิดอุตสาหกรรม 4.0 ที่เน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ในการผลิตนวัตกรรมและบริการ การศึกษา 4.0 เป็นการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิด ออกแบบผลิต พัฒนา ต่อยอด และนำเสนอสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าและใช้ประโยชน์ได้จริง ด้วยความรับผิดชอบ ผู้เรียน 4.0 จึงควรมีคุณลักษณะสำคัญที่คิดเป็น ทำเป็น สร้างสรรค์ผลงานได้ ด้วยการบูรณาการความรู้เข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล และริเริ่มการดำเนินการใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง ครู อาจารย์ 4.0 ควรมีสมรรถนะที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่ต้องการ หลักสูตร 4.0 ควรเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาความรู้ในโลกยุคใหม่ เรียนรู้เฉพาะเรื่องที่สำคัญอย่างลึกซึ้ง เน้นการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดทักษะในการดำรงชีวิตและสร้างผลงานขึ้นได้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ 4.0 ควรเป็นรูปแบบที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดผลิตภาพ และคิดรับผิดชอบ เพื่อให้สามารถสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมสร้างสรรค์ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 4.0 ควรเป็นการประเมินผลเชิงคุณภาพระหว่างเรียนตามสภาพจริง

ที่เน้นการปฏิบัติซึ่งสะท้อนให้เห็นความก้าวหน้าของผู้เรียน³ โดยใช้ข้อมูล เครื่องมือและวิธีการอย่างหลากหลาย การดำเนินการที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบนี้ ย่อมส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเจตนารมณ์การศึกษาไทย 4.0 ได้โดยสมบูรณ์

2. ผลการศึกษาศักยภาพการใช้เทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษาศักยภาพการใช้เทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในยุคเทคโนโลยี 4.0 ของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

1) การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 มี 2 มาตรการ⁴ คือ 1) เพิ่มขีดความสามารถในการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ได้แก่ การสอน แบบสะเต็มศึกษา (STEM) การสอนแบบลงมือทำ (Active Learning) การสอนที่พัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ (Analysis Thinking) 2) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนเพื่อเข้าถึงแหล่งรวมสื่อการเรียนรู้แบบเปิด (Open Education Resources) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามความถนัดของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องวิจารณ์ พานิช กล่าวว่า ผู้เรียนหรือผู้เรียนต้องเน้นสร้างความรู้ขึ้นภายในตนเองเป็นความรู้ที่งอกงามภายในตนเอง จากการเล่นมือทำกิจกรรมแล้วเกิดความรู้ แล้วเน้นให้เกิดทักษะ⁵

2) พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 มี 2 มาตรการ⁶ คือ (1) พัฒนาหลักสูตรทุกระดับการศึกษา ปรับหลักสูตรเพื่อเตรียมให้เป็นพลเมืองที่มีความพร้อม ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล ให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ เรียนรู้แบบบูรณาการสหวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การมีทักษะชีวิตและทักษะในการทำงาน และ (2) เพิ่มขีดความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) สามารถนำไปใช้ได้จริง

3) เร่งพัฒนาการนิเทศการศึกษาสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 มี 3 มาตรการ⁷ คือ (1) เพิ่มขีดความสามารถให้ครูมีความสนใจและใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) จัดทำข้อมูลสารสนเทศในการนิเทศการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) บริการ สอนโดยเน้นเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นหลัก (2) ส่งเสริมการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน โดยใช้ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) และ (3) พัฒนาการนิเทศแบบเพื่อนร่วมพัฒนาวิชาชีพ (Cooperative professional development supervision) เช่นการทำงานเป็นทีม (Teamwork) การนิเทศแบบมีส่วนร่วม (Collaborative supervision)

4) การพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพวิชาการ มี 2 มาตรการ⁸ คือ (1) กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และ กระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา และ (2) เพิ่มขีดความสามารถ ในการพัฒนางานวิจัยอย่างหลากหลาย เช่น การวิจัยและพัฒนา (R & D) สิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือ นวัตกรรม

³ ธนภัทร จันท์เจริญ, การจัดการเรียนรู้สู่การศึกษาไทย 4.0, สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร, วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2562 : บทความย่อ.

⁴ กัญชพร คำทอง และประยุทธ ชูสอน, กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น, วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2563), หน้า 456.

⁵ วิจารณ์ พานิช, วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์, 2555),

⁶ กัญชพร คำทอง และประยุทธ ชูสอน, กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น, วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, หน้า 456.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 456.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 457.

สมัยใหม่ การวิจัยด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และเน้นการตอบสนองนโยบายการ พัฒนาชาติ ซึ่งสอดคล้อง พรชัย เจตามาน และคณะ บทความวิชาการเรื่อง การพัฒนา การศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 กระบวนทัศน์การพัฒนาทาง การศึกษาภายใต้ประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 คือ การเป็นจุดเริ่มต้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การขับเคลื่อนไปสู่ความ มั่นคง มั่งคั่ง พอเพียง และยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างการวิจัย และการพัฒนาการศึกษา การฝึกกำลังภายใต้แนวคิดประชารัฐ การวิจัยพัฒนาบุคลากรการศึกษา และผู้เรียนภายใต้หลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงจากการรู้จักเติมเต็มพอเพียง แบ่งปันรับผิดชอบและให้คุณค่าการหาความรู้ อย่างต่อเนื่องการ มีคุณธรรม วัฒนธรรมภิบาลเพื่อเป็นเกราะคุ้มกัน และการเรียนรู้ในทักษะ ศตวรรษที่ 21⁹

5) การพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 มี 2 มาตรการ¹⁰ คือ (1) พัฒนา Digital Platform เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล (2) เพิ่มขีดความสามารถในการนำ Digital Technology มาใช้ในการเรียนการสอนจนผู้เรียนเกิดทักษะการนำสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) มาส่งเสริมการเรียนรู้เรียนรู้แบบโต้ตอบผ่านโปรแกรมหรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ (Inter-active Learning) และ 3) พัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร และเครือข่ายในสถานศึกษาอย่าง เป็นระบบและรวดเร็ว สะดวกแก่การใช้งานของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้อง กับ วสันต์ นาวเหนียว สื่อการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหา เกิดทักษะกระบวนการและความรู้สึกรักคิดอันจะนำไปสู่ การบรรลุเป้าหมาย¹¹

3. ผลการวิเคราะห์รูปแบบเทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนของเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาจังหวัด นครศรีธรรมราช

เทคโนโลยี 4.0 ในการเรียนการสอนหรือนวัตกรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นการใช่วิธีระบบในการปรับปรุง และคิดค้นพัฒนาวิธีสอนแบบใหม่ๆ ที่สามารถตอบสนองการเรียนรายบุคคล การสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนแบบ มีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา การพัฒนาวิธีสอนจำเป็นต้องอาศัยวิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาจัดการและสนับสนุน การเรียนการสอน เช่น การสอนแบบร่วมมือ การสอนแบบอภิปราย วิธีสอนแบบบทบาทสมมติ การสอนด้วยรูปแบบการเรียนรู้ เป็นคู่ เป็นต้น

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อวิธีการศึกษา ได้แก่ แนวความคิดพื้นฐานทาง การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป อันมีผล ทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาขึ้นหลายรูปแบบด้วยกัน ความคิดทางการศึกษาที่สำคัญๆ พอจะสรุปได้ 4 ประการ¹² คือ

1. แนวความคิดพื้นฐานในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) การจัดการศึกษาของไทยได้ให้ ความสำคัญในเรื่อง ความแตกต่างระหว่างบุคคลเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้จากแผนการศึกษาของชาติ ให้มุ่งจัดการศึกษา ตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละคนเป็นเกณฑ์ ตัวอย่างที่เห็นได้ เช่น การจัดระบบห้องเรียนโดยใช้อายุ เป็นเกณฑ์บ้าง ใช้ความสามารถเป็นเกณฑ์บ้าง ในปัจจุบันได้มีการคิดค้นวิธีใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ นักศึกษา ใช้ความสามารถ ความสนใจ ที่แต่ละคนมีแตกต่างกันไปให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนมากที่สุด และไม่จำกัดเพียงในเรื่องของ นักเรียนเท่านั้น แต่ยังไม่ขยายครอบคลุมไปถึงความแตกต่างระหว่างครู อาจารย์ด้วย ซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 การเรียนแบบไม่แบ่งชั้น (Non-Graded School)

⁹ พรชัย เจตามาน และคณะ, และคณะ, การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21, ออนไลน์, แหล่ง ที่มา, https://www.kroobannok.com/news_file/p81770280746.pdf [สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2563].

¹⁰ กัญชพร คำทอง และประยุทธ ชูสอน, กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น, วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, หน้า 457.

¹¹ วสันต์ นาวเหนียว, แนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งอรุณ, (พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550).

¹² บุญเกื้อ คาร์หาเวช, นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา, (นนทบุรี: สำนักพิมพ์ SR printing, 2553), หน้า 17 – 20.

- 1.2 แบบเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text Book)
- 1.3 เครื่องสอน (Teaching Machine)
- 1.4 การสอนเป็นคณะ (Team Teaching)
- 1.5 การจัดโรงเรียนในโรงเรียน (School within School)
- 1.6 เครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction)

2. แนวความคิดพื้นฐานในเรื่องความพร้อม (Readiness) เดิมทีเคยเชื่อกันว่า นักศึกษา นักเรียนจะเริ่มเรียนได้ก็ต่อเมื่อมีความพร้อมซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันผลการวิจัยทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ชี้ให้เห็นว่า ความพร้อมในการเรียนเป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้ ถ้าหากสามารถจัดบทเรียน ให้พอเหมาะกับระดับความสามารถของผู้เรียน วิชาที่เคยเชื่อกันว่ายากและไม่เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก ถ้าได้รับการพิจารณาปรับปรุงลำดับของเนื้อหาใหม่หรือนำเทคโนโลยี ที่นวัตกรรมการศึกษาที่เหมาะสมกับการสร้างความพร้อมให้กับผู้เรียนหรือเด็กก็จะทำให้การเรียนรู้ได้ผลดีขึ้น นวัตกรรมการศึกษาที่สนองแนวความคิดพื้นฐานด้านนี้ เช่น

- 2.1 ศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center)
- 2.2 การจัดโรงเรียนในโรงเรียน (School within School)
- 2.3 การปรับปรุงการสอนสามขั้น (Instructional Development in 3 Phases)

3. แนวความคิดพื้นฐานในเรื่องการใช้เวลาเพื่อการศึกษา แต่เดิมมาการจัดเวลาเพื่อการสอนหรือตารางสอนมักจะจัดโดยอาศัยความสะดวกเป็นเกณฑ์ เช่น ถือหน่วยเวลาเป็นชั่วโมงๆ เท่ากันทุกวิชาทุกวัน นอกจากนั้นก็ยังมีจัดเวลาเรียนเอาไว้แน่นอนเป็นภาคเรียน เป็นปีไป ในปัจจุบันได้มีความคิดในการจัดเป็นหน่วยเวลาสอนให้สัมพันธ์กับลักษณะของแต่ละวิชา ซึ่งจะใช้เวลาไม่เท่ากันบางวิชาอาจใช้ช่วงสั้นๆ แต่สอนบ่อยครั้ง การเรียนก็ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะในโรงเรียนเท่านั้นนวัตกรรมที่สนองแนวความคิดอันนี้ ได้แก่

- 3.1 การจัดตารางสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Scheduling)
- 3.2 มหาวิทยาลัยเปิด (Open University)
- 3.3 แบบเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text Book)
- 3.4 การเรียนทางไปรษณีย์

4. แนวความคิดพื้นฐานในเรื่องการขยายตัวทางวิชาการและอัตราการเพิ่มประชากรทำให้ความต้องการในด้านการศึกษาเพิ่มมากขึ้น และความจำเป็นในการศึกษาเพียงเฉพาะเรื่องมีสูงขึ้นตามสภาพแวดล้อมและการดำรงชีพ แต่การจัดระบบการศึกษาในปัจจุบันยังไม่สามารถสนองตอบได้เพียงพอ จึงทำให้เกิดนวัตกรรมในด้านนี้ที่เกิดขึ้น ได้แก่

- 4.1 มหาวิทยาลัยเปิด
- 4.2 การเรียนทางวิทยุ
- 4.3 การเรียนทางโทรทัศน์
- 4.4 การเรียนทางไปรษณีย์
- 4.5 แบบเรียนสำเร็จรูป
- 4.6 ชุดการเรียน

บรรณานุกรม

- กัญชพร คำทอง และประยูทธ ชูสอน. กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. **วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ**. ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 (มีนาคม 2563).
- ธนภัทร จันทร์เจริญ. การจัดการเรียนรู้สู่การศึกษาไทย 4.0. สาขาวิชาการบริหารจัดการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จังหวัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2562 : บทคัดย่อ.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. **นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา**. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ SR printing,2553
- วิจารณ์ พานิช. **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี- สฤษดิ์วงศ์, 2555.
- วสันต์ นาวเหนียว. **แนวทางการจัดการที่เป็นเลิศของโรงเรียนรุ่งอรุณ**. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.
- กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. **thailand 4.0 โมเดลขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา :<http://www.libarts.up.ac.th /v2/img/ Thailand-4.0.pdf> [15 ธ.ค.2560].
- พรชัย เจดามาน และคณะ. และคณะ. **การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21**. ออนไลน์. แหล่งที่มา. https://www.kroobannok. com/news_file/p81770280746.pdf[สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2563].
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12 (พ.ศ.2560-2564)**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา<http://www.dpu.ac. th/ces /upload/content/files> [15 ธ.ค.2560].

People's Participation in Local Administrative Organizations in the Normal Era

Phraatikarn Wichan Ataro

Phra Suthod Teepongkaro

Asst.Prof.Setthaphon Noonchoo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Surin Campus

Punvalee.serm@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน การมีส่วนร่วมในการออกกฎหมายตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิดร่วมตัดสินใจเพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุก ๆ ฝ่ายจึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูลและการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะการตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

Public participation refers to the distribution of opportunities for people to participate in political, administrative, decision-making, including the allocation of community and national resources. This will affect the way of life and well-being of the people Participation in legislation as well as participation in the investigation of the exercise of state powers and public participation. It is a universal principle that civilized countries pay attention to. Besides, it is the main issue that Thai society pays attention to develop politics into a democratic system with people's participation under the principles of good governance that the government must allow people and all stakeholders to know. Participate in decision-making to create transparency and increase the quality of government decision-making to be better and mutually acceptable to all. All parties therefore attach great importance to the administration of the public sector with transparency, honesty, disclosure of information and the opportunity for people to participate in public policy making and political decision making including inspection.

Keywords: public participation local government organization

Introduction

As of February 28 2022, there are 22,311 confirmed cases of COVID-19 in Thailand. This figure suggests that the pandemic is likely to have long-lasting consequences for everyone, making now the time for governments to find sustainable ways forward by learning from countries that have successfully responded to the pandemic. The pandemic has exposed community engagement and community-centered approaches as important components of health emergency preparedness and response. From compliance with lockdown measures to the needed steps as countries ease restrictions to community support through volunteering, community participation is essential in the collective response to COVID-19.

Governments should work on building a culture of solidarity, trust, and kindness. Rather than lay down unexplained or draconian restrictions, relevant authorities should provide empowerment and guidance to ensure that those within the community can act without fear of losing their livelihoods, can put food on their tables, and can look out for their neighbors' well-being. The following are steps that governments can take to ensure community participation and guarantee collective responsibility in their COVID-19 pandemic responses. These guidelines were implemented in countries that have successfully handled their COVID-19 outbreaks.

Thailand has 20 constitutions, all of which have one principle in common. People own so-called supreme powers, sovereignty, although in the past Thai people will not participate in politics and governance as they should. But when the democratic trend of the world enters Thailand It made people realize that they should have more rights, freedoms and participation in politics. led to the reform of the Thai political system, which was clearly seen in the Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2540, but until the constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, the current edition, which attaches great importance to the process of people's participation.

Public participation It is a universal principle that civilized countries pay attention to. And it is the main issue that Thai society pays attention to develop politics into a democratic system of participation under the principles of good governance that the government has to allow people and all stakeholders to know. Participate in decision-making to create transparency and increase the quality of government decision-making to be better and mutually acceptable to all. All parties therefore attach great importance to the administration of the public sector with transparency, honesty, disclosure of information and the opportunity for people to participate in public policy making and political decision making including inspection exercise of state power at all levels because of these important aspect;

1. To want people to have a bond, feel love, and have a sense of belonging to the local area for the administrators of local administrative organizations
2. To have the management with transparency meet the needs of the people and more responsible to the people
3. To have an audit of the management of the executives and the local administrative council at every step

Definition of public participation

Participation, according to the Oxford English Dictionary, has defined it as participation. The term participation is most often used as the opposite of “apathy”. The above meaning therefore means that a person acts on a particular matter or issue that that person is interested in. Whether or not he has taken action to show serious interest. And the people does not need to be directly involved in the activity. But having attitudes, opinions, interests, and concerns is enough to be considered participatory. It also defines the participation of the people that “public participation” means that a group of people or a movement in which members of the community act in a collaborative manner to demonstrate a common desire, common interest, a desire to achieve common economic and social or political goals; or joint action to influence the power of Matichon, whether directly or indirectly or actions to influence political and economic power, to improve social status in the community. Some scholars who have defined the term “public participation”, for example James L. Crayton defined the definition of public participation as: It is a process that gathers concerns. The needs and values of the public are held in public and private decisions as a two-way communication. And it is an interaction that is aimed at making better decisions and that is supported by the public.

Kanungnit Sribua-iam and his team defined the public participation. Distribution of opportunities for people to participate in politics and management of decision-making on various matters, including the allocation of community and national resources. which will affect the way of life and well-being of the people by providing information comment Provide advice, consult, participate in planning, joint implementation, including direct control of the people. (Kanungnit Sribua-iam,1997)

Padma Sungkampang summarized the meaning of public participation in the study report, People’s Participation in Public Policy Processes. giving and receiving information, giving opinions or suggestions; decision making both in the process of initiation, policy, planning Projects or activities that may affect the quality of life and the environment economic and social development planning environmental management natural resources including the implementation, monitoring and evaluation according to the plan policies that project or activity Public participation refers to the distribution of opportunities for people to participate in political, administrative, decision-making, including the allocation of community and national resources. that will affect the way of life and well-being of the people Participation in legislation as well as participation in the monitoring of the exercise of state powers. (Padma Sungkampang,2009)

There are many levels of public participation. from the level of sharing awareness, sharing thinking, sharing decision making, sharing responsibility and participate in the investigation. will make public services that occur in the locality under the needs of the local people as much as possible; local government organization It will result in various local operations to be transparent. Fairness, reducing corruption and conflicts at work

Consistent and transparent information communicated by a trusted leader

Communicate clearly about the risks involved is necessary for the administration of local community. Clear communication channels between the government and all sectors is necessary for translating policy

into action. Consistent and transparent information communicated by a trusted leader promotes the acceptance of policy measures.

Concise, public messages tailored to the community and its cultural norms accelerate public awareness of health crises, which facilitates public trust in leadership and promotes cooperation in containment efforts. In Thailand, a government-sponsored task force frequently provided transparent situational updates on the pandemic and issued new guidance, along with its associated rationale, through traditional channels, social media, and regular press conferences. Also, understanding that these nationwide communication channels were susceptible to misinformation, the Ministry of Health regularly clarified misinformation and encouraged the public to follow accurate and reliable information from official channels.

Basic conditions of public participation

There are three conditions for public participation:

1. Freedom of participation means participation must be voluntary.
2. Equality of participation means everyone who participates must have equal rights. But if the scheduled activities are too complex than the ability of the target audience. It has to develop the potential for them to participate.

Level of public participation

The level of public participation can be classified in several ways. Depending on the purpose and granularity of the division is important. It is worth noting that if the participation level is low. The number of people participating will be large. and the higher the level of participation. The number of people participating will decrease accordingly. The levels of public participation in order from lowest to highest were:

1. Level of information is the lowest level and is the easiest method of communication between the project planner and the public. Its purpose is to provide information to the public. by various methods such as press releases, news distribution and exhibitions, etc., but does not allow to express opinions or get involved in any way.

2. The level of openness for opinions from the public It was a higher level than the first level. That is, project planners will invite people to express their opinions. To provide information in assessing the advantages and disadvantages of the project more clearly, such as preparing a questionnaire before starting a project or giving a lecture and allowing listener to express their opinions about that project, etc.

3. Level of consultation It is a formal dialogue between the project planner and the people. to assess progress or identify issues such as meetings, workshops and openness to listen to opinions, etc.

4. Joint planning level It is the level of participation where the project planner and the people share the responsibility of planning and preparing the project. and the results that will occur from the implementation of the project It is suitable to be used when considering complex and highly controversial issues, such as the use of highly qualified advisory groups in related fields. Using Arbitration to Resolve Disputes and negotiating to find a compromise, etc.

5. Level of cooperation It is the level where the responsible person and the public work together on the project. It is the process of bringing the project into action together to achieve the intended objectives.

Participation in monitoring the administration of local administrative

organizations, monitoring the administration of local government organization that it operates with transparency, fairness, meets the needs of the people, monitors the budget expenditure according to the regulations of the annual expenditure budget of the whether it is correct, transparent, and beneficial or not attending the council meeting local government organization to monitor the performance or behavior of the executives Local government organizations would like to receive information from local government organization. If you see that the work is not transparent, join the local community to express their opinions and consider the plan. Projects or activities that have an impact on local people, check the development plan of local government organization that corresponds to the problem and the needs of the people or not to oppose the regulations or resolutions of the local government organization. causing trouble to the people, the removal of executives or members of the council local government organization with dishonest behavior. The benefits people get from participating are as follows;

- Getting better public services. in terms of quality, standards, meeting the needs of local people and providing access to public services universally and fairly

- Plays a role in decision-making, oversight, audit, and can support the implementation of the activities of the Local government organizations (local administration) fully

- Have the opportunity to participate in the administration of Local government organizations, such as presenting the problems and needs of the community Participation in the formulation of development plans local government organization Election of executives/members of the council Local government organizations (local administrations) proposing local ordinances and removal of executives or members of the Council Local government organizations, etc.

- Improved quality of decision making This is because the public consultation process will help clarify the objectives and needs of a project or policy. And often, public participation leads to the consideration of alternatives that are likely to be the most effective solutions (Borwornsak Uwanno,2011)

- Less cost and less delays although enabling people to participate would be more time consuming and costly than making a unilateral decision that does not take into account the people's true needs, may lead to objection or litigation. which causes high costs in the long run. There were delays and eventual project failures.

- Building consensus public participation will create an agreement. and long-term stable commitments between different groups It helps to build understanding between different groups, reduce political arguments and help legitimize government decisions- easier implementation. Participation in decision making makes people knowledgeable. A sense of ownership of that decision and as soon as the decision has been made. They want to see it work in practice. and may also actively help each other.

- Avoiding the worst confrontation Because of the opportunity for various parties to express their

needs and concerns at the beginning of the project. It reduces the chances of arguments and divisions. that can be a factor in violent confrontation - maintaining credibility and legitimacy. due to transparent decision

- Making processes and opportunities for people to participate will build credibility with the public and legitimacy especially when making controversial decisions.

- Anticipating public expectations, concerns and attitudes Because when the officials involved come to work with the public in the process of participation. They will be aware of their concerns. and the public view of the work of the organization. This allows officials to anticipate public responses to corporate processes and decisions.

- Civil Society Development One of the benefits of public participation is Make people know in both the project content and the decision-making process of the state. including leadership training and enabling people to learn skills to work together to solve problems effectively in the future (Bowornsak Uwanoo and Thawilwadee Burikul,2005)

Level of Public Participation

The level of public participation can be classified in several ways depending on the purpose and granularity of the division is important. It is worth noting that If the participation level is low. The number of people participating will be large. and the higher the level of participation. The number of people participating will decrease accordingly. The levels of public participation in order from lowest to highest were:

1. Level of information is the lowest level and is the easiest method of communication between the project planner and the public. Its purpose is to provide information to the public. by various methods such as press releases, news distribution and exhibitions, etc., but does not allow expressing opinions or get involved in anything.

2. Level of openness for opinions from the public It was a higher level than the first level. That is, project planners will invite people to express their opinions. To provide information in assessing the advantages and disadvantages of the project more clearly, such as preparing a questionnaire before starting a project or giving a lecture and allowing listener to express their opinions about that project, etc.

3. Consultation level It is a formal dialogue between the project planner and the people. to assess progress or identify issues such as meetings, workshops and openness to opinions etc.

4. Joint planning level It is the level of participation where the project planner and the people share the responsibility of planning and preparing the project and the results that will occur from the implementation of the project It is suitable to be used when considering complex and highly controversial issues, such as the use of highly qualified advisory groups in related fields. Using Arbitration to Resolve Disputes and negotiating to find a compromise, etc.

5. Level of cooperation, it is the level where the responsible person and the public work together on the project. It is the process of implementing the project together to achieve the intended objectives.

6. Level of control by the people, it is the highest level of participation by the people to solve all

existing conflicts, such as a referendum. But how well will the referendum reflect the needs of the people? It depends on the clarity of the issues to be voted on in the referendum. and how widely and comprehensively disseminating information about the pros and cons of such issues to the public in countries that have already developed political. The outcome of the referendum will force the government to comply but for Thailand, the current constitution provides for the outcomes of the referendums were both with a majority decision. and the type that is just advising to the Cabinet which does not force the government to comply in any way (Section 165).

Principles for creating public participation Means to allow people and people involved in all sectors of society to participate in the government sector (International Association for Public Participation) has divided the levels of public participation into 5 levels as follows:

1. Providing information, it is considered the lowest level of public participation. But it's the most important level. Because it is the first step for the government sector to allow people to participate in matters such as printed documents. dissemination of information through various media, exhibitions, newsletters, press conferences, posting announcements and providing information through the website, etc.

2. Listening to opinions It is a process that allows the public to participate in providing factual information. and opinions for decision-making by government agencies in various ways, such as hearing opinions opinion poll public forum commenting through the website, etc.

3. Involvement It is an opportunity for people to participate in the practice or to contribute to the decision-making process. to reassure the public that Information, opinions and needs of the people will be considered as alternatives to government administration, such as a workshop to consider public policy issues, a public hearing, and the establishment of a working group to recommend policy issues, etc.

4. Cooperation is Involve public groups and public sector representatives in partnership with the government at every step of the decision-making process. and has continually carried out joint activities such as a committee with the people's side as a committee member, etc.

5. Empowering the people It is a step that gives people the role of the highest level. by allowing the people to make decisions, such as referendums on various public issues, village fund projects that empower people to make decisions, etc.

Summary

The impact of COVID-19 as evidenced by health, legal, political, economic, and societal disruptions have challenged the old norms, and there will be no going back to "business as usual", even in a post-pandemic Thailand. All-the-while, this unprecedented threat has created unique opportunities in realizing the transformative role of multi-sector cooperation and coordination, in promoting sub-national resilience by seeking sustainable community-inspired solutions adapted to local circumstances. There should be the potential of this initiative in mitigating the impact of COVID-19 provide powerful example as to the success of this approach in localizing solutions through multi-sector community engagement and participation.

The trend of democracy that is going on today Increasing the availability of processes for people's participation in government decision-making is the definition of democracy. Make public participation a

necessity to take legal action. It is also a condition that must be provided before funding the World Bank's international economic development program and other banks in the region. In addition to the government many private companies have implemented citizen participation programs as part of their decision-making regarding project site locations. environmental management or remedies for those affected for the project to be held to be recognized and supported by the people truly.

References

- Borwornsak Uwanno et al. Public participation in the process of public policy. Second Edition. Bangkok: A.P. Graphic Design and Printing Company Limited, 2011. Page 18.
- Bowornsak Uwanno and Thawilwadee Burikul. Participatory Democracy (Participatory Democracy) Bangkok : King Prajadhipok's Institute, 2005. Pages 29-30.
- James L. Crayton, A Handbook of Public Engagement. Better decision making by engaging the community. Siripan Offset Printing House, 2008. Page 3.
- Kanungnit Sribua-iam,1997 et al. Guidelines for enhancing participatory democracy under the Constitution of the Kingdom of Thailand, 1997, Bangkok : Ordinary Place.
- Padma Sungkampang, academician of the Research and Development Office King Prajadhipok's Institute,2009

คิดเชิงบวกช่วยเสริมการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตน ให้เกิดแก่งามยามสูงวัย Positive Thinking drive Personal Growth Initiative for senior people

นางสาวธัญพร กริชติทายาวุธ

Miss Thanyaporn Krichtitayawuth

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: thanya@globalcompact-th.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เน้นที่การพัฒนาการปรับตัวทางสังคมของคนวัยกลางคนก่อนที่จะกลายเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือให้มีการปรับตัวที่เหมาะสม แม้ว่าในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีจะส่งผลให้มีอายุยืนขึ้น แต่ยังมีข้อจำกัดในการดำรงอยู่ของชีวิตอันเกิดจากความชราภาพและความเสื่อมของสภาพร่างกายที่เป็นไปตามวัยนั้น ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่มีประสิทธิภาพในการทำงานลดลงหรือเสื่อมสภาพไป ผ่นวกกับปัจจัยภายนอกที่สังคมให้ลดทอนมิติของมนุษย์ให้เป็นเพียงผู้ผลิตงานให้แก่ระบบทุนนิยม เมื่ออายุถึงเกณฑ์ต้องออกจากระบบการทำงาน ทำให้คุณค่าที่สั่งสมมาถูกลดพื้นที่ลงให้กับคนรุ่นใหม่ คุณค่าของผู้อาวุโสจึงค่อย ๆ ลดลงโดยปริยาย บทบาททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากการเป็นผู้นำครอบครัวกลายเป็นผู้อยู่อาศัย รวมไปถึงการเกิดช่องว่างระหว่างวัยอาจก่อให้เกิดปัญหาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในทางจิตวิทยา

ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะหาแนวทางให้พัฒนาสุขภาพองค์รวมของตนเอง การสามารถยอมรับตนเองตามสภาพความเป็นจริง จัดการกับชีวิตที่เป็นอยู่จริง ๆ ไม่ท้อแท้และมีกำลังใจที่จะเผชิญกับตนเองและคนรอบข้าง เรียนรู้เพื่อที่จะพัฒนาการปรับตัวเข้ากับสังคมที่เป็นอยู่ได้ด้วยใจ ด้วยแนวความคิดเชิงบวกช่วยเสริมการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตน คนที่มีการปรับตัวที่ดีสามารถเผชิญความทุกข์และความกดดัน โดยมีความคิดทางบวกจะแยกแยะปัญหาได้ มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น มีแหล่งช่วยเหลือและทรัพยากรต่าง ๆ ที่สามารถใช้เป็นทางเลือกในการจัดการปัญหาได้มากขึ้น

คำสำคัญ: การปรับตัว, ผู้สูงอายุ, คิดเชิงบวก, การริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตน

ABSTRACT

This article focuses on the development of social adaptation of middle-aged people before becoming older. This will be one way to help with proper adaptation. Although today's advances in technology have resulted in longer lifespans. But the limitations in the existence of life caused by aging and deterioration of the physical condition according to that age It is inevitable. Changes in the body's performance decrease or deteriorate. Combined with external factors that society has to reduce the human dimension to only produce jobs for the capitalist system. When reaching a certain age, have to leave the system, causing the accumulated values to be reduced in space for the new generation. Thus, the Elder's value

gradually deteriorated. Social roles change from leading a family to becoming a resident. Including the generation gap may cause problems in the self-esteem of the elderly psychologically.

Therefore, it is necessary to find a way to improve one's own Positive Thinking drive personal growth initiative. Able to accept themselves according to reality. Dealing with the way life is, is not discouraged and has the courage to face yourself and those around you. Learn in order to develop adaptation to the existing society through understanding. with a positive thinking that reinforces personal growth Initiative. Well-adjusted people can face suffering and pressure. By having a positive mindset, problems can be sorted out. By holistically good mental health, can make a good relationship with other people. There are more help and resources available that can be used as an alternative solution to the problem.

Key word: adaptation, elder, positive thinking, personal growth initiative.

บทนำ

สภาพสังคมในช่วงเวลาปัจจุบันที่ได้มีโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันและการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว คนทุกกลุ่มทั่วโลกจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตใหม่ทั้งหมด มาตรการทำกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันเหมือนเคย เกิดความสูญเสียทั้งทางเศรษฐกิจ ก่อปัญหาทางการเงินในระดับครอบครัวและระดับประเทศ ข้าแต่ในยุคนี้อายุที่สังคมมีความต้องการทางวัตถุมากขึ้น จนส่งผลถึงคนวัยทำงานส่วนใหญ่ก็มีปัญหาหลายอย่างที่ตนเองไม่อาจแก้ได้ด้วยตนเอง ความเครียดจากสภาพปัญหาสังคม และรวมถึงความกังวลถึงอนาคต ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคนวัยทำงานและผู้สูงวัย

จากการสำรวจคนในทวีปเอเชีย บริษัทวิจัยและให้คำปรึกษาด้านทรัพยากรบุคคล รายงานเมื่อ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ผลงานวิจัยปี ๒๕๖๔ ชี้ว่า ผู้คนทั่วโลกต่างรู้สึกว่กำลังติดอยู่กับภาวะน่าเบื่อหน่ายที่ไม่สามารถหาทางออกได้ ทั้งในเรื่องอาชีพการงานและเรื่องส่วนตัว จำนวนมากกว่า ๖,๐๐๐ คนจากภูมิภาคเอเชียมีความกังวลใจถึงอนาคตการทำงานที่เสี่ยงไม่ก้าวหน้า มีรายงานว่าร้อยละ ๖๓ คิดว่าปี ๒๕๖๔ เป็นปีที่ตึงเครียดที่สุดในการทำงาน โดยกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ร้อยละ ๕๕ ต้องต่อสู้กับปัญหาสุขภาพจิตจากเรื่องงานในปีนี้มีมากกว่าปีที่ผ่านมา โดยผู้คนรู้สึกถึงการไม่สามารถควบคุมการใช้ชีวิตได้ ทั้งในเรื่องส่วนตัวและเรื่องงานเพิ่มขึ้นหลังจากเกิดการแพร่ระบาดมีสุขภาพจิตไม่ดี โดยเฉพาะยังเป็นผู้สูงวัยที่ไม่ได้ทำงาน ไม่มีรายได้ยิ่งมีความวิตกกังวลถึงอนาคตตนเอง

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรไทยส่งผลให้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องหลายประเทศทั่วโลก ซึ่งองค์การสหประชาชาติได้ประเมินไว้ว่าในศตวรรษที่ ๒๑ นี้ จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ คาดการณ์ว่าในปี ๒๕๖๘ สังคมไทยจะก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ คือเนื่องจากจำนวนประชากรผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป จะมากกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมดของประเทศ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, ๒๕๖๒) แสดงถึงแนวโน้มของจำนวนผู้สูงอายุ อัตราการเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง

บทความนี้ได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางสังคมและจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของนักวิชาการหลายแนวคิด การพัฒนาการปรับตัวทางสังคมจะเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในการปรับตัวทางสังคมที่เหมาะสมและเข้าถึงผู้สูงอายุ เมื่อคนมีอายุยืนมากขึ้นต้องปรับตัวหาทักษะใหม่ในการประกอบอาชีพมากขึ้น ทักษะที่จำเป็นของคนวัยกลางคนที่ต้องปรับเปลี่ยนในปัจจุบัน ซึ่งคนวัยกลางคนหันมาลงทุนเรียนรู้ปรับตัวเองให้อยู่ในยุคสมัยนี้ได้ โดยเฉพาะลงทุนเพื่อให้ตนเองนั้นมีสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ พัฒนาตนเองให้มีการปรับตัวทางสังคมที่ดีได้ เช่น การมองโลกในแง่ดี การเข้าใจความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น ทำให้พร้อมรับกับความเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมั่นคงและมีสุขภาพจิตที่ดี

กระบวนการคิดเชิงบวก เป็นทักษะที่จำเป็นของคนวัยกลางคนที่ต้องปรับเปลี่ยนในปัจจุบัน เพราะจะเสริมด้านทักษะ รู้คิดและจิตสำนึกเป็นทางออกของการพัฒนาต่อยอดจากความตระหนักรู้ในตนเอง คือ รู้เท่าทันตนเองและผู้อื่น ไม่โดนล่อลวง รู้พัฒนาการ และมีองค์ความรู้ มีจิตสำนึกถึงคุณลักษณะที่ดี เช่น มีคุณธรรม จริยธรรม เมตตา กตัญญู หากยังมีการบูรณาการนำ หลักธรรมมาสู่วิถีชีวิต จะสามารถพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้เต็มศักยภาพ จะส่งผลให้การเห็นคุณค่าของตนเองนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ง่าย ยิ่งเมื่อบุคคลตระหนักในคุณค่าของตนเองและของผู้อื่นมากเท่าไร ก็จะมีคุณค่าที่มอบให้ตนเองและผู้อื่นได้มากเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าการที่บุคคลสามารถเคารพนับถือตนเองและผู้อื่นได้ ก็เพราะว่าตระหนักในคุณค่าของตัวเองและผู้อื่น

วัตถุประสงค์

ส่งเสริมเพื่อให้คนวัยกลางคนที่เข้าสู่วัยสูงอายุได้มีแนวทางการพัฒนาริเริ่มพัฒนาความองกวมแห่งตนด้วยการคิดเชิงบวก ที่จะเป็นการปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสังคมที่ ทำให้เป็นผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีความมั่นคงและมีความพึงพอใจในชีวิต มีกำลังใจเป็นแรงจูงใจในการดำรงชีวิตอยู่และส่งผลดีต่อทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตในช่วงบั้นปลายได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพต่อไป

เนื้อหา

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของโลกมีสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยองค์การสหประชาชาติคาดการณ์ว่าภายในปี ๒๕๙๓ ประชากรที่มีอายุตั้งแต่ ๖๕ ปีขึ้นไป จะเพิ่มสูงขึ้นเฉลี่ยกว่าร้อยละ ๑๒๐ จนมีจำนวนรวมถึง ๑.๕ พันล้านคน ส่งผลให้สัดส่วนประชากรวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงในเกือบทุกประเทศ โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก มีแนวโน้มที่ประชากรผู้สูงอายุจะขยายตัวเพิ่มขึ้นอีกราว ๓๑๒ ล้านคน จนคาดว่าจะมีจำนวนผู้สูงอายุรวมกว่า ๕๗๓ ล้านคน ภายในระยะเวลา ๓๐ ปีข้างหน้า ประกอบกับประเทศไทยกำลังมุ่งหน้าสู่การเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” ภายในปี ๒๕๗๗ เมื่อมีสัดส่วนของประชากรสูงวัยสูงถึงร้อยละ ๒๘.๑ ของประชากรทั้งหมด ซึ่งการที่ไทยมีโครงสร้างประชากรเป็นสังคมสูงวัยและมีสัดส่วนวัยแรงงานลดลงนั้น จะทำให้อัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานและภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องพิจารณาการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงวัยที่มีสุขภาพดีนั้น ควรที่จะให้พัฒนาความสามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรีและมีสุขภาพทางจิตที่ดีได้ด้วยตนเอง

ในขณะเดียวกันยังมีกลุ่มผู้สูงอายุที่ขาดสวัสดิการทางสังคมที่จำเป็นต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยในปี ๒๕๖๒ มีผู้สูงอายุที่ตกอยู่ในความยากจนร้อยละ ๗.๒ ซึ่งผู้สูงอายุคนใดที่ไม่มีรายได้ หรือหลักประกันในรูปแบบอื่นรองรับ จะมีเพียงเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเดือนละ ๖๐๐-๑,๐๐๐ บาท เพื่อใช้สำหรับการดำรงชีพ นอกจากนี้ ยังมีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม โดย ณ เดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ มีผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงซึ่งสามารถเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพียงร้อยละ ๕๒.๘

นอกเหนือจากการที่กลุ่มผู้สูงอายุซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าในสังคมมีจำนวนเพิ่มขึ้น ผู้สูงอายุยังเป็นกลุ่มที่มีความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและขนาดของครอบครัวด้วยอิทธิพลของเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้ครอบครัวไทยมีขนาดเล็กลง จนกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวที่ประกอบด้วยพ่อแม่ลูกมากกว่าครอบครัวขยายที่ประกอบด้วยคนหลายรุ่นอยู่รวมกันในครอบครัว ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่สามารถดูแลผู้สูงอายุดังที่เคยปฏิบัติ นอกจากนี้ ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งที่เคยได้รับการดูแลในครอบครัวจำเป็นต้องเข้ารับการอุปการะในรูปแบบของสถาบันจากหน่วยงานของรัฐ เนื่องจากไม่อยู่ในภาวะที่จะช่วยเหลือตนเองได้และขาดผู้ดูแล (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ,

๒๕๔๘) กล่าวไว้ว่า ผู้สูงอายุที่เคยได้รับการดูแลในครอบครัวเริ่มได้รับผลกระทบนอกเหนือจากสภาวะร่างกายที่นับวันมีแต่จะเสื่อมลง ทำให้ผู้สูงอายุต้องประสบกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ มากกว่าช่วงวัยอื่น แสดงให้เห็นว่าสูงอายุมีความเสี่ยงกับปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าวัยอื่น ๆ เนื่องมาจากผู้สูงอายุยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ยาก จึงเกิดความเครียด ความคับข้องใจ และเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมาได้ (อัมพร โอตระกุล, ๒๕๓๘) หากผู้สูงอายุมีสภาวะทางจิตที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงตามกระบวนการสูงอายุ ยอมรับการสูญเสียได้ มีความยืดหยุ่นในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีปฏิริยาต่อสภาพแวดล้อมในทางที่ดี ผู้สูงอายุนั้นก็จะมีสุขภาพจิตที่ดี มีความสุขในชีวิต (พัชรี ต้นศิริและคณะ, ๒๕๓๙) ดังนั้นการจัดระบบบริการเพื่อรองรับกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตด้วยการพัฒนากระบวนการคิดเชิงบวก จึงเป็นทักษะที่จำเป็นของคนวัยกลางคน ที่จะเตรียมตัวริเริ่มพัฒนาความงอกงามในตนเองให้พร้อมที่จะสู้วัยสูงอายุ การเสริมด้านการคิดเชิงบวกเป็นทางออกของการพัฒนาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

ช่องว่างจากงานวิจัยทางทฤษฎีจิตวิทยามีการศึกษาวิธีกระตุ้นให้เรามองบุคคลโดยรวมและให้ความสำคัญกับแนวคิดที่สนับสนุนการเติบโตในเชิงบวก ก่อนหน้านี้มีการวิจัยส่วนใหญ่แสดงให้เห็นว่ามีการประยุกต์เกี่ยวกับสมาธิภาวนาที่มีผลต่อการลดปัจจัยทางจิตวิทยาที่ไม่พึงปรารถนา และผลต่อการเพิ่มปัจจัยทางจิตวิทยาที่พึงปรารถนา โดยมีความมุ่งหวังว่าสมาธิภาวนาจะทำให้ชีวิตมีความสุขเพิ่มขึ้น แต่การนำหลักการคิดเชิงบวกมาเป็นกำลังของจิตใจเพื่อสร้างความเข้มแข็งจากพลังชีวิตภายในสำหรับผู้สูงวัยนี้ยังไม่มี เมื่อพิจารณาให้ลึกซึ้ง แม้ว่าสมาธิภาวนาจะส่งผลต่อทางจิตใจได้ แต่ยังไม่ได้เป็นสภาวะทางจิตที่แท้จริง เนื่องจากยังไม่ได้ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติทางจิตใจ เป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีกิจกรรมที่มีหลักธรรมมาเป็นเครื่องมือสร้างเป็นกระบวนการพัฒนาตนเอง เพราะการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต้องอาศัยความตั้งใจและความพร้อมของบุคคลที่จะเข้าใจในหลักธรรมะ และเลือกที่จะนำกระบวนการพัฒนาไปใช้ในชีวิตตนเอง

สมาธิภาวนามีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมที่ดี

เป็นที่น่าสนใจว่า ปัจจุบันมีคนในสังคมสนใจมาสมาธิภาวนา มีส่วนทำให้มีสภาวะทางจิต (Psychological well-being) ที่ดี เนื่องจากเป็นการมีโอกาสได้ตระหนักรู้คุณค่าในตนเอง เอื้อให้เกิดการยอมรับว่าทุกคนมีความแตกต่างกันและความต้องการ ค่านิยมและความปรารถนาจะแตกต่างกันไป การรู้สึกว่าคุณค่าได้รับการยอมรับจากสังคม จะนำไปสู่การมีสภาวะทางจิตที่ดีและการมีความสุขในชีวิตที่เป็นอยู่

พฤติกรรมที่นำไปสู่การตื่นรู้เป็นผลต่อการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนอาศัยการพัฒนาปัญญาจะทำให้การวินิจฉัยเหตุการณ์ตามความจริงว่า ผิด ถูก ดี ชั่ว เป็นอย่างไร อะไรเป็นสัจธรรม อะไรเป็นเพียงมายา อีกประการหนึ่ง จะเป็นเครื่องมือในการทำลายสิ่งที่เป็นอุปสรรคขัดขวางต่อกิจการงานทั้งปวง ฉะนั้นการพัฒนาปัญญาจึงมีช่วยดังนี้ ๑) การพัฒนาปัญญาทำให้คนรู้จักตนเอง แม้ว่าจะไม่ฉลาดปราดเปรื่องในทุกๆ เรื่อง แต่รู้ระดับศักยภาพของตนเองและไม่โอ้อวด ยอมรับระดับความสามารถของตนเอง คนประเภทนี้ถือได้ว่า เป็นคนมีปัญญาอย่างแท้จริง ในขณะที่คนไม่รู้ตนเอง ไม่ได้เก่งแต่อดฉลาด ๒) การพัฒนาปัญญาเพื่อขจัดความกลัวอันโง่เขลา มนุษย์มักประสบกับความกลัวต่อภัยอันตรายต่างๆ ความกลัวบางอย่างอาจจะเกิดการปรุงแต่งภายในจิตใจของมนุษย์เอง ทำให้เกิดความกลัวไปมากมาย

ในยุคปัจจุบันที่พุทธศาสนาได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมากมายจนกลายเป็นงานวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างน่าประทับใจระดับกว้างและหลากหลาย สาขาพุทธศาสนาจะกลายเป็นศาสนาแห่งวิทยาศาสตร์ ที่สามารถนำมาตอบปัญหาสมัยใหม่ได้อย่างสมเหตุสมผล มีการประยุกต์พุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์สมัยใหม่อย่างกว้างขวาง

เมื่อบูรณาการนำองค์ความเข้าใจในการคิดบวกที่มีจุดแข็งทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันความเจ็บป่วยทางจิต เชื่อมโยงกับการมีสมาธิ หลักความมั่นคงแน่วแน่ด้วยสมาธิ จะช่วยให้จิตใจเข้มแข็งมีพลังของจิตใจของตนเองที่จะสู้กับอุปสรรคทั้งปวง จะร่วมกันเป็นพลังชีวิตปรับสมดุลให้สร้างสภาวะใหม่ที่มีกำลังจากภายใน เป็นพลังของชีวิตที่ริเริ่มงอกงามเจริญเติบโตได้ด้วยตนเอง ถึงแม้จะเจอเรื่องทำทนายก็จะต่อสู้กับปัญหาปัจจัยภายนอกได้

คิดบวกเพื่อการพัฒนาตน

คนวัยทำงานส่วนใหญ่มักมีปัญหาหลายอย่างที่ตนเองไม่อาจจะแก้ได้ด้วยตนเอง ความเครียดจากสภาพสังคม สภาพคล่องทางการเงิน การมีพฤติกรรมรุนแรง และรวมถึงความกังวลถึงอนาคต ในเรื่องนี้หากได้สร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนวัยทำงาน เสริมทักษะชีวิตและจิตสำนึกที่ดีเป็นต้นทุนชีวิตที่ได้รับ ก็จะเป็นการหล่อหลอมด้วยปัจจัยที่ดี ที่ส่งเสริมให้คนวัยทำงานก้าวไปเป็นผู้ใหญ่สูงวัยอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้บทบาทที่จะสร้างกระบวนการสร้างทักษะชีวิตไม่ใช่เรื่องยาก แต่ไม่่ง่ายที่บุคคลวัยทำงานจะพัฒนาตนเองให้มีต้นทุนที่ดี ซึ่งต้องอาศัยความเข้มแข็งทางจิตใจ มีสติปัญญา สามารถดำรงชีพออยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข

ในทัศนะเรื่องบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและการสร้างเสริมการเจริญเติบโตส่วนบุคคลนั้น การเจริญเติบโตทางจิตใจของมนุษย์เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงตลอดชีวิตอายุขัยภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม หากมีเป้าหมายของการสร้างการเจริญเติบโต คือการหยุดพฤติกรรมขาดเหตุผลและสร้างทักษะการแก้ปัญหาที่สมเหตุสมผล มาปรับให้มีการสร้างเสริมการเจริญเติบโต อาจใช้วิธีการสอนชี้แนะหรือควบคุมการกระทำ จะช่วยให้มีเป้าหมายระยะยาวคือการพัฒนาทักษะการคิดและการตัดสินใจ

การพัฒนาบุคคล คือ การสร้างเสริมให้ผู้นั้นมีลักษณะที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของอาชีพในสังคม บรรยากาศที่ดีร่วมกับระบบสังคมที่ดีจะช่วยเสริมสร้างพัฒนาคน ทฤษฎีทางจิตวิทยากระตุ้นให้เรามองบุคคลโดยรวมและให้ความสำคัญกับแนวคิดที่สนับสนุนการเติบโตในเชิงบวก เช่น การรับรู้ความสามารถในตนเอง ความหมายของการมีชีวิตอยู่ ครอบคลุมแก่นสำคัญของการดำรงอยู่ของมนุษย์ นั่นคือการค้นหาการเติมเต็มทางอารมณ์ร่างกาย วัตถุและจิตวิญญาณเพื่อให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของเรา รู้จักตน รู้ค่าของตน เห็นคุณค่าของการมีชีวิต และการรู้จักศักยภาพของตน การดำรงชีวิตประจำวันอย่างเต็มศักยภาพนั้น สามารถทำให้เกิดการตื่นรู้ได้ เอื้อต่อการพัฒนาตนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Self-actualization)

ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของอีริกสัน (Erik Erikson's theory of psychosocial development) (Munley, 1975) ได้กล่าวไว้ว่า วัยผู้ใหญ่เป็นช่วงวัยสุดท้ายของชีวิต หากช่วงพัฒนาการทางสังคมในวัยที่ผ่านมาได้รับการปรับตัวได้ดี ซึ่งเมื่อถึงวัยสูงอายุจะมีความพึงพอใจในชีวิตของตนเองได้ และจากประสบการณ์ที่ผ่านมา รู้จักหาความสุขจากความสงบ พร้อมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง แต่หากมีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสม ปรับตัวไม่ได้จะรู้สึกผิดหวัง (Despair) รู้สึกไม่ดีกับช่วงชีวิตที่ผ่านมา ไม่มีความสงบภายในจิตใจตนเอง ซึ่งอาจส่งผลทำให้รู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่า คิดมากว่าตนเองจะเป็นภาระกับบุตรหลาน มีความคิดทางด้านลบต่อตนเองต่อคนรอบข้างและต่อโลก บ่นน้อยใจ เกิดอาการเจ็บป่วย อันเนื่องมาจากสภาวะทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ ไม่มีพลังในการดำเนินชีวิตต่อ เสมือนกับรอคอยความตาย ซึ่งสภาวะนี้ ถือเป็นอาการลดทอนศักยภาพและทำให้สูญเสียทรัพยากรอันทรงคุณค่านี้ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, ๒๕๔๕) ผู้สูงอายุต้องจัดการกับการเปลี่ยนแปลงมากมาย ต้องมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายที่เปลี่ยนไปตามกาลเวลาและต้องเผชิญกับการสูญเสียคู่ชีวิต ครอบครัวและเพื่อน รวมทั้งการเกษียณ ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียรายได้และโอกาสการเข้าสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตและการมีสัมพันธ์กับบุตรหลาน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นบ่อย ๆ และบางครั้งการสูญเสียหลาย ๆ อย่างเกิดขึ้นในเวลาพร้อมกัน การพัฒนาตน (Self-Development) นับว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ควรมีกิจกรรมที่จะเป็นเครื่องมือนำพาให้คนไปถึงจุดหมายปลายทางได้ กระบวนการพัฒนาตนเองเกิดขึ้นได้เพราะการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

แนวทางพัฒนาด้วยการคิดเชิงบวก: แ่งงายามสูงวัย

ความหมายของการคิดเชิงบวกเป็นได้ทั้งกระบวนการในการคิดและผลที่เกิดจากการคิดของบุคคลอันเกิดจากการมีรูปแบบการรับรู้ และการรู้คิดไปในทิศทางที่ดี มีความเชื่อในความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ บนพื้นฐานความเป็นจริง ความเป็นเหตุเป็นผลและความเอื้ออาทร มีความมุ่งมั่น เชื่อมั่นในตนเองและควบคุมอารมณ์ได้ ส่งผลให้บุคคลมีพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมและดีงาม การคิดในมุมมองในเหตุการณ์ที่เข้ามาในชีวิตไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเป็นสถานการณ์บวกหรือสถานการณ์

ลบก็ตามสามารถคิดไปในทางที่ดีงาม เป็นกุศลและเป็นประโยชน์ได้เสมอ

แนวทางบูรณาการกระบวนการจิตวิทยาเชิงบวก Seligman ได้ค้นพบว่า มนุษย์มีจุดแข็งที่ทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันความเจ็บป่วยทางจิต ได้แก่ ความกล้าหาญ การมองโลกในแง่ดี และการมีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการคิดเชิงบวก (เวนเทอร์สลา, ๒๕๔๕: ๑๐๑-๑๓๑) ได้กำหนดคุณลักษณะเฉพาะ ๑๐ ประการ ของการคิดเชิงบวก ได้แก่

๑. การมองโลกในแง่ดี (Optimism) หมายถึง ความเชื่อและความคาดหวังว่าจะเกิดสิ่งที่ดีแม้ว่าจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก คับขันหรือทำหายก็ตาม

๒. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) หมายถึง การมีความสนใจ พลังในแง่บวก แรงปรารถนาหรือ แรงกระตุ้นส่วนตัวสูงในการกระทำสิ่งต่างๆ

๓. ความเชื่อ (Belief) หมายถึง ความเชื่อมั่นและศรัทธาในตนเองต่อผู้อื่นและ/ หรือต่อพลังอำนาจทางจิตวิญญาณที่สูงกว่าซึ่งคอยให้การสนับสนุนการชี้แนะแนวทาง

๔. ความยึดมั่นในคุณธรรม (Integrity) หมายถึง การกระทำภายใต้คำมั่นสัญญาที่มีต่อความซื่อสัตย์ ความเปิดเผยและความยุติธรรมตามมาตรฐานของบุคคลนั้น ๆ

๕. ความกล้าหาญ (Courage) หมายถึง ความเต็มใจในการลองเสี่ยงและเอาชนะความกลัวแม้ผลลัพธ์ที่ได้อาจจะไม่แน่นอน

๖. ความมั่นใจ (Confidence) หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในตนเองถึงการมีความสามารถต่อสมรรถภาพและศักยภาพของตนเอง

๗. ความมุ่งมั่น (Determination) หมายถึง การมุ่งดำเนินให้สำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ หรือ สิ่งที่เป็นในชีวิตอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

๘. ความอดทน (Patience) หมายถึง ความเต็มใจในการรอคอยโอกาส ความพร้อมหรือผลลัพธ์จาก การกระทำของตนเองหรือของผู้อื่น

๙. ความสุขุม (Calmness) หมายถึง การดำรงไว้ซึ่งความเยือกเย็นและเฝ้ามองความพอเหมาะพอควร ในการโต้ตอบกับความยากลำบาก ความท้าทายหรือวิกฤตการณ์ต่างๆ

๑๐. การสำรวจความตั้งใจ (Focus) หมายถึง การเอาใจจดจ่ออยู่กับการกระทำให้บรรลุเป้าหมายตามลำดับความสำคัญก่อนหลัง

การพัฒนาสามารถทำได้โดยนำแนวทางการคิดเชิงบวกนี้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากการศึกษาองค์ประกอบของความคิดบวก คือ การที่บุคคลมีความคิดบวกนั้นจะช่วยส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิตมีความเชื่อมั่นในตัวเองว่าจะสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยดี เป็นผู้ที่มีมองโลกในแง่ดี จะมีความกระตือรือร้นที่จะมองหาโอกาส และแสวงหาทางออกความเป็นไปได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ มีความยึดมั่นในคุณธรรมไม่คิดร้ายต่อผู้อื่น อารมณ์ดีมีกำลังใจในตัวเองอย่างสร้างสรรค์ และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคเสมอ เปิดใจกว้างยอมรับฟังและพร้อมที่จะปรับปรุงตัวเอง มีความกล้าไม่หลีกเลี่ยงปัญหา และพยายามหาหนทางในการแก้ไขปัญหาให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

การริเริ่มพัฒนาความองกามแห่งตน

เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปค้นคว้าทำงานก้าวไปสู่ความสมดุลในยามสูงวัย การทำกิจกรรมเสริมสร้างทักษะนี้มีแรงจูงใจแตกต่างกันไป เช่น บุคคลนั้นต้องการได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น บางคนอาจมีความมุ่งมั่นเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนในกลุ่ม นอกจากนี้เหตุจูงใจในการตั้งใจเรียนรู้แตกต่างกันออกไปตามช่วงวัยและโอกาส หากแต่การพัฒนาความองกามแห่งตนนั้น อาศัยกิจกรรมที่ต้องผ่านประสบการณ์ตรง จะเป็นการรับมือกับสังคมในอนาคต สร้างจิตสำนึกที่สามารถเอาชนะกับ

ปัญหาความยากลำบากพื้นฐาน เอาชนะอุปสรรคได้ด้วยตัวเอง มีงานวิจัยของ ยรัตน์ตุล เล่าหิระพานิช (2558) ศึกษาพบว่าระดับการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนอยู่ในระดับที่สูง ระดับสุขภาวะทางจิตจะสูง หมายความว่า เมื่อนิสิตนักศึกษาที่มีสุขภาวะทางจิตที่ดี เขาจะสามารถรับรู้ถึงศักยภาพของตน สามารถพัฒนาตนและมีความสุขในสิ่งที่ตนทำ จากงานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับสุขภาวะทางจิตของนิสิตนักศึกษาโดยมีการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ทั้งนี้ (Robitschek & Kashubeck, 1999) พบว่า เมื่อบุคคลที่มีค่าการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนสูงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะและสัมพันธ์ทางลบกับความเครียด รวมทั้งโรคซึมเศร้า และวิตกกังวลด้วย (Robitschek, 2007) ทำการศึกษาบทบาทของการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความทุกข์ใจ พบว่า การริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสุขภาวะทางจิตที่ดี และพบความสัมพันธ์ทางลบระหว่างการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนกับความทุกข์ใจ โดยความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองของบุคคลนั้น อาจเกี่ยวกับความสามารถในการป้องกันการลดและการฟื้นจากความยากลำบากทางจิตใจได้ดีเพียงใด ดังนั้นบุคคลที่มีระดับความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองจึงไม่ใช่เพียงแคื่อยอมรับกับความยากลำบากทางจิตใจได้เร็วเท่านั้น แต่ยังสามารถมุ่งมั่นสรรหาวิธีการปรับตัว เพื่อที่จะบรรเทาความยากลำบากนั้นให้ลดลงได้

Robitschek (2012) ได้แบ่งตัวแปรทั้ง ๔ ออกเป็น ๒ มิติด้วยกัน คือ ด้านความคิด ได้แก่ ความพร้อมในการเปลี่ยนแปลง (Readiness for Change) และ การวางแผน (Planfulness) มิติที่ ๒ คือ ด้านพฤติกรรม ได้แก่ การใช้แหล่งทรัพยากร (Using Resource) และการกระทำอย่างตั้งใจ (Intentional Behavior) ซึ่งจากการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างบุคลิกภาพจากวัยรุ่นไปสู่ช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น พบว่าทั้ง ๔ ด้านนั้นสามารถนำไปทำนายกระบวนการการสร้างบุคลิกภาพของบุคคลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยพบว่าตัวแปรทั้ง ๔ ของ (Robitschek, 2009) นั้นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเห็นคุณค่าในตัวเอง (Self-Esteem) และมีความสัมพันธ์ทางลบกับโรคซึมเศร้า (Depression) จากการวิเคราะห์เส้นทางเพื่อไปสู่ผล (Path Analysis) พบว่าการวางแผน (Planfulness) เป็นตัวแปรที่ดีที่สุด ในการทำนายผล ซึ่งตรงกับที่คาดการณ์ไว้

ด้านการพัฒนาสุขภาวะทางจิตด้วยกระบวนการเข้ากลุ่มของผู้สูงวัย วรปสร โรหิตะบุตร (๒๕๕๙) ได้เคยศึกษาพบว่าผู้สูงอายุที่เข้ากลุ่มพัฒนาตนรับรู้ผลดีของการเข้าร่วมกลุ่มประสบการณ์ในระหว่างการเข้ากลุ่มที่เอื้อให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะทางจิตเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนเข้ากลุ่ม หลังจากเข้ากลุ่มพัฒนาตนเองตามแนวทอธเซอร์ เป็นเวลา ๓ สัปดาห์ติดต่อกัน รวม ๑๒ ครั้ง ๑๘ ชั่วโมง กระบวนการกลุ่มและปฏิสัมพันธ์กับผู้นำกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มที่อบอุ่น ปลอดภัยไว้วางใจและยอมรับนับถือกันที่เอื้อให้สมาชิกมีการสำรวจตนเอง เปิดเผยตนเองและแบ่งปันประสบการณ์ ผู้สูงอายุสัมผัสกับสัมพันธภาพที่เกื้อกูลอบอุ่นเข้าใจ และมีความหมาย ซึ่งเอื้อให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจและยอมรับตนเองและผู้อื่นและปัญหาที่ตนประสบมากขึ้น เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงไปในทางบวก

ผลของการริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตน เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสมดุลในยามสูงวัย การทำกิจกรรมเสริมสร้างทักษะจะสร้างแรงจูงใจแตกต่างกันไป เช่น บุคคลนั้นต้องการได้รับความรู้และประสบการณ์เพิ่มขึ้น บางคนอาจมีความมุ่งหวังเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนในกลุ่ม เหตุจูงใจในการตั้งใจเรียนรู้แตกต่างกันออกไปตามช่วงวัย เป็นจังหวะโอกาสบูรณาการให้มีกระบวนการพัฒนาในทิศทางที่เป็นความสมบูรณ์มากขึ้น หรือเป็นมนุษย์ที่แท้โดยการพัฒนาความงอกงามแห่งตนนี้ เป็นทั้งกระบวนการที่เป็นไปตามพัฒนาการและการเรียนรู้อย่างตั้งใจเมื่อได้รับการกระตุ้นโดยสิ่งแวดล้อม การริเริ่มพัฒนาความงอกงามแห่งตนก็สามารถเกิดขึ้นได้

บทสรุป

การคิดเชิงบวกเป็นทักษะสำคัญของการดำรงชีวิต ผลจากการมีการคิดเชิงบวกจะช่วยให้คุณมีความสุขในชีวิต ยอมรับ

สภาพปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้รู้จักตัดสินใจ รู้จักตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเองและกระทำการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างเหมาะสม มีกำลังใจและความเข้มแข็งในการต่อสู้ชีวิตต่อไป การบูรณาการคิดเชิงบวกที่ใช้แนวทางของ Seligman ได้ค้นพบว่า มนุษย์มีจุดแข็งที่ทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันความเจ็บป่วยทางจิต เมื่อบูรณาการนำองค์ความรู้ในการคิดบวกที่มีจุดแข็งทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันความเจ็บป่วยทางจิต หากผู้สูงอายุมุ่งความเข้าใจในการสร้างแรงใจให้กับตนเอง จะช่วยให้มีพลังใจในการมีชีวิตอยู่ต่อ การมีวิธีสร้างทักษะในการมีมุมมองที่ดีในการใช้ชีวิต จะร่วมกันเป็นพลังชีวิตปรับสมดุลให้สร้างสภาวะใหม่ที่มีกำลังจากภายใน เป็นพลังของชีวิตที่ริเริ่มองกามเจริญเติบโตได้ด้วยตนเอง ถึงแม้จะเจอเรื่องท้าทายก็จะต่อสู้กับปัญหาปัจจัยภายนอกได้

การที่สามารถทบทวนความหมาย ดีความจากประสบการณ์ตนเองด้วยการประยุกต์การคิดเชิงบวกนำมาใช้ในชีวิตประจำวันนั้น จะช่วยเตรียมความพร้อมให้กับตนเองในสถานการณ์จริงก่อนที่จะเป็นผู้สูงวัยใน การมีสติที่รู้ตัวเป็นการช่วยให้การคิดเชิงบวกมาปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน สำหรับผู้สูงวัยนั้นอาศัยการคิดเชิงบวก ซึ่งส่งผลต่อริเริ่มพัฒนาความองกามแห่งตนจะช่วยให้มีชีวิตที่มีความหมาย การคิดในมุมมองด้านบวกในเหตุการณ์ที่เข้ามาในชีวิตไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเป็นสถานการณ์บวกหรือสถานการณ์ลบก็ตาม สามารถคิดไปในทางที่ดีงามและเป็นประโยชน์ได้เสมอ เป็นการปรับปรุงสิ่งที่ตนบกพร่องและพัฒนาพฤติกรรมให้เหมาะสม เป็นแนวทางให้ปัจเจกบุคคลสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองได้

รายการอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ แสงทอง, (2564) เจาะอินไซด์ ‘คนวัยทำงาน’ จุดเปลี่ยนบนชีวิตวิถีใหม่, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.bangkokbiznews.com/tech/974980> [1 ธันวาคม 2564].
- พระมหาสมจินต์ สมมาปัญญา, (2561) สถานการณ์และทิศทางของพระพุทธศาสนาในโลกปัจจุบัน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: www.mcu.ac.th [๒ กุมภาพันธ์ 2561].
- พัชรี ตันศิริและคณะ, (2539). ความสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพในครอบครัวกับสัมพันธภาพในสังคมของผู้สูงอายุ, สารสภาการพยาบาล 11, 3, : 65-71.
- พิทักษ์ สุพรรณโณภาพ, (2561), “การคิดเชิงบวก: ตัวแปรในการพัฒนาชีวิต Positive Thinking: Life Development Variable”, วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (เดือนกันยายน-ธันวาคม 2561): 1958-1978.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการ, พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สปสช. (2564) ระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (LTC)
- เวนเทอร์ลล่า, สก็อตต์ ดับเบิลยู, (2545) อานุภาพแห่งความคิดเชิงบวกในโลกธุรกิจ. แปลโดย วิทยา พลายมณี. กรุงเทพฯ: เอ.อาร์. บีซิเนส เพรส. หน้า 101-131.
- ยรัตน์ดุล เลหาวีระพานิช, (2558) ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับสภาวะทางจิตของนิสิตนักศึกษา โดยมีการริเริ่มพัฒนาความองกามแห่งตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยา คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อัมพร โอตระกุล. (2538). สุขภาพจิต. กรุงเทพมหานคร: นำอักษรการพิมพ์.
- Munley, P. H. (1975). Erik Erikson's theory of psychosocial development and vocational behavior. *Journal of Counseling Psychology*, 22(4), 314-319. <https://doi.org/10.1037/h0076749>
- Robitschek, C. & Kashubeck, S., (1999), “A Structural Model of Parental Alcoholism, Family Functioning, and Psychological Health: The Mediating Effects of Hardiness and Personal Growth Orientation”, *Journal of Counseling Psychology*, Vol. 46 No. 2 159-172.

The Economist Intelligent Unit (2020). THAILAND 2035: Horizon Scanning Overview. Available from: <https://www.ippd.or.th/wp-content/uploads/2020/04/Thailand-2035-Horizon-Scanning-Overview-3.pdf>

Seligman. M. 2000 Positive psychology: An introduction. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.

